

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Journal of Faculty of Humanities and Social Sciences
Thepsatri Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2568
Vol.16 No.2 May-August 2025

I S N N [online] 3088-1560

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Journal of Faculty of Humanities and Social Sciences

Thepsatri Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2568
Vol. 16 No. 2 May-August 2025

I S S N Online: 3088-1560

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทรรศน์ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุมเนื้อหาด้านการวิจัย การพัฒนา การศึกษา และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือก่อให้เกิดความรู้ใหม่

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี:

- อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชญ์ บุญส่ง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิดดา โชติช่วง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัชพล ทิธี, อาจารย์ชิน เพ็ญพิงสุข, อาจารย์พรรณทิพย์ เพ็ชรวิจิตร

กองบรรณาธิการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

- รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ นิมิตสูง
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา พงศ์ไพรัตน์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พงษ์สิน
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลิดา แสนวิเศษ
- อาจารย์ ดร.ภัทรพร โชคไพบูลย์

หน่วยงานภายนอก

- ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
- ศาสตราจารย์ ดร.จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะชั้นหมาก สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลพบุรี
- รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิรันธนานนท์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โสสถิตอัมพร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ชำคง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เอี่ยมสมย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพระพุทธบาท

สำนักงาน: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เลขที่ 321 ถนนนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

โทรศัพท์ 064-313-8785 Email: husocjo@gmail.com และ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/index>

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชดาภรณ์ อมรชีวิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ นิมิตลุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ สมหวัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุริช อนุกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชา นนอทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิญา ไฉยีน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเทพ ประภากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุนธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตน์เสริมพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุลดา ททรัพย์สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวิสาข์ ลิจวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีไล ทองแม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พยุงสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรลีนี ศิริโกภาภิรมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพล ทิติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันดี เกาศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิวิมล สุทธิสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
22. อาจารย์ ดร.พงศธร ไพจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
23. อาจารย์ ดร.ภัสกร เลาสวัสดิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
24. อาจารย์ ดร.สมชาย วัชรปัญญาวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
25. อาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท่วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วิเชียรขม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก	สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลพบุรี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา เต๊ะขันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
6. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสิโนบล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
7. รองศาสตราจารย์ ดร.โกมณ แพนพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.จีระ ประทีป	มหาวิทยาลัยรังสิต
9. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
10. รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย	มหาวิทยาลัยบูรพา

11. รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
12. รองศาสตราจารย์ ดร.โชค บดีรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐริภา ทับทิม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ณิรดา เวชญาติเกษม์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
16. รองศาสตราจารย์ ดร.เดือนเต็ม กฤษดาชานนท์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงชัย ทองปาน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ธิกานต์ ศรีนารา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผายชัยสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
21. รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิรันธนานนท์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
22. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทชัย ประสานนาม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
23. รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร แหยมแสง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส พาวินันท์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
25. รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจริย ผลประเสริฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ตันณีกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
27. รองศาสตราจารย์ ดร.พยุง ซีตาร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
28. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. รองศาสตราจารย์ ดร.พรธมภ์ บัญชรห์ตถกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
30. รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด มหาวิทยาลัยขอนแก่น
31. รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญญพันธ์ พงนะลาวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
32. รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วสุทธิแพทย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
33. รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
34. รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
35. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาตี ปณะราช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
36. รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ภัททีจิตร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
37. รองศาสตราจารย์ ดร.รติชัย รถทอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
38. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
39. รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวชชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
40. รองศาสตราจารย์ ดร.วรัทยา ธรรมกิตติภพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
41. รองศาสตราจารย์ ดร.วรากฤต เลื่อนช้าง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
42. รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุฒตระกูล มหาวิทยาลัยนเรศวร
43. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี สุทธินรากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
44. รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
45. รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
46. รองศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ มูลิกะเจริญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
47. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามานตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
48. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
49. รองศาสตราจารย์ ดร.สายวรุณ สุนทรโรทก มหาวิทยาลัยรามคำแหง
50. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
51. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

52. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษิตต์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
53. รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
54. รองศาสตราจารย์ ดร.สนธยา สีละมาต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
55. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
56. รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
57. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
58. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์โธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
59. รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
60. รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสะอาด มหาวิทยาลัยรามคำแหง
61. รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ปัญญาเมธีกุล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
62. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อารีรุ่งเรือง มหาวิทยาลัยศิลปากร
63. รองศาสตราจารย์ ดร.ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
64. รองศาสตราจารย์ ดร.อัยรดา เพชรเจริญ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
65. รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
66. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัยวรรณ ภูเทษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
67. รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา พัดเกตุ มหาวิทยาลัยนเรศวร
68. รองศาสตราจารย์ ดร.โอภามา จำแกะ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
69. รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.กฤษณพงศ์ พุตระกูล มหาวิทยาลัยรังสิต
70. รองศาสตราจารย์ ชื่นจิตต์ แจ่มเจนกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
71. รองศาสตราจารย์ประกาศิต ศรีประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
72. รองศาสตราจารย์พัฒนา จันทนา มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
73. รองศาสตราจารย์อัญชลี เศรษฐเสถียร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
74. รองศาสตราจารย์เอมอร ดิสปัญญา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์รวี บุชยานนท์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยรัตน์ เมืองแก้ว มหาวิทยาลัยศิลปากร
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิน นามพิริยกร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยพงษ์ สำเนียง มหาวิทยาลัยนเรศวร
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวรดา พลเยี่ยม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวิมล สุขป้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชภณ ทองเต็ม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนศ ปานหัวไผ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารณ ทองอก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
90. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดิยา ทองเกิน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
91. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนโรสง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
92. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตติ เอี่ยมชื่น มหาวิทยาลัยพะเยา

93. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเทคโนโลยีสุรนธรณ์
94. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระ พันลูกท้าว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
95. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณินดา เลอเลิศยติธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
96. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา ทิมประเสริฐกุล มหาวิทยาลัยศิลปากร
97. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช วิริยะนะวัตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
98. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
99. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียา สมพิช มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
100. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา เดชโสม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
101. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์กต์ สมชอบ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
102. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิฐ นาสี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
103. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ บุญนิยม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
104. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิรมย์ อันประเสริฐ สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
105. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุยงุทธ ชำคง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
106. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นภัส มโนการณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
107. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลเกีย เขียวดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
108. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ นันทะเสน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
109. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณประภา สุขสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
110. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรตี ปรีชาปัญญากุล มหาวิทยาลัยรามคำแหง
111. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ รอดพึ่งครุฑ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
112. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
113. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบวงษ์ ชื่นสมบัติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
114. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสรวง ยุทธนา มหาวิทยาลัยนเรศวร
115. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ ชื่นชม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
116. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ กัณหติลก วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่
117. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภพงษ์ ฐิ์พานอง มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
118. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาลี เอี่ยมสมัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท
119. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมษย์ หนกหลัง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
120. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
121. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี โชติติลิก มหาวิทยาลัยศิลปากร
122. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวภาคย์ กัลยาณมิตร มหาวิทยาลัยนเรศวร
123. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
124. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศารทูล สันติवासะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
125. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ศรีสอาด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
126. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
127. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์ มหาวิทยาลัยมหิดล
128. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอเมทย์ ทหาระสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
129. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิญา แก้วอุทัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
130. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเศก ปันสุวรรณ มหาวิทยาลัยศิลปากร
131. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
132. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ยงกุลวงนิช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
133. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา อ่อนธานี มหาวิทยาลัยนเรศวร

134. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัทระ ลิ้มปรีระ
 135. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัลย์ ไบมณฑา
 136. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัจจา ไกรศรีรัตน์
 137. พันตำรวจโท ดร.ศักดิ์วุฒิ วิบูลสมัย
 138. อาจารย์ ดร.เกษินี ครุณาสวัสดิ์
 139. อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนวัฒน์
 140. อาจารย์ ดร.เชมิกา ทองเรือง
 141. อาจารย์ ดร.จิตติมา พิศาภาค
 142. อาจารย์ ดร.ชญาณิตย์ ยิ้มสวัสดิ์
 143. อาจารย์ ดร.ชัชชนันท์ จันวงศ์เดือน
 144. อาจารย์ ดร.ฐนพงศ์ ลือขจรชัย
 145. อาจารย์ ดร.ธารีรัตน์ บุญรักษ์
 146. อาจารย์ ดร.ธนัทเทพ เขียรประสิทธิ์
 147. อาจารย์ ดร.นิคม โทะะลงง
 148. อาจารย์ ดร.นันทนธร บรรจงปฐุ
 149. อาจารย์ ดร.นันทิยา ทองหล่อ
 150. อาจารย์ ดร.ปฎิพัฒน์ บุญรักษ์
 151. อาจารย์ ดร.ปรีดี หงษ์สตัน
 152. อาจารย์ ดร.พัชรี ศิลารัตน์
 153. อาจารย์ ดร.พัฒนิดา อุปหนอง
 154. อาจารย์ ดร.พิชญา สกุลวิทย์
 155. อาจารย์ ดร.พรทิวา ชนะโยธา
 156. อาจารย์ ดร.รัตนา ชุกซอน
 157. อาจารย์ ดร.วราภรณ์ โชติรัตนากุล
 158. อาจารย์ ดร.วุฒินันท์ แก้วจันทร์ศุค
 159. อาจารย์ ดร.สาคร มหาหิงค์
 160. อาจารย์ ดร.สุภาพร พงศ์ภิญโญโสภาส
 161. อาจารย์ ดร.สุรวงศ์ วรรณปักษ์
 162. อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์
 163. อาจารย์ ดร.อภิญา จอมพิจิตร
 164. อาจารย์ ดร.อาริตา สัมมาร์ตัน
 165. พระครูศรีธรรมวุฒิ, ดร.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนครพนม
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
โรงเรียนโคกคำพานวิทยา จังหวัดลพบุรี
โรงเรียนบ้านป่าแขง จังหวัดพิจิตร
Linnaeus University ประเทศสวีเดน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
โรงเรียนชุมชนบ้านหนองคู จังหวัดศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่สนใจมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2568 เป็นปีที่ 16 วารสารได้มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้เป็นที่ยอมรับ โดยได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย TCI จัดให้อยู่ในอันดับกลุ่ม 2 วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการ รวมถึงบริการทางสังคม

เนื้อหาในวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 17 เรื่อง คือ 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี 2) งานวิจัยเกี่ยวกับการนำศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติเป็ยลหินด้าเหอ เมืองอู่ฮั่น 3) แนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี 4) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา 5) การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 6) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร 7) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา 8) ความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนเนอเรชันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช 9) นักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ 10) “นักศึกษาติดกับดักของเทคโนโลยี” และ “ไม่มีแผนสำรอง”: ปัจจัยและแนวโน้ม การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) 11) ผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนแตคีร์ที่มีต่อการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 12) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา 13) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมารยาทชาวพุทธโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์ 14) การประยุกต์ลวดลายหุ่นเงินहनจิงในผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ 15) รูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 16) ประสิทธิภาพของการอบรมและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชนเรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และ 17) วิธีวิทยาการวิจัย บทความความดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน รูปแบบ (Double - Blinded) และการกลั่นกรองจากคณะกรรมการจัดทำวารสาร เนื้อหาสาระสำคัญของบทความในฉบับนี้มีความหลากหลาย ทรงคุณค่าในเชิงวิชาการ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณคณะทำงานทุกท่านที่ขับเคลื่อนวารสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ในการเป็นวารสารที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ และอาจารย์ นักศึกษา ผู้ที่สนใจทุกท่านที่ได้ส่งบทความเผยแพร่ในวารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และหวังว่าจะได้รับความไว้วางใจเช่นนี้ตลอดไป

วีรวิชัย บุญส่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(2)
บทบรรณาธิการ	(7)
สารบัญ	(8)
บทความวิจัย	
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี	1
: ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม, นเรศ กันธะวงศ์, สราทตรา เล่งไพบูลย์, และชัยวุฒิ ชัยฤกษ์	
งานวิจัยเกี่ยวกับการนำศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติเป็ยหลินต้าเหอ เมืองอู่ฮั่น	17
: Chen Jin, และพงค์เดช ไชยคุตร	
แนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี	33
: บัณฑิตา บุญธรรม, ภัสยกร เลาสวัสดิกุล, และเฉลิมชัย หาญกล้า	
ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา	49
: วิศรุต เทวมิตร, และรุจิราพรรณ คงช่วย	
การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1	67
: อมรรัตน์ แก้วศรี, ภัสยกร เลาสวัสดิกุล, และกรวุฒิ แผนพรหม	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร	85
: ธนเทพ เทียนวรรณ, และวิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์	
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา	101
: อีร์ภัทร์ จำเนียร, พระครูวิทิตศาสนาทร, และชาติ ภัคดี	
ความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	115
: สืบวงศ์ ชื่นสมบัติ, สิริกัญญา มณีนิล, สมัครสมร ภัคดีเทวา, และกรรณ จรรยาวุฒิวรรณ	

	หน้า
นักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์	133
: นิธิวรรณ ศรีวิเชียร, อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์, และนวกัทธ ณรงค์ศักดิ์	
“นักศึกษาติดกับดักของเทคโนโลยี” และ “ไม่มีแผนสำรอง”: ปัจจัยและแนวโน้ม การเลือกใช้สื่อ	149
การเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)	
: พิมพ์ระวี เรื่องวัณกั	
ผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนแต้ครี่ที่มีต่อการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน	163
มัธยมศึกษาตอนปลาย	
: ศศธร เรื่องวิริยะชัย, ชัยรัตน์ โตศิลา, และศศิพัชร จำปา	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม	181
Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา	
: สุนทร อ่อนฤทธิ์, อาทิตยา กุลรักษา, และประพันธ์ คงพันธ์	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมารยาทชาวพุทธโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติสำหรับนักเรียน	199
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์	
: ปนัดดา พาณิชยพันธุ์, จิตาภา สนจุมพะ, และศุภิสรา งามเลิศ	
การประยุกต์ลวดลายหุ่นจินหนานจิงในผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์	217
: Ge HanQing, ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร, และจันทนา คชประเสริฐ	
รูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง	239
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	
: สุกัญญา พยุงสิน	
ประสิทธิผลของการอบรมและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ	257
นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน เรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์	
: วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์	
บทความปริทัศน์	
วิธีวิทยาการวิจัย	271
: สุพีชา ยงยิ่งเยาว์, และธิดาพร เทวีญประธานพร	

ภาคผนวก

แนะนำผู้เขียน

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง

จริยธรรมการวิจัย

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม
และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี
Promoting Community Participation in The Development of Cultural Capital
and Local Wisdom to Enhance Creative Tourism in Uthai Thani Province

ใบเฟิร์น วงษ์บัวงาม,* นเรศ กันธะวงศ์,** สราทตรา เล่งไพบูลย์,*** และชัยวุฒิ ชัยฤกษ์****

Baifern Wongbuangam, Naret Kuntawong, Srattrra Lengphaiboon, and Chaiwut Chaireuk

Received: January 15, 2025 Revised: March 21, 2025 Accepted: April 4, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี 2. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของชุมชนในการจัดใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี 3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการ ภาคชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ชุมชนกลุ่มเป้าหมายคัดเลือกจากความโดดเด่นของทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนบ้านโรงน้ำแข็ง ชุมชนบ้านท่าโพ และชุมชนบ้านสะน้า ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและแปลผลวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนชุมชนมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนในด้านการดำเนินการ ด้านผลประโยชน์และด้านการประเมินผลจากบทบาทเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว มองว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

* คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

** คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Liberal Arts Faculty Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

*** คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Liberal Arts Faculty Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

**** คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Liberal Arts Faculty Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

มีหลายรูปแบบ และเป็นผู้ทำการประเมินผลให้กับภาครัฐ ด้านปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ คือ ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ ขาดองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมจากคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ การนำเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การเชิญยูทูบเบอร์ที่เป็นผู้ถ่ายทำรายการเชิงท่องเที่ยวในพื้นที่และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถทำได้โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมจัดกิจกรรมชุมชนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น รวมไปถึงให้ความรู้และสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ทุนทางวัฒนธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this study were to: 1. examine community participation in utilizing cultural capital and local wisdom for creative tourism management in Uthai Thani Province, 2. identify problems, obstacles, and community suggestions related to the use of cultural capital and local wisdom in creative tourism, and 3. promote community participation in managing creative tourism through cultural capital and local wisdom. Data were collected through in-depth interviews and focus group discussions with 30 key informants involved in community-based tourism management, consisting of representatives from government agencies, private tourism operators, and local community members, including community leaders, local scholars, and residents. The target communities were selected for their distinctive cultural resources: Ban Rong Nam Kaeng, Ban Tha Pho, and Ban Sanam. Data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that communities actively participated in operations, benefit-sharing, and evaluation, often assuming leadership roles in tourism activities. The perceived benefits of tourism were diverse, and communities also contributed to government evaluations. The main problems identified included a lack of continuous government support, insufficient knowledge, and limited involvement of younger generations. Recommendations included maximizing the use of digital technology, inviting travel-focused YouTubers to promote local tourism, fostering networks of cooperation between communities and related organizations, encouraging community events, developing local products, and ensuring ongoing education and support to strengthen sustainable community participation.

Keywords: Community Participation, Creative Tourism, Cultural Capital, Local Wisdom

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 – 2570) ประเด็นทางการท่องเที่ยวอยู่ในหมวดหมู่ที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องมีการพัฒนากิจกรรมสินค้าบริการให้มีการยกระดับเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการรวบรวมองค์ความรู้ข้อมูลอันหลากหลาย เช่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต อัตลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีความน่าสนใจเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนส่งเสริมการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นรูปธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) แต่สถานการณ์การท่องเที่ยวประเทศไทยยังขาดการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) มีข้อมูลพบว่า ประเทศไทยยังขาดการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ เพราะประเทศไทยยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนท้องถิ่นรวมถึงยังขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ที่จะทำงานร่วมกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดขึ้นต้องมีการสนับสนุนช่วยเหลือมีการกระจายอำนาจให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการในระดับชุมชนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อจะได้ช่วยพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีภาคเอกชน ภาครัฐ และชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองจากสถานการณ์ดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ถือได้ว่าเป็นทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่จะสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนที่มีศักยภาพ เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนร่วมกัน ช่วยเชื่อมโยงกลุ่มของชุมชนที่มีความพร้อมในกิจกรรมการท่องเที่ยว สร้างสรรค์ ขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางของการนำเสนอเป้าหมายใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ซึ่งนับว่าได้มีส่วนในการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นและจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนผ่านการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวยุคปัจจุบันที่มุ่งเป้าเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ (ณัฐินี ทองดี, 2560) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหาและได้รับผลกระทบโดยตรงจากการท่องเที่ยว จึงจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทุกขั้นตอนและให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและไม่ขัดแย้งกัน (อรรถกร จัตตุกุล, 2560)

จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งนอกจาก “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง” แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงเป็นรู้จักในฐานะของมรดกโลกทางธรรมชาติ โดยองค์การยูเนสโกแล้ว อุทัยธานีมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

มากมายหลายแห่งที่เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่น อีกทั้งตัวเมืองอุทัยธานีเองยังเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีวิถีชีวิตแบบโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ริมแม่น้ำสะแกกรังหล่อเลี้ยงชีวิตชาวอุทัยธานีตั้งแต่สมัยอดีตและยังเป็นตลาดการค้าที่สำคัญ โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้มีการเข้ามสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่หลากหลาย เช่น จัดทำโครงการถนนสายวัฒนธรรมเพื่อนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้คนในชุมชน พร้อมทั้งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาสินค้าและบริการทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นจากการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กำหนดให้ในปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เกื้อหนุนในส่วนของเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่เน้นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมหรือที่เรียกอีกอย่างว่าทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบที่สร้างสรรค์ โดยดึงเอาทักษะความเชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของพื้นที่มานำเสนอ โดยที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือเกิดผลกระทบให้น้อยที่สุด และเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ การจ้างงานและการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งนอกจากความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดแล้ว ชุมชนยังต้องเห็นพ้องกันในเรื่องความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน ต้องมีความพร้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อที่จะปกป้องและสงวนรักษาจัดการทรัพยากรในชุมชนให้คงอยู่ต่อไป การศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งยังช่วยรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นอันทรงคุณค่าและนำมาใช้เป็นทรัพยากรสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรการท่องเที่ยวและเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ตระหนักและเห็นความสำคัญจนเกิดความภาคภูมิใจและมีจิตสำนึกที่ดีต่อวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนไปในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี
2. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่มคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการ ภาคชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนในพื้นที่ จำนวน 30 คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากหน่วยงานภาครัฐมาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีแนวนโยบายในการพัฒนาและมีบทบาทการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานี จากหน่วยงาน 1) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุทัยธานี 2) ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุทัยธานี 3) พัฒนาชุมชนจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาคเอกชนและภาคชุมชนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้วช่วยแนะนำผู้ให้ข้อมูลคนอื่น ๆ ที่มีคุณลักษณะตรงกับที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ประชาชนชาวบ้าน ผู้ประกอบการ และประชาชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทำการบอกต่อเพื่อให้การสัมภาษณ์จนกว่าจะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนอ้อมตัว จำนวน 25 คน ใน 3 ชุมชน คือ ชุมชนโรงน้ำแข็ง จำนวน 7 คน ชุมชนท่าโพ จำนวน 9 คน และชุมชนสะนา จำนวน 9 คน ทั้งนี้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมวิจัยดังนี้

1.1 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชน หรือทำงานในหน่วยงานนั้น ไม่น้อยกว่า 1 ปี มีความเต็มใจ และสะดวกในการให้ข้อมูลกับที่มิวิจัยตามนัดหมาย

1.2 เกณฑ์การคัดออก จะทำการคัดกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวออกจากการเก็บข้อมูลวิจัย หากบุคคลดังกล่าวไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมวิจัย ไม่สะดวกในการให้ข้อมูลวิจัย หรือเกิดเหตุสุดวิสัยไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมวิจัยได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เตรียมประเด็นหลักสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และนำมาประยุกต์ใช้กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมีดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 รูปแบบการใช้ทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน และด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประเด็นที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน

ประเด็นที่ 4 วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ประเด็นที่ 5 นโยบายเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้เตรียมการก่อนเก็บข้อมูลโดยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูล ทฤษฎี แนวคิด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างคำถาม และศึกษาเพื่อเลือกพื้นที่วิจัยจากความโดดเด่นของทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งพบว่า ชุมชนโรงน้ำแข็ง ชุมชนท่าโพ และชุมชนสะพาน มีความโดดเด่นของทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหา และศึกษาวิธีการวิจัยของการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.3 สร้างแนวคำถามเพื่อให้แนวคำถามมีความครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษาอย่างครบถ้วน โดยคำถามนั้นจะเป็นคำถามปลายเปิดที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์ ในการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ตอบมีการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และเสนอแนะในเรื่องที่ทางผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ และนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่า IOC จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลวิจัยได้

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลตามประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ และประเด็นดังกล่าวจะต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุด

3. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกต (Observation) และ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งการสนทนากลุ่มใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล 6 เดือน ตั้งแต่ พฤษภาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2567 เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง น่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งทำ การตรวจสอบจากข้อมูลที่มาจากหลายแหล่ง ได้แก่ แหล่งปฐมภูมิหรือแหล่งบุคคล แหล่งทุติยภูมิหรือแหล่งเอกสาร และทำการตรวจสอบโดยการสอบทานข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตรวจสอบ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการเก็บข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ การบันทึกภาพและเสียง และการจดบันทึกภาคสนาม ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของงานวิจัยนี้ โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (สุภางค์ จันทวานิช, 2552)

3.1 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล (Data and Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่มา โดยพิจารณาจากแหล่งเวลา เมื่อเก็บข้อมูลที่ต่างเวลาจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ เมื่อเก็บข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งแหล่งข้อมูลมาจากพื้นที่ ใน 3 ชุมชน แหล่งบุคคล เมื่อบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกันจะเหมือนกันหรือไม่ โดยพบว่าแม้บุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกันข้อมูลจะเหมือนเดิมเป็นไปในทิศทางเดิม

เริ่มจากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมที่นำมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับการถอดเทป และการจัดบันทึกจากภาคสนาม

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่า ผู้วิจัย หรือผู้เก็บข้อมูลต่างกันจะส่งผลการวิจัยเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งที่มิวิจัยมีนักวิจัย 3 คน ซึ่งพบว่า ผลการเก็บข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลไปตรวจสอบความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จะตรวจสอบและวินิจฉัยข้อมูลที่อยู่ในบันทึกการสัมภาษณ์หรือข้อความอื่น ๆ ในการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเน้นที่การตีความ ความหมายของเนื้อหา โดยมีวิธีการ คือ ทีมวิจัยถอดเทปสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล ในการแปลผลแบบสัมภาษณ์ ทีมวิจัยมีการกำหนดรหัส Code เป็น P01, P02 ไปจนถึง P30 ตามจำนวนผู้ให้ข้อมูล จากนั้นกำหนดกรอบแนวทางในการวิเคราะห์ โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในแต่ละข้อ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเรียงเป็นระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ โดยรวบรวมประโยคหรือข้อความที่มีความหมายใกล้เคียงหรือเหมือนกันนำมาไว้ในกลุ่มเดียวกันและมีการสร้างหัวข้อสรุป และอธิบายข้อมูลที่ได้อาอย่างละเอียดครบถ้วน ในขั้นตอนนี้อาจจะต้องตัดข้อมูลหรือหัวข้อที่ไม่จำเป็นออก จากนั้น กำหนดดัชนี (Code) ข้อมูลแต่ละชุดที่จัดเรียงไว้ หลังจากนั้นใช้กระบวนการตีความ จากที่กำหนด Code ในเบื้องต้น การตีความผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและเรียบเรียงเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี มีผลการวิจัยสรุปดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนในด้านการดำเนินการจากบทบาทเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวเนื่องจากชุมชน ชาวบ้านเป็นภาคส่วนที่รู้จักและเข้าใจในทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนพื้นที่มากที่สุด มีส่วนร่วมผลประโยชน์มาก เนื่องจากมองว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีหลายรูปแบบ การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาให้ความสนใจ เรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความสุข ความภาคภูมิใจของคนในชุมชนท้องถิ่นและยังมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวด้วย และมีส่วนร่วมการประเมินผล ในมิติของการประเมินผลเอง สอบถามโดยตรงกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยว และเป็นผู้ทำการประเมินผล ให้กับภาครัฐอีกที ชุมชนมีบทบาทไม่มากนักในด้านการวางแผน เนื่องจากปัจจัยด้านงบประมาณที่ทางภาครัฐได้รับการจัดสรรมา การวางแผนตามกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ แต่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเอง ในส่วนของการวางแผนรายละเอียดของแผนงานย่อย รายละเอียดการดำเนินงาน จากนั้นก็สามารถร่วมกันตัดสินใจกับภาครัฐได้

2. ผลการศึกษา ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี พบว่า

2.1 การขาดการพัฒนาและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ การบริหารภาครัฐที่ขาดความต่อเนื่องก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในหลายพื้นที่ การเปลี่ยนผู้บริหารส่งผลต่อแผนนโยบายงบประมาณในการสนับสนุนและการพัฒนาชุมชน บางกิจกรรมที่จัดทำไปแล้วแต่ไม่มีการสานต่อ เช่น OTOP นวัตกรรมในบางพื้นที่

2.2 การขาดองค์ความรู้ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน เช่น ด้านการตลาด การขาดกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพอาจทำให้ชุมชนไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ตามเป้าหมาย ส่งผลให้การทำงานไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านรายได้ตามที่คาดหวัง รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ไปถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

2.3 การขาดบุคลากรที่ทันสมัย ขาดการมีส่วนร่วมจากคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ การเข้าใจและใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพจึงดูเป็นเรื่องยาก อีกทั้งส่งผลกระทบต่ออนุรักษวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.4 ผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยที่การท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมและวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อการท่องเที่ยว หรือความเปลี่ยนแปลงที่ชุมชนยึดอัดไม่ต้องการ

2.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยียุคปัจจุบัน ในยุคดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด การเชิญอินฟลูเอนเซอร์ที่มีชื่อเสียง หรือยูทูบเบอร์ที่เป็นผู้ถ่ายทอดรายการเชิงท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อเผยแพร่ออกไป สามารถสร้างการรับรู้ในวงกว้างแบบไวรัลและส่งผลการสร้างรายได้จากแฟนคลับที่เป็นฐานเสียดิตตามมาท่องเที่ยว

3. ผลการศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า

3.1 การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ การรวมกลุ่ม กลุ่มองค์กรอิสระที่จัดตั้งโดยชุมชนและดูแลขับเคลื่อนพันธกิจอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างชาวบ้าน และผู้ประกอบการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างรากฐานให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถจัดการตนเองได้ เกิดความเชื่อถือ ที่จะส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมชุมชนท้องถิ่น งานเทศกาลประเพณีท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการนำเสนอวัฒนธรรมและประเพณีของตนเองอย่างแท้จริงรวมถึงการสนับสนุนศิลปินท้องถิ่น ปราศัญชาวบ้าน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริมคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งหากระดมสมองกันก็อาจสามารถมองเห็นศักยภาพแบบอื่น ๆ การนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบใหม่ที่ตรงกับความสนใจของนักท่องเที่ยว

3.3 การฝึกอบรมให้ความรู้ จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น การบริการนักท่องเที่ยว การอนุรักษวัฒนธรรมประเพณี และการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อีกทั้งมีทักษะความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมืออาชีพ

3.4 สร้างสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การสร้างสถานที่จัดแสดงศิลปะหรือการสร้างศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น การแสดงสถานที่สำหรับเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชน อีกทั้งการสร้างสินค้าจากศิลปะท้องถิ่น หรือการพัฒนาสูตรอาหารพื้นเมือง เช่น ชุมชนโรงน้ำแข็งพัฒนาอาหารแปรรูปจากปลาแรดจนสามารถสร้างรายได้เป็นอย่างดี

3.5 การประชาสัมพันธ์และการตลาด โดยเฉพาะการสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหรือขยายต้องสนับสนุนชุมชนในการทำการตลาดและประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มโอกาสด้านเศรษฐกิจสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวได้จริง เช่น การใช้สื่อออนไลน์, การเข้าร่วมในงานแสดงสินค้า, และการสร้างแบรนด์ท้องถิ่น

3.6 ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยสร้างสถานการณ์ที่มีความท้าทาย เพื่อเป็นการดึงคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาขับเคลื่อน เข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ รวมไปถึงเป็นการร่วมอนุรักษ์ความดั้งเดิมและจริงแท้ของชุมชน ซึ่งอาจเป็นการจัดประกวด แข่งขันเพื่อตั้งศักยภาพคนรุ่นใหม่ เช่น ประกวดการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวให้โดนใจ ประกวดการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น

3.7 ควรได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่และต่อเนื่องจากภาครัฐ ทั้งในด้านงบประมาณ การเพิ่มพูนความรู้ทางการท่องเที่ยว หรือการตลาด จนกว่าแต่ละชุมชนจะมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้

อภิปรายผล

การศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า มีส่วนร่วมอย่างมากและชัดเจนในด้านการดำเนินการ การรับผลประโยชน์และการประเมินผล จากการที่ชุมชนมีบทบาทดำเนินการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนชาวบ้านเป็นภาคส่วนที่รู้จักและเข้าใจในทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ชุมชนมากที่สุด ชุมชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มาก เนื่องจากมองว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาให้ความสนใจ เรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความสุข ความภาคภูมิใจของคนในชุมชนท้องถิ่นและยังมีรายได้เสริมที่มาจากการท่องเที่ยวด้วย ซึ่งถือเป็นจุดแข็งหนึ่งที่ชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี มีมุมมองว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่อาจไม่ได้หมายถึงในรูปแบบตัวเงินทางเศรษฐกิจเสมอไป ความภาคภูมิใจในวิถีของตนเองก็เป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถขับเคลื่อนอย่างยั่งยืนต่อไปได้ ซึ่งส่วนสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ผลประโยชน์เกิดขึ้นกับคนในชุมชนไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม สอดคล้องกับ กฤษฏีวีร ชวลิตานนท์ และเพ็ชรารัตน์ ชัชวาลชาอุษนกิจ (2565) ศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร พบว่า ด้านปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนแสดงให้เห็นถึงบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชน

ด้วยความสนใจ ตั้งแต่เข้ามาศึกษาปัญหาและร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง แสดงออกในรูปแบบของการสร้างความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติงาน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม รวมถึงการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ตลอดจนติดตามประเมินผล และรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ ในขณะที่ สิริินภา จงเกษกรณ์ (2564) ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่มเจเนอเรชันวาย ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับและแบ่งผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับกันตชา ศรีอยุธยา (2564) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปวัตวิถีบ้านต้นโพธิ์ จังหวัดปทุมธานีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการเป็นชุมชนท่องเที่ยวโดยรายได้กระจายสู่ชุมชนอย่างแท้จริงเพราะชุมชนเป็นผู้ประเมินค่าบริการในการทำกิจกรรมด้วยตนเองและรับค่าบริการจากนักท่องเที่ยวด้วยตนเองไม่ผ่านทางภาครัฐหรือหน่วยงานใดและยังเป็นการสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชนและผู้สูงอายุภายในชุมชนโดยการทำผลิตภัณฑ์ขายและช่วยส่งเสริมให้เยาวชนภายในชุมชนมีกิจกรรมในช่วงวันหยุดมีรายได้เสริม ส่วนในมิติของการประเมินผลชุมชนมองว่าได้มีส่วนร่วมจากการสอบถาม ประเมินผลโดยตรงกับนักท่องเที่ยวในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยวด้วยตนเอง และยังเป็นผู้ทำการประเมินผลให้กับภาครัฐอีกที ซึ่งแตกต่างจาก รัชติยาพร อภิวรรณรัตน์, ทรงพร อ่อนนาเรนทร์ และภุริวัจน์ เดชขุ่ม (2560) ซึ่งศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวตามคำคืนของเกาะรัตนโกสินทร์ พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นการติดตามผลและประเมินผลสรุปได้ว่าการติดตามและประเมินผลขึ้นอยู่กับภาครัฐเป็นหลัก และสิริินภา จงเกษกรณ์ (2564) ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่มเจเนอเรชันวายในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าภูเก็ต พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.73)

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี ประเด็นปัญหา คือ ขาดการพัฒนาและสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ การบริหารภาครัฐที่ขาดความต่อเนื่องก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในหลายพื้นที่ การเปลี่ยนผู้บริหารส่งผลต่อแผนนโยบาย งบประมาณในการสนับสนุนและการพัฒนาชุมชน บางกิจกรรมที่จัดทำไปแล้วแต่ไม่มีการสานต่อ ชุมชนขาดองค์ความรู้ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การขาดกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพอาจทำให้ชุมชนไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ตามเป้าหมาย รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ไปถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจ และขาดการมีส่วนร่วมจากคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วันโชค หุ่นผดุงรัตน์ (2564) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหอย่อมบ้านวังไผ่ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หมู่บ้านหอย่อมวังไผ่เป็นชุมชนที่มีศักยภาพเป็นอย่างมาก และมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังขาดองค์ความรู้ต่อการจัดการท่องเที่ยว ในส่วนของการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น พบว่า ชาวบ้านบางส่วนอยากมีส่วนร่วมแต่ขาดความพร้อมในการเข้าร่วม เช่น อยากทำโฮมสเตย์แต่ที่พักไม่มีความพร้อมรวมทั้งขาดหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้และพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ซึ่งแม้จะมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชน แต่เมื่อขาดปัจจัยและทุนทรัพย์ก็ทำให้การพัฒนา

เป็นไปอย่างลำบากทั้งที่มีศักยภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล (2561) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี เกิดจากการที่เศรษฐกิจเติบโตอย่างช้า ๆ เนื่องจากรายได้ในชุมชนน้อย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือในการสร้างจุดสนใจ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและจริงจัง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยี คนรุ่นใหม่ไม่มาสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในส่วนของข้อเสนอแนะของชุมชนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ในยุคดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด การเชิญ อินฟลูเอนเซอร์ที่มีชื่อเสียง หรือยูทูบเบอร์ที่เป็นผู้ถ่ายทอดรายการเชิงท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อเผยแพร่ออกไป สามารถสร้างการรับรู้ในวงกว้างแบบไวรัลและส่งผลต่อการสร้างรายได้จากแฟนคลับที่เป็นฐานเสียงติดตามมาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วีระ แก่นเพชร (2564) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลของประเทศไทยประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การปรับกระบวนการทำงานเข้าสู่ระบบดิจิทัล โดยการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวผ่านระบบการสื่อสารและระบบดิจิทัลให้แก่ผู้บริโภค 2) การผลักดันการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยการกระตุ้นให้เกิดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านระบบการสื่อสารและระบบดิจิทัล 3) ทำการตลาดบนพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมในเชิงออนไลน์ เพิ่มกลุ่มเป้าหมาย ให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมที่ออกแบบออนไลน์ และ 4) การสื่อสารบนช่องทางที่หลากหลาย โดยการเลือกใช้ช่องทางในการสื่อสารทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์เพื่อนำเสนอข้อมูลให้แก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่ยุคดิจิทัลมีบทบาทอย่างมากในทุกอุตสาหกรรม อีกทั้งชุมชนเองเห็นความสำคัญและพยายามเรียนรู้ปรับตัว รวมไปถึงการมีความคาดหวังให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสัมผัส จึงไม่น่าจะเป็นหนทางที่ยากนักในการพัฒนานำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนร่วมในอนาคต

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี สามารถทำได้โดย

3.1 การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ การรวมกลุ่ม กลุ่มองค์กรอิสระที่จัดตั้งโดยชุมชนและดูแลขับเคลื่อนพันธกิจอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างชาวบ้าน และผู้ประกอบการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสร้างรากฐานให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และสามารถจัดการตนเองได้ เกิดความเชื่อถือ ที่จะส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณิชญา สัมปัญญาพร และปริญญญา หุ่นโพธิ์ (2564) การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้งในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชน ประชาชน และประชาชนในชุมชน รวมทั้งต้องมีแรงสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ พร้อมทั้งมีดำเนินการอย่างต่อเนื่องถึงจะยั่งยืน ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับการศึกษาของ ปิยะพงษ์ นาไชย และธาวิช ถนอมจิตต์ (2566) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแพهنองหาร ไชยบุรี จังหวัดนครพนม ซึ่งพบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวแพهنองหารไชยบุรี

ได้แก่ ควรให้ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ มีโอกาสในการวางแผน ดำเนินการ และ ประเมินผลโดยคนในชุมชนเป็นกรรมการ ภาครัฐควรมาช่วยในการพัฒนาบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการจัดการอย่างโปร่งใส จัดตั้งคณะกรรมการที่น่าเชื่อถือ โดยมาจากทั้งภาครัฐและชุมชน และต้องมีระบบการจัดการร้านค้าที่ขายของที่ระลึกที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มีการจัดการระบบ การตรวจสอบที่โปร่งใส

3.2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมชุมชน งานเทศกาลประเพณีท้องถิ่น สถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และพัฒนา ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น สร้างสินค้าจากศิลปะท้องถิ่น หรือการพัฒนาสูตรอาหารพื้นเมือง โดยสนับสนุนให้ชาวบ้าน มีส่วนร่วมในการนำเสนอวัฒนธรรมและประเพณีของตนเองอย่างแท้จริงรวมถึงการสนับสนุนศิลปินท้องถิ่น ประชาชน ชาวบ้าน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นพรัตน์ ทรงสายชลชัย, ผกามาศ ชัยรัตน์ และชมพูนุช จิตติถาวร (2565) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานีพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี พัฒนาให้เป็นเมืองที่รักษา ความเป็นมรดกของท้องถิ่นไว้ ส่งเสริมงานประเพณีที่ขึ้นชื่อของแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพื่อสร้าง จุดสนใจ ช่วยกันสร้างวัฒนธรรมที่มีอยู่แต่เดิมให้มีความโดดเด่นเป็นที่ต้องการ ส่งเสริมสินค้า OTOP เพื่อเป็นสินค้า หลักทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สมบูรณ์และยั่งยืน

3.3 การฝึกอบรมให้ความรู้ จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น การบริการ นักท่องเที่ยว การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี การประชาสัมพันธ์และการตลาด และการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อีกทั้งมีทักษะความรู้ในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวได้อย่างมืออาชีพ สอดคล้องกับ กันตชา ศรีอยุธยา (2564) โดยพบว่า แนวทางสร้างการมีส่วนร่วม ของชุมชนโอท็อปนวัตวิถี บ้านต้นโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การสร้างความรู้ ความเข้าใจในด้านของการท่องเที่ยวแก่ประชาชนและพัฒนาศักยภาพประชาชน เพื่อให้ประชาชนภายในชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสามารถรองรับ นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

3.4 ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยสร้างสถานการณ์ที่มีความท้าทาย เพื่อเป็นการดึง คนรุ่นใหม่ให้เข้ามาขับเคลื่อน เข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ รวมไปถึง เป็นการร่วมอนุรักษ์ความดั้งเดิมและจริงแท้ของชุมชน ซึ่งอาจเป็นการจัดประกวดแข่งขันเพื่อดึงศักยภาพคนรุ่นใหม่ เช่น ประกวดการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวให้โดนใจ ประกวดการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น สอดคล้องกับ อิศระพงษ์ พลธานี (2560) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดสามชุกอย่างยั่งยืน ที่พบว่า ควรส่งเสริมการณรงค์ให้พ่อแม่ ผู้ปกครองชักชวนบุตรหลานให้มีความตระหนักหรือสำนึกรักบ้านเกิดมากขึ้น โดยการ นำเสนอจุดเด่นในการชักจูงให้กลุ่มเยาวชนที่ถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนสนใจที่มาร่วมและช่วยทำงาน ให้กับตลาดสามชุก

3.5 ควรได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่และต่อเนื่องจากภาครัฐ ทั้งในด้านงบประมาณ การเพิ่มพูนความรู้ ทางการท่องเที่ยว หรือการตลาด จนกว่าแต่ละชุมชนจะมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะสามารถบริหารจัดการด้วยชุมชน เองได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐชา ลี้ปัญญาพร และปริญาพร หุ่นโพธิ์ (2564) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์

ลาวครั้งในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า ควรมีการบูรณาการร่วมกันของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างงานและกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

ภาครัฐควรจัดทำนโยบายสานต่อในการพัฒนาที่สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ทั้งด้านนโยบายและงบประมาณ รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน การพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ที่ทันสมัยทางการท่องเที่ยว การสร้างความตระหนักให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวจากคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์ไปถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายระหว่างชาวบ้านและผู้ประกอบการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

ภูมิปัญญาของชุมชนแต่ละแห่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มพัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ แต่ชุมชนต้องมีบุคคลสำคัญที่จะมาเป็นผู้ดำเนินการหรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น ศิลปินท้องถิ่น ช่างฝีมือท้องถิ่น คนเล่าเรื่อง คนสอนนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม คนจัดการการตลาด เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องค้นหาหรือพัฒนาบุคคลเหล่านี้ให้พร้อมกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เพื่อจะได้ข้อสรุปอีกด้านที่ยังไม่ได้ทำการศึกษานำไปสู่ข้อค้นพบที่มีประโยชน์มากยิ่งขึ้นในการช่วยพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน
2. ควรศึกษาในเชิงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงของทุนทางวัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้จากความกรุณาจากบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าวิจัย จนทำให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณหน่วยงานภาครัฐ ชุมชนท่องเที่ยว และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องของจังหวัดอุทัยธานีที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วง และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) รวมไปถึงมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4* (พ.ศ. 2560 - 2564). http://www.mots.go.th/download/article/article_20171201174031.pdf
- _____. (2561). *ปีท่องเที่ยววิถีไทย Amazing Thailand Tourism Year 2018*. <https://www.mots.go.th/>
- กฤษฎิ์วัชร ชวลิตานนท์ และเพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาณุชนกิจ. (2565). ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร. *วารสารวิทยาการวิจัย*, 11(2), 82 - 90.
- กันตชา ศรีอยุธยา. (2564). *การศึกษาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยวอโทปนวัตวิถีบ้านต้นโพธิ์ จังหวัดปทุมธานี เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1598/1/gs621130420.pdf>
- ณัฐชา ลี้ปัญญาพร และปริญญา หรุ่นโพธิ์. (2564). การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครึ่งในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 13(2), 176 - 195.
- ณัฐธินิ ทองดี. (2560). การจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง ซี มูล เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ประเทศไทย ลาว และ เวียดนาม. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(2), 122 - 137.
- นพรัตน์ ทรงสายชลชัย, ผกามาต ชัยรัตน์ และชมพูนุช จิตติถาวร. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 14(1), 115 - 131.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซด์ จำกัด.
- ประกาศเรื่อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 -2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139, ตอนพิเศษ 258 ง, หน้า 1 - 149.
- ปิยะพงษ์ นาไชย และธาวิช ถนอมจิตต์ (2566). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวแพนองหารไชยบุรี จังหวัดนครพนม. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 14(1), 29 - 42.
- รัชติยาพร อภิวรรณรัตน์, ทรงพร อ่อนนาเรนทร์ และภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2560). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวตามค่านิยมของเกาะรัตนโกสินทร์. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 14: ตามรอยพระยุคลบาท เกษตรศาสตร์กำแพงแสน* (หน้า 3371 - 3391). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน สำนักงานวิทยาเขตกำแพงแสน กองบริหารวิชาการและนิสิต.

วันโชค หุ่นผดุงรัตน์. (2564). การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหอย่อมบ้านวังไผ่ ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(3), 460 - 470.

วีระ แก่นเพชร. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในยุคดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(1), 148 - 160.

สิรินภา จงเกษกรณ์. (2564). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกลุ่มเจเนอเรชันวายในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ย่านเมืองเก่าภูเก็ต. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 17(2), 19 - 40.

สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล. (2561). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมืองจังหวัดอุทัยธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Srinakharinwirot University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2046/1/59602716.pdf>

สุภางค์ จันทวานิช (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถกร จิตกุล. (2560). การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *สยามวิชาการ*, 18(2), 46 - 64.

อิสระพงษ์ พลธานี. (2560). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดสามชุกอย่างยั่งยืน. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 14: ตามรอยพระยุคลบาท เกษตรศาสตร์กำแพงแสน* (หน้า 1395 - 1403). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน สำนักงานวิทยาเขตกำแพงแสน กองบริหารวิชาการและนิสิต.

งานวิจัยเกี่ยวกับการนำสัญศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบภาพลักษณ์ของ
พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติเป่ย์หลินต้าเหอ เมืองอู่ฮั่น
Research on The Application of Design Semiotics in The Visual Image
Design of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum

Chen Jin,* และพงศ์เดช ไชยคุตร**
Chen Jin, and Pongdej Chaiyakut

Received: October 14, 2024 Revised: January 3, 2025 Accepted: February 11, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำสัญศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติเป่ย์หลินต้าเหอ เมืองอู่ฮั่น โดยเน้นการวิเคราะห์วิธีการออกแบบภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ประเภทประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาวิจัยที่ผสมผสานระหว่างการสำรวจผ่านแบบสอบถามและการสำรวจภาคสนาม โดยศึกษาในมิติทางด้านความหมาย การใช้ภาษา โครงสร้างทางภาษา และบริบทของภาษา เพื่อสรุปหัวข้อนิทรรศการ เนื้อหาของสะสม วิธีการจัดแสดง และเค้าโครงนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้ยังได้สำรวจว่าสัญลักษณ์ ภาพ และองค์ประกอบทางวัฒนธรรมจะสามารถหล่อหลอมและสร้างความเข้าใจรวมถึงสร้างประสบการณ์การเยี่ยมชมให้กับสาธารณชนได้อย่างไร โดยมีกลุ่มเป้าหมายงานวิจัยเป็นผู้เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติเป่ย์หลินต้าเหอ เมืองอู่ฮั่น จำนวน 200 ท่าน และมีเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1. กรอบการวิเคราะห์ทฤษฎีสัญศาสตร์ 2. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เยี่ยมชม 3. การประเมินแผนการออกแบบภาพลักษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ควบคู่ไปกับ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อให้ข้อสรุปมีความเป็นกลางและน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การนำทฤษฎีสัญศาสตร์มาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่น่าดึงดูดให้กับพิพิธภัณฑ์และเพิ่มประสิทธิภาพด้านการถ่ายทอดข้อมูล โดยการตีความสัญลักษณ์หลายชั้น จะช่วยมอบความหมายทางวัฒนธรรมที่หลากหลายให้แก่ผู้เข้าชมได้ 2. การผสมผสานระหว่างสัญลักษณ์และภาพในการออกแบบเนื้อหาสำหรับนิทรรศการต่าง ๆ มีส่วนช่วยต่อการบอกเล่าเรื่องราวผ่านภาพให้เป็นหนึ่งเดียว และเพิ่มพูนประสบการณ์

* คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

** คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

ที่ดำรงให้กับผู้เยี่ยมชม 3. ระดับการรับรู้ของผู้เยี่ยมชมที่มีต่อศาสตร์เพื่อการออกแบบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในการเยี่ยมชม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับจากการนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบจากผลการวิจัยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น งานวิจัยนี้จึงได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการรับรู้และการประชาสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของพิพิธภัณฑ์ต่อสาธารณชน

คำสำคัญ: การออกแบบภาพลักษณ์, พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ทางธรรมชาติเป็ยหลินต้าเหอ เมืองอู่ฮั่น, ศาสตร์เพื่อการออกแบบ

Abstract

This study aimed to investigate the application of semiotics in the visual identity design of the Wuhan Beilin Dahe Natural History Museum, with a particular focus on methods of visual design specific to natural history museums. A mixed-methods approach was employed, combining questionnaire surveys and field research. The analysis examined exhibition themes, collections, display techniques, and layouts through four semiotic dimensions: meaning, language use, linguistic structure, and context. The study further explored how symbols, images, and cultural elements can shape public understanding and create meaningful visitor experiences. The sample comprised 200 museum visitors. Research instruments included: 1. a semiotic theoretical analysis framework, 2. visitor opinion questionnaires, and 3. expert evaluations of the proposed visual identity design. Both qualitative and quantitative analyses were conducted to enhance the neutrality and reliability of the findings.

The results indicated that: 1. effective application of semiotic theory enhances the museum's visual identity and strengthens its communicative function, with multi-layered interpretations of symbols offering visitors diverse cultural meanings; 2. integration of symbols and images within exhibition content fosters cohesive storytelling and enriches immersive experiences; and 3. visitors' recognition of semiotic design principles showed a positive correlation with satisfaction levels, confirming the expected impact of applying semiotics in museum design. Drawing on these results, the study offers recommendations for optimizing the museum's visual identity to advance cultural awareness and public engagement.

Keywords: Visual Image Design, Wuhan Beilin Dahe Natural Museum, Design Semiotics

Introduction

The function and nature of natural history museums have evolved in response to the growing cultural and intellectual needs of society. These museums are not merely cultural exhibition platforms; they also bear the responsibility of disseminating knowledge about nature and promoting ecological civilization. By the end of 2023, the total number of museums in China reached 6,138, nearly doubling since 2013. This growth reflects the increasing enthusiasm and demand among the public for museum visits. Due to strengthened initiatives in China, visitors have gained deeper insights into ecological culture, playing a crucial role in advancing domestic cultural and educational development (Hou, 2012).

Wang Yue and Chen Lei (2023) suggest that innovative approaches to museum visual image design should be based on four dimensions: semantics, context, pragmatics, and syntax. Design semiotics helps distill the deep cultural characteristics of museums. Xiao Hualiang et al. (2018) argues that design semiotics is the process of sorting out the images, colors, aesthetics, and cultural meanings of the research subject, from which new symbolic design elements can be extracted and applied in creative works. Yu Fang (2016) notes that as important sites for cultural preservation, display, and transmission, natural history museums' visual identity plays a critical role in their development and operation, requiring adherence to principles of thematic unity, aesthetics, and systematic organization. Bai Benli (2020) further points out that visual image design consists of two main systems: the fundamental elements and the applied elements. Excellent visual identity design for museums can establish a deep connection with the audience, enhancing the museum's visibility.

Zhang Ruijie (2021) emphasizes that design should be user-centered, using qualitative and quantitative analyses through field research and surveys to determine design needs and opportunities. Xu Shengfu (2017) notes that although the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum boasts quality collections, its visual identity design is still in its early stages due to its recent establishment. To improve the museum's visibility and cultural impact, its visual identity design needs optimization and standardization.

In summary, the visual identity design of natural history museums should be based on design semiotics, using the four dimensions of semantics, context, pragmatics, and syntax to analyze the cultural characteristics of themes, collections, display techniques, and layout. Ensuring the organic unity of these visual elements, while adhering to the principles of thematic coherence, aesthetics, and systematic organization, effectively communicates the core values and cultural essence of the museum.

The objective(s) of The Study

This study is divided into the following three objectives:

1. To utilize design semiotics to study the cultural characteristics of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum.
2. To analyze the existing problems in the museum's visual identity design and seek appropriate solutions.
3. To create visual identity design rich in cultural features.

Literature Review

1. Overview of The Wuhan Beilin Dahe Natural Museum

The Wuhan Beilin Dahe Natural Museum is located within the Wuhan Garden Expo Park, Hubei Province, taking advantage of its ecological, cultural, and transportation resources, and nestled in a scenic environment. The museum covers a total area of 29,000 square meters, with 18,000 square meters dedicated to exhibitions. The exhibition theme, "Journey of the Great River, Song of Life," aims to raise public awareness and love for, and protection of, the Yangtze River.

Wu Hongtang (2018) points out that as an important cultural venue in Wuhan, the Beilin Dahe Natural Museum not only showcases rich cultural content but also integrates diverse scientific knowledge. Through a variety of collections, scientific themes, multi-modal displays, and guided experiential layouts, the museum successfully creates a platform that combines science, education, and culture, serving as a vital space for the public to learn about nature and culture.

2. Design Semiotics Theory

Symbols are defined as marks or signs that represent objects or concepts. Design semiotics, building upon this foundation, has evolved into a theoretical system that integrates multiple values and meanings, widely applied in information transmission and visual communication. Design semiotics not only focuses on the meaning of symbols themselves but also emphasizes their application and representation in different contexts.

According to Xiao Hualiang et al. (2018), design semiotics is analyzed through four dimensions: semantics, syntax, pragmatics, and context. Through these four layers of interpretation, the images, colors, aesthetics, and cultural backgrounds of the research subject can be sorted out, allowing designers to extract the necessary symbolic elements and theoretical basis for design. This analysis helps designers understand the deep meanings behind the symbols, providing actionable guidance for design practice. The author uses these four dimensions of design semiotics to gain a deep

understanding of the collections, themes, display techniques, and layouts of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum, extracting representative symbolic elements and applying them in the visual image design process.

3. Visual image design

Bai Xue (2018) noted that the term "visual identity design" originates from the "CI" (Corporate Identity) theory proposed by the famous American advertising master David Ogilvy, which comprises three elements: Mind Identity, Behavior Identity, and View Identity.

Zhou Wenjuan (2021) argues that visual identity design is a systematic set of symbols composed of logos, colors, graphics, and typography, which can be divided into fundamental element systems and applied element systems. The fundamental element system includes logos, standard fonts, auxiliary colors, auxiliary graphics, and mascot designs. The applied element system covers signage design, posters, tickets, and derivative products. Visual identity design is not only a tool for internal management but also a guideline for external activities and promotions. Therefore, to enhance the visibility of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum, the author suggests focusing on both fundamental and applied elements to create a complete visual identity system that ensures the museum's image is more consistent and effective in communication.

Theoretical Framework

Based on the four dimensions of design semiotics—semantics, syntax, pragmatics, and context—the collections, display techniques, themes, and layout of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum are analyzed from multiple perspectives. The conceptual framework presented in this study demonstrates how these four dimensions are interconnected to form an integrated design system, as shown in Figure 1

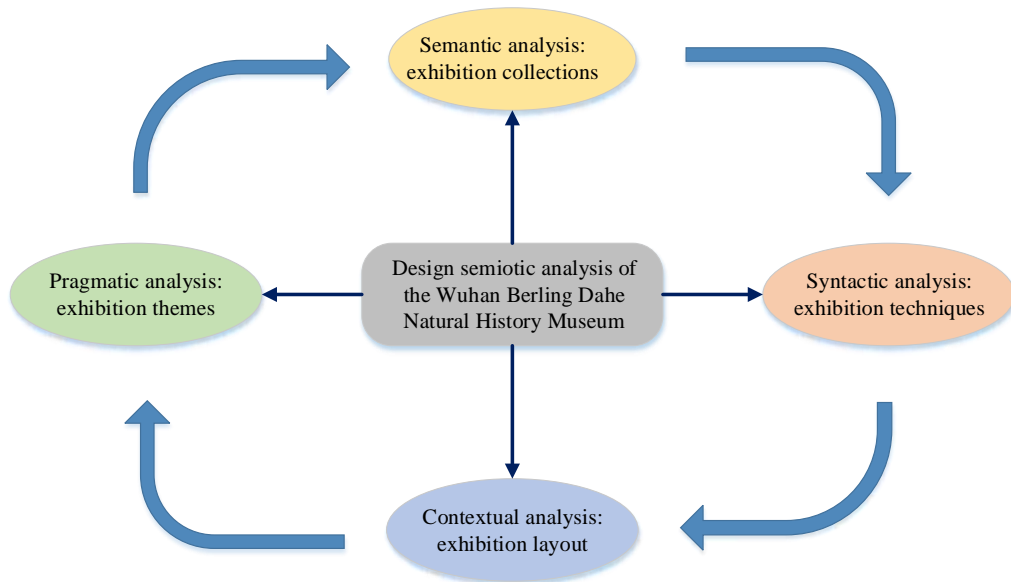

Figure 1: The Theoretical Framework of This Study (Source: Constructed by The Researcher)

Methodology

1. Population and Sample

The sample for this study consists of 200 visitors from the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum, representing a diverse group. These visitors include children, students, families, tourists, senior groups, educators, and researchers, among others. This diversity provides the study with a broad perspective and a rich data foundation.

2. Research instruments

The author designed a questionnaire comprising 21 multiple-choice questions and 3 open-ended questions, categorized into three main sections. The first section focuses on gathering basic information about the museum visitors, such as age, occupation, and educational background, to facilitate the classification and analysis of different visitor behaviors. The second section investigates visitors' perceptions of the museum's exhibits, exploring which exhibition elements left the deepest impression and which forms of display were most engaging, aiming to identify the exhibit elements that resonate most with visitors. The third section collects feedback on visitors' expectations and opinions regarding the museum's visual identity design, in order to further assess the current visual identity's recognition and impact in the minds of visitors.

The purpose of the questionnaire design is to gain an in-depth understanding of users' expectations and preferences for the museum's visual image, collect their feedback during the visit,

evaluate the effectiveness of the existing visual image design, and provide a basis for the optimization of the museum's future image. Before the questionnaire was officially distributed, we specially invited three Thai art design experts to conduct a professional evaluation of the questionnaire content. According to the feedback from the experts, the IOC index of the questionnaire was between 0.88 and 1.00, as shown in Table 1. It's shows that the question design was reasonable and effective, and suitable for further research.

Table 1 The Professional Evaluation of The Questionnaire Content

Evaluator	IOC index (Mean)	Result
Expert 1	0.96	pass
Expert 2	0.88	pass
Expert 3	1.00	pass

3. Data collection process

The data collection for this questionnaire combined both online and offline methods. Offline distribution was conducted by setting up survey stations at the museum entrance and in exhibition halls, where paper questionnaires were provided. Visitors were encouraged to fill out the questionnaires and submit them in designated collection boxes. For online distribution, digital forms were made available, and visitors could access these by scanning QR codes displayed at the museum's service desk or on the museum's official social media platforms. This combination of methods ensured both broad reach and convenience in data collection.

4. Data analysis

Analysis of the collected data revealed that 39.13% of respondents were students, with ages ranging from 7 to 22. This group showed a clear preference for design styles that are lively, modern, and approachable. Furthermore, many users expressed a desire for the museum's visual identity to center around its iconic exhibits, such as petrified wood and Mamenchisaurus fossils. By extracting and incorporating symbols from these notable collections into the visual design, the museum can not only deepen emotional resonance with visitors but also effectively enhance its brand image and visibility. This strategy would help expand the museum's influence, attract a younger audience, and achieve the research goal of strengthening public recognition and perception through optimized visual identity design.

Result

1. Cultural Characteristics of The Wuhan Beilin Dahe Natural Museum Exhibitions

Culture is the comprehensive reflection of the material and spiritual aspects created by humanity over time, playing a key role in human production and life. The cultural characteristics of natural history museums are reflected primarily in their collections, exhibition themes, display techniques, and layout.

From the semantic dimension of design semiotics, the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum holds a diverse collection of natural cultural artifacts, including animal, plant, fossil, and mineral specimens. Analyzing the shape, color, and material of these collections allows for the extraction of representative visual symbols that inspire design.

From the pragmatic perspective, the museum exhibition revolves around the scientific theme of “Journey of the Great River, Song of Life”. The exhibition is divided into five sections: the prologue hall, the vicissitudes of the great river, the treasures of the great river, the meditation of the great river, and the exploration of the great river. These sections create an exhibition environment that centers on nature and life.

In the syntactic dimension, the museum features a multi-faceted display culture, employing various methods such as biological specimens, graphic boards, ecosystem models, interactive displays, as well as audio and video presentations. These approaches not only enhance audience participation and immersion but also improve the effectiveness of information delivery.

From the contextual perspective, the museum emphasizes an experiential layout design, including linear layouts, interactive layouts, narrative-based layouts, and special thematic areas. These designs enable visitors to better engage with the exhibition content, using interaction and learning to deepen their understanding.

In conclusion, based on the theory of design semiotics, the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum showcases multi-dimensional cultural characteristics: diverse collections, a scientific exhibition theme, multi-modal displays, and an interactive, experiential layout. These cultural features not only enhance the museum's appeal but also establish it as a knowledge platform that integrates education and interactive experiences, offering visitors a deeper exploration of nature's beauty.

2. Analysis of issues and solutions in the museum's visual identity design

Through the questionnaire survey, feedback and existing issues related to the museum's visual identity design were collected, providing valuable research tools and data for design practice. Based on the opinions of surveyed visitors, four main issues were identified. Firstly, visitors considered

the current visual identity design to be average. If a new design is implemented, they recommended a green, nature-inspired style as the top choice. Secondly, if designing a logo or mascot, it should be based on the museum’s representative collections to add uniqueness. Thirdly, in terms of derivative cultural products, respondents showed higher interest in stationery and toy products. Future product designs should prioritize these categories to enhance interaction and practicality between the museum and its visitors. Finally, survey results revealed that the primary visitor demographic consists of individuals aged 7 to 22, indicating that schoolchildren and university students are the core user groups. Therefore, the visual identity design should take into account the preferences and needs of this demographic, creating more appealing and educational content.

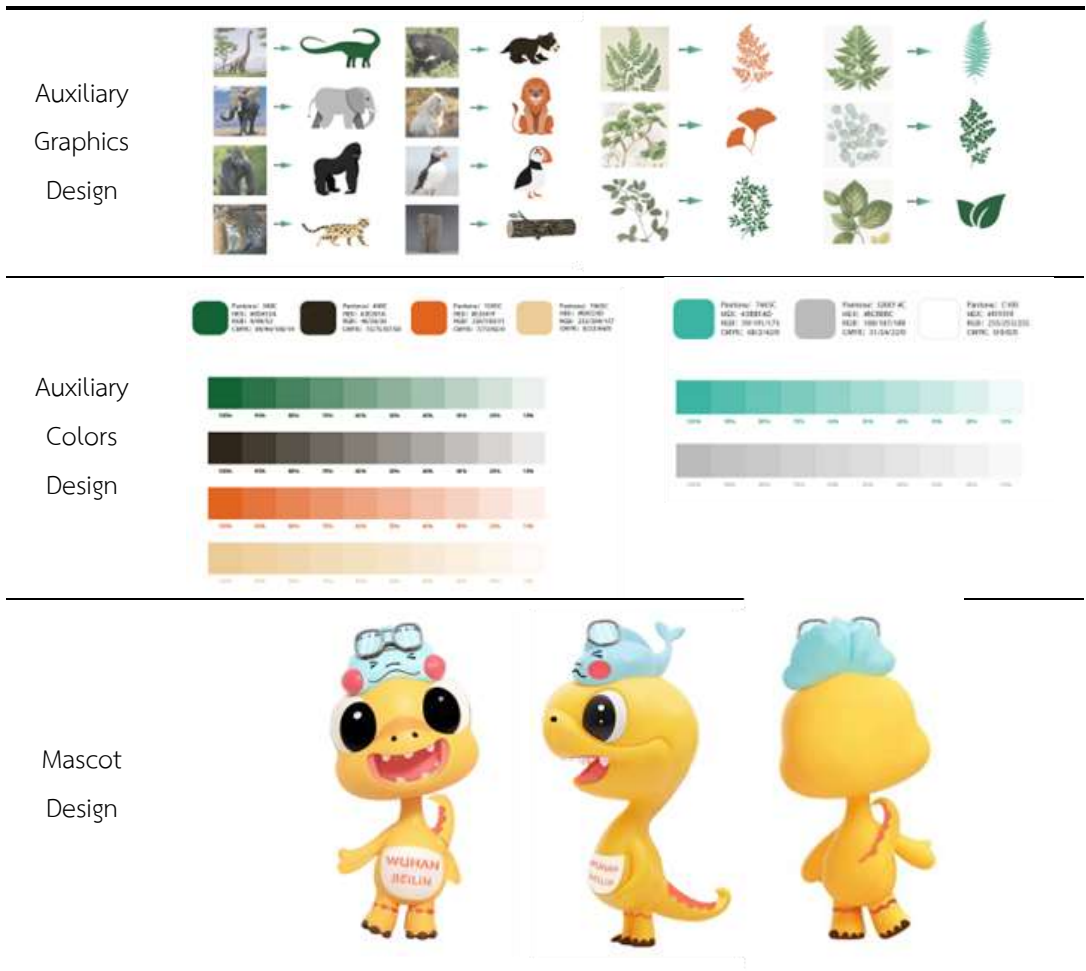
3. Design of A Culturally Rich Visual Image

The visual identity design of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum consists of two main parts. One is the fundamental element system, and the other one is applied element system. By designing both systems, a culturally rich visual identity that conveys the core values of the museum can be created.

The design process of the fundamental element system is shown in Table 2.

Table 2 Visual Image Fundamental Elements System Design of The Museum

<p>Logo Design</p>	
<p>Logo Font Design</p>	

Source: Constructed by The Researcher

As shown in Table 2, the fundamental element system includes logos, standard fonts, auxiliary graphics, auxiliary colors, and mascot design. During the logo design process, the initial concept was based on the results of the visitor survey, selecting the museum's most representative collections as the inspiration. Four representative exhibits were chosen from four categories: biological fossils, extant animals, rock and mineral specimens, and extant plants. These are Mamenchisaurus, African elephants, nautilus fossils, and ginkgo specimens. These items evoke feelings of mystery, strength, antiquity, and nature, enhancing the museum's identity and appeal to visitors. The auxiliary graphics and colors were inspired by the museum's eight iconic treasures, using their appearance and colors to form a modern visual language. The mascot design was developed to meet the needs of the 7 -

22 age group, incorporating local features of Wuhan and symbolic elements from the museum’s collections.

The applied element system includes the design of tickets, maps, posters, and various derivative cultural and creative products. It is an extension of the fundamental elements. Through the visual image design for the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum, it is evident that the museum’s strategies for internal management and external promotion have become more defined. The systematic design elements and consistent visual style not only enhance the brand’s recognition and reputation but also improve visitors’ experience and interaction. Every design detail—whether it be the logo, standard fonts, tickets, maps, or cultural products—has been meticulously considered to ensure optimal performance in various application scenarios, fully reflecting the museum’s core values and cultural essence. The design of visual image application elements system of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum is shown in Table 3.

Table 3 Visual Image Application Element System Design of The Museum

<p>Tickets, Promotional Maps, and Poster Design</p>	
---	---

Source: Constructed by The Researcher

4. Expert Review Results of The Design Work

After completing the visual image design for the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum, we invited three senior experts in the field of art and design to conduct a comprehensive evaluation of the design results. The purpose of this evaluation was not only to verify the rationality and innovation of the design but also to assess the effectiveness of the design semiotics framework in practical application. The evaluation results are shown in Table 4. The results indicate that the design received an average score of 4.46. Whether in terms of creativity or thematic coherence, it met expectations. This provides strong support for the brand development and public recognition of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum.

Table 4 Evaluation Results of Satisfaction With Museum Visual Image Design

Evaluation project	Opinion level		
	Mean	SD	Level
1. The Visual Image Design is Thematic	4.50	0.60	Suitable
2. The Visual Image Design is Aesthetic	4.40	0.55	Suitable
3. The Visual Image Design is Systematic	4.35	0.65	Suitable
4. The Design Can Promote The Wuhan Beilin Dahe Natural Museum	4.60	0.50	Very suitable
5. Have A Certain Degree of Creativity and Uniqueness	4.45	0.70	Suitable
In total	4.46	0.60	Suitable

Discussion

In this study, based on the framework of design semiotics, comprehensively summarizes the cultural characteristics of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum and thoroughly analyzes its practical application in visual image design. The results show that design semiotics not only provides strong guidance for museum identity design but also successfully extracts core cultural visual symbols, thereby enhancing public recognition and approval of the museum.

1. Application of Design Semiotics in Museum Visual Identity Design

Through the four dimensions of semiotics (semantics, pragmatics, syntax, and context), this study offers a multi-dimensional interpretation of the museum's collections, display methods, exhibition themes, and layout. It extracts representative cultural symbols, providing solid theoretical support for the museum's visual identity design. Each design element is deeply rooted in cultural heritage, achieving a stronger emotional connection between the design and the audience.

2. Cultural Communication in The Visual Identity Design of The Wuhan Beilin Dahe Natural Museum

The museum's visual identity is not only an external expression that attracts the public but also a concrete representation of its cultural essence and philosophy. Visitors have high expectations for the museum's cultural symbols and iconic elements, particularly for the visual extraction and use of its representative collections. This symbolic expression helps enhance visitors' cultural identification and participation, further promoting the museum's cultural dissemination and influence.

3. Analysis of expert evaluation results

According to the feedback from three design experts, the visual identity design of the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum has been highly recognized in several aspects. The experts unanimously agree that the application of design semiotics provides an organic combination of theory and practice for the museum's identity design, validating its feasibility and effectiveness in design. This approach not only showcases the cultural depth of the museum but also, through the clever use of visual symbols, attracts visitors of various age groups, achieving the expected goal of enhancing the museum's brand image.

Through the exploration and analysis in this study, it can be concluded that the application of design semiotics in natural history museum visual identity design has broad potential and practical effectiveness, offering valuable reference for future projects of a similar nature.

Suggestions

Suggestions for Research Applications

This study successfully applied design semiotics to create a design system that integrates culture and visual identity for the Wuhan Beilin Dahe Natural Museum. This not only improves the museum's cultural communication but also provides valuable references and guidance for future visual identity design work.

Suggestions for Future Research

While this study highlights the important role of design semiotics in museum visual identity design, there remains room for further exploration. First, more user research and field testing can be conducted to validate the design's impact on different visitor groups. Second, future design practices could place more emphasis on integrating semiotics with technological methods, such as augmented reality (AR) and virtual reality (VR), to enrich the museum's digital exhibition experience. Additionally, considering the museum's diverse cultural background, further exploration of cross-cultural symbols could enhance its appeal to international audiences.

Reference

- Bai, B. (2020). *Research and Application of Visual Image Design of Xi'an Dahua Industrial Heritage Museum* (Master's thesis, Xijing University).
- Bai, X. (2018). Research on The Dynamic Design of Urban Visual Image in The Context of New Media. *Packaging Engineering*, 20, 107 - 111.
- Hou, J. (2012). Current Situation and Trends in The Development of Natural Museums in China. *Anhui Agricultural Science*, (4), 2553 - 2556.
- Wang, Y., & Chen, L. (2023). Innovative Ideas for Memorial Hall Visual Image Design Under The Perspective of Intertextuality. *Packaging Engineering*, (4), 212 - 218.
- Wu, H. (2018). Innovative Concept of Wuhan Natural History Museum. *Fossils*, (2), 4 - 7.
- Xiao, H., Lin, L., Yan, L., & Chen, Z. (2018). Analysis and Evolution of Miao Silver Jewelry Based on Semiotics and The Design of Tourist Souvenirs. *Packaging Engineering*, (14), 221 - 226.
- Xu, S. (2017). *Research on Experience-oriented Science Popularization Education Activity Design of Wuhan Natural Museum* (Master's thesis, Huazhong University of Science and Technology).
- Yu, F. (2016). *Research on Visual Image Design of Shanxi Folk Museum* (Master's thesis, Hebei University of Technology).
- Zhang, R. (2021). Research on Service Design of Daqing Museum Based on User Experience. *Industrial Design*, (4), 72 - 73.
- Zhou, W. (2021). *Research on The Application of Shaanxi Shadow Art Elements in Brand Visual Image Design* (Master's thesis, Guangxi Normal University).

แนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับ
สถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี

Guidelines for Promoting The National Education Plan Driving into
Basic Education Schools in Saraburi Province

บัณฑิตา บุญธรรม, * ภัศยกร เลาสวัสดิกุล, ** และเฉลิมชัย หาญกล้า ***
Bunthita Boonthum, Phatsayakorn Laosawaddikul, and Chalermchai Hankla

Received: November 15, 2024 Revised: December 26, 2024 Accepted: January 8, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา และ 2. เสนอแนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี จำนวน 172 คน สุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน จำแนกได้ดังนี้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 67 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 77 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำนวน 12 คน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสระบุรี จำนวน 16 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 4 คน เครื่องมือในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ 1. แบบสอบถามระดับการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 60 ข้อ และ 2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2. แนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษา

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Graduate student in the Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

** อาจารย์ ดร. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Lecturer, Ph.D., Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Assistant Professor Dr., Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

แห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ได้แก่ 1. การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมรักการอ่านและเสริมสร้างปัญญาด้วยสมาธิ 4. โครงการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และ 5. สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, แนวทางส่งเสริม, แผนการศึกษาแห่งชาติ

Abstract

The purposes of this study were to: 1. examine the level of implementation of the National Education Plan in basic education schools, and 2. propose guidelines to promote the effective implementation of the plan at the school level. The sample was divided into two groups. Group 1 consisted of 172 administrators from basic education schools in Saraburi Province, selected through proportional sampling: 67 from Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, 77 from Saraburi Primary Educational Service Area Office 2, 12 from the Saraburi Secondary Educational Service Area Office, and 16 from the Office of the Private Education Commission, Saraburi Province. Group 2 consisted of four qualified informants, selected for semi-structured interviews. Research instruments included: 1. a 60-item questionnaire on the implementation level of the National Education Plan, and 2. a 10-item semi-structured interview guide. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed that: 1. the overall level of implementation of the National Education Plan in basic education schools in Saraburi Province was rated high; and 2. guidelines for promoting implementation at the school level included: (a) educational management to strengthen the stability of key national institutions and the democratic regime with the King as Head of State, (b) research and innovation to enhance national competitiveness, (c) promoting lifelong learning through reading and concentration-based activities, (d) expanding opportunities and equity in continuous access to quality education, and (e) fostering environmental awareness, morality, and ethics.

Keywords: Driving, Guidelines for Promoting, National Education Plan

บทนำ

จากรายงานผลการติดตามความก้าวหน้าของการนำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ไปสู่การปฏิบัติในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2562 พบว่า มีบางแผน/โครงการที่ไม่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานโดยตรง สำหรับหน่วยงานในระดับภูมิภาคและสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ครบทุกด้านครอบคลุมทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ ตามที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 แต่โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษานั้นภาพรวมจึงมีร้อยละเฉลี่ยของการดำเนินการน้อยกว่าแผนงาน/โครงการอื่นๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติในระดับปฏิบัติที่มีส่วนใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จึงเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ และบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษาและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายหรือแผนงานต่าง ๆ ลงสู่การปฏิบัติ พระมหาสมปурณ์ สุขุมโม (2557) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางกรอบทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ นอกจากนี้ ศศิธรดา แพงไทย (2559) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ต้องเท่าทันยุคของเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงข้อมูล ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่และใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนนโยบาย รวมทั้งใช้เทคนิคการบริหารที่หลากหลายเพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับ Edwards & Shakansky (1978) ที่กล่าวว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายที่ต้องปฏิบัติเท่านั้นแต่จะต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่จะนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุด้วย

การนำนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัตินั้น ผู้บริหารทุกระดับต้องมีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับแผน เพราะนโยบายและแผนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์และสำคัญกับการบริหาร และเป็นหนึ่งในสี่ของปัจจัยการบริหาร ทั้งยังเป็นส่วนสำคัญหลักในการบริหารขององค์กรหรือหน่วยงานในทุกระดับ จากรายงานการวิจัยของ วชิระ พลพิทักษ์ (2563) เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ในจังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติในพื้นที่ต่างกัมีระดับการขับเคลื่อนที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ภราดร เสรีสมบูรณ์ (2560) เรื่อง การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติในพื้นที่ระดับกลุ่มจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติในพื้นที่ระดับกลุ่มจังหวัดของกลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พบว่า แม้จะมีกลไกการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติในพื้นที่ระดับกลุ่มจังหวัดที่ชัดเจน แต่การนำนโยบายไปปฏิบัติในเชิงพื้นที่ของแต่ละกลุ่มจังหวัดนั้นก็แตกต่างกัน

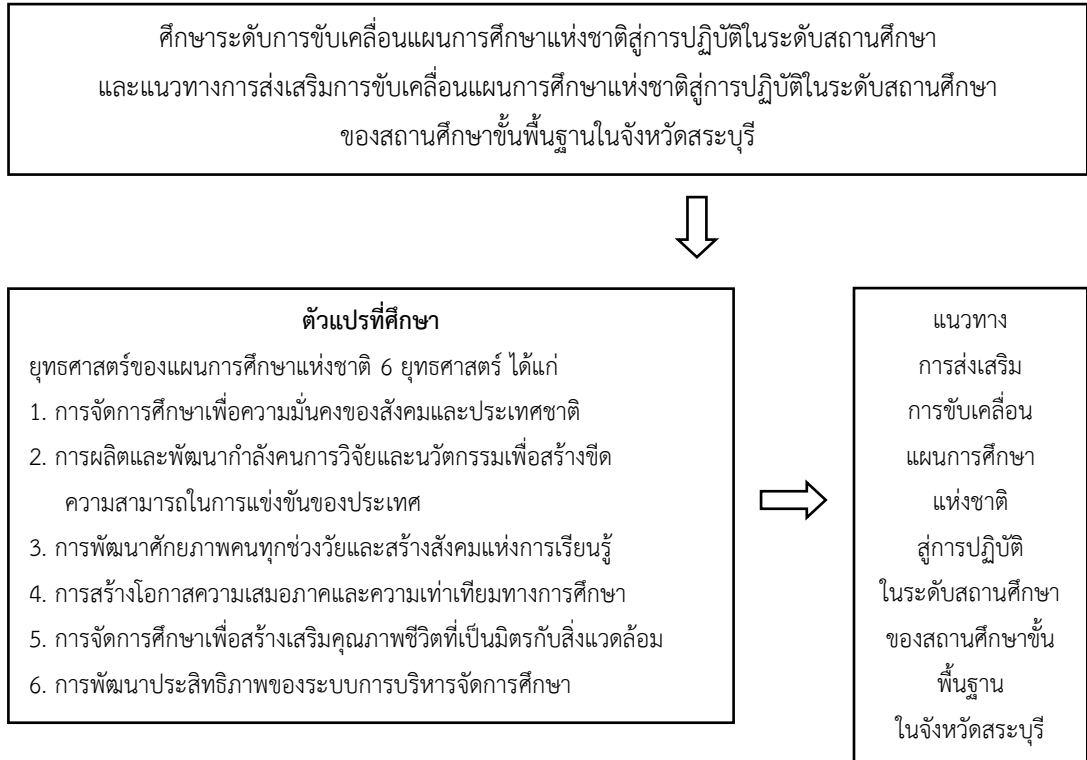
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี กำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี จำแนกตามสังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 118 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 135 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำนวน 21 โรงเรียน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสระบุรี จำนวน 27 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 301 โรงเรียน ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องนำนโยบายที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาปฏิบัติให้ได้ประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นแนวทางประกอบในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในจังหวัดสระบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายและแผนในระดับต่าง ๆ ลงสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในจังหวัดสระบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี

กรอบแนวคิดของการการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ซึ่งการศึกษานี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ดังนี้ 1. การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2. การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3. การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4. การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา 5. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6. การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการศึกษา ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี จำนวน 301 คน ประกอบด้วย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 118 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 135 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำนวน 21 คน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดสระบุรี จำนวน 27 คน รวมทั้งสิ้น 301 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 172 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (1970) จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการจับสลากสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนแต่ละสังกัด ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสังกัด

สังกัด	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
สพป. สระบุรี เขต 1	118	67
สพป. สระบุรี เขต 2	135	77
สพม. สระบุรี	21	12
สช.	27	16
รวม	301	172

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี จำนวน 4 คน แบ่งเป็นสังกัดละ 1 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากผู้บริหารที่มีผลงานการบริหารสถานศึกษาที่เป็นเลิศ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถเป็นตัวอย่างในการขับเคลื่อนบริหารงานตามนโยบายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

2.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี จำนวน 60 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.895

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

2.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 4 ข้อ

2.2.2 แนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรีใน 6 ยุทธศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามส่งไปยังโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและประสานกับผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) จำนวน 172 ฉบับ ให้กับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 172 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน และนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี พบว่า การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 3) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ภาพรวม

	การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1	การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ	4.21	0.21	มาก
2	การผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	4.17	0.20	มาก
3	การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้	4.19	0.18	มาก
4	การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา	4.18	0.19	มาก
5	การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.15	0.19	มาก
6	การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการศึกษา	4.16	0.18	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.18	0.11	มาก

2. แนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี

2.1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ โรงเรียนต้องดำเนินการดังนี้ 1) มีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ โดยการน้อมนำพระราชดำริด้านการศึกษาและศาสตร์พระราชามาวางแผน ประชุมชี้แจงครูและบุคลากร 2) มีการจัดโครงการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) จัดระบบการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ด้านอาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ 4) มีการจัดโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 5) มีการจัดการระบบการป้องกันที่เข้มแข็งและยั่งยืน 6) มีการกำหนดลงในหลักสูตรของสถานศึกษา และนำไปสู่การออกแบบโครงสร้างการสอน และแผนการสอนของครูผู้สอน

2.2 การจัดการศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โรงเรียนต้องดำเนินการดังนี้ 1) มุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเตรียมกำลังคนเพื่อสู่ตลาดแรงงาน 2) มีโครงการการฝึกอาชีพ ฝึกทักษะตามที่ตนเองถนัด โดยมีโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศ และชุมนุมตามที่นักเรียนสนใจ 3) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 4) มีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเรื่อง Soft Skills ควบคู่กับการพัฒนาความรู้

2.3 การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนต้องดำเนินการดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมรักการอ่าน และเสริมสร้างปัญญาด้วยสมาธิ 2) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงชั้น 3) มีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอกโรงเรียน 4) มีการสร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้วยโครงการต่าง ๆ 5) มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยี เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาออกแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน 6) โรงเรียนควรเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ โดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนเอง

2.4 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โรงเรียนต้องดำเนินการดังนี้ 1) มีโครงการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา หาทางเพื่อช่วยเหลือนักเรียนจนสามารถเรียนจบการศึกษา ภาคบังคับ/ขั้นสูงสุดของโรงเรียน 3) มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเพื่อช่วยเหลือนักเรียน

2.5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โรงเรียนต้องดำเนินการดังนี้ 1) มีการส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม 2) เน้นให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามที่หลักสูตรกำหนด 3) ดำเนินการตามโครงการ "Zero Waste" หรือ "การจัดการขยะเหลือศูนย์" ตามหลัก 3R คือ Reduce หรือ การลดปริมาณขยะ Reuse หรือ การใช้ซ้ำ และ Recycle หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ 4) ออกแบบเนื้อหาการเรียนรู้เรื่องดูแลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรการเรียนของโรงเรียน

2.6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนต้องดำเนินการดังนี้ 1) มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา กำหนดขอบข่ายโครงสร้างงาน หน้าที่ให้กระชับ ชัดเจน สื่อสารสร้างความเข้าใจการรับรู้ร่วมกัน 2) มีการจัดตั้งที่ปรึกษาของโรงเรียนโดยต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษ การตลาด และมีศักยภาพ 3) การประสานความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน 4) มีการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และควรมีการดำเนินงานที่เป็นระบบตรวจสอบได้ อย่างเช่น PDCA

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรีมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรีเห็นว่าเป็นนโยบายเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนในการกำหนด โดยมีหลักการและเหตุผลที่สำคัญหลายประการ ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการกำหนดนโยบาย ได้แก่ ขั้นตอนการวิจัยและการวิเคราะห์นโยบาย ขั้นตอนการพัฒนาและกำหนดโครงสร้างนโยบาย ขั้นตอนการเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ และขั้นตอนการประเมินผลและการประเมินผลนโยบาย นโยบายเป็นกรอบสำหรับการตัดสินใจและเป็นแนวทางในการบริหารงานและตัดสินใจของผู้บริหาร จึงทำให้การปฏิบัติตามนโยบายอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลิต ขุนทิพย์ และรุ่งชัชดาพร เวชชาติ (2562) ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 สู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับ ศรีดา ตันทะอทิพานิช, ชญาพิมพ์ อูสาโท และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2564) ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายคือ นักการเมือง สภาปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี

ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติดำเนินการโดยการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยการน้อมนำพระราชดำริด้านการศึกษาและศาสตร์พระราชามาวางแผน ประชุมชี้แจงครูและบุคลากร กำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินในแต่ละประเด็นโดยการออกแบบกิจกรรมในเชิงบูรณาการ รวมถึงการจัดโครงการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณธรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติเป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรม จริยธรรม ปลอดภัย และสมานฉันท์และปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นพลเมือง และคุณธรรม จริยธรรมให้กับคนไทยทุกคน เพื่อความมั่นคงในชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ กันตนา มาใหญ่ และสุปราณี ธรรมพิทักษ์ (2562) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการนำนโยบายการศึกษาปฐมวัยไปปฏิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนำนโยบายการศึกษาปฐมวัยไปปฏิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ประกอบไปด้วยปัจจัย 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายเฉพาะ การมีมาตรฐานในการสร้างความร่วมมือกับเครือข่าย การที่ชุมชนท้องถิ่นให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา กฎระเบียบชัดเจนและกลไกขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงกระบวนการการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม

ด้านการจัดการศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเตรียมกำลังคนเพื่อสู่ตลาดแรงงาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิตและมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนเต็มตามศักยภาพ ตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนแต่ละบุคคลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเรื่อง Soft Skills ควบคู่กับการพัฒนาความรู้ โดยจัดทำหลักสูตรการสอนที่ต้องตอบโจทย์ความต้องการและบริบทของสังคม ต้องนำไปสู่การสร้างทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ Communication Skills, Creativity Skills, Collaboration Skills และ Critical thinking Skills ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและผลผลิต รวมทั้งเพิ่มผลิตภาพของกำลังแรงงานของประเทศ ด้วยการกำหนดกรอบทิศทางและเป้าหมายการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ชัดเจนในสาขาต่าง ๆ เพื่อสร้างกำลังคนให้มีสมรรถนะ ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รองรับพลวัตของโลกและการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์ ประเทศไทย 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (2562) กล่าวว่า การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครอบคลุม และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น เป็นพลเมืองดีของชาติ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 พัฒนatanเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ด้านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ดำเนินการโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมรักการอ่านและเสริมสร้างปัญญาด้วยสมาธิ สนับสนุนให้นักเรียนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงชั้น มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา จัดหาสื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับตัวผู้เรียน ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ด้านเทคโนโลยี เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาออกแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงอายุ โดยการจัดการบริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกช่วงวัย ด้วยหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับที่มีมาตรฐาน ด้วยรูปแบบและช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของช่วงวัย สื่อการเรียนรู้ ที่ไม่จำกัดรูปแบบ เวลาและสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2566) ที่กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน และเป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพศักยภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง

และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดี ของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง

ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ควรดำเนินการ โดยมีโครงการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น การเยี่ยมบ้านนักเรียน มีระบบคัดกรองนักเรียนยากจนเพื่อจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนด้อยโอกาส โรงเรียนควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนโดยการจัดกิจกรรม มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตาม ดูแล และให้ความช่วยเหลือ เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคแก่นักเรียน ด้อยโอกาส เพื่อช่วยเหลือนักเรียนจนสามารถเรียนจบการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา เป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคให้แก่คนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่ และทุกระดับการศึกษา ในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในรูปแบบที่เหมาะสม ทัดเทียมกัน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และพัฒนาเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาและข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบเดียวกันสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกัน เพื่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรม และทั่วถึง รวมถึงด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และ ความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนด กลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต

ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมดำเนินการโดยการส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้กับนักเรียน โดยเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามที่หลักสูตรกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมของคนทุกช่วงวัยในพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ การจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนา แหล่งเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (2560) กล่าวว่า ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 จ. ได้บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนา ผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ มีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครูให้มี

การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการศึกษาดำเนินการโดยการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา กำหนดขอบข่ายโครงสร้างงาน และหน้าที่รับผิดชอบให้กระชับ ชัดเจน สื่อสารสร้างความเข้าใจ การรับรู้ร่วมกัน การจัดตั้งที่ปรึกษาของโรงเรียนโดยต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษา และมีศักยภาพในการช่วยสถานศึกษาระดมทรัพยากรมาพัฒนาเพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการศึกษาเป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดระบบ/รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมและพัฒนาระบบการเงินเพื่อการศึกษาให้รัฐสามารถใช้ทรัพยากรในการกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนาผู้เรียนและกำลังคนของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สนองตอบความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และสังคม ด้วยความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยนุช ลอยเลิศหล้า (2559) องค์กรประกอบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดระบบบริหารจัดการที่ดี 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำผู้บริหาร 3) การจัดกระบวนการบริหารนโยบาย และ 4) การจัดระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ผลการยืนยันองค์ประกอบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 องค์ประกอบ 47 ตัวแปร ซึ่งมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความเป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรีมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการน้อมนำแนวพระราชดำริ สืบสานพระราชปณิธานและพระบรมราโชบายด้านการศึกษาหรือ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ควรมีการน้อมนำแนวพระราชดำริ สืบสานพระราชปณิธานและพระบรมราโชบายด้านการศึกษาหรือ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
2. ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกและการบูรณาการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (Stem Education) อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหาร

สถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกและการบูรณาการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ควรมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการดำเนินการส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ควรมีการดำเนินการส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

5. ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และการจัดการในสถานศึกษาที่สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรีควรมีการส่งเสริมการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและการจัดการในสถานศึกษาที่สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

6. ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี ควรมีการดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี

2. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นหลังการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสระบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2566. <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>
- กันตนา มาใหญ่ และสุปราณี ธรรมพิทักษ์. (2562). รูปแบบการนำนโยบายการศึกษาปฐมวัยไปปฏิบัติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 8(3), 1 - 23.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2560). *แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- ชลิต ขุนทิพย์ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2562). การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 สู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 11* วันที่ 27 - 28 มีนาคม 2562 (SS.135: หน้า 1-7). <http://wjst.wu.ac.th/index.php/wuresearch>
- ปิยนุช ลอยเลิศหล้า. (2559). *การนำนโยบายสู่การปฏิบัติของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตดุสิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Central Library. <http://www.opac.lib.su.ac.th/record=b1439923>
- พระมหาสมบุญสุธมโม. (2557). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(1), 89 - 102. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/download/143128/105961/>
- ภราดร เสรีสมบุญ. (2560). *การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติในพื้นที่ระดับกลุ่มจังหวัด* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. Ramkhamhaeng University. https://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2560_1561117872_6014830005.pdf
- วชิระ พลพิทักษ์. (2563). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ในจังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2020042260632250107_cov.pdf
- ศรีดา ตันทะอธิพานิช, ชญาพิมพ์ อูสาโท และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2564). กลยุทธ์การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ สำหรับนโยบายการจัดการหาเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตให้แก่โรงเรียน. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 49(1), 1 - 18. <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol49/iss1/5/>
- ศศิริดา แผงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 6(1), 7 - 11.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2563). *รายงานผลการติดตามและประเมินผลการทำงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2562*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี. (2566). *ข้อมูลสารสนเทศในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ประจำปี 2565*. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี.

Edwards, G.C. & Sharkansky, I. (1978). *The Policy Predicament: Making and Implementing Public Policy*. W.H. Freeman.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
The Administrative Factors Affecting The Implementation of Student
Care and Support System in The Schools Under Songkhla
Municipality, Songkhla Province

วิศรุต เทวมิตร,* และรุจิราพรรณ คงช่วย**
Witsarut Tevमित, and Rujirapun Kongchuyay

Received: January 21, 2025 Revised: January 28, 2025 Accepted: February 13, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3. ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชากรคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 270 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 159 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสถานศึกษา และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.975 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยการบริหารโรงเรียนเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล จากตัวแปรพยากรณ์ 5 ตัวแปร พบว่า 2 ตัวแปร ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร (X5) ด้านโครงสร้างองค์กร (X4) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Students of the Master of Education Program in Educational Administration, Songkhla Rajabhat University

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Assistant Professor Dr., Master of Education Program in Educational Administration, Songkhla Rajabhat University

สมการคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.016 + .552 (X_5) + .215 (X_4)$$

สมการคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .622 (X_5) + .276 (X_4)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The objectives of this study were to: 1. examine the administrative factors of school administrators, 2. assess the implementation of the student care and support system, and 3. analyze the administrative factors influencing the implementation of the student care and support system. The population consisted of 270 teachers in municipal schools under the jurisdiction of Songkhla City Municipality in the 2023 academic year. A sample of 159 teachers was determined through stratified random sampling by school affiliation, followed by simple random sampling. The research instrument was a five-point Likert-scale questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.975. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1. the overall level of administrative factors in municipal schools was high, with each dimension rated at a similarly high level; 2. the overall implementation of the student care and support system was also high, with all dimensions rated at the highest level; and 3. stepwise multiple regression analysis of five predictor variables showed that two variables significantly influenced the implementation of the student care and support system: personnel development (X5) and organizational structure (X4). The predictive equation can be expressed as follows:

Raw Score Equation:

$$\hat{Y} = 1.016 + .552 (X5) + .215 (X4)$$

Standard Score Equation:

$$\hat{Z} = .622 (X5) + .276 (X4).$$

Keywords: Administrative Factors, School Administrators, Student Care and Support System

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษา ภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (รัฐธรรมนูญ, 2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาในมาตรา 6 ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยให้สถานศึกษาดำเนินการแนวทางเพราะสภาพสังคมปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจการเมือง วัฒนธรรมและความเจริญของเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลต่อการเกิดปัญหาในด้านสังคมปัจจุบัน จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องหาแนวทางนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินการในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การบริหารการศึกษา เป็นการดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาหรือการศึกษาในการวางแผนการจัดการศึกษา การนำแผนไปสู่การปฏิบัติด้วยการจัดองค์กร การนำองค์กรการประสานงาน และการประเมินผล (ณัสนันท์ เดชาวัตสินสิริ และสุเมธย์ หนกหลัง, 2566) เพื่อนำผลสะท้อนการดำเนินงานไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาร่วมกันของคณาจารย์ในสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา กล่าวคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้เพื่อที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองแล้ว ยังต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ในโลกอนาคตทั้งทักษะชีวิตและทักษะการทำงาน ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุขและยั่งยืน (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2565)

เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่รวดเร็ว รวมถึงการแข่งขันทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางวิทยาการ (สุเมธย์ หนกหลัง, 2560) ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และปัญหาต่าง ๆ เช่น ความเครียด วิตกกังวล ปัญหาจิตเวช ความรัก ซึมเศร้า ปัญหาครอบครัว การติดสารเสพติด และพฤติกรรมก้าวร้าวที่อาจนำไปสู่เหตุการณ์อันตราย ปัญหาเหล่านี้ถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีบทบาทในการจัดการศึกษาและดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมนักเรียน ผู้ปกครอง พร้อมทั้งเฝ้าระวังพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความประพฤติที่เหมาะสมและรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ปัจจัยการบริหารส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะเมื่อมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ นำโดยผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งภายใน

และภายนอกสถานศึกษา กำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน นักเรียนทุกคนจะได้รับการดูแล (อริศรา ชูช่วย และสุทธิพงษ์ บุญผดุง, 2563)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเน้นการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่ออกแบบมาสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากระบบดังกล่าวสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

เทศบาลนครสงขลา ประกอบด้วยสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 (ถนนนครนอก) โรงเรียนเทศบาล 2 (อ่อนอุทิศ) โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) และ โรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) จากการศึกษาและวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครสงขลา พบว่า มีประเด็นยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง โดยมีนโยบายในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลให้มีความเป็นเลิศในทุกด้าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และให้เด็กที่อยู่ในเขตเทศบาลมีที่เรียน และมีสิทธิได้รับบริการด้านการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคมตามศักยภาพ ฝึกให้เยาวชนมีภาวะการเป็นผู้นำ รู้หน้าที่ เสียสละ จิตอาสา เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม ซึ่งจากประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าวล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (งานวิเคราะห์นโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์ และงบประมาณ เทศบาลนครสงขลา, 2566)

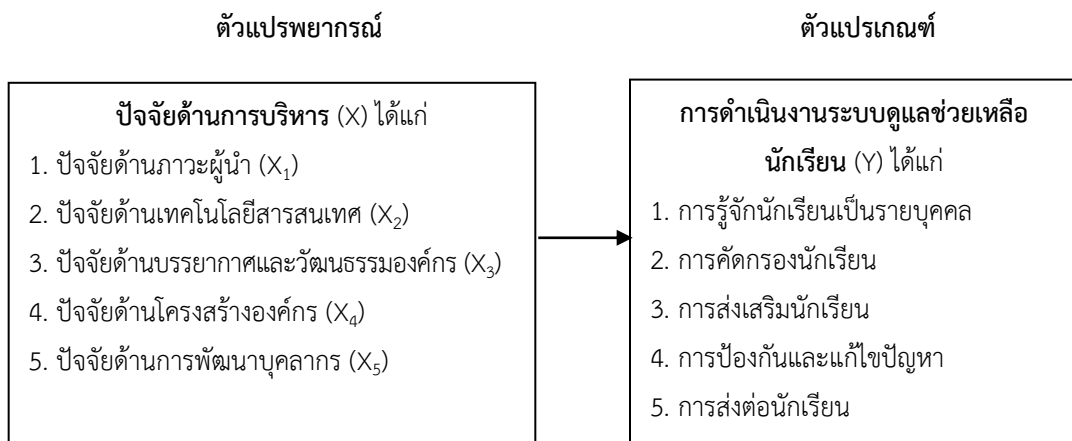
จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้มีส่วนรวมในทุกภาคส่วนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และหน่วยงานต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยด้านการบริหาร โดยการสังเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ประยงค์ ศรีโหมี (2561); วาติทยา ราชภักดี (2561); ทวีศักดิ์ ธาตุชัย (2562); ธัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์, สิทธิชัย สอนสุภี และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2563); วิมาลย์ ลีทอง (2563); ขวัญเพชร พลวงค์ (2564); จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564); ทรงพร อุดรพันธ์ (2564); พรสวรรค์ เหลาเวียง (2564); อรุมา ไม้วงค์ (2564); สุรัชย์ พรหมปากดี (2565) และเกริกไกร แซ่เลี้ยว (2566) แบ่งออกได้เป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ 2. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 4. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร 5. ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร ในส่วนตัวแปรเกณฑ์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งได้อ้างอิงจากแนวปฏิบัติการดำเนินงาน แบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ได้แก่ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษา จำนวน 5 แห่ง รวมครูผู้สอนทั้งสิ้น 270 คน (งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลนครสงขลา, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 159 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970) จากนั้นนำมาแบ่งชั้น โดยจัดสัดส่วนตามจำนวนครูในแต่ละสถานศึกษา และดำเนินการสุ่มตัวอย่างครูด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแปร X และตัวแปร Y มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปร X (ตัวแปรพยากรณ์) คือ ปัจจัยการบริหาร จำแนกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X_1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร (X_3) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (X_4) ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร (X_5)

2.2 ตัวแปร Y (ตัวแปรเกณฑ์) คือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2. การคัดกรองนักเรียน 3. การส่งเสริมนักเรียน 4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5. การส่งต่อนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน หากคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม ซึ่งใช้วิธีหาค่าตรงกันความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) (สิทธ์ี ธีรธรรม, 2552) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ซึ่งข้อคำถามที่ได้มีค่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในสังกัดเทศบาลนครสงขลา ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับงานแนะแนว จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (Cronbach Alpha Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่มีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561) ได้ค่าความเชื่อมั่น ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.935 และแบบสอบถามตอนที่ 3 เท่ากับ 0.952 และทั้งฉบับเท่ากับ 0.975 ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ โรงเรียนที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านภาวะผู้นำ 2. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร 4. ด้านโครงสร้างองค์กร และ 5. ด้านการพัฒนาบุคลากร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ

ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2. ด้านการคัดกรองนักเรียน 3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน 4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยดำเนินการ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) พร้อมนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่ได้กับเกณฑ์ระดับคะแนน 5 ระดับ

4.3 วิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับคะแนน 5 ระดับ

4.4 วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 159 คน พิจารณาตามสถานภาพของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 32.08 รองลงมา คือ โรงเรียนเทศบาล 2 (อ่อนอุทิศ) จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.61 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.61 โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.98 และโรงเรียนเทศบาล 1 (ถนนนครนอก) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.72

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยการบริหารโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	ปัจจัยการบริหาร	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ	4.24	0.67	มาก
2	ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.26	0.66	มาก
3	ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร	4.16	0.71	มาก
4	ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร	4.40	0.58	มาก

ด้าน	ปัจจัยการบริหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
5	ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร	4.17	0.70	มาก
	รวม	4.25	0.62	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับปัจจัยการบริหารโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.58) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.66) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.67) ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.70) และปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.37	0.53	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.36	0.55	มาก
3	ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.41	0.54	มาก
4	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.33	0.56	มาก
5	ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.34	0.58	มาก
	รวม	4.36	0.52	มาก

จากตาราง 2 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.54) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.53) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.55) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.58) และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ดังนี้

4.1 ค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (Autocorrelation)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.940 แสดงว่า ตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการทดสอบค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร

R	R ²	Adjust R ²	Std.Error	Durbin-Watson
.857	.734	.731	.269	1.940

4.2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้วยกัน โดยตัวแปรที่นำมาใช้พยากรณ์ไม่ควรมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป) ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity)

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
X ₁	1.000				
X ₂	.468***	1.000			
X ₃	.567***	.556***	1.000		
X ₄	.632***	.537***	.683***	1.000	
X ₅	.763***	.756***	.586***	.783***	1.000

P*** ≤ .001

จากตาราง 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์อยู่ระหว่าง .468 ถึง .783 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.80 ดังนั้น จึงเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.Error	β	t	p
1. ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร (X ₅)	.552	.060	.622	9.198***	.000
2. ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (X ₄)	.215	.053	.276	4.080***	.000
ค่าคงที่	1.016	.163		6.216***	.000
R = .857	R ² = .734	S.E. = .269	p*** ≤ .001		

จากตาราง 5 พบว่า การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา จากตัวแปรพยากรณ์ 5 ตัวแปร พบว่า 2 ตัวแปร ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร (X_5) ด้านโครงสร้างองค์กร (X_4)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปรกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา มีค่าเท่ากับ .857 ($R = .857$) ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์มีค่าเท่ากับ .269 (S.E. = .269) และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ทั้งสองตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อนำค่าสถิติต่าง ๆ มาสร้างสมการพยากรณ์ โดยมีตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($B = .552$, $\beta = .622$) รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างองค์กร ($B = .215$, $\beta = .276$) ตามลำดับโดยสามารถทำนายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (\hat{Y}) ของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 73.4 ($R^2 = .734$) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.016 + .552 (X_5) + .215 (X_4)$$

$$\hat{Z} = .622 (X_5) + .276 (X_4)$$

อภิปรายผล

1. ปัจจัยการบริหารระดับปัจจัยการบริหารโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร และปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะโครงสร้างองค์กรเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้การบริหารและการดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น โครงสร้างที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพช่วยให้บุคลากรเข้าใจหน้าที่และบทบาทของตนเอง ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการทำงาน เช่น การบริหารจัดการข้อมูล การสื่อสาร หรือการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนั้น โรงเรียนที่มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพย่อมได้รับประโยชน์สูงสุดและสามารถทำให้การบริหารมีความรวดเร็วและแม่นยำ ซึ่งการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการบริหารจัดการ ย่อมส่งผลต่อการขับเคลื่อนองค์กร ผู้นำที่ดีสามารถสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนการทำงานของบุคลากรให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรช่วยเพิ่มขีดความสามารถและความรู้ให้กับบุคลากร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โรงเรียนที่ลงทุนในการพัฒนาบุคลากรมักจะสามารถบรรลุเป้าหมายและพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าได้ และบรรยากาศการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรที่ดีทำให้บุคลากรมีความสุขและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีลักษณะเป็นเชิงคุณภาพ (Soft Factors) อาจไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่สุด แต่ก็ยังคงมีความสำคัญในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nyangarika & Mtani (2020) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการช่วยเหลือนักเรียนในโปรแกรมการเรียนการสอนแบบเปิดและระยะไกลในประเทศแทนซาเนีย พบว่า การให้บริการช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งที่ยึดมั่นต่อนักเรียนระยะไกล ซึ่งรวมถึงบริการช่วยเหลือทางวิชาการที่ให้โดยครูอย่างสม่ำเสมอ ตามกระบวนการสอนและการเรียน บริการช่วยเหลือทางการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือในงานสำนักงานและข้อมูลการจัดตั้งศูนย์และการกระจายวัสดุและบริการให้คำปรึกษาและการให้คำปรึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประหยัดเวลาและทำให้เกิดความสุขใจให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการเรียนรู้อย่างดี ผลการศึกษา ยังเปิดเผยกลยุทธ์หลายรายการที่ควรใช้เพื่อปรับปรุงการให้บริการช่วยเหลือนักเรียนในโปรแกรมการเรียนการสอนแบบเปิดและระยะไกล รวมถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง การมีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมสำหรับการให้บริการช่วยเหลือนักเรียนและการมีความรับผิดชอบมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kedo & Edamo (2018) ศึกษาการมีระบบช่วยเหลือนักเรียนและการบริหารจัดการในโรงเรียนมัธยมในเขตซิดามา ประเทศเอธิโอเปีย มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพร้อมของกลไกการช่วยเหลือนักเรียน กลยุทธ์การบริหารจัดการ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพและกลยุทธ์ที่สามารถใช้ในการเสริมสร้างบริการช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า จำเป็นต้องมีโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อคำแนะนำผู้อำนวยการผู้ควบคุมโรงเรียน หัวหน้าแผนกและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เกี่ยวกับวิธีการออกแบบและบริหารจัดการกลไกการช่วยเหลือนักเรียน มีความจำเป็นที่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น ห้องปฏิบัติการและห้องสมุดโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของระบบการช่วยเหลือนักเรียนอย่างแข็งแกร่งขึ้นและสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรถูกระบุและจำเป็นต้องพัฒนาการช่วยเหลือเฉพาะ

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากความสำคัญที่โรงเรียนให้กับนักเรียน ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง การใช้เทคโนโลยี ทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญ การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและการมีแผนป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพในการดูแลและสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ได้กล่าวว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ การระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว และการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียด วิตกกังวล และผลเสียต่อสุขภาพจิตและกาย จนอาจนำไปสู่ปัญหาและวิกฤติทางสังคมที่รุนแรง โดยที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้เน้นย้ำว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินงานหลัก ร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง

ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน ระบบนี้มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ พร้อมหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ ทั้งยังเน้นการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสร้างความปลอดภัยในทุกมิติ

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล ในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา มีตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 2 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านโครงสร้างองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านโครงสร้างองค์กรมีผลกระทบต่อการทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการพัฒนาบุคลากรทำให้มีความรู้และความสามารถในการดูแลนักเรียนเพิ่มขึ้น ขณะที่โครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและสนับสนุนการทำงานช่วยให้การดำเนินงานมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลาได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎารัตน์ พลเดช (2558) และงานวิจัยของ แดน ศรีชนะวัฒน์ (2558) ปัจจัยทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานระบบนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 งานวิจัยชิ้นนี้เน้นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปัจจัยหลายด้านที่สนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่เฉพาะเจาะจง โดยชี้ให้เห็นว่าการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (X1) และการพัฒนาทักษะหรือความรู้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (X2) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งทั้งสองงานวิจัยยืนยันความสำคัญของปัจจัยการบริหารงานและการพัฒนาบุคลากรต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นย้ำถึงการพัฒนาระบบที่ครบถ้วนและการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนในทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสังเคราะห์ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา นอกเหนือจากวิจัยเล่มนี้

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้วยระเบียบวิธีการวิจัยอื่น ๆ เช่น วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเทศบาลในสังกัดเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

4. ควรมีการฝึกอบรมผู้บริหารให้สามารถมีทักษะในการค้นคว้าและประยุกต์ใช้วิธีการและเครื่องมือในการสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- เกริกไกร แซ่เลี้ยว. (2566). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
https://arit.skru.ac.th/ebook/pages/title_detail.php?title_code=1805
- ขวัญเพชร พลวงศ์. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2022101863421229106_fulltext.pdf
- จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229129
- ชฎารัตน์ พลเดช. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2022102663421229142_fulltext.pdf
- ณภัสนันท์ เดชาวัตสินสิริ และสุเมษย์ หนกหลัง. (2566). การถูกตีตราพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนจากเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของโรงเรียนในระบบของไทย. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(5), 255 - 268.
- แดน ศรีชนะวัฒน์. (2558). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. *วารสารราชนครินทร์*, (1), 15 - 22.
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลนครสงขลา (พ.ศ. 2566 – 2570)*. Songkhla City Municipality. https://www.songkhla-city.go.th/2020/files/com_strategy/2023-05_f31778f2d9593c.pdf
- ทรงพร อุดรพันธ์. (2564). ปัจจัยทางการบริหารและปัจจัยวัฒนธรรมคุณภาพที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1929/1/g5631130013.pdf>

- ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน. (2561). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). โรงพิมพ์ดกสิลาการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ ธาตุชัย. (2562). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธัญญลักษณ์ มหาศิริพันธ์, สิทธิชัย สอนสุภี และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์. (2563). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*. *วารสารปัญญาภิธาน*, 5(2), 95 – 108.
- ประยงค์ ศรีโหมี. (2561). *การบริหารเวลาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421229211
- พรสวรรค์ เหลาเวียง. (2564). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=63421229113
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127, ตอนที่ 45 ก, หน้า 1 - 3.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก, หน้า 1 - 90.
- วาทีทยา ราชภัคดี. (2561). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421229204
- วิมาลย์ ลีทอง. (2563). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2020080861421229119_fulltext.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียน*. โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2563). *คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สิทธิ์ ธีรสรณ์. (2552). *แนวคิดพื้นฐานการวิจัย*. พิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). *การบริหารวิชาการที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน*. สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธย์ หนกหลัง. (2560). การพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องป่าชายเลนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้แก่เยาวชนในชุมชนเกาะทองสตาร์ จังหวัดตรัง. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(2), 115 - 123.
- สุรัชย์ พรหมปากดี. (2565). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน* สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา นครพนม [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=63421229101
- อรอุมา ไมยวงศ์. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานางาจังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร]. SNRUeThesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229134
- อริศรา ชูช่วย และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. รายงานการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 “Graduate School Conference 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”*, 4(1), 1329 – 1336. <http://www.journalgrad.ssru.ac.th/index.php/miniconference/article/view/4154>
- Kedo, A., Q. & Edamo, L., D. (2018). Availability of Learner Support System and Its Management in Secondary Schools of Sidama Zone, Ethiopia. *Journal Of Humanities and Social Science*, 23(2), 31 - 37.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.
- Nyngarika, A., & Mtani, M. (2020). Factors Affecting Provision of Learners Support Service in Open and Distance Learning Programs in Tanzania. *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*, 6(4), 1686 - 1695.

การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
Stimulating for OBEC Moral School Under Lopburi Primary Education
Service Area Office 1

อมรรัตน์ แก้วศรี,* ภัศกร เลาสวัสดิกุล,** และกรวุฒิ แผนพรหม***
Amornrat Keawsri, Phatsayakorn Laosawaddikul, and Korawut Phanprom

Received: March 27, 2025 Revised: May 29, 2025 Accepted: June 9, 2025

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียน 2. เปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ประชากร คือ โรงเรียน 90 แห่ง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากการเปิดตาราง Krejcie & Morgan ได้จำนวน 73 แห่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน และครู จำนวน 73 คน รวมทั้งสิ้น 146 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีค่าความเชื่อมั่น 0.879 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Bonferroni's Test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2. ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ การดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, โรงเรียนคุณธรรม สพฐ., สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Graduate student in the Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education,
Thepsatri Rajabhat University

** อาจารย์ ดร. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Lecturer, Ph.D., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

*** อาจารย์ ดร. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Lecturer, Ph.D., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to: 1. examine the implementation of the OBEC Moral School initiative, and 2. compare the implementation levels across schools classified by administrators' positions, work experience, and school size. The population comprised 90 schools under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1. Using Krejcie and Morgan's sample size table, 73 schools were selected. The respondents included 73 school administrators and 73 teachers, totaling 146 participants. The research instrument was a questionnaire on the implementation of the OBEC Moral School, with a reliability coefficient of 0.879. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and Bonferroni's post hoc test.

The results revealed that: 1. the overall implementation of the OBEC Moral School in schools under Lopburi Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level; and 2. when classified by administrators' positions, work experience, and school size, no statistically significant differences were found in the overall implementation.

Keywords: Stimulating, Obec Moral School, Lopburi Primary Education Service Area Office 1

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้นักเรียนครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ได้ตระหนักรู้เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 เป็นนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะเวลา 20 ปี และสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ภายใต้กรอบกลยุทธ์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม เพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) พอเพียง 2) กตัญญู 3) ซื่อสัตย์สุจริต 4) ความรับผิดชอบ และ 5) อุทิศตนรับใช้คุณธรรม

การจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนในปัจจุบัน เป็นไปตามนโยบายและแผนของประเทศและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 กำหนดวัตถุประสงค์มุ่งให้มีกรวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม (แผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570) ทั้งนี้การศึกษาทั้งปวงต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) ซึ่งกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) เป็นกระบวนการที่ต้องทำทั้งโรงเรียน (ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้เสีย) 2) ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลัก 3) โรงเรียนต้องทำอย่างมีส่วนร่วม ให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 4) โรงเรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยกำหนดมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรมเป็น 4 ด้าน ด้านที่ 1 โรงเรียน ด้านที่ 2 ผู้บริหาร ด้านที่ 3 ครู และด้านที่ 4 นักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชีวิต รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้วยด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

จากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เช่น การขาดจิตสำนึกสาธารณะ การประพฤติตนไม่เหมาะสมกับวัย ขาดความรับผิดชอบ และเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) จากการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม (แผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570) และควรร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไป เพราะเด็ก ๆ คือ อนาคตของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ประชากรผู้สูงวัยมีจำนวนมากกว่าเด็กที่เกิดใหม่ซึ่งมีน้อยลงทุกขณะ จึงต้องใส่ใจกับอนาคตของชาติอันมีคุณค่าที่มีจำนวนน้อยนิดนี้ ให้เป็นเด็กดีมีคุณธรรม เป็นอนาคตที่งดงาม เพื่อนำพาชาติให้อยู่รอดปลอดภัยสืบต่อไปในอนาคต (ปนัดดา ดิศกุล, 2560)

ด้วยเหตุนี้ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความพร้อมทางด้านการบริหารและจัดการการศึกษาและพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาโดยน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยได้ใช้โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สู่การเป็นผู้นำ เพื่อพัฒนาโรงเรียนแกนนำ ครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลที่มีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดี โดยต้องการผลักดันให้องค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมเป็นรูปธรรมชัดเจนต่อเนื่องมากขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้กำหนดจุดเน้นด้านนักเรียนจะต้องเป็นนักเรียน Smart Student นักเรียนมีคุณธรรม และคุณภาพ ครูรักเด็ก มีเมตตาและมีความสุข สอดคล้องกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และมีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทั้งหมดจำนวน 144 โรงเรียนต้องเข้าร่วมประเมินตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และต้องผ่านการประเมินอย่างน้อยในระดับ 2 ดาว ในปีการศึกษา 2566 แต่ยังมีโรงเรียนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อีกจำนวน 54 โรงเรียน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้นจำนวน 90 โรงเรียน ผ่านเกณฑ์ในระดับ 1 ดาว จำนวน 45 โรงเรียน และโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ระดับ 2 ดาวขึ้นไป จำนวน 45 โรงเรียน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้มีจำนวนโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การพัฒนาระดับสูงขึ้นไป เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567) และควรร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไป เพราะว่าเด็ก ๆ คือ อนาคตของชาติ อย่างยิ่งในยุคที่ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนมากกว่าเด็กที่เกิดใหม่ จึงต้องใส่ใจกับอนาคตของชาติอันมีคุณค่านี้ ให้เป็นเด็กดีมีคุณธรรม เป็นอนาคตที่งดงาม เพื่อนำพาชาติให้อยู่รอดปลอดภัยสืบต่อไปในอนาคต (ปนัดดา ดิศกุล, 2560)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเป็นส่วนหนึ่งในโรงเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่ได้ผ่านเกณฑ์ในระดับ 3 ดาว มีความสนใจศึกษาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยเปรียบเทียบตาม 1. สถานภาพการดำรงตำแหน่ง มีความเกี่ยวข้องกับระดับความรับผิดชอบบทบาทและหน้าที่ และอำนาจในการตัดสินใจในสถานศึกษา การดำรงตำแหน่งต่างกันย่อมสะท้อนถึงระดับความเชี่ยวชาญ วิธีคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมหรือมุมมองในการดำเนินงานของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 2. ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นตัวชี้วัดสำคัญของการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การสะสมความรู้ ทักษะ และการปรับตัวในวิชาชีพ บุคลากรที่มีประสบการณ์ต่างกัน มักมีมุมมอง วิธีการทำงาน หรือการจัดการปัญหาที่แตกต่าง และ 3. ขนาดของสถานศึกษา จำนวนบุคลากร มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน มีกระบวนการในการทำงานบรรยากาศในการทำงานที่แตกต่างกัน จึงเปรียบเทียบตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและจัดกิจกรรมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 90 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้ขนาดโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 73 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 47 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 26 โรงเรียน และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามตัวเลขที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน และครู จำนวน 73 คน รวมทั้งสิ้น 146 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ของผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย 1) สถานภาพการดำรงตำแหน่ง 2) ประสบการณ์ในการทำงาน และ 3) ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนเป็น 5 ระดับ

แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ตามกรอบกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ใน 7 ตัวชี้วัด จำนวน 30 ข้อ โดยการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความสอดคล้องของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์ และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับเนื้อหา พิจารณาจากข้อความคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ถ้าข้อความคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.80 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2 นำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือ Google Form ซึ่งเป็นระบบที่สามารถส่งแบบสอบถามและรวบรวมคำตอบผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.879 ถือว่ามีความเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์โดยใช้เครื่องมือ Google Form ไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยผ่านทางช่องทางออนไลน์ ได้แก่ อีเมลล์ ไลน์กลุ่ม และติดตามการตอบแบบสอบถามจากรายงานผลการตอบแบบสอบถามออนไลน์

3.2 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด 146 ชุด ผู้วิจัยได้รับข้อมูลการตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 146 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายข้อมูลโดยดำเนินการ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 เปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามตัวแปร สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบแบบ Bonferroni's Test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวชี้วัด	การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ที่
1	ด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน	4.41	0.41	มาก	3
2	ด้านกลไกคณะทำงานและใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.49	0.42	มาก	2
3	ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	4.52	0.42	มากที่สุด	1
4	ด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง	4.23	0.76	มาก	6
5	ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	4.37	0.49	มาก	4
6	ด้านองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างคุณธรรมและมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.35	0.46	มาก	5
7	ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม	4.20	0.64	มาก	7
รวม		4.37	0.51	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.42) รองลงมา คือ ด้านกลไกคณะทำงานและใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

(\bar{X} = 4.49, S.D.=0.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม (\bar{X} = 4.20, S.D.=0.64)

2. ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามตัวแปร สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสิทธิภาพในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการทดสอบค่าที (t-test Independent) กำหนดค่าทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 2 - 4

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	ผู้บริหาร (n=73)		ครู (n=73)		t	p	Mean Difference
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
	1. ด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งโรงเรียน	4.39	0.43	4.42			
2. ด้านกลไกคณะทำงานและใช้ โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.57	0.40	4.39	0.41	2.633	0.009*	0.178
3. ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	4.72	0.25	4.30	0.43	7.158	0.001*	0.425
4. ด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ในโรงเรียนลดลง	4.29	0.76	4.17	0.75	0.945	0.346	0.119
5. ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	4.48	0.42	4.24	0.51	3.040	0.003*	0.238
6. ด้านองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้าง คุณธรรมและมีการบูรณาการกับ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.40	0.43	4.30	0.47	1.275	0.205	0.096
7. ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม	4.30	0.64	4.09	0.63	1.980	0.050*	0.209
ภาพรวม	4.46	0.48	4.27	0.52	2.492	0.185	0.185

*p ≤ .05

จากตาราง 2 พบว่า การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ 2, ด้านที่ 3, ด้านที่ 5 และ ด้านที่ 7 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้านที่ 1, ด้านที่ 4 และ ด้านที่ 6 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้งโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3.089	2	1.545	10.448	.000*
	ภายในกลุ่ม	21.142	143	.148		
	รวม	24.231	145			
2. ด้านกลไกคณะทำงานและใช้โครงงาน คุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วม ในการลงมือปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.793	2	.397	2.325	.101
	ภายในกลุ่ม	24.399	143	.171		
	รวม	25.193	145			
3. ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียน เพิ่มขึ้น	ระหว่างกลุ่ม	2.493	2	1.246	7.890	.001*
	ภายในกลุ่ม	22.589	143	.158		
	รวม	25.082	145			
4. ด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน ลดลง	ระหว่างกลุ่ม	3.598	2	1.799	3.223	.043*
	ภายในกลุ่ม	79.817	143	.558		
	รวม	83.416	145			
5. ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจากทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง	ระหว่างกลุ่ม	1.398	2	.699	3.032	.051
	ภายในกลุ่ม	32.977	143	.231		
	รวม	34.375	145			
6. ด้านองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้าง คุณธรรมและมีการบูรณาการกับการ จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.080	2	1.040	5.312	.006*
	ภายในกลุ่ม	28.004	143	.196		
	รวม	30.084	145			
7. ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน คุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.192	2	.596	1.447	.239
	ภายในกลุ่ม	58.886	143	.412		
	รวม	60.077	145			

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.092	2	1.046	4.811	.063
	ภายในกลุ่ม	38.259	143	0.268		
	รวม	40.351	145			

* $p \leq .05$

จากตาราง 3 พบว่า การเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	ขนาดเล็ก (n=94)		ขนาดกลาง (n=52)		t	p	Mean Difference
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
	1. ด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งโรงเรียน	4.40	0.42	4.42			
2. ด้านกลไกคณะทำงานและใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.57	0.41	4.33	0.38	3.479	0.001*	0.242
3. ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	4.60	0.40	4.36	0.41	3.512	0.001*	0.243
4. ด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง	4.20	0.88	4.29	0.44	0.733	0.465	0.096

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	ขนาดเล็ก (n=94)		ขนาดกลาง (n=52)		t	p	Mean Difference
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
5. ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง	4.46	0.47	4.20	0.47	3.287	0.001*	0.268
6. ด้านองค์ความรู้/นวัตกรรม การสร้างคุณธรรมและมี การบูรณาการกับการจัดการ เรียนรู้ในชั้นเรียน	4.38	0.48	4.30	0.41	1.123	0.264	0.085
7. ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม	4.33	0.62	3.96	0.62	3.458	0.001*	0.371
ภาพรวม	4.45	0.47	4.27	0.52	2.472	0.200	0.184

* $p < .05$

จากตาราง 4 พบว่า การเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกลไกคณะทำงานและใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติ โดยต้องมีการพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชิมช้คุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรักผิดชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่าย ชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้วยด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) กล่าวว่า การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เห็นว่าการดำเนินการของโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยพร เรืองแท้ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า มีการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง อยู่ในระดับมากที่สุด 8 ด้าน คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ กิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต คือ กิจกรรมการอบรมคุณธรรม จริยธรรมในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ ด้านการมีวินัย คือ กิจกรรมการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน คือ กิจกรรมการเข้าใช้ห้องสมุด ด้านอยู่อย่างพอเพียง คือ กิจกรรมการออมทรัพย์สำหรับนักเรียนทุกคน ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน คือ กิจกรรมการทำความสะอาดบริเวณรับผิดชอบ ด้านรักความเป็นไทย คือ กิจกรรมการแต่งกายชุดพื้นบ้านในวันศุกร์ และด้านมีจิตสาธารณะ คือ กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับชุมชนในวันสำคัญ

2. ผลการเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

2.1 การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมมือกันในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมัทนา หาญสุรีย์ (2556) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ฝ่ายบริหารงานทั่วไป และครูผู้รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามตำแหน่ง ภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนากร มะหัทตุกุล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนในเครือข่ายองค์กรสังคมชนบทท่าแร่ - หนองแสง ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามเพศ โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามสถานภาพที่ดำรงตำแหน่ง พบว่าโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จำเป็นต้องมีบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบและขับเคลื่อนโครงการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนักเรียนให้ความร่วมมือ

ในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง ดังนั้นเมื่อขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งมีจำนวนผู้บริหาร ครู และนักเรียนแตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่มีขนาดเล็กอาจจะมีจำนวนบุคลากรในโรงเรียนที่สามารถพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้น้อยกว่าโรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในการสร้างความร่วมมือในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนา และปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนากร มะห์ตุกุล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนในเครือข่ายสงฆ์มหานิกาย ทำแร่ - หนองแสง ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จำแนกตามสถานภาพที่ดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนายุทธ ช่อมะลิ และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จำเป็นต้องมีบุคลากรในโรงเรียน เป็นผู้รับผิดชอบและขับเคลื่อนโครงการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนักเรียนให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง ดังนั้นเมื่อขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งมีจำนวนผู้บริหาร ครู และนักเรียนแตกต่างกัน โรงเรียนที่มีขนาดเล็กอาจจะมีจำนวนบุคลากรในโรงเรียนที่สามารถพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้น้อยกว่าโรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในการสร้างความร่วมมือในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม ส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณิภา ไชยศรี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียนที่บริการตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามสถานภาพ ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า สถานภาพการดำรงตำแหน่งไม่แตกต่างกัน ขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย (2558) ได้ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน คุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขในช่วงปีถัดไปอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ผู้บริหาร ครู และนักเรียน จะต้องมีการปฏิบัติตามแผนงานตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน และสร้างกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีการวัดผลและประเมินผลประเมิน กำกับนิเทศ ติดตาม ผู้บริหาร ครู นักเรียนร่วมกันถอดบทเรียนมาปรับปรุง และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนให้เกิดผลที่ยั่งยืนในปีการศึกษาต่อไป

2. ด้านกลไกคณะทำงานและใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วม ในการลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อให้โรงเรียนมีการเชื่อมโยงการทำงานของทุกฝ่ายให้บรรลุตามแผนที่กำหนด โรงเรียนต้องมีการวางแผนทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายคือ PLC มีกลไกการมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นและเชื่อมโยงการทำงานของทุกฝ่ายให้บรรลุตามแผนที่กำหนดประเมินติดตามตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม มีการทบทวนวิเคราะห์หลังประเมินงาน

3. ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อให้นักเรียน มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่กำหนดในตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ร้อยละ 85 ขึ้นไป กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน กำหนดชื่อโครงงานคุณธรรมระดับห้องเรียน และกิจกรรมในการพัฒนาพฤติกรรมโครงงานร่วมกัน จัดประชุมระดมความคิด ตรวจสอบและประเมินผล สรุปผลการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลโครงงานคุณธรรม

1.4 ด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่เกินร้อยละ 5 ครูร่วมกันเป็นวิทยากรในการดำเนินการกิจกรรม มีการประชุม วางแผนระดมความคิด เพื่อร่วมกันสำรวจปัญหาและสาเหตุของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ แจกกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกและคุณธรรมในการแก้ปัญหาจากคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนต่อเนื่อง มีการนิเทศ ประเมินผล

1.5 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนช่วยเหลือด้านการพัฒนาคุณธรรมตามความเหมาะสม ควรมีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับแจ้งแนวทางการดำเนินงาน สร้างความตระหนัก ร่วมมือกันระดมความคิดระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมมือกันจัดกิจกรรมแก้ปัญหาและลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และสร้างภาคีเครือข่ายในการช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

1.6 ด้านองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างคุณธรรมและมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อให้โรงเรียนนำองค์ความรู้และนวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมที่ได้จากการพัฒนาโครงงานคุณธรรมของโรงเรียนไปเผยแพร่สู่สาธารณะ ผู้บริหาร ครู ได้อบรม ทบทวนความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม และครูจัดทำนวัตกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้กับนักเรียน คุณครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เผยแพร่ความรู้ในช่องต่าง ๆ เพื่อให้สาธารณชนรับทราบข้อมูล

1.7 ด้านการเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้โรงเรียนมีโครงงานคุณธรรม/กิจกรรมของนักเรียนที่เป็นแบบอย่างในการศึกษาดูงานได้ โครงการโรงเรียนคุณธรรมและกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม มีการวางแผน

พัฒนาคุณธรรมอยู่ในแผนปฏิบัติการ หลักฐานข้อมูลกระบวนการพัฒนาครบทุกขั้นตอนที่ตรวจสอบได้ รวมถึงการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามสภาพจริงโรงเรียนคุณธรรมให้บุคคลอื่นมาศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้คุณธรรมได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาการสร้างกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
2. ศึกษาความแตกต่างของแนวทางการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
3. ศึกษาการวัดผลและประเมินผล การกำกับ ติดตาม นิเทศ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- ไชยพร เรืองแท้. (2558). *การศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. webmaster@mcu.ac.th.
<http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file/thesis/Educational-Administration/56-2-11-060.pdf>
- ธนายุทธ ช่อมะลิ และคณะ. (2563). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงาน โรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปนัดดา ดิศกุล. (2560). *ศาสตร์พระราชาในการส่งเสริมคุณธรรม 2560*.
www.google.co.th/search?biw=1242&bih=597&sxsrf=ALeKk00f7KSdfsOPZv30rsR5buvx3PFTGg%3A1585818707951&ei=U6yFXtPVOZjVz7sPrMWwyA0&q=%
- พรรณิภา ไชยศรี. (2563). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139, ตอนพิเศษ 258 ง, 1 – 143.
- รัตนกร มะหัตกุล. (2562). *ประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนโรงเรียนในเครือข่าย อัครสังฆมณฑลท่าแร่ - หนองแสง* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). *คู่มือวิทยาการการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์.
- สุธัญชนก ทรัพย์ย่อย. (2558). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2* [การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุมัทนา หาญสุริย์. (2556). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. (2563). *ข้อมูลพื้นฐาน*. ลพบุรี.

_____. (2567). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1*. ลพบุรี.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ กลุ่มยุทธศาสตร์การวิจัย และพัฒนา. (2560).

การศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ.

<http://www.bps.moe.go.th/research/>

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ. (2560). *การสังเคราะห์ องค์ความรู้กระบวนการ*

ขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในส่วนภูมิภาค การประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

จริยธรรม. <https://www.audit.go.th/home.html>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ*.

www.oic.go.th/ginfo/moreinfo.asp?g=242%

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทาง*

การขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประจำปีงบประมาณ 2560.

www.webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:sWNnqFRnbDUJ:

www.ska2.go.th/reis/+&cd=6&hl=th

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร
กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร
Relationship between Technological Leadership of Administrators and
the 21st Century Learning Management Skills of Teachers under
the Bangkok Metropolitan Administration

ธนเทพ เทียนวรรณ,* และวิสุทธิ์ วิจิตรพิชราภรณ์**

Thanatthep Thianwan, and Wisut Wichitputchraporn

Received: December 2, 2024 Revised: January 24, 2025 Accepted: January 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารในสังกัดกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 370 คน ได้มาจากการสุ่มแบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลากตามสัดส่วนของประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) แบบสอบถามสถานภาพของครู 2) แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร จำนวน 21 ข้อ 3) แบบสอบถามทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 จำนวน 24 ข้อ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น 0.972 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก 2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก และ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ

* นักศึกษาด้านการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Students of the Educational Administration Program, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

** รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Associate Professor, Ph.D., Department of Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

เชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.698

คำสำคัญ: ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู, ทักษะในศตวรรษที่ 21, ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

Abstract

This study aimed to: 1. examine the technological leadership of school administrators in Bangkok; 2. investigate the 21st-century learning management skills of teachers under the Bangkok Metropolitan Administration; and 3. analyze the relationship between administrators' technological leadership and teachers' 21st-century learning management skills. The sample consisted of 370 teachers selected through stratified random sampling based on school size (small, medium, and large) and proportional simple random sampling. Research instruments included three sections: 1) a teacher demographic questionnaire, 2) a 21-item technological leadership questionnaire for administrators, and 3) a 24-item 21st-century learning management skills questionnaire for teachers. The instruments had content validity indices ranging from 0.60 – 1.00 and an overall reliability coefficient of 0.972. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The results revealed that: 1. administrators' technological leadership was rated at a high level overall, with the use of technology for measurement and evaluation receiving the highest mean score; 2. teachers' 21st-century learning management skills were also rated at a high level, with the domain of learning and innovation obtaining the highest mean score; and 3. there was a moderate positive correlation between administrators' technological leadership and teachers' 21st-century learning management skills ($r = 0.698$).

Keywords: Learning Management Skills of Teachers, Skills in the 21st Century, Technological Leadership

บทนำ

โลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในทุกมิติ เทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด เศรษฐกิจโลกที่เชื่อมโยงกันอย่างแน่นแฟ้น และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ล้วนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ อย่างมหาศาล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกแง่มุมของชีวิต ปัญญาประดิษฐ์ หุ่นยนต์ เทคโนโลยีชีวภาพ และ อินเทอร์เน็ต ล้วนเป็นตัวขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในทุกสาขา ส่งผลต่อวิธีการทำงาน การสื่อสาร การเรียนรู้ การรักษาพยาบาล และแม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ในด้านสังคมการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ และการเคลื่อนย้ายของประชากรทำให้เกิดการปรับตัวของวัฒนธรรมและค่านิยม นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงกันของเศรษฐกิจโลกทำให้การค้าและการลงทุนข้ามชาติเป็นเรื่องปกติ แต่นำมาซึ่งความท้าทายใหม่ ๆ เช่น การแข่งขันที่รุนแรงและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ในส่วนของสิ่งแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ กำลังเป็นภัยคุกคามต่อมนุษย์และธรรมชาติ ทำให้เกิดการตื่นตัวและพยายามหาวิธีการแก้ไขที่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้สร้างความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ที่จะกำหนดอนาคตของมนุษยชาติในศตวรรษที่ 21 และต้องยอมรับว่าผู้คนในศตวรรษนี้ยังไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงควรส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้ที่จะได้มาเอาทักษะไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพ (กานนิต ไบภักดี, 2563)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นเร่งด่วนของการพัฒนาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษา คือ กลไกหลักในการพัฒนาประเทศ จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มุ่งเน้นการพัฒนาและบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสามารถแข่งขันในตลาดงานได้ ส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และ การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการประเมินผล การฝึกอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการสอนและการบริหารจัดการ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อสร้างสรรค์วิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึง เทคโนโลยีและแหล่งความรู้ได้อย่างเท่าเทียม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับอนาคต นโยบายหลัก ๆ ประกอบด้วย ยกระดับคุณภาพการศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานสูงขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็น พัฒนาผู้เรียนตามอัตลักษณ์แห่งมหานคร ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จิตสาธารณะและความคิดสร้างสรรค์ การจัดการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง มุ่งเน้นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการศึกษา พัฒนาทุนมนุษย์และการบริหารจัดการ มุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถ และประสิทธิภาพสูง นโยบายเหล่านี้ถูกออกแบบมาเพื่อให้การศึกษาของกรุงเทพมหานครสามารถตอบสนองต่อ

ความต้องการของผู้เรียนและสังคมในศตวรรษที่ 21 (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2564) และจากผลการจัดการศึกษาในปี 2565 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร คณะแผนกเฉลี่ยของการประเมิน PISA (Programme for International Student Assessment) มีอันดับต่ำลง ซึ่งการประเมินดังกล่าว มีการประเมินเรื่องความฉลาดรู้ (Literacy) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน และความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ เป็นมาตรฐานการประเมินที่ทั่วโลกจะได้เห็นว่าคุณภาพของเด็กไทยเป็นอย่างไร คุณภาพของแรงงานไทยเป็นอย่างไร ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและมีผลกับการตัดสินใจลงทุนในกรุงเทพมหานครและระดับประเทศด้วย และการเรียนแบบให้เด็กเป็นศูนย์กลาง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในห้องเรียนให้มากขึ้น การลดภาระครูเพื่อให้ครูมีเวลากับเด็กมากขึ้น จะทำให้คุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นไปในทิศทางที่ดี (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2566) ดังนั้น ในด้านของการจัดการศึกษา จึงควรมีการนำ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภททั้งระบบ โดยการพัฒนา Digital Platform เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากร และระบบบริหารจัดการ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภทพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านระบบ Digital Technology (เสกสิทธิ์ สนสมบัติ, ณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง และพิชญภา ยินยาว, 2566)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันนโยบายให้เกิดขึ้นจริง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี จะช่วยให้ครูปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และยังคงตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนครู ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูเข้าใจหลักการสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล อีกทั้งยังต้องมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (เจษฎา ชวนะไพศาล, 2563) การส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูเป็นกลไกที่มีความสำคัญในด้านการศึกษา เพราะครูเปรียบเสมือนผู้จุดประกายความรู้และหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและยังพัฒนาทักษะของนักเรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ครูจึงต้องเป็นผู้ที่สามารถใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการสอน รวมถึงการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การพัฒนาความสามารถเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับอนาคตที่ไม่แน่นอนและซับซ้อน (สดี สตรีสวัสดิ์, สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง และขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ, 2565)

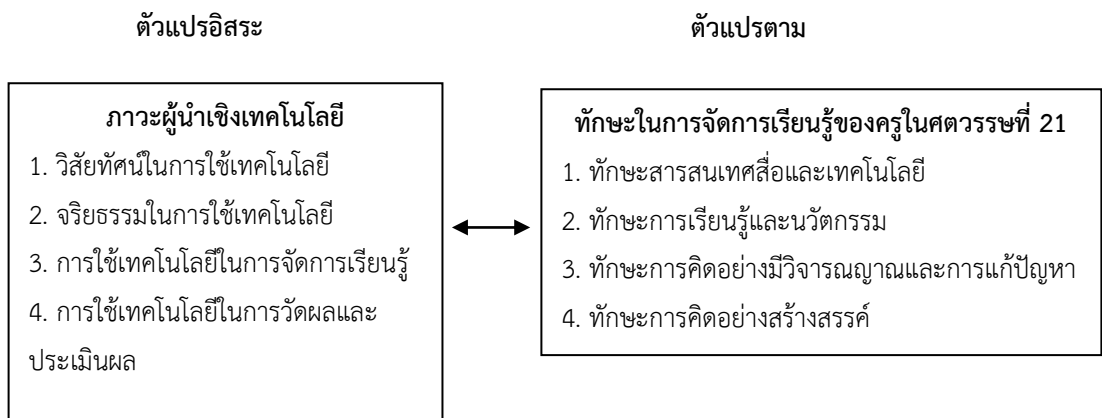
ดังนั้น ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสัมพันธ์กันกับทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่จะส่งผลต่อความท้าทายในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีการบริหารงานโดยการปรับเปลี่ยนวิธีคิดในมุมมองบทบาทของครูตามการเปลี่ยนแปลงไป ให้ครูมีทักษะศาสตร์การเรียนการสอนเหมาะสมกับความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 (วรรณภา จำเนียรพีช, 2564) ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูเข้าใจหลักการสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาให้เหมาะสม อีกทั้งยังต้องสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงสนใจศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างความเข้าใจในการนำพหองค์กร ให้เปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารใช้ในการพัฒนาการจัดการจัดการ โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 จำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 437 โรงเรียน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 12,654 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน (Cohen, Manion & Morrison, 2018) 2) ทำการสุ่มแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของ

สถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากตามสัดส่วนของประชากร เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของครู เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา เป็นลักษณะคำถามปลายปิด แบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ตามความคิดเห็นของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูสังกัดกรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ ตามหลักเกณฑ์พิจารณาของ บุญชม ศรีสะอาด (2556)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ ตามหลักเกณฑ์พิจารณาของ บุญชม ศรีสะอาด (2556)

2.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินข้อคำถาม จำนวน 45 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

2.2.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการทดลองใช้กับครูที่อยู่ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีบริบทที่คล้ายคลึงกับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวม แล้ววิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตาม ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มอบให้กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตจัดเก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 370 คน

3.2 ผู้วิจัยนำสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อม Link แบบสอบถามผ่าน Google Form เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่เป็น

กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 370 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก Google Form ได้ข้อมูลกลับมาจำนวนทั้งสิ้น 370 ฉบับ

3.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลของครูผู้ตอบแบบสอบถามจาก Google Form มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่นำมาประมวลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้กลับมาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับเพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

4.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมและรายด้านและนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย โดยมีเกณฑ์การพิจารณาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร ประกอบด้วย 1. วิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี 2. จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี 3. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และ 4. การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผลตามความคิดเห็นของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามหลักเกณฑ์พิจารณาของ บุญชม ศรีสะอาด (2556)

4.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวมและรายด้านและนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำอธิบาย โดยมีเกณฑ์การพิจารณาระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1. ด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี 2. ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และ 4. การคิดอย่างสร้างสรรค์ตามความคิดเห็นของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามหลักเกณฑ์พิจารณาของ บุญชม ศรีสะอาด (2556)

4.1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) ตามหลักการพิจารณาของ วิทยุญา วิชาลาภรณ์ (2540)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังตาราง 1

ตาราง 1 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยภาพรวมที่มีการจำแนกเป็นรายด้าน

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล	4.39	0.48	มาก
2.	ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.38	0.53	มาก
3.	ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	4.38	0.47	มาก
4.	ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี	4.34	0.46	มาก
รวม		4.37	0.44	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.47) ส่วนด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.46)

2. ผลการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังตาราง 2

ตาราง 2 ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมที่มีการจำแนกเป็นรายด้าน

ด้าน	ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม	4.49	0.32	มาก
2.	ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	4.47	0.35	มาก
3.	ด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี	4.45	0.34	มาก
4.	ด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์	4.43	0.31	มาก
รวม		4.46	0.26	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.32) รองลงมาคือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.35) ส่วนด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.31)

3. ผลการวิเคราะห์ของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู
ในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร	ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21					Y _{total}
	ทักษะด้านสารสนเทศสื่อ และเทคโนโลยี	ทักษะด้านการเรียนรู้และ นวัตกรรม	ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณและการ แก้ปัญหา	ทักษะด้านการคิดอย่าง สร้างสรรค์		
ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี	.697**	.503**	.371**	.474**	.896**	
ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	.713**	.524**	.437**	.421**	.908**	
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	.776**	.461**	.297**	.349**	.927**	
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและ ประเมินผล	.900**	.509**	.332**	.363**	.914**	
X _{total}	.807**	.847**	.758**	.778**	.698**	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 (Y_{tot}) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .698^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r = .927^{**}$) รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r = .914^{**}$) ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ วิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r = .896^{**}$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารรายด้านกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 รายด้านเป็นคู่ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .900^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .776^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 และภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับทักษะการจัดการเรียนรู้อาจารย์ในศตวรรษที่ 21 ด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .713^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้อาจารย์ในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพงศ์ มงคลแก้วเลิศ และชัยยนต์ เพาพาน (2566) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้อาจารย์ พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และณัฐ วิจิตชะจี (2567) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ การวางแผนที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ขององค์กร ขาดการสร้างแรงจูงใจและสร้างความมั่นใจให้ครูและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ระดับของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก และวสันต์ชัย สดคมขำ (2563) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีและเจตคติต่อการใช้เทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้อาจารย์ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการเรียนรู้อาจารย์และนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ครูสังกัดกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา สามารถแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อาจารย์และแหล่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อาจารย์ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานนิต ไบภักดี (2563) เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู ที่พบว่า ระดับทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปรีชา นาราศรี (2564) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของครูด้านนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูสังกัดกรุงเทพมหานครไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เท่าที่ควรอีกทั้งอาจเป็นเพราะบริบทของการทำงานที่ครูส่วนใหญ่มีภาระงานเยอะ ไม่มีเวลาในการแสวงหาแนวคิดใหม่ ๆ หรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับตัวเอง จึงทำให้ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บันเย็น เพ็งกระจ่าง (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 พบว่าการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ด้านสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ สุริสา ไวแสน และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา พบว่า ระดับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโลกศตวรรษที่ 21 นั้นเต็มไปด้วยการพัฒนาที่ก้าวกระโดดของเทคโนโลยีต่าง ๆ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของครู ให้เป็นผู้ที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารที่มีความรู้ในด้านเทคโนโลยี มีภาวะผู้นำในเชิงเทคโนโลยี สนับสนุนส่งเสริมครูทั้งในด้านความรู้และงบประมาณ การอำนวยความสะดวกในการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครู ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจึงมีความสัมพันธ์กับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณนภา จำเริญพิช (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะนำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ พรหมอุบล (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรริเริ่มนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ มีการวางแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการมองหาและนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มีการสร้างแรงจูงใจและสร้างความมั่นใจให้ครูและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี

2. ผลการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ครูควรริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการแสวงหาแนวทางการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเองจากการเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ มีการศึกษาเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

3. ผลการศึกษา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำเชิงเทคโนโลยี ทั้งในส่วนของวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. จากผลการศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- กามนิต ไบภักดี. (2563). *แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4035/1/RMUTT-170573.pdf>
- จุฬาลักษณ์ พรหมอุบล. (2564). *อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOUIR at Sukhothai Thammathirat Open University. <https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/11514>
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3304/1/61252310.pdf>
- ชัชชาติ สิทธิพันธุ์. (2566). *ผลการประเมิน PISA 2022*. <https://poonamtongtin.com/%E0%B8%81%E0%B8%97%E0%B8%A1-%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%84%E0%B8%B0%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%99%E0%B8%81>
- ณัฐ วิจิตชะจี. (2567). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตกรุงธนใต้*. *วารสารนิสิตวัง*, 26(1), 107 - 119. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/article/view/271071/183487>
- นันทพงศ์ มงคลแก้วเลิศ และชัยยนต์ เพาพาน. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 3(2), 90 - 104. <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/RJGE/article/view/2202>
- บันเย็น เฟ็งกระจ่าง. (2561). *การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศคลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

- ปรีชา นาราตี. (2564). *แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
<http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3951/1/RMUTT-170467.pdf>
- วรรณณา จำเนียรพีช. (2564). *ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. <http://etheses.aru.ac.th/thesisdetail>.
http://etheses.aru.ac.th/PDF/1256412036_11.PDF
- วสันต์ชัย สดคมขำ. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีและเจตคติต่อการใช้เทคโนโลยีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1334/1/gs621130199.pdf>
- วิญญา วิศาลาภรณ์. (2540). *การวิจัยทางการศึกษา หลักการและแนวทางการปฏิบัติ*. ต้นอ้อ แกรมมี.
- เสกสิทธิ์ สนสมบัติ, ณัฐวรรณ พุ่มต้อย และพิชญภา ยืนยาว. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบทบาทครูยุคดิจิทัลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม เขต 1* *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 11(43), 54 - 63. <https://jeal.snru.ac.th/Files/Article/1258-ArticleTextFile-20240107094350.pdf>
- สดใส ศรีสวัสดิ์, สิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง และขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ. (2565). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. *วารสารรัชต์ภาคีภาคย์*, 16(45), 586 - 601.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/issue/view/17062>
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2564) *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2564 - 2569*.
<https://infocenter.oic.go.th/%E0%B8%AA%E0%B9%8D%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2/topic-detail.php?conid=4890577>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุริสา ไวแสน และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2565). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู
ในศตวรรษที่ 21 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(2), 121 - 130.

<https://hujmsu.msu.ac.th/pdfsplit.php?p=MTY1Mjc1Mjg4NC5wZGZ8MTlyLTEzMQ==>

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education* (8th ed.). Routledge.

การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา

The Development of a Model for Positive Classroom Management for
Junior High School Student at Ban Measalidluang Wittaya School

ธีรภัทร์ จำเนียร,* พระครูวิทิศานุสาร, ** และชาลี ภัคดี***

Therapat Jamnain, Prakhruvititsasanatorn, and Chalee Pakdee

Received: November 2, 2024 Revised: November 28, 2024 Accepted: January 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา 2. สร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 3. ทดลองรูปแบบ 4. เพื่อประเมินรูปแบบ โดยผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินกระบวนการรูปแบบ และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา มีการบริหารอย่างเป็นระบบ แต่ชุมชนไม่ได้ส่งเสริมในการจัดการศึกษา และในการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกของครูควรใช้เกณฑ์มาตรฐานห้องเรียนคุณภาพมาประเมิน การสังเคราะห์รูปแบบจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ให้มีการดำเนินงานตามวงจร PDCA การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มี 2 องค์ประกอบคือ 1. ทางกายภาพ ประกอบด้วยห้องเรียนมีสีสันทันดูและเหมาะสม มีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน สะอาดถูกสุขลักษณะ 2. บรรยากาศทางจิตวิทยา บรรยากาศที่อบอุ่น ผู้เรียนมีโอกาสได้คิด ได้ตัดสินใจ บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือการทดลองรูปแบบ มี 2 องค์ประกอบตามรูปแบบที่กำหนดคือ 1. ทางกายภาพ 2. บรรยากาศทางจิตวิทยา การประเมินความคิดเห็นก่อนและหลังการใช้รูปแบบ มีค่าเฉลี่ยรวมข้อที่มีค่าสูงสุด ด้านบรรยากาศที่ครูรู้สึกว่ามีนักเรียนเป็นบุคคลสำคัญมีคุณค่า ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมา

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Graduate student in the Master of Education Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Assistant Professor, Educational Administration Program, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

*** อาจารย์ ดร., หลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Lecturer, Ph.D., Educational Administration Program, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

ด้านห้องเรียนสามารถเคลื่อนที่ได้และเอื้อต่อการสอน ($\bar{X} = 3.58$) ด้านที่น้อยที่สุดมีสองด้าน 1. ด้านการฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ($\bar{X} = 3.23$) 2. ด้านบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียน ($\bar{X} = 3.23$)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก, ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

The objectives of this research were to: 1. examine the current status of positive classroom management at the lower secondary level of Ban Mae Salid Luang Witthaya School; 2. develop a positive classroom management model; 3. implement the model; and 4. evaluate the model through feedback from 17 school administrators and teachers. The research instruments included a process evaluation form and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using content analysis and basic statistical methods.

The findings indicated that although Ban Mae Salid Luang Witthaya School had systematic administration, community engagement in educational management was limited. For positive classroom management, teachers should apply quality classroom standards as evaluation criteria. The synthesized model, developed through expert group discussions, was structured according to the PDCA cycle. The model comprised two main components: 1. Physical—including colorful and appropriate classrooms, a learning environment that promotes independence, and cleanliness with proper hygiene; and 2. Psychological—including a warm atmosphere that fosters acceptance, encourages students to think and make decisions, and promotes mutual respect. The experimental implementation confirmed the same two components. Evaluation results showed that the highest-rated aspect was teachers perceiving students as important and valuable individuals ($\bar{x} = 3.64$), followed by classrooms that were flexible and conducive to teaching ($\bar{x} = 3.58$). The lowest-rated aspects were training students in discipline ($\bar{x} = 3.23$) and teachers' encouragement and motivational support ($\bar{x} = 3.23$).

Keywords: Model Development, Positive Classroom Management, Lower Secondary School Level

บทนำ

ในการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนมีความสำคัญมากดังที่ Gullbrandson (2012) กล่าวว่า บรรยากาศห้องเรียนเชิงบวก หมายถึง นักเรียนมีอารมณ์ ความรู้สึกปลอดภัย เคารพซึ่งกันและกัน ให้การต้อนรับ และสนับสนุนการเรียนรู้นักเรียน และวิลมา นนทพันธ์ (2549) กล่าวว่า ครูซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้นั้นอาจจำเป็นต้องมีเป้าหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ถูกต้อง กล่าวคือ เพื่อมุ่งสร้างนิสัยของการใฝ่รู้มีใจเพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนเพียงอย่างเดียว ความมุ่งสร้างคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น การพึ่งตนเองมากกว่าผู้อื่น และการเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียน ดังนั้น การบริหารจัดการชั้นเรียนและการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันซึ่งกันและกันการบริหารจัดการชั้นเรียนไม่ใช่จุดหมายปลายทางแต่เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของบทบาทความเป็นผู้นำของครู การบริหารจัดการชั้นเรียนไม่สามารถแยกออกจากการสอน เมื่อมีการวางแผน การสอนก็คือ การที่ครูกำลังวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

ดังนั้น การบริหารจัดการชั้นเรียน จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการช่วยให้ผู้สอนได้เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดในขณะนั้นให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับสูงสุดทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพได้เต็มตามอัตภาพพร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการสอนของผู้สอนให้เต็มศักยภาพทั้งสองฝ่าย (สันติ บุญภิรมย์, 2557)

โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนประมาณ 2,000 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่อยู่ตะเข็บชายแดนไทย-เมียนมา จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูปฏิบัติการสอน จำนวน 10 คน ระหว่างเดือนมีนาคม 2565 พบว่า สภาพบริบทของโรงเรียนและนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายจากการที่ผู้ปกครองมีฐานะยากจน มุ่งแต่การทำงานจนขาดการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานจึงเป็นสาเหตุของการขาดความรับผิดชอบต่อตัวเองในการดำเนินชีวิต จึงทำให้ส่งผลถึงการเรียนรู้และการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 และสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ได้ประกาศผลคะแนนสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานรายวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาต่างประเทศต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ร้อยละ 50 ในทุกกลุ่มสาระวิชา ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ปีการศึกษา 2564 พบปัญหาในการบริหารการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ สถานศึกษายังไม่สามารถจัดการศึกษาได้ตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากครูยังยึดติดการจัดการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นครูผู้สอนมากกว่าผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นคุณภาพของผู้เรียนจึงไม่ได้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง หากไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้จะทำให้โรงเรียนแม่สลิดหลวงวิทยาจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนดจะเกิดความเสียหายต่อการจัดการศึกษาของชาติและโรงเรียนชายขอบ (รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา, 2564)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการพัฒนาการจัดการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพื่อหารูปแบบและพัฒนาการจัดการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้อย่างยิ่งยวด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการชั้นเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา
3. เพื่อทดลองรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา
4. เพื่อประเมินผลและพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปแบบทางเลือกการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาศาสนาเพื่อการจัดการห้องเรียนเชิงบวกในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าฝ่ายงานวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 15 คน รวม 17 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านงานวิชาการของโรงเรียน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยืนยันรูปแบบ จำนวน 6 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นกลุ่มผู้บริหาร 2 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 2 คน และคณะครูปฏิบัติการสอน 2 คน รวม 6 คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (ทิสณุ พงศ์ศรี, 2553) จากผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารและด้านการจัดการห้องเรียนเชิงบวกไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มีสองแบบ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ของผู้เชี่ยวชาญสำหรับการยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 1. โรงเรียนได้จัดให้มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผน (P: Planning) 2. โรงเรียนมีการดำเนินการปฏิบัติการบริหารห้องเรียนเชิงบวก (D: Doing) 3. โรงเรียนมีการติดตาม ประเมินผลด้านการบริหารห้องเรียนเชิงบวก (C: Checking) เพื่อเปรียบเทียบเป้าหมายหรือไม่ 4. โรงเรียนมีการนำผลประเมินมาปรับปรุงพัฒนา (A: Action)

2.2 แบบสอบถามประเมินกระบวนการก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา มี 2 องค์ประกอบ 1) บรรยากาศทางกายภาพ (Physical Environment) 2) บรรยากาศทางจิตวิทยาหรือบรรยากาศทางจิตใจ (Psychology Environment) 10 ตัวบ่งชี้

2.2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงแก้ไข วิธีที่ใช้ในการตรวจสอบคือการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา คือ IOC ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือค่า IOC = 1.00 (นิรัช สุดสังข์, 2559)

2.2.2 แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.831

2.3 แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเอง ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง เพื่อขออนุญาต

และดำเนินการสัมภาษณ์ และประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อยืนยันรูปแบบ

3.2 ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่ สลิดหลวงวิทยา ให้ครูไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนแล้วประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารและครูด้านกระบวนการ ของรูปแบบก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

3.3 ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยมีกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากการเก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร เช่น รายงานประเมินตนเอง (SAR) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อระบุปัญหาที่ต้องการพัฒนา ของโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา

ขั้นที่ 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ของผู้เชี่ยวชาญสำหรับยืนยัน รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา โดยผู้วิจัย ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการประชุมกลุ่มมาเรียบเรียงจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการพรรณนาเป็นความเรียงถึงการเสนอแนะแนวทางการยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการ ชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา

ขั้นที่ 3 สถิติพื้นฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และการออกแบบแผนการวิจัย One Group Pretest - Posttest Design การทดลองใช้รูปแบบ ก่อนและหลังใช้สถิติ Pair Sample t-test (Ferguson, 1976)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน บ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ด้วยการศึกษาดูเอกสาร สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ ปัจจัยการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา พบว่า มีการบริหาร และการจัดการในภาพรวมอย่างเป็นระบบ แต่ยังขาดการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาห้องเรียนคุณภาพโดยการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีความเข้มแข็ง และ การขับเคลื่อนห้องเรียนคุณภาพ รวมทั้งควรมีการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย เกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และในการบริหารการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกจะใช้เกณฑ์มาตรฐานห้องเรียนคุณภาพมาประเมิน

2. จากการสังเคราะห์รูปแบบที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียน เชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา มีการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ เดมมิง 4 ด้าน

ประกอบด้วย การวางแผน (P) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (D) การตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (C) และท้ายสุดนำผลที่ได้จากการประเมินไปดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงต่อตามความเหมาะสม (A) ในขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบทางกายภาพ สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน สามารถเคลื่อนที่ได้และสามารถดัดแปลงให้เอื้อต่อการสอนและการจัดกิจกรรมได้ 2) บรรยากาศทางจิตวิทยาหรือบรรยากาศทางจิตใจ (Psychology Environment) เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าที่จะคิดลองทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะผลที่ได้นั้นจะเป็นไปตามที่คิดหรือไม่ก็ตาม บรรยากาศที่เป็นอิสระให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิด ได้ตัดสินใจ รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดพลาดโดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศที่ทำหน้าที่กระตุ้น และสนับสนุนให้ผู้เรียน มีความอยากรู้ อยากเห็นอยากแก้ปัญหา อยากแสวงหาคำตอบ บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือให้ผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญ บรรยากาศแห่งการควบคุม ให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง และรับผิดชอบงานของตนเอง บรรยากาศแห่งความสำเร็จ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

3. การประเมินผลประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา โดยใช้แบบแผนการวิจัย One Group Pretest - Posttest Design การทดลองใช้รูปแบบก่อนและหลังมี 2 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ ในภาพรวมคะแนนทดสอบก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 1 แสดงผลการทดสอบการประเมินกระบวนการ ก่อนใช้และหลังใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ในภาพรวม

N=17							
หัวข้อ	N	\bar{x}	S.D.	df	t	p-value	
1.บรรยากาศทางกายภาพ							
ก่อน	17	2.54	0.55	16	9.038	.001*	
หลัง		4.36	2.35				
2.บรรยากาศทางจิตใจ							
ก่อน	17	2.53	0.445	16	58.72	.001*	
หลัง		4.31	0.537				

จากตาราง 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินกระบวนการในภาพรวม การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ด้านบรรยากาศทางกายภาพ ก่อนการใช้รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 หลังการใช้ รูปแบบมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.35 คะแนนผลต่างค่า t เท่ากับ 9.038 ค่า p-value < .001* ด้านบรรยากาศทางจิตใจ ก่อนการใช้รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.445 หลังการใช้รูปแบบมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.537 คะแนน ผลต่างค่า t

เท่ากับ 58.72 ค่า p-value < .001* แสดงว่า หลังการทดลองคะแนนการประเมินกระบวนการมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย

4. ผลการประเมินและพัฒนารูปแบบ พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา มีเกณฑ์การวัดจำนวน 15 ด้าน มีค่าความพึงพอใจตามลำดับดังนี้ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.96, S.D. = 0.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พึงพอใจระดับมากที่สุด คือด้านการสอนแต่ละขั้นตอน ชัดเจน เหมาะสม ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.55, S.D. = .68 รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.33, S.D. = .49 ด้านความยาก ง่าย เหมาะสม ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.25, S.D. = .86 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทุกขั้นตอนน่าสนใจ ขวนติดตาม ด้านผู้บริหาร บุคลากรครู พึงพอใจในวิธีการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.50, S.D. = .67 อยู่ในระดับมากเช่นกัน

แสดงว่า รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา มีประสิทธิภาพสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ ได้

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1 การศึกษาสภาพปัจจุบันโรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ด้วยการศึกษารายงาน สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา พบว่า มีการบริหารและการจัดการในภาพรวมอย่างเป็นระบบด้วยวงจรคุณภาพ PDCA แต่ยังคงขาดปัจจัยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาห้องเรียนคุณภาพโดยการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกรให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา และการขับเคลื่อนห้องเรียนคุณภาพให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย เกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกรให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และปัจจัยการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกรจากการใช้เกณฑ์มาตรฐานห้องเรียนคุณภาพมาประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา หล้าอำมาตย์ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนวิธีใหม่ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องกรจำเป็น ลำดับที่ 1 ด้านการเรียนการสอน 2. รูปแบบฯ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและวัตถุประสงค์ 2) วิธีการดำเนินการ 3) กลไกการดำเนินการ 4) แนวทางการพัฒนา และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. คะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมพัฒนา สูงกว่าคะแนนประเมินความรู้ก่อนการเข้าร่วมพัฒนา ระดับพฤติกรรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา 4. ความเหมาะสมและด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. จากการสังเคราะห์รูปแบบที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิตหลวงวิทยา มีการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง ประกอบด้วย การวางแผน (P) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (D) หลังจากนั้นจึงต่อยอดการตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (C) ว่าผลที่ได้นั้นเป็นไปตามแผนที่คิดไว้แค่ไหนและท้ายสุดนำผลที่ได้จากการประเมินไปดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงต่อตามความเหมาะสม (A) ในขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบทางกายภาพ ประกอบด้วยห้องเรียนมีสีสน่าดูและเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน มีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท สะอาด ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน สามารถเคลื่อนที่ได้และสามารถดัดแปลงให้เอื้อต่อการสอนและการจัดกิจกรรมได้ 2) บรรยากาศทางจิตวิทยาหรือบรรยากาศทางจิตใจ (Psychology Environment) เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าที่จะคิดลองทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะผลที่ได้นั้นจะเป็นไปตามที่คิดหรือไม่ก็ตาม บรรยากาศที่เป็นอิสระให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดได้ตัดสินใจ รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดด้วยโดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศที่ทำหาย กระตุ้น และสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเห็น อยากแก้ปัญหา อยากแสวงหาคำตอบ บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือ ให้ผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่าและสามารถเรียนรู้ได้ อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดการยอมรับนับถือตนเอง บรรยากาศแห่งการควบคุมให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และระเบียบของห้องเรียน และหน้าที่รับผิดชอบงานของตนเอง บรรยากาศแห่งความสำเร็จ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพาพิญ ทองกิ่ง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง “ครู” ต้องปรับบทบาทมาเป็น “โค้ช” เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรม การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวก ได้แก่ ลักษณะของห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางจิตวิทยา ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. นำรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิตหลวงวิทยา มาทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย การวางแผน (P) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (D) หลังจากนั้นจึงตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติตามแผน (C) ว่าผลที่ได้นั้นเป็นไปตามแผนงาน และนำผลที่ได้จากการประเมินไปดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงพัฒนาตามความเหมาะสม (A) ในขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (D) การบริหารห้องเรียนเชิงบวกมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ 1. ด้านบรรยากาศทางกายภาพ (Physical Environment) 1) ห้องเรียนมีสีสน่าดูและเหมาะสม 2) ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียน 3) ห้องเรียนต้องสะอาดถูกสุขลักษณะ 4) ห้องเรียนสามารถเคลื่อนที่ได้และสามารถดัดแปลงให้เอื้อต่อการสอนและการจัดกิจกรรม 2. บรรยากาศทางจิตใจ (Psychology Environment) 1) บรรยากาศที่อบอุ่น (Warmth) บรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน 2) บรรยากาศที่เป็นอิสระ (Freedom) บรรยากาศที่นักเรียนมีโอกาสได้คิดได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า 3) บรรยากาศที่ทำหาย (Challenge) บรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้

กำลังใจนักเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน 4) บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือ (Respect) บรรยากาศที่ครูรู้สึกว่าคุณค่า นักเรียนเป็นบุคคลสำคัญมีคุณค่า และสามารถเรียนได้ 5) บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) การฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มีใช้การควบคุมไม่ให้มีอิสระ 6) บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) บรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ จากผลการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิคหลวงวิทยา ผลการทดลองในภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมฤทัย ทองบุญนุ้ม (2563) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะบรรยากาศห้องเรียนเชิงบวกสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า 1. ตัวบ่งชี้คุณลักษณะบรรยากาศห้องเรียนเชิงบวกประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจในการสกัดองค์ประกอบได้ 1 องค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 ค่าร้อยละของความแปรปรวน มีค่า 63.468 % และ 3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 40.038, df = 2, p-value = 0.0508, RMSEA = 0.024, CFI = 0.998, TLI = 0.996

4. ผู้วิจัยนำรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิคหลวงวิทยาไปสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารคณะครูที่ได้ดำเนินกิจกรรมโดยใช้การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยรวม ความคิดเห็นด้านการดำเนินงานตามการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกของโรงเรียนบ้านแม่สลิคหลวงวิทยาที่มี 2 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ โดยวัดจากประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ t-test Pair Sampling ปรากฏว่า ผลการวิเคราะห์สถิติในการวัดทั้ง 2 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ ทุกด้าน sig มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกข้อ แสดงว่า หลังการใช้รูปแบบความคิดเห็นของผู้บริหารคณะครูที่ใช้การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกมีความคิดเห็นว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนทุกวิชาที่ใช้การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ และในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารคณะครู ที่ใช้การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกมีความคิดเห็นว่าหลังการใช้การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนอยู่ในทุกวิชาสูงขึ้นกว่าเดิม ในภาพรวมจึงสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้บริหารคณะครูที่ใช้การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกในแต่ละด้าน แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิคหลวงวิทยา โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.99, S.D. = 58.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พึงพอใจระดับมากที่สุด คือ ด้านการสอนแต่ละขั้นตอน ชัดเจน เหมาะสม ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.50, S.D. = .691 รองลงมาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.36, S.D. = .491 ด้านความยากง่าย เหมาะสม ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.25, S.D. = .862 และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากรครูพึงพอใจในวิธีการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.53, S.D. = .671 อยู่ในระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ พรหมสุรินทร์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกหรือบรรยากาศชั้นเรียนที่ดีจะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากรเรียนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าครูผู้สอนสามารถสร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เกิดขึ้นได้ ย่อมช่วยให้ผู้เรียนทุกคนรู้สึกถึงความสำคัญของตนเอง มีกำลังใจที่จะพัฒนาตนเองและรักการเรียนรู้อย่างยิ่ง และเป็นผู้ที่พร้อมจะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การจัดบรรยากาศ ชั้นเรียนเชิงบวกในทางกายภาพ

ได้แก่ ลักษณะของห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางจิตวิทยา ได้แก่ บรรยากาศที่อบอุ่น บรรยากาศที่เป็นอิสระ บรรยากาศที่ทำหาย บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือ บรรยากาศแห่งการควบคุม และ บรรยากาศแห่งความสำเร็จ องค์ประกอบทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นบทบาทของครูผู้สอนในการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยาสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงได้
2. รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาได้ในทุกในช่วงชั้นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน เพราะจะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาแก้ไขในทุกด้านจากบุคลากรของโรงเรียนหากมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ถูกต้องโรงเรียนจะสามารถพัฒนาจนเป็นนวัตกรรม (Best Practices) ของโรงเรียนได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ไปดำเนินการวิจัยในช่วงชั้นอื่นหรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน รวมทั้งการศึกษานอกระบบจะทำให้ครูและนักเรียนที่ใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวงวิทยา ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดูล. (2550). *การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการและสังคม: แนวคิดและวิธีวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สยามลดา.
- ภัทรานิษฐ์ พรหมสุรินทร์. (2566). การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(4), 351 - 363.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/issue/view/17684>
- นิรัช สุดสังข์. (2559). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ*. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- พิสนุ พองศรี. (2553). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พิมพ์พาพิญ ทอังกิ่ง. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 4(1), 50 - 59.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/cmujedu/article/view/226951>
- วีณา นนทพินธาวาทย. (2549). *การบริหารงานวิจัยในโรงเรียน*. แพลนพรีนซ์ตั้ง.
- สมฤทัย ทองบุญน่วม. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะบรรยากาศห้องเรียนเชิงบวก สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารราชพฤกษ์*, 18(3), 120 - 128.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/issue/view/16828>
- สุจิตรา หล้าอามาตย์. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนวิถีใหม่ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 12(5), 2097 - 2110.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/issue/view/17672>
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). *การบริหารจัดการในห้องเรียน (Classroom Management)*. ทริปเพิลเอ็ดดูเคชั่น.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน*. <http://www.niets.or.th/th/>.
- โรงเรียนบ้านแม่สลิตหลวงวิทยา. (2564). *รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR)*. เอกสารอัดสำเนา.
- Ferguson, G.A. (1976). *Statistical Analysis in Psychology and Education* (5th ed). Mcgraw-Hill Book Co.
- Gulbrandson, K. (2012). *Three Ways to Foster a Positive Classroom Climate*.
<https://www.cfchildren.org/blog/2012/08/key-factors-in-creating-a-positive-classroom-climate>.

ความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชัน
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
The Relationship Between Learning Styles and The Generation
of Undergraduate Students at Sukhothai Thammathirat Open University

สีบวงศ์ ชื่นสมบัติ,* สิริกัญญา มณีนิล,** สมัครสมร ภัคทีเทวา,*** และกรรณ จรรยาวุฒิวรณ****
Suebwong Chuensombat, Sirikanya Maneenil, Smaksmorn Pakdeeteva
and Gan Chanyawudhiwan

Received: January 2, 2025 Revised: March 12, 2025 Accepted: April 4, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน และ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาที่ 1/2567 ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ (Volunteer Sampling) จำนวน 397 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินลีลาการเรียนรู้แบบ VARK เป็นแบบประเมินที่ยกสถานการณ์การเรียนรู้และการแสดงข้อมูลของผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยในแต่ละข้อจะมีคำตอบ 4 ตัวเลือก มีจำนวนทั้งสิ้น 16 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าสถิติความสัมพันธ์แบบไคสแควร์ (Chi-Square Test)

ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาเจเนอเรชัน B ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ R หรือ Read/Write ส่วนนักศึกษาเจเนอเรชัน X ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ A หรือ Aural/Auditory นักศึกษาเจเนอเรชัน Y และ Z ส่วนใหญ่มี

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Assistant Professor Dr., Office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Assistant Professor Dr., Office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University

*** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Associate Professor Dr., Office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University

**** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Associate Professor Dr., Office of Educational Technology, Sukhothai Thammathirat Open University

ลีลาการเรียนรู้แบบ K หรือ Kinesthetic 2. ลีลาการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับเจเนเนอเรชันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, เจเนเนอเรชัน, ลีลาการเรียนรู้

Abstract

This study aimed to: 1. examine the learning styles of undergraduate students at Sukhothai Thammathirat Open University across different generations, and 2. investigate the relationship between learning styles and generational groups. The sample comprised 397 undergraduate students who registered in the first semester of the 2024 academic year, selected through volunteer sampling based on Yamane's sample size table at a 95% confidence level. The research instrument was the VARK learning style questionnaire, which presents learners with situational items and four response options per item, totaling 16 questions. Data were analyzed using frequency, percentage, and the Chi-square test.

The findings revealed that most Generation B students preferred the R (Read/Write) learning style, while most Generation X students preferred the A (Aural/Auditory) style. In contrast, the majority of Generation Y and Generation Z students preferred the K (Kinesthetic) style. Furthermore, a statistically significant relationship at the .05 level was found between students' learning styles and their generational groups.

Keywords: Relationship, Generation, Learning Style

บทนำ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์และการฝึกฝน การเรียนรู้จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อตรงกับธรรมชาติหรือความต้องการของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่นักการศึกษาให้ความสำคัญคือลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) ในฐานะที่เป็นปัจจัยทางจิตวิทยาสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนได้ ทั้งในการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียนและระดับอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของลีลาการเรียนรู้ที่ กาญจนา จันทร์ประเสริฐ (2566) กล่าวว่า ลีลาการเรียนรู้เป็นหนทางหรือวิธีการที่บุคคลชอบใช้ในการรับรู้ เก็บรวบรวม ประมวล ทำความเข้าใจ จัดจำข่าวสารข้อมูลที่ได้รับ ใช้ในการแก้ปัญหา เป็นวิธีการที่บุคคลใช้ความสามารถของตนที่มีอยู่ในการคิดและการเรียนรู้ด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่งมากกว่าอีกลักษณะหนึ่งหรือลักษณะอื่น ๆ ที่ตนมีอยู่ โดยเป็นลักษณะที่บุคคลหนึ่ง ๆ ใช้หรือทำเป็นประจำ นอกจากนี้ลีลาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะความแตกต่างในวิธีการหรือความถนัดในการเรียนของผู้เรียนนั้น ยังถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานความรู้สำหรับการออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละแบบอีกด้วย (วิจารณ์ พาณิช, 2559)

ลีลาการเรียนรู้แบบ VARK เป็นลีลาการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นไปที่วิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนใช้ในการรับรู้ การส่งหรือแสดงข้อมูล ซึ่งเป็นความถนัดและลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน ในการรับและแสดงผลลัพธ์ของความคิดและข้อมูล โดยลีลาการเรียนรู้แบบ VARK เป็นตัวย่อมาจาก Visual, Aural, Read/Write และ Kinesthetic ซึ่งมีรายละเอียดของลีลาการเรียนรู้แต่ละประเภท คือ 1. Visual (V) การเรียนรู้จากการใช้สายตาจากการดูรูปภาพ แผนภูมิ กราฟ และสัญลักษณ์ต่าง ๆ 2. Aural (A) การเรียนรู้จากการฟัง การเลือกข้อมูลจากการพูดหรือได้ยิน ผู้เรียนถนัดลีลาการเรียนรู้แบบ Aural จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการอภิปราย การให้ข้อมูลย้อนกลับ การสนทนา การนำเสนอปากเปล่า การพูดคุย และการพูดคุยกับผู้อื่น 3. Read/Write (R) การเรียนรู้จากการอ่านหรือการเขียน ผู้เรียนมักต้องการข้อมูลที่แสดงเป็นคำอ่านหรือเขียน ผู้เรียนเหล่านี้ให้ความสำคัญกับความแม่นยำในภาษาและกระตือรือร้นที่จะใช้คำพูดแบบภาษาเขียน ตำราหนังสือและคู่มือ และ 4. Kinesthetic (K) การเรียนรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริงก็ตาม สำหรับผู้ที่ชื่นชอบลีลาการเรียนรู้แบบนี้จะต้องเชื่อมโยงกับความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ตรงส่วนตัว ตัวอย่างแบบจำลอง การลงมือปฏิบัติ หรือสถานการณ์จำลอง ทั้งนี้รวมถึงการสาธิต การจำลองสถานการณ์ด้วยภาพยนตร์ ละคร หรือกรณีศึกษา (Fleming & Bonwell, 2013) ซึ่งลีลาการเรียนรู้แบบ VARK ดังกล่าวยังสอดคล้องกับขั้นตอนของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวคิดกรวยประสบการณ์ (Cone of Experiences) ของ Dale ซึ่งแสดงขั้นตอนของประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สื่อในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่รูปแบบการเรียนรู้ที่สื่อแบบรูปธรรมไปจนถึงนามธรรม ซึ่ง Dale จะเริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในเหตุการณ์หรือการกระทำจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง จากนั้นจึงให้เฝ้าสังเกตในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อรับประสบการณ์รอง แล้วจึงเป็นการเรียนรู้โดยการรับประสบการณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ เสียง ภาพนิ่ง และท้ายสุดเป็นการเรียนรู้จากสัญลักษณ์ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น แผนภาพ แผนภูมิ ตัวหนังสือในภาษาเขียน เป็นต้น (วรภาพ บุญมี, 2564)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล โดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้โดยอาศัยสื่อประสม ได้แก่ สื่อหลักในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ในลักษณะเอกสารการสอนและ/หรือ e-Book ซึ่งใช้การเรียนรู้จากการอ่านเป็นหลัก ส่วนสื่อเสริมเพิ่มเติมในปัจจุบันมีสื่อประกอบการเรียนการสอน คือ คลิปวีดิทัศน์การสอน คลิปเสียงการสอน สื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) และบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) ซึ่งใช้การเรียนรู้จากการการดู การฟัง และการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง โดยผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก นอกจากนี้ยังการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบการสอนเสริม การฝึกปฏิบัติเสริมทักษะ และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการลงมือปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนั้น จะมีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างและหลากหลาย โดยเฉพาะในด้านอายุ ซึ่งคนในแต่ละช่วงอายุจะมีลักษณะที่ต่างกันไป หรือที่เรียกว่าเจนเนอเรชัน (Generation) ดังที่ ศุภรางค์ สุขถาวรธรรม (2555) ได้กล่าวถึงเจนเนอเรชันว่าเป็นแนวคิดของการจัดกลุ่มตามเกณฑ์ช่วงอายุ ซึ่งการจัดกลุ่มเช่นนี้ก่อให้เกิดการศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างเชิงคุณลักษณะ ความคิด พฤติกรรมในการใช้ชีวิต สภาพแวดล้อมทางสังคม ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เข้าใจคุณลักษณะและแนวโน้มเชิงพฤติกรรมของประชากรในแต่ละยุคสมัยดีขึ้น เมื่อเข้าใจความแตกต่างของประชากรแต่ละกลุ่ม ก็จะสามารถเข้าถึงหรือบริหารงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะ พฤติกรรม และความต้องการในด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งปัจจุบันได้มีการแบ่งเจนเนอเรชัน ออกเป็น 5 กลุ่ม (Dimock, 2019) ได้แก่ Baby Boomer เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2489 – 2507 Generation X เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2508-2523 Generation Y เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2524 - 2539 Generation Z เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2555 และ Generation Alpha เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป ดังนั้น ในทางการศึกษาจึงต้องต้นตัวปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ รูปแบบ วิธีการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัย การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี แต่ก็ยังต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นความตระหนักในความแตกต่างของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้สอนสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของบุคคลไปในทิศทางที่ประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งวิเคราะห์คุณลักษณะผู้เรียน เพื่อสร้างเงื่อนไขสิ่งเร้าและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2561)

จากประเด็นที่มาและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่ออกแบบจัดระบบและผลิตสื่อการศึกษาทางไกล จึงต้องการที่จะศึกษาเกี่ยวกับลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละเจนเนอเรชันว่ามีลักษณะและมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาวิเคราะห์และเป็นข้อมูลในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน ทั้งในส่วนในรูปแบบสื่อและรายละเอียดกระบวนการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ในการเรียนรู้ผ่านสื่อ เพื่อให้ตอบสนองกับคุณลักษณะผู้เรียนทั้งในส่วนของเจนเนอเรชันและลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม อันส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจนเนอเรชันที่ต่างกัน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรม

1. ลีลาการเรียนรู้แบบ VARK

ลีลาการเรียนรู้ มาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า Learning Style ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็น ลีลาการเรียนรู้ วิธีการเรียน สไตล์การเรียนรู้ ซึ่ง วิจารณ์ พาณิช (2559) กล่าวว่า ลีลาการเรียนรู้ นั้นคือความแตกต่างในวิธีการหรือความถนัดในการเรียนของผู้เรียน โดย Fleming, N.D. & Mills, C. (2013) ได้แบ่งลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนตามลักษณะความถนัดในการรับและส่งข้อมูลในการเรียนรู้ไว้เป็น 4 ประเภท เรียกว่า ลีลา การเรียนรู้แบบ VARK ซึ่งเป็นตัวย่อมาจากลีลาการเรียนรู้แต่ละประเภท ได้แก่

1.1 Visual การเรียนรู้จากสื่อด้วยการมองเห็นข้อมูลต่าง ๆ ในรูปแบบแผนที่ แผ่นผัง แผนภาพ กราฟ แผนภูมิ สัญลักษณ์ ฯลฯ

2. Aural การเรียนรู้จากสื่อด้วยเสียง การรับรู้ข้อมูลผ่านโสตประสาท หรือผ่านการได้ยินได้ฟัง

3. Read/Write การเรียนรู้จากสื่อที่เป็นตัวอักษร ในลักษณะของการอ่านและการเขียน

4. Kinesthetic การเรียนรู้ที่สื่อด้วยสัมผัสและการกระทำ การใช้ประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติ

2. เจเนอเรชัน

เป็นแนวคิดของการแบ่งกลุ่มประชากรตามหลักประชากรศาสตร์ (Demography) โดยมีการแบ่งเจเนอเรชันตามช่วงปีที่เกิด ซึ่ง Dimock (2019) ได้มีการแบ่งเจเนอเรชัน ออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ Baby Boomer เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2489 – 2507 Generation X เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2508 - 2523 Generation Y เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2524 - 2539 Generation Z เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2555 และ Generation Alpha เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป ซึ่งคนในแต่ละเจเนอเรชันจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากการเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมที่เติบโตมา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

สมมติฐานการวิจัย

ลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีความสัมพันธ์กัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ภาคการศึกษาที่ 1/2567 จำนวน 41,114 คน (สำนึกทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทั้ง 12 สาขาวิชา ที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาที่ 1/2567 ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ (Volunteer Sampling) จำนวน 397 คน โดยใช้ตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1967)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินลีลาการเรียนรู้แบบ VARK version 8.02 ของ Fleming & Bonwell (2013) โดยลักษณะของแบบประเมินจะวัดลีลาการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ลักษณะของคำถามในแบบประเมิน เป็นแบบประเมินที่ยกสถานการณ์การเรียนรู้และการแสดงข้อมูลของผู้เรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 16 ข้อ โดยในแต่ละข้อจะมีคำตอบทั้งสิ้น 4 ตัวเลือก โดยผู้วิจัยดำเนินการแปลและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการแปลคำถามและตัวเลือกในแบบประเมินจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ จากสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตรวจสอบความถูกต้องของการแปลและปรับปรุงแก้ไข

2.2 นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบการแปลจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของแบบประเมิน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าการหาคุณภาพระหว่าง 0.67 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดทำแบบประเมินลีลาการเรียนรู้แบบ VARK ในรูปแบบออนไลน์ และจัดส่ง Link แบบประเมินให้กับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษา 1/2567 ที่สมัครใจทำแบบประเมิน ได้จำนวน 411 คน

3.2 รวบรวมข้อมูลแบบประเมิน ตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 397 ฉบับ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจเนอเรชันต่างกัน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละเจเนอเรชัน และแสดงผลในรูปแบบสถิติเชิงพรรณนา ด้วยค่าสถิติความถี่ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะลีลาการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ตามกลุ่มเจเนอเรชัน

4.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยค่าสถิติความสัมพันธ์ประเภทไคสแควร์ (Chi-Square Test) โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจเนอเรชันต่างกัน และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สรุปผลได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจเนอเรชันต่างกัน และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เจเนอเรชัน		ลีลาการเรียนรู้								X ²	p
		V		A		R		K			
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Gen B		3	11.11	9	33.33	12	44.44	3	11.11	36.50	0.00
Gen X		15	15.63	36	37.50	18	18.75	27	28.13		
Gen Y		9	4.59	54	27.55	44	22.45	89	45.41		
Gen Z		3	3.85	15	19.23	21	26.92	39	50.00		
รวม		30	7.56	114	28.72	95	23.93	158	39.80		

(n = 397)

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. ผลการศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจเนอเรชันต่างกัน

จากตาราง 1 ผลการศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจเนอเรชันต่างกัน พบว่า นักศึกษาเจเนอเรชัน B ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ R หรือ Read/Write จำนวน 12 คน (44.44%) รองลงมา มีลีลาการเรียนรู้แบบ A หรือ Aural/Auditory จำนวน 9 คน (33.33%) ส่วนนักศึกษเจเนอเรชัน X ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ A หรือ Aural/Auditory จำนวน 36 คน (37.50%) รองลงมา มีลีลาการเรียนรู้แบบ K หรือ Kinesthetic จำนวน 27 คน (28.13%) นักศึกษาเจเนอเรชัน Y ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ K หรือ Kinesthetic จำนวน 89 คน (45.41%) รองลงมา มีลีลาการเรียนรู้แบบ A หรือ Aural/Auditory จำนวน 54 คน (27.55%) และนักศึกษาเจเนอเรชัน Z ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ K หรือ Kinesthetic จำนวน 39 คน (50.00%) รองลงมา มีลีลาการเรียนรู้แบบ R หรือ Read/Write จำนวน 21 คน (26.92%)

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จากตาราง 1 ในด้านการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนเนอเรชันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยค่าสถิติความสัมพันธ์ประเภทไคสแควร์ (Chi-Square Test) พบว่า ค่าที่คำนวณได้ (36.50) สูงกว่าค่าในตาราง The Table of Critical Values of Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ $df = 9$ (16.92) และค่า p-value มีค่าน้อยกว่า Level of significance (α) = .05 ซึ่งแปลผลได้ว่า ลีลาการเรียนรู้กับเจเนเนอเรชันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การศึกษาลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีเจเนเนอเรชันต่างกัน

จากผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาเจเนเนอเรชัน B ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ R หรือ Read/Write คือ การเรียนรู้จะทำได้เมื่อใช้ทักษะการอ่านเป็นหลัก ชอบอ่านหนังสือคนเดียว คนสไตล์นี้จะเหมาะกับการจดโน้ตและนำความรู้ที่ฟังได้กลับมาทบทวนอ่าน โดยคนเจเนเนอเรชัน B อาจจะไม่ถนัดกับเทคโนโลยีและชอบวิธีการแบบดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ Patricia (2023) ที่กล่าวถึง การทำความเข้าใจลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างของคนแต่ละเจเนเนอเรชันว่า คนเจเนเนอเรชัน B อาจจะไม่ค่อยสบายใจกับการใช้เทคโนโลยี แต่จะชอบวิธีการแบบดั้งเดิม เช่น การบรรยายและสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่า นอกจากนี้ ใจทิพย์ ณ สงขลา (2561) ยังกล่าวถึงคนเจเนเนอเรชัน B ว่าเป็นกลุ่มวัยประสบการณ์สื่อสารมวลชนและการสื่อสารช่องทางเดียว เกิดและเติบโตในยุคออนไลน์และรอยต่อดิจิทัล คู่กันเคยกับการเรียนแบบห้องเรียนดั้งเดิม มีลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มักประสบผลดีด้วยการเรียนโดยใช้ชีวิตที่คนเป็นฐานและการอ่านตามความสะดวก ส่วน Veselaya (2022) กล่าวว่า เจเนเนอเรชัน B สนุกกับการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่พวกเขาได้มีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการสนทนา ซึ่งตรงกับผลการวิจัยในครั้งนี้ คือนอกจากลีลาการเรียนรู้แบบ R หรือ Read/Write แล้ว เจเนเนอเรชัน B ยังมีลักษณะลีลาการเรียนรู้แบบ A หรือ Aural/Auditory ซึ่งเป็นลำดับรองลงมา คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการอภิปราย การให้ข้อมูลป้อนกลับ ข้อมูลจากอีเมล การสนทนาผ่านโทรศัพท์มือถือ การส่งข้อความการสนทนา กระดานสนทนา การนำเสนอปากเปล่า การพูดคุย และการพูดคุยกับผู้อื่น (Fleming & Bonwell, 2013)

ส่วนนักศึกษาเจเนเนอเรชัน X ส่วนใหญ่มีลีลาการเรียนรู้แบบ A หรือ Aural/Auditory เรียนรู้ได้ดีที่สุดหากได้ฟังหรือพูดเนื้อหาขึ้น ๆ และจะชื่นชอบและได้ประโยชน์ในการเรียนรู้รูปแบบการพูดสอน การอภิปรายกลุ่มที่ใช้วิธีการพูดสื่อสารเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อเด็คโก้ (2567) ที่กล่าวว่า คนเจเนเนอเรชัน X เติบโตมากับห้องเรียนแบบคลาสสิก จึงคุ้นเคยและมักชอบการเรียนในรูปแบบ Lecture Base ที่มีโครงสร้างชัดเจน และเรียนรู้ผ่านการรับข้อมูลมากกว่า จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าคนเจเนเนอเรชัน X มีความถนัดในการรับและส่งข้อมูลการเรียนรู้ในรูปแบบของการสื่อสารผ่านการพูดและการฟังเป็นหลัก ซึ่งตรงกับใจทิพย์ ณ สงขลา (2561) ที่กล่าวว่า ลักษณะการเรียนรู้ของเจเนเนอเรชัน X มีลักษณะขึ้นนำตนเอง ลักษณะการสอนที่ใช้ชีวิตที่คนเป็นฐาน สื่อมัลติมีเดีย หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ถนัดการเร้าด้วยภาพและเสียงที่มีความวุ่นวาย ต้องการสาระความรู้ที่อธิบายความลึกลับ และผลการวิจัยยังพบว่า

ลักษณะลีลาการเรียนรู้รองลงมาของนักศึกษาเจนเนอเรชัน X คือ ลีลาการเรียนรู้แบบ K หรือ Kinesthetic ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์และการลงมือทำ ซึ่งสอดคล้องกับ Patricia Méndez Ávila (2023) ที่กล่าวว่า คนเจนเนอเรชัน X ชื่นชมโอกาสในการปฏิบัติจริงและการประยุกต์ใช้ การเรียนรู้ในโลกแห่งความเป็นจริง พวกเขามักจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเปิดรับโอกาสด้านการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนเจนเนอเรชัน X ชอบที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ตามที่ โอเคเอ็มดี (2567) กล่าวว่า เจนเนอเรชัน X ชอบเรียนรู้และหาข้อมูลองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเป็นนักประดิษฐ์ ช่างงาน D.I.Y ที่สร้างสรรค์กว่าเดิม พวกเขามองหาสิ่งที่สามารถเรียนรู้และทำเองได้ที่บ้าน

ในกลุ่มนักศึกษาเจนเนอเรชัน Y ซึ่งส่วนใหญ่พบว่า มีลีลาการเรียนรู้แบบ K หรือ Kinesthetic เพราะกลุ่มอายุนี้นิยมอีกอย่างหนึ่งว่า "คนดิจิทัล" เนื่องจากพวกเขาเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตที่กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ทำให้อาจมีความอดทนน้อยกว่ากับวิธีการสอนแบบดั้งเดิมในรูปแบบบรรยาย จึงอาจต้องการโอกาสการเรียนรู้แบบปฏิบัติและเชิงประสบการณ์มากกว่า (Patricia Méndez Ávila, 2023) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนกพร ทองตาภรณ์ (2561) พบว่า การพัฒนาการสอนแบบใหม่ด้วยกิจกรรมโครงการ ซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเจนเนอเรชัน Y มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และมีเจตคติต่อการเรียนในระดับมากที่สุด นอกจากนี้เจนเนอเรชัน Y ยังมีลักษณะลีลาการเรียนรู้รองลงมาคือลีลาการเรียนรู้แบบ A หรือ Aura/Auditory ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการฟัง การพูดคุย คนรุ่นนี้จึงชอบเรียนร่วมกับเพื่อน และชอบที่จะเรียนในรูปแบบที่มีการโต้ตอบและมีความตื่นเต้น เช่น การเรียนผ่านเกม (Gamification) หรือแม้กระทั่งชอบการเรียนรู้โดยมีเพื่อนเป็นคนสอน คาดหวังให้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ส่วนจะเป็นออนไลน์หรือ Face - to - Face ก็สามารถเรียนได้หมด คนรุ่นนี้ยังเป็นอีกรุ่นที่ชอบ Bite-size Learning เพราะพกใส่กับเนื้อหาได้ง่ายกว่าและไม่ต้องใช้สมาธิมากนัก (อเด็คโก้, 2567)

ส่วนเจนเนอเรชัน Z นั้น ซึ่งส่วนใหญ่พบว่า มีลีลาการเรียนรู้แบบ K หรือ Kinesthetic ซึ่งคนเจนเนอเรชัน Z นั้น เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า "คนรุ่นดิจิทัล" เนื่องจากพวกเขาเติบโตมาในโลกที่เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง จึงมีแนวโน้มที่จะชอบเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดิจิทัลเพื่อรับข้อมูล และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและร่วมมือปฏิบัติกับเพื่อนร่วมชั้นคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อเด็คโก้ (2567) ที่พบว่า มีสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนเจนเนอเรชัน Z เช่น คนรุ่นนี้ถึง 78% ยกให้ 'ครู' เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ๆ ที่จะช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จ 60% ชอบเรียนรู้จากการลงมือทำ และแม้ว่าจะชอบเรียนคนเดียวเป็นหลัก แต่ 64% ก็ยังชอบที่ได้เรียนรู้จากการถกประเด็นกับเพื่อน ซึ่งจะเห็นว่าแม้เจนเนอเรชัน Z จะเห็นความสำคัญของห้องเรียนแบบเดิม แต่ก็ต้องมีการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีผสมผสานในการเรียนการสอน โดยเน้นให้มีการลงมือทำหรือฝึกปฏิบัติร่วมด้วย ตามที่ โอเคเอ็มดี (2567) กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีการปฏิบัติผสมผสานเข้าไปในการเรียนการสอนจะช่วยดึงดูดความสนใจและความต้องการของคนเจนเนอเรชัน Z ได้ เพราะเจนเนอเรชัน Z นั้นเป็นนักปฏิบัติมากกว่านักทฤษฎีอ่านตำรา เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ แล้วนำมาใช้ร่วมกันเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ลองนำไปใช้งานได้เลย จึงเน้นการเรียนรู้ทักษะที่จะได้เป็นอาชีพที่อยากเป็น และด้วยพฤติกรรมที่คุ้นเคยกับการเข้าถึงวิดีโอสั้น ๆ ในโซเชียลมีเดีย จึงทำให้เจนเนอเรชัน Z มีความสนใจในการเรียนรู้แบบสั้น ๆ หรือ Bite-Sized Learning มาก

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จากผลการศึกษาพบว่า ลีลาการเรียนรู้กับเจเนอเรชันนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะลีลาการเรียนรู้หรือความถนัดในการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเรียนรู้นั้น มีความสัมพันธ์กับเจเนอเรชัน ซึ่งอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า คนที่เกิดในแต่ละเจเนอเรชัน ซึ่งมีลักษณะสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความแตกต่างกันในด้านความชอบและความถนัดในการเรียนรู้ตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Balon (2023) ที่กล่าวว่า เจเนอเรชันมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรม ทักษะคิด ค่านิยม และลักษณะบุคลิกภาพ ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุดที่จะพิจารณาให้เป็นสาเหตุหลัก คือ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม/การเปลี่ยนผ่านของเทคโนโลยี ในช่วงการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ผ่านมา โดยเฉพาะวิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดช่องว่างของการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มบุคคล สะท้อนความต้องการจำเป็นด้านบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และวิธีการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตามช่วงอายุและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สอดคล้องกับ ใจทิพย์ ณ สงขลา (2561) ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลการวิจัยในข้อ 1 ก็แสดงให้เห็นว่า ลีลาการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความแตกต่างกันของนักศึกษาแต่ละเจเนอเรชัน ด้วยลักษณะความชอบความถนัดในการเรียนรู้จากการมองเห็น การได้ยิน การอ่าน/เขียน และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ถึงลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งเป็นผลมาจากเจเนอเรชัน ซึ่งสอดคล้องกับ Kassim et al. (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของคนเจเนอเรชัน X, Y และ Z ซึ่งพบว่าบริบททางสังคม เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความกระทบอย่างมากต่อพฤติกรรมของคนแต่ละเจเนอเรชัน ซึ่งทำให้การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม มีความแตกต่างกันตามไปด้วย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ความแตกต่างของเจเนอเรชันส่งผลกระทบต่อลีลาการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ การทำความเข้าใจความชอบของคนแต่ละเจเนอเรชันเหล่านี้ สามารถช่วยให้นักออกแบบการสอนตัดสินใจอย่างมีข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นการจัดประสบการณ์เรียนรู้และการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับความชอบและความถนัดในการรับและส่งข้อมูลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแต่ละเจเนอเรชัน

เจเนอเรชัน B มีความถนัดในการเรียนรู้จากการอ่าน (R) พุดและฟัง (A) การเรียนการสอน จึงควรผสมผสานการใช้สื่อแบบดั้งเดิม คือ หนังสือ เอกสารการสอน หนังสือเสียง คลิปเสียง (Podcast) ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการสนทนา มีโอกาสแสดงความรู้และแบ่งปันประสบการณ์ของตนเอง

เจเนอเรชัน X มีความถนัดในการเรียนรู้จากการพุดและฟัง (A) เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (K) การเรียนการสอนจึงอาจใช้วิธีการหรือสื่อที่เน้นการได้พุดและฟัง เช่น คลิปวิดีโอทัศน์ คลิปเสียง (Podcast) ซึ่งอาจเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริงและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์โดยตรง

เจเนอเรชัน Y มีความถนัดในการเรียนรู้แบบการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (K) การพุดและการฟัง (A) การจัดการเรียนการสอนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้ เช่น

คลิปวิดีโอ คอลิปเสียง (Podcast) แต่อาจต้องย่อเนื้อหาในสื่อให้สั้นลง และผสมผสานวิธีการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ได้พูดคุยและฟังผ่านการเรียนรู้แบบร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือสื่อที่ให้ประสบการณ์จำลอง เช่น การเล่นเกม การใช้เทคโนโลยี AR หรือ VR

เจนเนอเรชัน Z มีความถนัดในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (K) จึงควรผสมผสานการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย หรือสื่อที่สามารถให้ประสบการณ์เสมือนจริง เช่น เทคโนโลยี AR หรือ VR ที่สามารถฝึกปฏิบัติและให้ประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง หรือคลิปวิดีโอในรูปแบบภาพยนตร์สั้นละครสั้น หรือกรณีศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิธีการเรียนรู้แบบ VARK ของแต่ละเจนเนอเรชัน ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาวิธีการเรียนการสอน ลักษณะเนื้อหาที่ตอบสนองวิธีการรับส่งข้อมูลในการเรียนรู้
2. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละเจนเนอเรชัน ซึ่งมีความสามารถทางเทคโนโลยีและความถนัดในวิธีการเรียนรู้แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. นอกจากการศึกษาความแตกต่างของวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละเจนเนอเรชันแล้ว อาจมีการศึกษาความแตกต่างของวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ซึ่งมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อความชอบและความถนัดในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันด้วย
2. การวิจัยและพัฒนา รวมถึงศึกษาผลการใช้วิธีการการสอนและสื่อการเรียนรู้ตามวิธีการเรียนรู้ที่คนแต่ละเจนเนอเรชันมีความถนัดในการรับส่งข้อมูลการเรียนรู้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ร่วมให้ข้อมูลตอบแบบประเมินวิธีการเรียนรู้ และขอขอบคุณสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ให้การสนับสนุนทุนการวิจัยสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาประเทศ ประจำปี 2567 (เลขที่ สทศ. 1/2567)

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา จันทร์ประเสริฐ. (2566). รูปแบบการเรียนรู้และลีลาการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยรังสิต. ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2561). การออกแบบการเรียนรู้แนวดิจิทัล. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกพร ทองตาภรณ์. (2561). ผลการสอนด้วยกิจกรรมโครงงานผู้นำกิจกรรมจิตสาธารณะเพื่อการพัฒนาวิธีการสอนสำหรับนักศึกษากลุ่ม Generation Y. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 1(10), 222 – 235. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/120897>
- วารภรณ์ บุญมี. (2564). สื่อการสอนกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(9), 373 – 385. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/249502/172565>
- วิจารณ์ พาณิช. (2559). *สอนอย่างมืออาชีพครู*. โครงการผู้นำแห่งอนาคต คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภรางค์ สุขถาวรธรรม. (2555). *ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร]. sure.su.ac.th. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/9803>
- สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2567). *สถิติการลงทะเบียนเรียน*. <http://ore.stou.ac.th/stat/registration>
- อเด็คโก้. (2567, 26 มีนาคม). *Learning & Development ที่โดนใจคนแต่ละ Generation*. <https://adecco.co.th/th/knowledge-center/detail/hr-insight/learning-development-generation>
- โอเคเอ็มดี. (2567, 14 พฤษภาคม). *ส่องพฤติกรรมการเรียนรู้ของ 5 เจนเนอเรชัน*. <https://knowledgeportal.okmd.or.th/article/6642e99a360ff>
- Balon, R. (2023). *An Explanation of Generations and Generational Changes*. *Academic Psychiatry*, 48, 280 – 282. <https://doi.org/10.1007/s40596-023-01921-3>.
- Dimock, M. (2019, January 17). *Defining Generations: Where Millennials End and Generation Z Begins*. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/>
- Fleming, N.D. & Bonwell C. (2013). *How I Learn Best: A Student's Guide to Improved Learning*. n.p.

- Kassim, A. M., Awang, M. M., Ahmad, A. R. & Ahmad A. (2019). The Learning Ecology of Generation X, Y And Z. *Global Conferences Series: Social Sciences, Education and Humanities (GCSSEH)*, 2, 167 - 170. <https://doi.org/10.32698/GCS.0191>
- Patricia Méndez Ávila. (2023, Jan 27). *From Baby Boomers to Generation Z: Understanding The Learning Styles of Different Age Groups*. <https://www.linkedin.com/pulse/from-baby-boomers-generation-z-understanding-learning-m%C3%A9ndez-%C3%A1vila>
- Veselaya, A. (2022, July 13). *Generational Theory in Corporate Learning: How to Do Training for Gen Z, Y, X, and Boomers*. <https://mylearninghub.com/blog/post/generational-theory-corporate-learning>
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis* (2nd Ed). Harper and Row.

นักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

The Student Victims of Cyber Bullying on Twitter

นิธิวรรณ ศรีวิเชียร,* อารณีย์ วิวัฒน์ภรณ์,** และนภาพัทร ณรงค์ศักดิ์***

Nithiwan SriwiChian, Aranee Vivatthanaporn, and Navapat Narongsak

Received: November 18, 2024 Revised: December 19, 2024 Accepted: January 8, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในกรณีของนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 ราย ได้แก่ 1. นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ จำนวน 10 ราย 2. นักจิตวิทยาที่มีประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จำนวน 1 ราย และ 3. ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน จำนวน 2 ราย รวมทั้งสิ้น 13 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ของนักศึกษา ได้แก่ การโจมตีด้วยคำพูด การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ การแอบอ้างตัวตนเป็นบุคคลอื่น และการนำความลับของบุคคลอื่นมาเปิดเผย โดยสาเหตุที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ได้แก่ การขาดความรู้ในเรื่องการกลั่นแกล้งกันบนพื้นที่ออนไลน์ หรือโลกไซเบอร์ การมีปัญหาคัดแย้งกันมาก่อนในชีวิตจริง การมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน และแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ขาดความปลอดภัย ผลกระทบที่นักศึกษาได้รับจากการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ได้แก่ ผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัว ผลกระทบทางอารมณ์ และผลกระทบต่อสภาพจิตใจ หรือตกอยู่ในภาวะซึมเศร้า และแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็กับนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. สำหรับสถานศึกษา 2. สำหรับ

* สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Department of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

** สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Department of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

*** สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Department of Criminology and Justice Administration, Rangsit University

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎหมาย หรือผู้บังคับใช้กฎหมาย 3. สำหรับสังคม/ชุมชน และ 4. สำหรับสถาบันครอบครัว และตนเอง

คำสำคัญ: กลั่นแกล้ง, นักศึกษา, เหยื่อ, แอปพลิเคชันทวิตเตอร์

Abstract

This study aimed to investigate the forms, causes, impacts, and preventive measures related to university students who became victims of cyberbullying on Twitter. A qualitative research design was employed, using in-depth interviews with 13 key informants: 10 university students in Bangkok who had experienced cyberbullying on Twitter, one psychologist with expertise in counseling, and two specialists in child and youth violence. The research instrument was a semi-structured interview guide, and data were analyzed through systematic content analysis.

The findings revealed four primary forms of cyberbullying: verbal assault, online sexual harassment, identity impersonation, and the disclosure of personal secrets. The main causes included a lack of knowledge about cyberbullying, prior real-life conflicts, differences of opinion, and insufficient safety mechanisms within the Twitter platform. The impacts on student victims included violations of privacy, emotional distress, psychological harm, and in some cases, depression. Preventive and remedial guidelines were identified across four dimensions: 1. educational institutions, 2. legal authorities and law enforcement agencies, 3. society and communities, and 4. families and individual self-protection.

Keywords: Cyber Bullying, Student, Victims, Twitter

บทนำ

ทั้งนี้ นักศึกษาเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ จึงควรมีการปลูกฝังความรู้ สร้างค่านิยม จริยธรรม รวมถึงการเป็นผู้ที่เคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ก็มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาคนทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนที่ดี เป็นคนเก่ง และมีคุณภาพ การกลั่นแกล้งกันในปัจจุบันไม่ถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย แต่ยังคงเป็นปัญหา ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอด และถูกพบได้ง่ายในทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งถือว่าเด็ก วัยรุ่น หรือเยาวชนมักจะมีประสบการณ์ในการเป็นผู้ กลั่นแกล้ง และเคยถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งปัญหาการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนหรือสถานศึกษาในประเทศไทยนั้น มีความ จำเป็นที่ต้องเร่งแก้ไข โดยเฉพาะปัญหาการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนซึ่งจากการสำรวจ พบว่า มีจำนวนการตกเป็น เหยื่อสูงถึง ร้อยละ 15.70 จากการสำรวจข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำนวน 21,627 คน โดยพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน ได้แก่ การทำร้ายร่างกายจิตใจการล่วงละเมิดทางเพศ (Thairath, 2567) การกลั่นแกล้งรังแกกันในเด็กหรือวัยรุ่นนั้นกลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อยจนคนในสังคมเกิดความเคยชิน และมองว่าเป็น เรื่องที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป จนกลายเป็นปัญหาที่ถูกกละเลยไปในที่สุดทั้งนี้การกลั่นแกล้งกันทั่วไป คือ การที่บุคคลหนึ่ง ช่มแหว่ง รังแก ทำร้ายร่างกายอีกฝ่าย หรือกลั่นแกล้งกันด้วยคำพูด เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเจ็บปวด โดยมักจะเกิดขึ้น กับคนที่มีย่านางเหนือกว่ากระทำต่อฝ่ายที่อ่อนแอกว่าและสามารถเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ซ้ำ ๆ โดยจะส่งผลกระทบต่อ สภาพจิตใจของผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง ดังนั้นจึงควรมีแนวทางป้องกันแก้ไขให้ปัญหาเหล่านี้ให้หมดไปจากสังคมไทยและ ตระหนักถึงความสำคัญของการขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดไปอย่างเร่งด่วน

ในสังคมยุคใหม่ที่มีเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนได้เกิดการกลั่นแกล้งกันรูปแบบใหม่ขึ้น ซึ่งคือการกลั่นแกล้ง กันบนโลกโซเชียล การกลั่นแกล้งรูปแบบใหม่นี้มีความอันตรายและมีความรุนแรงมากกว่าการกลั่นแกล้งกัน ในรูปแบบทั่วไป งานวิจัยของ ปองกมล สุรัตน์ (2561) กล่าวว่า การกลั่นแกล้งกันบนโลกโซเชียลนั้นสามารถกระทำ ได้ง่าย โดยไม่ต้องมีการออกแรงในการกระทำความผิด สามารถกระทำกับผู้ใดก็ได้ ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา สถานที่ และไม่ต้องคำนึงว่าตนเองรู้จักกับอีกฝ่ายมาก่อนหรือไม่ ทุกคนที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ล้วนมีความเสี่ยง ที่จะตกเป็นเหยื่อจากการกลั่นแกล้งได้ตลอดเวลา ดังนั้นการกลั่นแกล้งกันที่เกิดขึ้นบนโลกโซเชียลนับว่าเป็นการใช้ เทคโนโลยี และอุปกรณ์สื่อสารเป็นอาวุธในการกลั่นแกล้งกันแทนการกลั่นแกล้งกันโดยทั่วไป และรูปแบบการกลั่นแกล้ง ที่มักจะเกิดขึ้นบนโลกโซเชียลนั้น ได้แก่ การแบล็คเมล์การสวมรอยเป็นบุคคลคนอื่นเป็นการสร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้ผู้อื่น เป็นต้น (นันทิยา สวัสดิวิชัยโสภิต, 2563) แอปพลิเคชันทวิตเตอร์เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ ช่องทางหนึ่งที่ผู้ใช้งานสามารถใช้เพื่อติดต่อสื่อสาร หรือติดตามข่าวสารได้ตลอดเวลา ซึ่งในวันเปิดตัว พบว่า ทวิตเตอร์ ติดอันดับ 1 ใน 10 เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่มีผู้เข้าใช้งานมากที่สุดและพบว่า กลุ่มวัยรุ่น อายุ 18 - 24 ปี ใช้งาน แอปพลิเคชันอยู่ที่ร้อยละ 17.1 ซึ่งเป็นรองกลุ่มอายุ 35 - 49 อยู่ที่ร้อยละ 20.7 และกลุ่มวัยที่มีการใช้งานแอปพลิเคชัน ทวิตเตอร์มากที่สุดคือกลุ่มอายุ 25 - 34 ปี อยู่ที่ร้อยละ 38.5 แต่อย่างไรก็ตามสำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการสำรวจการมีหรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 (ไตรมาสที่ 1) โดยผลสำรวจกล่าวเอาไว้ว่า ในไตรมาสที่ 1 พบว่า มีผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร สูงสุดถึงร้อยละ 95.3 (พิสิฐ ระพีงวงษ์, 2561)

ดังนั้นจากการศึกษาสถานการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงสังเกตเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสถาบันการศึกษาและครอบครัวต้องตระหนักและให้ความสำคัญรวมถึงใส่ใจในปัญหา และให้ความช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาที่ถูกกลั่นแกล้งเพราะกลุ่มวัยรุ่น เป็นกลุ่มที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดถึง 99.1% และเข้าใช้งานแอปพลิเคชันทวิตเตอร์มากถึง 17.1% ดังนั้นผู้วิจัยสนใจการศึกษาเรื่องนักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ โดยศึกษากับนักศึกษาที่เรียนอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรต้องมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันที่เกิดขึ้นบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์สำหรับนักศึกษา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสังคมและชุมชน ซึ่งแนวทางที่ได้จากการศึกษานั้น หน่วยงานต่าง ๆ อาจนำไปปรับใช้เพื่อลดปัญหาการกลั่นแกล้งกันที่เกิดขึ้นจากการใช้แอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ลดผลกระทบด้านต่าง ๆ รวมถึงสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ักศึกษา เพื่อให้มีการใช้งานอย่างสร้างสรรค์อยู่ห่างไกลจากปัญหาการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์
2. เพื่อศึกษาถึงสาเหตุที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์
3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นของนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์
4. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง นักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกัน ซึ่งดำเนินการศึกษาในเรื่องของ 1) ความหมายของการกลั่นแกล้ง 2) พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง 3) ประเภทของการกลั่นแกล้ง 4) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) 5) สาเหตุของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ 6) ช่องทางการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ 7) ผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และ 8) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้ง

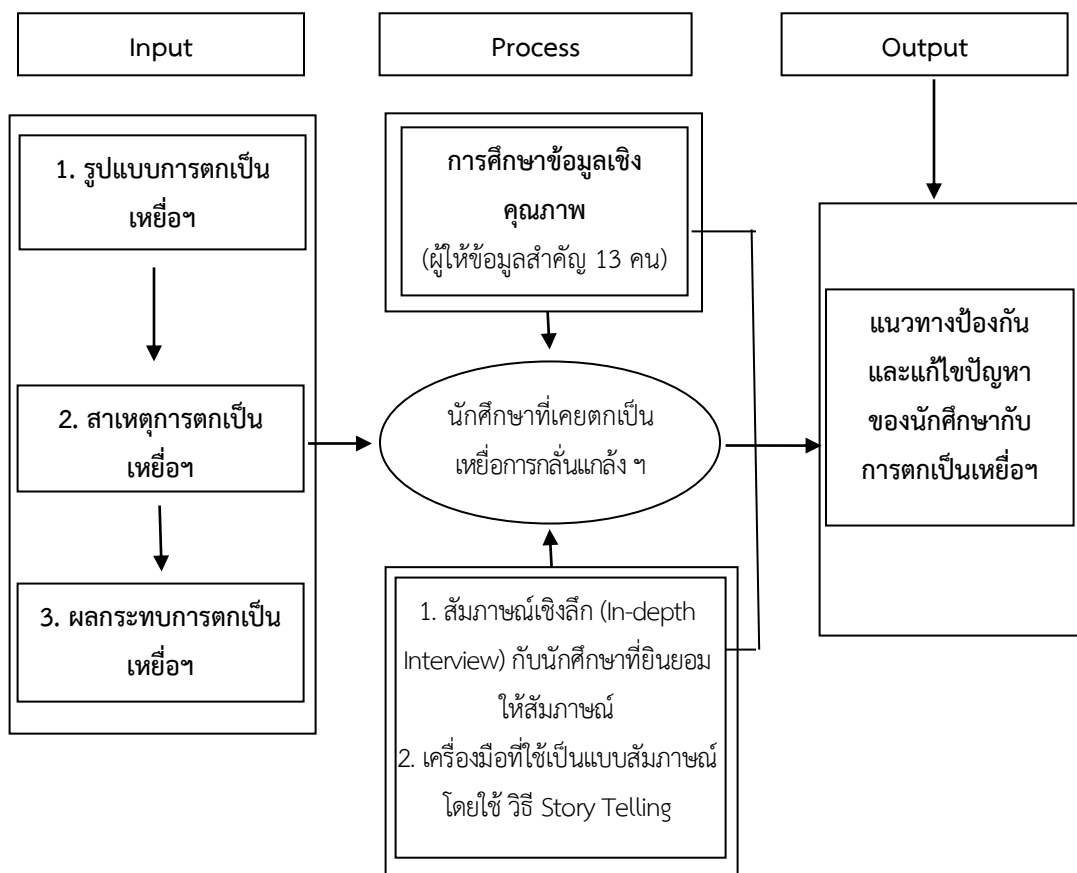
2. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งดำเนินการศึกษาในเรื่องของ 1) ความหมายเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2) องค์ประกอบของเครือข่ายสังคมออนไลน์ 3) ประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ และ 4) ผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับเหยื่อวิทยา ซึ่งดำเนินการศึกษาในเรื่องของ 1) ความหมายเหยื่ออาชญากรรมตามกฎหมายสากล 2) ความหมายเหยื่ออาชญากรรมตามกฎหมายไทย และ 3) ทฤษฎีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

4. แนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง ซึ่งดำเนินการศึกษาในเรื่องของ 1) แนวคิดวัฒนธรรมไซเบอร์ (Cyber Culture) 2) ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) 4) ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-Control Theory) 5) ทฤษฎีความกดดันทั่วไป (General Strain Theory) และ 6) ทฤษฎีขัดแย้ง (Conflict Theory)

5. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยระเบียบวิธีการวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) ที่ศึกษาค้นคว้าทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เอกสารได้จากบทสัมภาษณ์และการเล่าเรื่อง (Story Telling) เกี่ยวกับรูปแบบ สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อจากการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 13 ราย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 นักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่เคยตกเป็นเหยื่อจากการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ จำนวน 10 ราย ซึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตรงตามเป้าหมายการวิจัยมากที่สุด ซึ่ง 10 กลุ่มตัวอย่างถือว่ามีความสอดคล้องตรงตามที่ต้องการ โดยเป็นการแนะนำมาปากต่อปาก เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่อยู่ใน Community เดียวกัน โดยมีการยื่นขอรับการพิจารณาเรื่องจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

กลุ่มที่ 2 นักจิตวิทยาที่มีประสบการณ์หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา จำนวน 1 ราย

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน จำนวน 2 ราย

2.2 วิธีการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกด้วยวิธีการคัดเลือกแบบสโนว์บอลล์ หรือการแนะนำต่อ ๆ กัน (Snowball Sampling) ผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาที่เคยตกเป็นเหยื่อจากการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ และเลือกศึกษาในพื้นที่ภาคกลาง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 95.3 และพบว่าคนในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 97.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2566) โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการเล่าเรื่อง มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด สัมภาษณ์นักศึกษาที่เคยตกเป็นเหยื่อของการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ที่มีทั้งหมด 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ จำนวน 1 ข้อ

ประเด็นที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ จำนวน 1 ข้อ

ประเด็นที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นของนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ จำนวน 1 ข้อ

ประเด็นที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกลักลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ จำนวน 1 ข้อ

แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการสอบถามความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่านเรียบร้อยแล้ว และผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานจริยธรรมในมนุษย์แล้ว

ทดลองด้วยการนำไปทดสอบกับกลุ่มผู้ใช้งานบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.1 การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แบบวิเคราะห์เนื้อหา ระบบ (อตุมพร จามรมาน, 2531; สุภางค์ จันทวานิช, 2542) เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระด้วยการจำแนกประเด็น และจัดหมวดหมู่ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาตีความและเชื่อมโยงความหมายของข้อมูล

4.2 นำข้อมูลมาทำการเรียบเรียงหาข้อสรุปให้งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์ด้านการตอบคำถามตามประเด็นตัวแปรที่ศึกษาผ่านการอธิบายเชิงพรรณนา

4.3 นำเสนอผลการสรุปที่ทำกรวิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในแต่ละประเด็นของการศึกษา ดังนี้ ได้แก่ ประเด็น 1) ด้านรูปแบบ 2) สาเหตุ 3) ผลกระทบ 4) แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์อ้างอิงตามหลักการศึกษาให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษานักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ผลการศึกษามีดังนี้

1. รูปแบบที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

การกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ของนักศึกษาที่พบนั้น จำแนกได้ทั้งหมด 4 รูปแบบหลักดังต่อไปนี้

1.1 การโจมตีด้วยคำพูด คือ การแสดงความคิดเห็นตอบโต้กันด้วยคำพูดหยาบคายรุนแรงที่เป็นการทำร้ายผู้อื่นโดยจะเป็นการกระทำจากบุคคลคนเดียว หรือจากหลายคนก็ได้ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอธิบายไว้ตรงกันว่า ขณะใช้งานเคยพบเห็นและเคยถูกผู้ใช้งานคนอื่นโจมตีด้วยถ้อยคำหยาบคายในประเด็นทางการเมือง มีการปลุกปั่นสร้างกระแสเพื่อให้ผู้ใช้งานคนอื่นเข้ามาแสดงความคิดเห็นขัดแย้งอยู่บ่อยครั้ง รวมทั้งเรื่องของความชื่นชอบส่วนตัวด้วย นอกจากนี้การโจมตีด้วยคำพูดยังเป็นการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นได้ง่าย ไม่ว่าจะใครที่ใช้งานแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ก็สามารถตกเป็นเหยื่อได้ตลอดเวลา

1.2 การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ คือ การแสดงความคิดเห็นต่อรูปภาพของบุคคลอื่นในลักษณะของการล่วงละเมิดทางเพศ ลามกอนาจาร ล้อเลียน หยาบไล่น ซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง และถูกลดทอนคุณค่า พบว่า นักศึกษาเคยพบเห็นและรู้จักการคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ และเหยื่อที่มักจะถูกคุกคามทางเพศแบบออนไลน์มักเป็นผู้ใช้งานที่นำเสนอเนื้อหาบนแอ็กเคานต์ส่วนตัวในรูปแบบ Sex Creator หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นผู้ใช้งานที่มีความชอบหรือสนนิมลักษณะดังกล่าว มักจะตกเป็นเหยื่อจากการถูกคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ได้ง่ายกว่าการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบอื่น ๆ

1.3 การแอบอ้างตัวตนเป็นบุคคลอื่น คือ การนำรูปภาพของบุคคลอื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อใช้ในการแอบอ้างเป็นบุคคลนั้น และนำไปใช้ในการกระทำผิดรูปแบบอื่น ๆ และเป็นกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นได้รับความอับอาย ได้รับความเสียหาย โดยสามารถเกิดขึ้นได้กับคนที่มักจะโพสต์รูปภาพของตนเองลงบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์อยู่บ่อยครั้ง พบว่า นักศึกษาเคยเห็นการกลั่นแกล้งกันในรูปแบบการแอบอ้างตัวตนของบุคคลอื่น และมีความรู้ความเข้าใจว่าการถูกแอบอ้างตัวตนมีรูปแบบเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังพบกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเคยตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งในลักษณะนี้

1.4 การแบล็คเมล์กันโดยนำความลับของบุคคลอื่นมาเปิดเผย คือ การนำความลับของบุคคลอื่นมาเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น รูปภาพตัวตนที่แท้จริง ข้อมูลการศึกษา ที่อยู่ ครอบครัว หรือเรื่องลับเฉพาะ ซึ่งกระทำเพื่อให้เกิดความอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง โดยมักจะเกิดกับเรื่องความขัดแย้งหรือปัญหาส่วนตัว หรือมีการถกเถียงกันด้วยประเด็นทางการเมือง หรือเรื่องของความขึ้นชอบส่วนบุคคล พบว่านักศึกษารู้จักและเคยเห็นการกลั่นแกล้งในรูปแบบของการนำความลับของบุคคลอื่นมาเปิดเผย ว่าคือการกระทำความผิดที่เหยื่อไม่ได้ยินยอม และจากข้อมูลฉบับนักศึกษาเคยตกเป็นเหยื่อจากการถูกนำความลับมาเปิดเผย

2. สาเหตุที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

สาเหตุของการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ของนักศึกษานั้นเกิดจากการขาดความรู้และความเข้าใจในปัญหาการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ เมื่อขาดความรู้และความเข้าใจต่อปัญหาเหล่านี้ จึงทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้งาน มีการใช้งานที่ไม่สร้างสรรค์ ทำให้ตนเองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย หรือเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อจากการกลั่นแกล้งอยู่ตลอดเวลา และเมื่อตนเองตกเป็นเหยื่อแล้วมักไม่สามารถหาทางออกให้กับปัญหาได้ กล่าวคือไม่ทราบว่าจะเมื่อตนเองตกเป็นเหยื่อแล้วควรจะได้รับการศึกษาจากใคร ควรดำเนินการทางกฎหมายอย่างไร หรือแม้แต่ไม่ทราบวิธีการเยียวยาความรู้สึกของตนเอง ทำให้นักศึกษาตกอยู่ในภาวะโรคซึมเศร้า เนื่องจากเก็บปัญหาไว้กับตนเองคนเดียว นอกจากนี้ปัญหาการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์เกิดจากปัญหาความขัดแย้งหรือมีการทะเลาะกันมาก่อนในชีวิตจริง จึงทำให้มีการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ตามมาได้ อย่างไรก็ตามแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ถือเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่มีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นหรือเข้าถึงเนื้อหาที่มีความประหลาดหรือค่อนข้างเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว มักไม่สามารถหลีกเลี่ยงการมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันได้ การที่ผู้ใช้งานมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันนั้นอาจทำให้เกิดพฤติกรรมตอบโต้ด้วยคำพูดที่รุนแรง หรือมีการปะทะกันทางความคิดที่ไม่อาจหาข้อยุติได้ จากภาพรวมสาเหตุของการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์แล้วสาเหตุที่สำคัญอีกประเด็นคือ การที่แอปพลิเคชันทวิตเตอร์เป็นช่องทางที่ขาดความปลอดภัย และไม่มีมาตรการในการดูแลและควบคุมพฤติกรรมการใช้งานที่เข้มงวด ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ใช้งานทุกคนไม่ว่าผู้ใดก็มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อจากการกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ได้ในทุกรูปแบบ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุที่เมื่อมีการเข้าใช้งานแอปพลิเคชันดังกล่าวแล้ว มักจะพบเจอการกลั่นแกล้งได้ง่ายและมีความแพร่หลายเป็นจำนวนมากในสังคมไทยปัจจุบัน

3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นของนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์พบว่า

3.1 ผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัว จากการศึกษาพบว่า กรณีที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกนำความลับมาเปิดเผยนั้น สร้างผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของนักศึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากกรณีดังกล่าวมีการส่งต่อ และถูกแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีผู้พบเห็นเป็นจำนวนมาก โดยข้อมูลที่ถูกนำมาเปิดเผยนั้น ได้แก่ ข้อมูลการศึกษา การวิจารณ์รูปร่างหน้าตา หรือเรื่องส่วนตัวอื่น ๆ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจทำให้นักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อไม่สามารถออกมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ เพราะเกิดความรู้สึกหวาดระแวง กลัว อับอาย ไม่กล้าพบปะผู้คน และกระทบต่อการเรียน การทำงาน

3.2 ผลกระทบทางอารมณ์ จากการศึกษาพบว่านักศึกษาได้รับผลกระทบทางอารมณ์เป็นอันดับแรกหลังจากตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ กล่าวคือ ความรู้สึกวิตกกังวล โกรธแค้น เจ็บใจ เสียใจ เป็นต้น

3.3 ผลกระทบต่อสภาพจิตใจ หรือการตกอยู่ในภาวะซึมเศร้า จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่เคยตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ได้รับผลกระทบต่อสภาพจิตใจ เช่น หวาดระแวง เกิดความวิตกกังวลจนฟุ้งซ่าน กลัว เหม่อลอย ไม่มีสมาธิ ไม่สามารถใช้ชีวิตตามปกติได้ ไปจนถึงพบจิตแพทย์เพื่อรับการปรึกษา หรือต้องรักษาด้วยยาต้านซึมเศร้า ฯลฯ

4. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

4.1 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์สำหรับสถานศึกษา คือ การเพิ่มหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันบนโลกโซเชียล รวมทั้งวิธีการรับมือและป้องกันปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นบนโลกโซเชียลเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจ และตระหนักรู้ถึงความรุนแรงของการกลั่นแกล้งๆ นอกจากนี้การสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์และการรณรงค์สำหรับนักศึกษาในเรื่องของการกลั่นแกล้งกันบนโลกโซเชียล เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันทวิตเตอร์หรือโซเชียลมีเดียอื่น ๆ อย่างมีประโยชน์และมีความสร้างสรรค์

4.2 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันของนักศึกษา สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎหมายหรือผู้บังคับใช้กฎหมาย คือ การแก้ไขตัวบทกฎหมายให้มีความเคร่งครัดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายที่บังคับใช้อยู่มีขนาดความเคร่งครัดและจริงจัง และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันฯ ได้อย่างเด็ดขาด

4.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์สำหรับสังคมและชุมชน คือ การที่สังคมและชุมชนมีความตระหนักรู้และเข้าใจในปัญหาความรุนแรงของการกลั่นแกล้งกันที่เกิดขึ้นบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์หรือบนช่องทางอื่น ๆ บนโซเชียลมีเดีย และช่วยกันสอดส่องดูแลบุตรหลานของตนเองที่อยู่ในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ แม้ปัญหาจะอยู่ห่างไกลจากสังคมและชุมชนแต่ก็ควรจะต้องมีความรู้และความเข้าใจต่อปัญหาการกลั่นแกล้งฯ ในระดับหนึ่งเพื่อที่จะได้สามารถให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับบุตรหลานของตนเองได้

4.4 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์สำหรับครอบครัว คือ ครอบครัวต้องมีความตระหนักรู้มีความเข้าใจ เปิดใจรับฟังและพร้อมรับมือกับปัญหาไปพร้อมกับบุตรหลานของ

ตนเอง เนื่องจากครอบครัวมีความใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด และมีความเข้าใจต่อตัวของนักศึกษามากที่สุด ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นพื้นที่ปลอดภัยแรกที่นักศึกษาจะนึกถึง และสามารถเยียวยาสภาพจิตใจที่บอบช้ำของนักศึกษาได้ดี และเห็นผลมากที่สุด

อภิปรายผล

สำหรับการอภิปรายผลการศึกษา นักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชัน ทวิตเตอร์ ปรากฏผลดังนี้

1. รูปแบบที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ แต่เดิมนั้นการกลั่นแกล้งกันโดยทั่วไป คือ การกลั่นแกล้งกันทางกายภาพ เช่น ตบ ตี เตะ ต่อย หรือเป็นการสร้างความกดดันต่ออีกฝ่าย เช่น การข่มขู่ กีดกัน ให้อาย ทำให้ฝ่ายที่ถูกกลั่นแกล้งเกิดความรู้สึกเสียใจ เจ็บปวดจากการกระทำดังกล่าว และการกลั่นแกล้งกันด้วยคำพูด เช่น การพูดล้อเลียนรูปลักษณ์ภายนอก การด่าทอด้วยคำหยาบคาย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สกล วรเจริญศรี (2559) ซึ่งได้กล่าวถึงประเภทของการกลั่นแกล้งกันเอาไว้ว่า และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Farrington (n.d.) โดยจากการศึกษาวิจัยนี้อธิบายว่า การกลั่นแกล้งคือ การถูกกดขี่ข่มเหงด้านร่างกาย สภาพจิตใจ ของคนที่มีอำนาจมากกว่า ซึ่งปัญหาการกลั่นแกล้งกันในรูปแบบเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย แต่เป็นการยกระดับความรุนแรงที่มีความอันตรายและเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าเดิม โดยการกลั่นแกล้งกันในรูปแบบใหม่ คือ การกลั่นแกล้งรังแกกันบนโลกไซเบอร์ที่มีความรุนแรงและอันตรายกว่าการกลั่นแกล้งกันโดยทั่วไป เนื่องจากสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย ไม่มีจำกัดสถานที่หรือเวลา และสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนที่มีการเข้าใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพียงแค่ใช้อุปกรณ์สื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์นั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกช่องทางบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ เนื่องจากเป็นช่องทางที่มักจะเกิดการกลั่นแกล้งขึ้นบ่อยครั้ง พบเห็นได้อยู่ตลอดเวลา และเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย มีความสอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ สุภาวดี เจริญวานิช (2560) ที่ได้อธิบายเอาไว้ว่า การรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์เป็นรูปแบบความรุนแรงรูปแบบหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นแพร่หลายในสังคมไทยและสังคมโลก และถือเป็นอาวุธที่ร้ายแรง รูปแบบหนึ่งที่สามารถทำลายความสุขและทำลายชีวิตของผู้อื่นได้โดยผู้ที่ทำให้ไม่ต้องออกแรง ซึ่งรูปแบบความรุนแรงรูปแบบนี้สามารถเกิดขึ้นได้กับคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยในสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น นอกจากนี้แอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการกลั่นแกล้งที่มักจะพบเห็นหรือเกิดขึ้นได้ง่ายในทวิตเตอร์นั้น ได้แก่ การโจมตีด้วยคำพูดหยาบคายรุนแรง การคุกคามทางเพศแบบออนไลน์ การนำความลับของบุคคลอื่นมาประจานต่อสาธารณะ และการแอบอ้างตัวตน อย่างไรก็ตามแอปพลิเคชันทวิตเตอร์นั้นเป็นช่องทางที่ให้อิสระเสรีในการแสดงความคิดเห็น หรือโพสต์ข้อความใด ๆ ลงไปได้ โดยประเด็นที่มักจะเกิดการกลั่นแกล้งกันอยู่บ่อยครั้ง ได้แก่ ประเด็นที่กำลังเป็นกระแสสังคมในขณะนั้น ประเด็นทางการเมือง และความชื่นชอบส่วนบุคคล เป็นต้น

2. สาเหตุที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่นักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ประกอบไปด้วย 1. ขาดความรู้ในเรื่อง

การกลั่นแกล้งกันบนพื้นที่ออนไลน์ หรือโลกไซเบอร์ 2. มีปัญหาขัดแย้งกันมาก่อนในชีวิตจริง 3. ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน และ 4. แอปพลิเคชันทวีตเตอร์ขาดความปลอดภัย จากการศึกษาพบว่า แอปพลิเคชันทวีตเตอร์นั้นนอกจากให้ประโยชน์ต่อผู้ใช้งานที่หลากหลายแล้ว กลับเต็มไปด้วยข้อเสียมากมาย โดยแนวคิดวัฒนธรรมไซเบอร์สามารถนำมาอธิบายได้ว่าความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นตัวส่งเสริมการกลั่นแกล้งกันบนแอปพลิเคชันทวีตเตอร์ หรือบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ช่องทางอื่น ทำให้ผู้ใช้งานตกเป็นเหยื่อจากการกลั่นแกล้งหรือเหยื่ออาชญากรรมได้ เพราะเทคโนโลยีช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และมีการเข้าถึงข้อมูลที่ง่าย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐริชต์ สามี และพิมพ์วิทย์ บุญมงคล (2557) กล่าวว่า การจัดการกับปัญหานี้ด้วยตัวเอง ก็ควรที่จะต้องตระหนักในปัญหาเกี่ยวกับการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์ให้มากขึ้น ดังนั้นนักศึกษาหรือผู้ที่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ควรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการกลั่นแกล้งกันบนพื้นที่ออนไลน์ หรือโลกไซเบอร์ที่เพิ่มมากขึ้น ใช้งานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวีตเตอร์ สอดคล้องกับ ปองกมล สุรัตน์ (2561) ได้มีการอธิบายถึงสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อจากการใช้งานโซเชียลมีเดียเอาไว้ว่า การที่ผู้ใช้งานสามารถใช้งานแอปพลิเคชันทวีตเตอร์ด้วยการไร้ตัวตนหรือตัวตนปลอม จะสามารถทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เนื่องจากเมื่อกระทำความผิดแล้วจะไม่ได้รับโทษทางกฎหมาย เพราะไม่สามารถหาตัวตนที่แท้จริงได้ แตกต่างจากการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง เพราะจะได้รับผลทางกฎหมาย และถูกเปิดเผยชื่อและตัวตน ซึ่งสร้างความอับอายให้ตนเองและบุคคลรอบข้างได้ อย่างไรก็ตามผู้กระทำผิดบนช่องทางออนไลน์ก็ไม่ได้ไร้ตัวตนอย่างสมบูรณ์แบบ เนื่องจากตามกระบวนการตรวจสอบสามารถค้นหาตัวตนของผู้กระทำความผิดผ่าน IP Address ได้ อย่างไรก็ตามยังมีการอธิบายถึงการขาดความยับยั้งชั่งใจ ซึ่งกรณีนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเข้าใช้งานอย่างไร้ตัวตน หรือการสร้างตัวตนปลอมขึ้นมาสามารถกระทำได้ง่าย

3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นของนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวีตเตอร์ ด้วยวัยของนักศึกษานั้นถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต ซึ่งหากนักศึกษาตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวีตเตอร์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อในหลากหลายด้าน โดยข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ วรณัน ดาราพงษ์ (2564) ซึ่งได้กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดจากการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์นั้น อาจกระทบต่อการศึกษา หรือการใช้ชีวิตตามปกติของนักศึกษา ซึ่งจะทำให้การใช้ชีวิตของนักศึกษานั้นหยุดชะงักไปกลางคัน โดยในปัจจุบันการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ หรือบนแอปพลิเคชันทวีตเตอร์นั้นมีความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น และแพร่หลายเป็นจำนวนมาก เมื่อเกิดขึ้นแล้วมักแก้ไขได้ยาก และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mansour AL-Ali & Shattnawi (2018) ที่กล่าวว่า ผู้ตกเป็นเหยื่อซึ่งจะมีผลกระทบต่อสภาพกาย สภาพจิตใจ สังคม และการเรียน ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขก็อาจทำให้นักศึกษาหรือเหยื่อตกอยู่ในภาวะซึมเศร้า ซึ่งอาจทำให้นักศึกษาต้องได้รับการปรึกษาจากจิตแพทย์ และหากเป็นกรณีร้ายแรงที่สุดคือ คิดทำร้ายตนเองหรือฆ่าตัวตาย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของ วาสนา คำดี, ทศนา ทวีคุณ และพัชรินทร์ นินทจันทร์ (2564) พบว่า พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกไซเบอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า หรือหมายความถึง เมื่อตกเป็นเหยื่อจากพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์นั้น อาจทำให้อยู่ในภาวะซึมเศร้าได้ ดังนั้น ควรต้องมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ให้หมดไปจากสังคมไทย

4. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชัน ทวิตเตอร์ สำหรับสถานศึกษาคือ การเพิ่มหลักสูตรการเรียนการศึกษาที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันบนโลกโซเชียล รวมทั้งวิธีการรับมือและป้องกันปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นบนโลกโซเชียล เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจ และตระหนักถึงความรุนแรงของการกลั่นแกล้งๆ นอกจากนี้การสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์และการรณรงค์สำหรับนักศึกษาในเรื่องของการกลั่นแกล้งกันบนโลกโซเชียล เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อการใช้งานแอปพลิเคชันทวิตเตอร์หรือโซเชียลมีเดียอื่น ๆ อย่างมีประโยชน์และมีความสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ สุภาวดี เจริญวานิช (2560) โดยอธิบายว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลที่ดีที่สุด คือ การที่วัยรุ่นและครอบครัว ทราบดีถึงวิธีการป้องกันพฤติกรรมรังแกกันผ่านพื้นที่โซเชียล สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎหมายหรือผู้บังคับใช้กฎหมาย คือ การแก้ไขตัวบทกฎหมายให้มีความเคร่งครัดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายที่บังคับใช้อยู่นั้นขาดความเคร่งครัดและจริงจัง และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันฯ ได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ ณัฐริชต์ สาเมาะ และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล (2557) โดยได้มีการอธิบายว่า หน่วยงานของรัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนให้มีการรณรงค์การใช้สื่อออนไลน์อย่างถูกวิธี และสร้างสรรค์ แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องความรุนแรงของอาชญากรรมการรังแกกันบนโลกโซเชียล เพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนักถึงสาเหตุ และรูปแบบการคุกคามทางเพศ ซึ่งอาจออกกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งมีมาตรการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมบนโลกโซเชียล สำหรับสังคมและชุมชน คือ การที่สังคมและชุมชนมีความตระหนักและเข้าใจในปัญหาความรุนแรงของการกลั่นแกล้งกันที่เกิดขึ้นบนแอปพลิเคชัน ทวิตเตอร์หรือช่องทางอื่น ๆ บนโซเชียลมีเดีย และช่วยกันสอดส่องดูแลบุตรหลานของตนเองที่อยู่ในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ แม้ปัญหาจะอยู่ห่างไกลจากสังคมและชุมชนแต่ก็ควรจะต้องมีความรู้และความเข้าใจต่อปัญหาการกลั่นแกล้งฯ ในระดับหนึ่งเพื่อที่จะได้สามารถให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่บุตรหลานของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐริชต์ สาเมาะ และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลต้องระมัดระวังการเข้าสู่โลกโซเชียล รวมทั้งต้องตระหนักถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข้อความและรูปภาพส่วนตัวของตนเอง หรือการแชร์รูปภาพและข้อความของบุคคลอื่น รวมทั้งไม่เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวให้บุคคลอื่นทราบแม้กระทั่งบุคคลใกล้ชิด สำหรับครอบครัวคือ ครอบครัวต้องมีความตระหนัก มีความเข้าใจ เปิดใจรับฟังและพร้อมรับมือกับปัญหาไปพร้อมกับบุตรหลานของตนเอง เนื่องจากครอบครัวมีความใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด และมีความเข้าใจต่อตัวนักศึกษามากที่สุด ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นพื้นที่ปลอดภัยแรกที่นักศึกษานึกถึง และสามารถเยียวยาสภาพจิตใจที่บอบช้ำของนักศึกษาได้ดีและเห็นผลมากที่สุด สอดคล้องกับงานศึกษาวิจัยของ Lee & Wu (2018) ที่ได้มีการกล่าวเอาไว้ว่า ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งให้ข้อมูลแก่วัยรุ่นว่าอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์และมีความเสี่ยงอย่างไรบ้าง และให้มีความระมัดระวังต่อการแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวขณะใช้งานอินเทอร์เน็ต และควรระวังการตกเป็นเหยื่อบนโลกโซเชียล พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการใช้โซเชียลมีเดียในเชิงสร้างสรรค์มากกว่าเป็นอาวุธในการทำลายคู่ขัดแย้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่

1. ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการเพิ่มหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ในมหาวิทยาลัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ เช่น วิธีการรับมือ การป้องกัน การดำเนินคดี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่ครอบคลุมการป้องกันปัญหาดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน อีกทั้งควรมีการอบรมให้ความรู้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างการตระหนักรู้และเพื่อที่จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาพบว่า การออกมาตรการทางกฎหมาย หรือแก้ไขเพิ่มเติมตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ ดังนั้นภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการออกมาตรการช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อการถูกกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา และควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ และมีการกำหนดบทลงโทษที่เคร่งครัด บังคับใช้อย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันและแก้ไขการกลั่นแกล้งกันได้อย่างครอบคลุมและสร้างความเชื่อมั่นได้เป็นอย่างดี

3. ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์เพื่อเยียวยาสุขภาพจิต โดยจิตแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญในทุกมหาวิทยาลัย ดังนั้นทุกมหาวิทยาลัยควรมีการจัดตั้งศูนย์เพื่อเยียวยาสุขภาพจิต รวมถึงมีผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้คำปรึกษาเบื้องต้นได้ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่ตกเป็นเหยื่อฯ และจำเป็นต้องได้รับการรักษา ซึ่งควรเป็นสวัสดิการที่นักศึกษาทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

4. ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการสร้างความร่วมมือกับสังคมและชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงจากการกลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีการสร้างความร่วมมือกับสังคมและชุมชนต่าง ๆ เพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหากลั่นแกล้งกันบนโลกไซเบอร์ ซึ่งอาจมีการอบรม พูดคุยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจหรือร่วมกันหาแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชนนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

2. ควรมีศึกษาวิจัยในวิธีเชิงปริมาณเพิ่มเติมโดยใช้แบบสอบถามอื่น ๆ เพิ่มเพื่อที่จะทำให้เข้าใจตัวแปรที่ศึกษาให้ลึกซึ้งมากขึ้น

3. ควรศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้นเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่หลากหลายของนักศึกษาการตกเป็นเหยื่อบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์

4. การศึกษานักศึกษากับการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ เมื่อมีการศึกษาในภาคกลางแล้วควรมีการเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของนักศึกษาในภาคอื่นด้วย เพื่อทราบถึงความแตกต่างของพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อจากการถูกกลั่นแกล้งบนแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- โกวิทย์ นพพร. (2563). *รับมืออย่างไรในสังคม Bully*. <https://www.samitivej-hospitals.com/th/รับมือ-bully/>
- ณัฐรัชต์ สามะ และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล. (2557). การรับรู้ของเยาวชนต่อการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 6(1), 351 - 364
- นนทยา สวัสดิวิชัยโสภิต. (2563). *การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยนเรศวร [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]*. ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร. https://ww2.agi.nu.ac.th/nred/Document/is-PDF/2563/geo_2563_012_FullPaper.pdf
- ปองกมล สุรัตน์. (2561). *การรังแกผ่านโลกไซเบอร์ในมิติสังคมวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเยาวชนไทยเจเนอเรชัน Z [ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]*. BSRI ICT. <http://bsris.swu.ac.th/thesis/55199120019RB8992555f.pdf>
- พรชัย ชันดี, ธัชชัย ปิตะนีละบุตร และอัศวิน วัฒนวิบูลย์. (2543). *ทฤษฎีและงานวิจัยทางอาชญาวิทยา*. บุ๊คเน็ท.
- พิสิฐ ระฆังวงษ์. (2561). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]*. คลังปัญญา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. <https://repository.nida.ac.th/items/3df2d63e-8cfa-4699-9470-08095731432f>
- วรรณัน ดาราพงษ์. (2564). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลการกลั่นแกล้งรังแกทางไซเบอร์ ในกรณีเด็กและเยาวชน. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 14(1), 75 – 98. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gradlawtjournal/article/view/244997/166784>
- วาสนา คำดี, ทศนา ทวีคุณ และพัชรินทร์ นินทจันทร์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรังแกกันผ่านโลกไซเบอร์กับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นในจังหวัดหนึ่ง เขตพื้นที่ภาคกลาง. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลสังคมศาสตร์*, 35(1), 77 - 90. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JPNMH/article/view/248373/170558>
- สกล วรเจริญศรี. (2559). *การช่มแห่งรังแก*. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). *การสำรวจการมีกรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 (ไตรมาส 1)*. กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2542). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี เจริญวานิช. (2560). การรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์: ผลกระทบและการป้องกันในวัยรุ่น Cyber Bullying: Impacts and Preventions in Adolescents. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต*, 25(4), 639 – 648.
<https://li01.tci-thaijo.org/index.php/tstj/article/view/75170/60584>
- อุทุมพร จามรมาน. (2531). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Christopher, F. F. (2014). *History of Bullying*. <http://www.netplaces.com/dealing-with-bullies/what-is-bullying/history-of-bullying.htm>
- Farrington, D. P. (n.d.). Understanding and Preventing Bullying. *The University of Chicago Press Journal*, 17(17), 381 - 458. www.journals.uchicago.edu
- Felson, M., & Cohen, L. E. (1979, August). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588 – 608.
- Gottfredson, M. & Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford University Press.
- Mansour AL-Ali, N. & Shattnawi, K. K. (2018). *Bullying in School*. <https://www.intechopen.com/books/health-and-academic-achievement/bullying-in-school>
- Thairath. (2567, กุมภาพันธ์ 12). *การบูลลี่และความรุนแรงต่อเด็ก ปัญหาใหญ่ในโรงเรียนที่ร้ายกาจกว่าระบบการศึกษา*. <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/104211>
- Wolfgang, M. (1958). *The Sociology of Crime and Delinquency*. Wiley.
- Lee, Y.C., & Wu, W.L. (2018). Factors in Cyber Bullying: The Attitude - Social Influence Efficacy Model. *Anales De Psicologia*, 34(2), 324 – 331.
<http://dx.doi.org/10.6018/analesps.34.2.295411>

“นักศึกษาติดกับดักของเทคโนโลยี” และ “ไม่มีแผนสำรอง”: ปัจจัยและแนวโน้ม
การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา
(สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)

"Students Fall into the Trap of Over-Relying on Technology" and
“Lack of a Backup Plan”: Factors and Trends in the Selection of
Instructional Media Among Preservice English Teachers During
Teaching Practicum

พิมพ์ระวี เรืองวัฑกั*

Pimrawee Ruengwatthakee

Received: May 26, 2025 Revised: July 15, 2025 Accepted: August 1, 2025

บทคัดย่อ

ในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทต่อการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาฝึกสอนที่ต้องประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2. ศึกษาปัจจัยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูพิจารณาในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา และ 3. ศึกษาอุปสรรคที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบในการเลือกและใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 43 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีแนวโน้มการเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, $SD = 0.51$) 2. ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในการเลือกใช้สื่อของนักศึกษา คือ ด้านความน่าสนใจ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ (หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

และการดึงดูดความสนใจของสื่อ ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 0.43$) และ 3. อุปสรรคที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบในการเลือกและใช้สื่อดิจิทัลหรือสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น ความพร้อมด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีของโรงเรียน ทักษะการวิเคราะห์ความเหมาะสมของสื่อ และความสามารถในการปรับตัวเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผนการสอน

คำสำคัญ: การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา, เทคโนโลยีทางการศึกษา, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, สื่อการเรียนการสอน

Abstract

In an era where technology plays a key role in education, selecting appropriate instructional media is essential—especially for student teachers who must apply their knowledge in real-world teaching situations. This research aims to: 1. study the selection of digital and tradition instructional media used by pre-service teachers (English major) during their teaching practicum; 2. investigate the factors influencing the selection of digital and tradition media by pre-service teachers (English major) during their practicum; and 3. explore the obstacles faced by pre-service teachers (English major) in selecting and using instructional media during their teaching practicum. This study employs a mixed-methods research design. Quantitative data were collected using questionnaires. The quantitative sample consisted of 43 fourth-year pre-service teachers majoring in English. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. Regarding qualitative data collection, semi-structured in-depth interviews were conducted. The qualitative sample included 5 fourth-year pre-service English teachers, 5 mentor teachers, and 5 university supervisors. The qualitative data were analyzed using Thematic analysis.

The findings revealed that 1. preservice English teachers tended to prefer using digital media over handmade media ($\bar{x} = 3.69$, $SD = 0.51$); 2. the most influential factor in media selection was its attractiveness and ability to capture attention ($\bar{x} = 3.76$, $SD = 0.43$), and 3. the obstacles encountered by preservice English teachers included limited availability of equipment and technology in schools, their skills in evaluating the appropriateness of media, as well as the capacity to adapt when faced with unforeseen situations that deviated from the original lesson plan.

Keywords: Teaching Practicum in Schools, Education Technology, Pre-service Teachers, Instructional Media

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น "สื่อการเรียนการสอน" จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา และสามารถเชื่อมโยงบทเรียนกับโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในวิชาภาษาอังกฤษซึ่งเป็นวิชาทักษะ ที่เน้นความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการใช้ภาษาภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ (Akmal et al., 2024; Nwakaego, 2024) การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสามารถช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ (นพมาศ ว่องวิทย์สกุล, 2562)

สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูหรือนักศึกษาฝึกสอนนั้น การเลือกใช้สื่อถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถในการวางแผนจัดการเรียนรู้ รวมถึงทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้และทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2560) นักศึกษาครูต้องเรียนรู้และฝึกฝนทักษะทั้งด้านการสอน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการเลือกใช้สื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในปัจจุบัน นักศึกษาฝึกสอนมีทางเลือกในการใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ ทั้งสื่อดิจิทัล เช่น PowerPoint, Kahoot, Wordwall, คลิปวิดีโอ และแอปพลิเคชันด้านการศึกษา รวมถึงสื่อทำมือ เช่น บัตรคำ เกมกระดาน หรือสื่อสามมิติ ที่สามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัยและบริบทของผู้เรียน (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2560) อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความพร้อมของโรงเรียน เวลา งบประมาณ จุดประสงค์การเรียนรู้ และลักษณะเฉพาะของผู้เรียนในแต่ละห้องเรียน เป็นต้น (นพมาศ ว่องวิทย์สกุล, 2562)

จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์นิเทศก์นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู สาขาภาษาอังกฤษ พบว่า นักศึกษายังคงเผชิญกับความท้าทายในการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม ทั้งจากข้อจำกัดทางเทคโนโลยีของโรงเรียน ความเข้าใจต่อกลุ่มผู้เรียน หรือแม้แต่ความไม่มั่นใจในการใช้สื่อ เช่น นักศึกษาเลือกนำเสนอสื่อการสอนบนจอโทรทัศน์ที่ติดตั้งอยู่หน้าชั้นเรียน หากแต่โทรทัศน์นั้นมีขนาดเล็กมากและตั้งอยู่บริเวณเหนือกระดานดำ ทำให้นักเรียนหลายคนไม่สามารถมองเห็นได้สะดวก ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาหลายคนยังขาดการวางแผนสำรองหากสื่อที่เตรียมไว้ไม่สามารถใช้งานได้ ตามต้องการอันนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียนที่ไม่เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งในบริบทของการพัฒนาวิชาชีพครูนั้น การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่สะท้อนถึงความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาครูซึ่งอยู่ในช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การได้เรียนรู้และฝึกฝนการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพครู ทั้งในด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการเข้าใจบริบทของผู้เรียนในสถานการณ์จริง นักศึกษาฝึกสอนต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมจริงภายในสถานศึกษา ซึ่งแตกต่างจากห้องเรียนในมหาวิทยาลัย ทั้งในด้านทรัพยากรการเรียนการสอน เวลา การสนับสนุนจากครูพี่เลี้ยง และลักษณะของผู้เรียน ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อแนวโน้มและลักษณะการเลือกใช้สื่อของนักศึกษาฝึกประสบการณ์อย่างชัดเจน (Mardiana, 2020; Pakpahan, 2024) บางรายอาจเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างหลากหลาย ขณะที่บางรายอาจยังคงพึ่งพาสื่อแบบดั้งเดิม ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในตัวผู้สอน เช่น ความสามารถด้านเทคโนโลยี ความมั่นใจในการสอน และทัศนคติที่มีต่อสื่อ ตลอดจนปัจจัยภายนอก เช่น ความพร้อมของโรงเรียนและการส่งเสริมจากบุคลากรในสถานศึกษา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกล่าวถึงความสำคัญของการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ และข้อสังเกตจากภาคสนามของอาจารย์นิเทศก์ แต่ยังคงขาดการศึกษาเชิงลึกที่สำรวจพฤติกรรมการเลือกใช้สื่อของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาจริง ซึ่งมีข้อจำกัดและความหลากหลายด้านทรัพยากร เทคโนโลยี และผู้เรียน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีความสำคัญในหลายมิติ ได้แก่ 1. ช่วยสะท้อนแนวโน้มและแนวทางการใช้สื่อของนักศึกษาฝึกสอนในยุคปัจจุบัน 2. ช่วยระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อ ทั้งในเชิงระบบ โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยภายในห้องเรียน 3. ช่วยเปิดเผยข้อจำกัดหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงระหว่างการสอนซึ่งอาจไม่สามารถพบได้จากทฤษฎีเพียงอย่างเดียว และ 4. ช่วยเสนอแนวทางในการพัฒนาทักษะการใช้สื่อของนักศึกษาครูให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยสถาบันผลิตครูหรือผู้มีหน้าที่นี้เทศการสอน อันจะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาครูในการเข้าสู่วิชาชีพอย่างมีคุณภาพและตอบโจทย์การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ และข้อสังเกตจากภาคสนามของอาจารย์นิเทศก์ แต่ยังคงขาดการศึกษาเชิงลึกที่สำรวจพฤติกรรมการเลือกใช้สื่อของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาจริง ซึ่งมีข้อจำกัดและความหลากหลายด้านทรัพยากร เทคโนโลยี และผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)
2. ศึกษาปัจจัยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) พิจารณาในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา
3. ศึกษาอุปสรรคที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) พบในการเลือกและใช้สื่อดิจิทัลหรือสื่อทำมือในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดของนักวิชาการด้านการศึกษา ผู้วิจัยได้ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. **ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism Theory)** เป็นแนวคิดที่เชื่อว่าผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติจริง และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสารจากครูเท่านั้น แต่เป็นผู้มีบทบาทในการสร้างความเข้าใจใหม่โดยเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น (Fosnot, 1996)

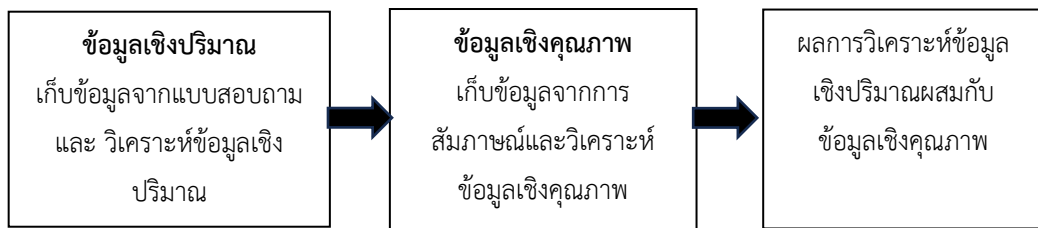
หลักการของทฤษฎีนี้ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ ทดลอง และสะท้อนความคิด เช่น การใช้สื่อดิจิทัลแบบอินเทอร์แอกทีฟ เกมการศึกษา หรือสื่อทำมือที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

2. แนวคิดด้านเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology Concepts) คือ การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางในการส่งเสริมการเรียนรู้และการสอน โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีอย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ และตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน ทั้งนี้รวมถึงการใช้สื่อดิจิทัล (เช่น คลิปวิดีโอหรือแอปพลิเคชัน) และสื่อประยุกต์หรือสื่อทำมือที่พัฒนาขึ้นตามบริบทของโรงเรียน เทคโนโลยีการศึกษายังเน้นการเรียนรู้ที่เป็นรายบุคคล ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของผู้เรียน (Reiser & Dempsey, 2017) การเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักศึกษาฝึกสอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

3. แนวคิดการออกแบบสื่อการเรียนรู้ (Instructional Media Design) เป็นกระบวนการวางแผนและผลิตสื่อการเรียนรู้โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียน เนื้อหา วิธีการสอน และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาและพัฒนาทักษะตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lazar, 2015) รูปแบบที่นิยมในการออกแบบสื่อ เช่น โมเดล ADDIE (Analysis, Design, Development, Implementation, Evaluation) ซึ่งเป็นแนวทางที่นิยมใช้ในการพัฒนาสื่อทั้งดิจิทัลและสื่อทำมือ (Abuhassna et al., 2024) นักศึกษาฝึกสอนที่เข้าใจแนวคิดการออกแบบสื่อสามารถประยุกต์ใช้เพื่อผลิตสื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ในห้อง เรียนได้อย่างสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานเชิงสำรวจตามแนวทางของ Explanatory Sequential Mixed Methods Design (Creswell, 2014) ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยในขั้นตอนแรกดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ และในขั้นตอนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการนำเสนอผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก และใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเสริมและอธิบายผลเชิงปริมาณให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (Malina, Nørreklit, & Selto, 2011) จากนั้นจึงนำข้อมูลจากทั้งสองระยะมาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

1.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในเขตภาคกลางของประเทศไทย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 45 คน ในสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง จำนวน 5 ท่าน และ อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 5 ท่าน

1.2 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มเป้าหมายให้ตรงตามหลักเกณฑ์ หรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Creswell, 2014) โดยกลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 43 คน และสะดวกทำแบบสอบถามให้ ครูพี่เลี้ยง จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู และ อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ในมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูกำลังศึกษาอยู่

1.3 กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มเป้าหมายให้ตรงตามหลักเกณฑ์ จุดมุ่งหมายของการวิจัย (Creswell, 2014) โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 5 ท่าน และ อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในงานวิจัยนี้คือ แบบสอบถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และ 2 ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาขึ้นเอง โดยออกแบบในรูปแบบของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักของ Likert ที่แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ เครื่องมือนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณา ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ท่าน โดยแบบสอบถามมีค่า IOC = 0.70 ซึ่งอยู่ในช่วง 0.50 ถึง 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามทุกข้อมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.2 เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ และตรงกับวัตถุประสงค์ของวิจัยข้อที่ 1 2 และ 3 ผู้วิจัยได้พัฒนาคำถามสำหรับแบบสัมภาษณ์ขึ้นเอง และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นได้นำข้อเสนอแนะที่ได้รับไปปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เครื่องมือดังกล่าว ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยใช้วิธีประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่า = 0.66 ซึ่งระหว่าง 0.50 ถึง 1.00 แสดงว่า แบบสัมภาษณ์ทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ภายหลังจากสิ้นสุดการดำเนินโครงการในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) จำนวน 43 คน และนำข้อมูลที่ได้อาจารย์วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก 3 แหล่งข้อมูล (Data Triangulation) ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 5 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 5 ท่าน และอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 15 – 20 นาทีต่อคน พร้อมทั้งบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การแปลความหมายของระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายปิด อ้างอิงตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2556) ซึ่งแบ่งค่าคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อสืบค้นหัวข้อหลักหรือประเด็นสำคัญ (Theme) ที่สะท้อนสาระของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการจัดหมวดหมู่รหัสข้อมูล (Coding) ตามแนวทางของ Braun และ Clarke (2012) ขั้นตอนการวิเคราะห์เริ่มจากการถอดเสียงบันทึกการสัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษร จากนั้นผู้วิจัยอ่านทบทวนข้อมูลซ้ำหลายรอบเพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างละเอียด ต่อมาคือ การสร้างรหัสเริ่มต้น (Initial Coding) โดยการระบุข้อความสำคัญที่สะท้อนแนวคิดหรือประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

เมื่อได้รหัสจำนวนหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการจัดกลุ่มรหัส (Grouping Codes) โดยพิจารณาหาความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในข้อมูล และนำมาสังเคราะห์เป็น อิมเบื้องต้น (Preliminary Themes) อิมเหล่านี้จะถูกตรวจสอบว่าครอบคลุมเนื้อหาของข้อมูลและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือไม่ จากนั้นจึงทำการปรับแก้และนิยามอิม (Refining and Defining Themes) ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งเลือก ข้อความอ้างอิง (Excerpt) ที่เหมาะสมจากข้อมูลเพื่อสะท้อนสาระสำคัญของแต่ละอิม

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผลการศึกษาการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 การเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

	ด้านความถี่ในการเลือกใช้สื่อระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
1	ใช้ทั้งสื่อดิจิทัลและสื่อทำมือ	3.69	0.51	มาก
2	ใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือ	3.60	0.54	มาก
3	ใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในการสอนชั้นนำเข้าสู่บทเรียน	3.72	0.45	มาก
4	ใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในการสอนชั้นนำเสนอ	3.60	0.54	มาก
5	ใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในการสอนชั้นฝึกปฏิบัติ	3.43	0.66	ปานกลาง
6	ใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในการสอนชั้นนำไปใช้	3.40	0.62	ปานกลาง
7	ใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในการสอนชั้นสรุป	3.33	0.81	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.54	0.59	มาก

จากตาราง 1 พบว่า แม้โดยรวมนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) มีแนวโน้มในการเลือกใช้ทั้งสื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, $SD = 0.59$) ครูฝึกสอนมักเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.72$, $SD = 0.45$) สะท้อนให้เห็นว่าครูฝึกสอนมักเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในขั้นตอนเริ่มต้นของการสอน นอกจากนี้ การเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในขั้นตอนนำเสนอก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, $SD = 0.54$) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนฝึกปฏิบัติ, ชั้นนำไปใช้ และชั้นสรุปบทเรียน มีแนวโน้มของการเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมืออยู่ในระดับปานกลาง

2 ผลการศึกษาปัจจัยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) พิจารณาเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ตาราง 2 ปัจจัยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) พิจารณาในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อดิจิทัลหรือสื่อทำมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู		\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
1	นโยบายของโรงเรียน	3.29	0.85	ปานกลาง
2	เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของมหาวิทยาลัย	3.48	0.59	ปานกลาง
3	คำแนะนำของครูพี่เลี้ยง	3.64	0.61	มาก
4	คำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์	3.64	0.57	มาก
5	จุดประสงค์การเรียนรู้	3.52	0.63	มาก
6	เนื้อหาวิชาที่สอน	3.74	0.44	มาก
7	ระดับชั้นของนักเรียน	3.67	0.56	มาก
8	จำนวนนักเรียน	3.52	0.55	มาก
9	ลักษณะเฉพาะของนักเรียนห้องนั้น ๆ	3.48	0.55	ปานกลาง
10	ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน	3.64	0.57	มาก
11	งบประมาณส่วนตัว	3.26	0.85	ปานกลาง
12	เวลาในการเตรียมสื่อ	3.45	0.66	ปานกลาง
13	ความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจ	3.76	0.43	มาก
14	ความสะดวกในการใช้งานและการเก็บรักษา	3.67	0.56	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม		3.55	0.60	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อดิจิทัลหรือสื่อทำมือของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, $SD = 0.60$) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สื่อของครูฝึกสอนในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยด้านความน่าสนใจและการดึงดูดความสนใจของสื่อ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.76$, $SD = 0.43$) รองลงมาคือ เนื้อหาวิชาที่สอน ($\bar{X} = 3.74$, $SD = 0.44$) ระดับชั้นของนักเรียน และความสะดวกในการใช้งานและการเก็บรักษา ($\bar{X} = 3.67$, $SD = 0.56$) ซึ่งสะท้อนว่านักศึกษาฝึกสอนให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของสื่อกับกลุ่มผู้เรียน รวมถึงประสิทธิภาพในการใช้งานจริง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การเลือกใช้สื่อดิจิทัลหรือสื่อทำมือของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ นิยมเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือ ด้วยเหตุผลสำคัญคือ ความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย ตัวอย่างเช่น นักศึกษาคนหนึ่งให้เหตุผลว่า “เพราะว่ามันทำงานง่ายกว่าครับ คือเราทำผ่านคอมพิวเตอร์ ไม่ต้องไปซื้ออุปกรณ์ให้มันมีค่าใช้จ่ายสูง” ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มที่นักศึกษามองว่าสื่อเทคโนโลยีมีความคุ้มค่าและเหมาะสมกับบริบทของห้องเรียนขนาดใหญ่ นอกจากนี้ นักศึกษายังเห็นว่าเทคโนโลยีมีความหลากหลายในการประยุกต์ใช้ และสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น นักศึกษาคนหนึ่งระบุว่า “พวก Kahoot หรือ Padlet ทำให้เราเห็นทุกอย่าง เข้าถึงทุกคนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน” และนักศึกษ้อีกคนกล่าวว่า “เด็กให้ความสนใจมากขึ้นเพราะมีสีสัน ดึงดูดด้วยการดูหรือเกมจากสไลด์” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทของเทคโนโลยีในการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสื่อดิจิทัลจะได้รับความนิยมสูง แต่สื่อทำมียังคงมีคุณค่าที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ซึ่งเด็กยังต้องการสื่อที่สามารถจับต้องได้ เพื่อเชื่อมโยงกับการเรียนรู้แบบรูปธรรม เช่น นักศึกษาคนหนึ่ง กล่าวว่า “บางครั้งใช้สื่อมือ เพราะเด็กได้จับต้อง ได้สัมผัสเอง ทำให้เรียนรู้ได้ดีกว่า เด็กอาจเียกลับ ไปเล่นต่อที่บ้านได้” ในขณะที่นักศึกษ้อีกคนย้ำว่า “ถ้าเป็นระดับประถม สื่อทำมือจะมีความสำคัญมากกว่า เพราะสมองเด็กยังตีความจากสื่อดิจิทัลไม่แม่น” อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของสื่อทำมือที่นักศึกษากล่าวถึง ได้แก่ ความไม่เพียงพอในการใช้งานกับนักเรียนจำนวนมาก ความสิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากรในการจัดทำ รวมถึงความไม่ทนทาน นอกจากนี้มีนักศึกษาคณะหนึ่งเสนอว่า “มัธยมต้นควรใช้สื่อทั้งสองแบบ แต่มัธยมปลายควรเน้นดิจิทัล เช่น คลิปเสียง ซีรีส์ บทสนทนาจำลอง”

นอกจากนี้จากการสังเกตการสอนของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศทุกท่านกลับได้ข้อมูลที่ต่างจากสิ่งที่นักศึกษาสื่อออกมาคือ พบว่า นักศึกษาศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่ใช้สื่อทำมือน้อยมาก เช่น ครูพี่เลี้ยงท่านหนึ่ง กล่าวว่า “อาจเป็นเงินเขา สื่อทำมือจะน้อย แต่สื่อเทคโนโลยีที่นักศึกษาทำก็ดีแต่ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปแบบให้นักเรียนได้ทำ ไม่ใช่รูปแบบที่ใช้เพื่อจัดกิจกรรม” อาจารย์นิเทศท่านหนึ่งระบุว่า “นักศึกษาบางคนฟังเทคโนโลยีตลอด เรายังบอกไปว่า อีกหน่อยถ้าไปบรรจุโรงเรียนที่ไม่มีความพร้อม ด้านเทคโนโลยี จะทำยังไงคะ”

โดยสรุป นักศึกษาศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ตระหนักถึงข้อดีของทั้งสื่อดิจิทัลและสื่อทำมือ และมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับระดับชั้นและบริบทของโรงเรียน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลา นักศึกษาส่วนใหญ่มองว่าสื่อดิจิทัลมีความสะดวกในการจัดทำ และสามารถปรับแก้หรือใช้งานได้ทันทีโดยไม่ต้องลงทุนจัดหาอุปกรณ์มากมาย จึงนิยมเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือ ตัวอย่างเช่น นักศึกษาคนหนึ่ง กล่าวว่า “เพราะว่ามันทำงานง่ายกว่า...เราทำผ่านคอมพิวเตอร์...”

แล้วก็ฉายขึ้นทีวีให้เด็กเล่น” อย่างไรก็ตามบางครั้งนักศึกษาใช้เวลากับสื่อบางกิจกรรมมากเกินไป เช่น อาจารย์นิเทศก์ท่านหนึ่ง กล่าวว่า “นักศึกษาบางคนใช้กิจกรรมเยอะจนลืมนเวลา ทำให้สื่อกลายเป็นภาระแทนที่จะเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ เช่นตอนเล่นเกมหมุนวงล้อ”

2.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการเรียนรู้ สื่อดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นเกมหรือกิจกรรมแบบโต้ตอบ เช่น Kahoot หรือ Padlet มักช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในชั้นเรียนได้ดีกว่าสื่อทำมือ เช่น นักศึกษาคนหนึ่ง กล่าวว่า “มันจะสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาได้มากขึ้น แล้วก็ทำให้เด็กเข้าใจง่ายมากขึ้นโดยที่เราไม่ต้องพูดภาษาไทยเลย”

2.3 ข้อจำกัดของของสื่อแต่ละประเภท นักศึกษาหลายคนชี้ให้เห็นว่าแม้สื่อแต่ละประเภทจะมีข้อดี แต่ก็มีข้อจำกัดที่ต้องคำนึง เช่น สื่อทำมืออาจไม่เหมาะกับห้องเรียนใหญ่ เพราะไม่สามารถใช้ได้ทั่วถึง และชำรุดง่าย และมีค่าใช้จ่ายสูง ขณะที่สื่อดิจิทัลต้องพึ่งพาอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตซึ่งหากระบบไม่เสถียรก็อาจไม่สามารถใช้งานได้ เช่น นักศึกษาคนหนึ่งกล่าวว่า “อินเทอร์เน็ตล่ม...เลยเปลี่ยนจากเกม Kahoot เป็นใบงาน แล้วก็ให้เขาเขียนตอบ” อีกคนเสริมว่า “สื่อเทคโนโลยีมันหลากหลาย...ทำให้เราเห็นทุกอย่าง เข้าถึงทุกคน” และ “สื่อเทคโนโลยี...ประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำมากกว่าสื่อทำมือมาก”

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนว่า นักศึกษาฝึกสอนมีการเลือกใช้สื่อการสอนโดยพิจารณาจากความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเทคนิค ความพร้อมของโรงเรียน ลักษณะผู้เรียน และเป้าหมายของบทเรียน โดยยังคงเห็นคุณค่าทั้งของสื่อดิจิทัลและสื่อทำมือในบริบทที่แตกต่างกัน

3. อุปสรรคที่พบในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลหรือสื่อทำมือในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นักศึกษาฝึกสอนยังเผชิญกับอุปสรรคหลายประการในการเลือกและใช้สื่อการสอน โดยอุปสรรคเหล่านี้สามารถจำแนกออกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

3.1 ขาดความพร้อมด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ของโรงเรียน โรงเรียนบางแห่งยังขาดความพร้อมด้านเทคโนโลยี เช่น จำนวนคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร หรืออุปกรณ์ไม่สมบูรณ์ ทำให้นักศึกษาฝึกสอนไม่สามารถใช้สื่อดิจิทัลได้ตามแผน ตัวอย่างเช่น นักศึกษาคนหนึ่งระบุว่า “โรงเรียนใหญ่มีเน็ตรองรับแต่ไม่เพียงพอต่อการใช้งานทั้งครูและผู้เรียน และไม่เสถียร ไม่ทั่วถึง เช่น ถ้าใช้เกม Kahoot ถ้าเด็กไม่มีเน็ต ก็จะไม่เล่นได้เลย สื่ออุปกรณ์ของโรงเรียนมันดี แต่เมื่อใช้ไป มีชำรุดตามกาลเวลา เช่น สายคอมพิวเตอร์ HDMI เราเอาขึ้นจอไม่ได้” อาจารย์นิเทศก์ท่านหนึ่ง กล่าวว่า “นักศึกษาบางคน ตอนสอนอยู่มีปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เชื่อมต่อหรือคอมพิวเตอร์เสีย ต้องร่นวุ่นคิดหากิจกรรมอื่น”

3.2 การพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป และขาดแผนสำรอง นักศึกษาบางคนมีแนวโน้มที่จะใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น iPad, YouTube หรือ PowerPoint เป็นหลัก โดยไม่ได้เตรียมทางเลือกสำรองหากเกิดปัญหา เช่น อินเทอร์เน็ตล่ม อาจารย์นิเทศก์ทุกท่านต่างสะท้อนว่ามีหลายกรณีที่นักศึกษา “ติดกับดักของเทคโนโลยี” และ “ไม่มีแผนสำรอง” เช่น ไม่เขียนกระดาน หรือไม่เตรียมสื่อที่ไม่ต้องพึ่งพาอินเทอร์เน็ต ครูที่เลี้ยงท่านหนึ่งระบุเพิ่มเติมว่า

“สื่อเทคโนโลยี บางคำ เช่น สไลด์เลื่อนไปไวเกินไป เด็กตามไม่ทัน น่าจะมีสื่อมือ และแปะบนกระดาน ทำให้เด็กเห็นตลอดเวลา”

3.3 ขาดการวิเคราะห์ความเหมาะสมของสื่อ นักศึกษาบางคนเลือกใช้สื่อเพียงเพราะใช้ง่ายหรือสะดวก โดยไม่ได้วิเคราะห์ความเหมาะสมกับเนื้อหา หรือพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ใช้ PowerPoint และอ่านเนื้อหา ยาว ๆ ในแต่ละสไลด์ โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน หรือใช้ YouTube โดยไม่คัดกรองเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับชั้น อาจารย์นิเทศก์บางท่านแนะนำว่า “นักศึกษาควรดูที่เนื้อหา วัตถุประสงค์การเรียนรู้และช่วงวัยของผู้เรียน เพื่อเลือกสื่อที่เหมาะสมมากกว่าการเลือกจากความสะดวก” และ อีกท่านระบุว่า “นักศึกษาส่วนใหญ่มักทำขนาดตัวอักษรเล็กเกินไป เป็นแบบนี้ทุกรุ่น “ครูที่เลี้ยงท่านหนึ่งแนะนำว่า “อยากให้คำนึงถึงจำนวนเด็ก ความทั่วถึง เช่น เด็กมองเห็นไหม เด็กได้ประสบการณ์จากการใช้สื่อมากน้อยแค่ไหน”

3.4 ปัญหาเชิงจิตวิทยาและทักษะเฉพาะหน้า เมื่อนักศึกษาฝึกสอนเผชิญกับสถานการณ์กดดัน เช่น วันนิเทศ อาจเกิดภาวะลนลาน ทำให้ไม่สามารถใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์นิเทศก์ท่านหนึ่งระบุว่า “เมื่อเกิดแรงกดดันจากการประเมิน นักศึกษาจะควบคุมห้องเรียนได้ยากและสื่อที่เตรียมไว้ก็ไม่สามารถใช้งานได้ตามแผน”

โดยสรุป นักศึกษาฝึกสอนยังคงเผชิญกับความท้าทายในการเลือกและใช้สื่อ โดยเฉพาะจากข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน ทักษะการวิเคราะห์ความเหมาะสมของสื่อ และความสามารถในการปรับตัวเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเลือกใช้สื่อดิจิทัลและสื่อทำมือของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)

1.1 แนวโน้มการเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือ จากข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า นักศึกษา ส่วนใหญ่ มีแนวโน้มเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.54$) โดยเฉพาะในชั้น “นำเข้าสู่บทเรียน (Warm - Up)” และ “นำเสนอ (Presentation)” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.72 และ 3.60 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามักใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น เกม Kahoot วิดีโอ หรือสไลด์ที่มีภาพเคลื่อนไหว เพื่อสร้างแรงจูงใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในช่วงต้นของคาบเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mardiana (2020) ที่พบว่า สื่อดิจิทัลช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและกระตุ้นการเรียนรู้ในห้องเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลเชิงคุณภาพ สนับสนุนผลนี้ชัดเจน นักศึกษาหลายคนให้เหตุผลว่า สื่อดิจิทัลสะดวกและประหยัดต้นทุน เช่น การใช้ PowerPoint หรือ Padlet สามารถใช้งานซ้ำได้ และตอบโต้การจัดการห้องเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของนักศึกษาฝึกสอนในงานวิจัยของ Pakpahan (2024) ที่ระบุว่า สื่อดิจิทัลช่วยลดเวลาในการเตรียมสื่อการสอน และสามารถปรับใช้ตามสถานการณ์จริงได้อย่างยืดหยุ่น นอกจากนี้ประเด็นนี้ยังตรงกับงานวิจัยในบริบทประเทศไทยของ Sukavatee & Khlaisang (2023) ที่เสนอว่า การเลือกใช้สื่อของครูผู้สอนภาษาอังกฤษจำเป็นต้องอิงกับความเข้าใจในผู้เรียน และแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีใหม่ หรือการสร้างสื่อที่ใช้ได้ในบริบทที่มีทรัพยากรจำกัด

2. ปัจจัยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) พิจารณาในการเลือก ใช้สื่อ ดิจิทัลและสื่อทำมือ

2.1 ปัจจัยด้านความเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหาวิชา ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด ได้แก่ ความน่าสนใจและการดึงดูดความสนใจ ($\bar{X} = 3.76$) เนื้อหาวิชาที่สอน ($\bar{X} = 3.74$) และ ระดับชั้นของ นักเรียน ($\bar{X} = 3.67$) ซึ่งสะท้อนว่า นักศึกษาฝึกสอนให้ความสำคัญกับการเลือกสื่อให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และ เนื้อหาวิชา มากที่สุด โดยเฉพาะในรายวิชาภาษาอังกฤษที่ต้องการความเข้าใจผ่านการปฏิบัติและประสบการณ์ ตรง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ระบุว่า นักศึกษานิยมเลือกสื่อที่สามารถสร้างแรงจูงใจ และช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจได้ง่าย เช่น เกม Kahoot, Wordwall หรือคลิปจากซีรีส์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับบริบทจริง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเชิงสร้างสรรค์ของ Fosnot (1996) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายควรสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

2.2 ปัจจัยด้านความสะดวกในการใช้งานและความยืดหยุ่น จากข้อมูลเชิงปริมาณ ปัจจัย “ความสะดวก ในการใช้งานและการเก็บรักษา” มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) เช่นเดียวกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงให้เห็นว่า นักศึกษานิยมใช้สื่อดิจิทัลเนื่องจากประหยัดเวลา แก้ไขได้ง่าย ใช้งานซ้ำได้ เหมาะกับการจัดการในห้องเรียนขนาดใหญ่ สื่อดิจิทัลจึงกลายเป็นตัวเลือกที่ตอบโจทย์ทั้งด้านเวลาและความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน เช่น การนำเกม ออนไลน์มาปรับใช้ในบทเรียน หรือการใช้แอปพลิเคชัน เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้ในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ Arochman & Fortinasari (2024) ที่พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมีแนวโน้มเลือกใช้เทคโนโลยีที่ยืดหยุ่นและสามารถ ควบคุมได้ง่ายในระหว่างการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก

2.3 ปัจจัยด้านข้อจำกัดของสื่อแต่ละประเภท แม้ว่าสื่อดิจิทัลจะได้รับความนิยมสูงจากเหตุผล ด้านความสะดวกและต้นทุนต่ำ แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพยังระบุถึงข้อจำกัดของทั้งสองประเภทของสื่อ เช่น สื่อดิจิทัล ต้องพึ่งพาอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ หากระบบมีปัญหาจะส่งผลกระทบต่อแผนการสอน ในขณะที่สื่อทำมือเหมาะกับ ผู้เรียนระดับประถมที่ต้องการลงมือจับต้อง แต่ไม่เหมาะกับห้องเรียนใหญ่ หรืออาจเสียหายง่าย เช่น นักศึกษาคนหนึ่ง กล่าวไว้ว่า “ถ้าเด็กมีสักสี่สิบคน อาจจะเล่นได้ไม่ทั่วถึง” ผลการวิจัยนี้สอดคล้องสอดคล้องกับงานของ Arochman & Fortinasari (2024) ที่พบว่า นักศึกษาฝึกสอนสาขาวิชาภาษาอังกฤษเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย และ เพิ่มความคล่องตัวในการสอน โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์การเรียนรู้

3. อุปสรรคที่พบในการเลือกและใช้สื่อดิจิทัลหรือสื่อทำมือในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ)

3.1 อุปสรรคด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน หลายโรงเรียนยังขาดความพร้อม ในด้านเทคโนโลยี เช่น ไม่มีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร หรืออุปกรณ์ไม่ครบถ้วน ทำให้ไม่สามารถใช้สื่อดิจิทัล ตามแผนได้ นักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ เช่น เปลี่ยนจาก Kahoot เป็น PDF หรือใช้คอมพิวเตอร์ส่วนตัวแทน ของโรงเรียน

อุปสรรคนี้นำมาซึ่งช่องว่างทางดิจิทัล (Digital Divide) ที่ยังมีอยู่ในระบบการศึกษาไทย ทำให้นักศึกษา ฝึกสอน ซึ่งมีทักษะในการใช้สื่อดิจิทัล ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและต้องปรับตัวตามทรัพยากรที่มี ซึ่งอาจกระทบ ต่อคุณภาพการเรียนรู้และประสบการณ์การสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Arochman & Fortinasari (2024)

ที่ชี้ว่าโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีของโรงเรียนในบางพื้นที่ยังไม่สามารถรองรับการเรียนรู้แบบดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอน

3.2 การพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป และขาดแผนสำรอง นักศึกษาหลายคนเลือกใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก โดยไม่ได้วางแผนสำรองหากเกิดเหตุขัดข้อง เช่น ไฟฟ้าดับหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตล่ม อาจารย์นิเทศก็ให้ความเห็นว่า นักศึกษาหลายคน "ติดกับดักของเทคโนโลยี" และขาดการเตรียมแผนสำรอง ปัญหานี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการฝึกให้นักศึกษาพัฒนา "ทักษะการบริหารจัดการชั้นเรียนในภาวะไม่คาดคิด" และวางแผนการสอนอย่างรอบด้าน การพึ่งพาสื่อเพียงรูปแบบเดียวทำให้ขาดความยืดหยุ่น และอาจไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์จริงได้อย่างทันท่วงที งานวิจัยของ Abuhassna et al. (2024) สะท้อนว่า แม้การออกแบบบทเรียนโดยใช้โมเดล ADDIE จะเน้นความยืดหยุ่น แต่หากขาดทักษะการวางแผนในภาวะไม่คาดคิด ย่อมกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริง

3.3 ขาดการวิเคราะห์ความเหมาะสมของสื่อ นักศึกษาบางคนเลือกใช้สื่อเพราะ "สะดวก" โดยไม่ได้ประเมินว่าเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ เช่น ใช้ PowerPoint อ่านเนื้อหาโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน หรือเปิด YouTube โดยไม่คัดกรองเนื้อหาให้ตรงกับวัยนักเรียนหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nwakaego (2024) ที่ชี้ว่าการเลือกใช้สื่อที่ไม่มีการวิเคราะห์เชิงวิชาชีพ เช่น ใช้ PowerPoint อ่านเนื้อหาโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน หรือเลือกคลิปที่ไม่เหมาะสมกับวัยนักเรียน จะลดประสิทธิภาพของการเรียนการสอนลงอย่างมาก อุปสรรคเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะ "การเลือกและวิเคราะห์สื่ออย่างมืออาชีพ" นักศึกษาฝึกสอนควรเรียนรู้ที่จะวางแผนโดยยึดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน และความถูกต้องด้านเนื้อหา มากกว่าความสะดวกในการใช้งาน

3.4 ปัญหาด้านจิตวิทยาและทักษะเฉพาะหน้า นักศึกษาบางคนมีอาการตื่นเต้นหรือ "ลนลาน" เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีการประเมิน เช่น วันนิเทศ ทำให้ไม่สามารถควบคุมห้องเรียน หรือใช้สื่อได้อย่างที่วางแผนไว้ Aydemir & Demirkan (2024) และ Mardiana (2020) ระบุว่า ความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพของนักศึกษารู้อยู่ในระดับ Self - Efficacy หรือความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งหากนักศึกษาไม่มีความมั่นใจ จะมีแนวโน้มที่จะใช้งานผิดพลาดหรือหลีกเลี่ยงการใช้ อุปสรรคนี้อาจสะท้อนถึงภาวะแรงกดดันจากการประเมินที่อาจทำให้เกิดขาดสติและประสิทธิภาพในการใช้สื่อ การฝึกให้นักศึกษาสามารถเผชิญความกดดันและดึงศักยภาพของตนออกมาในสถานการณ์จริง จึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาครูมืออาชีพ งานวิจัยของ Pakpahan (2024) เน้นว่าการเตรียม นักศึกษาครูให้รับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดควรเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของหลักสูตรฝึกประสบการณ์ เนื่องจากสภาพจริงของห้องเรียนไม่สามารถควบคุมได้เสมอไป ความสามารถในการดึงศักยภาพตนเองออกมาในภาวะกดดัน เป็นสิ่งที่แยกครูมืออาชีพออกจากผู้ที่ยังขาดประสบการณ์

โดยสรุป ปัจจัยและแนวโน้มการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ) ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา พบว่า นักศึกษามีแนวโน้มเลือกใช้สื่อดิจิทัลมากกว่าสื่อทำมือ เนื่องจากสื่อดิจิทัลสามารถสร้างแรงจูงใจ ดึงดูดความสนใจ และประหยัดเวลาในการเตรียมสื่อ อีกทั้งยังตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนขนาดใหญ่ได้ดี อย่างไรก็ตาม นักศึกษาฝึกสอนยังคงต้องพัฒนา

การผลิตสื่อให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะวิชาชีพครูและการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ให้กับนักศึกษาฝึกสอนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่นักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความเหมาะสมของสื่อกับผู้เรียน เนื้อหา และบริบทของชั้นเรียน เพื่อให้สามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่เพียงเพราะความสะดวก
2. โรงเรียนควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีให้พร้อมมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ และพื้นที่สำหรับจัดเก็บหรือใช้สื่อ เพื่อเอื้อต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการสอน
3. อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงควรให้คำปรึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับการออกแบบและปรับใช้สื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และกลุ่มผู้เรียน รวมถึงสะท้อนผลการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ไม่เน้นการประเมินเพียงความสมบูรณ์ของสื่อ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเจาะจงตามช่วงชั้น โดยวิเคราะห์การเลือกใช้สื่อตามระดับชั้นของนักเรียน เช่น ประถมต้น - ปลาย มัธยมต้น - ปลาย เพื่อสะท้อนถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่าง
2. เสริมเครื่องมือวิจัยแบบสังเกตการณ์และวิเคราะห์แผนการสอน เพื่อเก็บข้อมูลการเลือกใช้สื่อจริงในชั้นเรียน จะได้มุมมองที่แม่นยำและสอดคล้องกับการปฏิบัติจริงมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จินตวีร์ คล้ายสังข์. (2560). การผลิตและใช้สื่ออย่างเป็นระบบ เพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพมาศ ว่องวิทย์สกุล. (2562). สื่อการสอนสำหรับครูประถม. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.
- Abuhassna, H., Alnawajha, S., Awae, F., Adnan, M. A. B. M. & Edwards, B. I. (2024). Synthesizing Technology Integration within The ADDIE Model for Instructional Design: A Comprehensive Systematic Literature Review. *Journal of Autonomous Intelligence*, 7(5), 1 – 28. <https://doi.org/10.32629/jai.v7i5.1546>
- Akmal, S., Nastiti, D. B., Isa, Q. N. M., Muluk, S., Qismullah, Y. & Yusuf, T. A. M. (2024). English Teachers' Practices and Beliefs Towards Instructional Media in Indonesia. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 13(2), 1184 - 1193. <https://doi.org/10.11591/ijere.v13i2.25281>
- Arochman, T. & Fortinasari, P. B. (2024). Implementation of Technology - Based Learning by Pre - Service Teachers During Teaching Practice Program. *Premise: Journal of English Education and Applied Linguistics*, 13(1), 126 – 145. <https://doi.org/10.24127/pj.v13i1.8988>
- Aydemir, S. & Demirkan, Ö. (2024). The Effect of Digital Material Applications on Preservice Teachers' Self - Efficacy Towards Educational Technology Standards. *International Journal of Educational Researchers*, 15(4). <https://doi.org/10.29329/ijer.2024.1085.3>
- Braun, V. & Clarke, V. (2012). *Thematic Analysis (Vol. 2. Research Designs)*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Sage.
- Fosnot, C. T. (1996). *Constructivism: Theory, Perspectives, and Practice*. Teachers College Press.
- Lazar, S. (2015). The Importance of Educational Technology in Teaching. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 3(1), 111 – 114.
- Malina, M. A., Nørreklit, H. S. & Selto, F. H. (2011). Lessons Learned: Advantages and Disadvantages of Mixed Method Research. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8(1), 59 – 71. <https://doi.org/10.1108/11766091111124702>

- Mardiana, W. (2020). Utilizing Digital Media in EFL Classroom: Pre - Service Teachers' Teaching Practice Experience. *Journal of English Teaching, Applied Linguistics and Literatures (JETALL)*, 3(1), 33 – 42.
- Nwakaego, A. M. (2024). Selection of Instructional Materials for Efficiency in Teaching and Learning English Language. *International Journal of Multidisciplinary and Current Educational Research (IJM CER)*, 6(3), 85 – 90.
- Pakpahan, E. M. (2024). Exploring Pre - Service Teachers' Perspectives on The Use of Digital Learning Media. *Jurnal Smart*, 10(1), 96 – 104. <https://doi.org/10.52657/js.v10i1.2291>
- Reiser, R. A. & Dempsey, J. V. (Eds.). (2017). *Trends and Issues in Instructional Design and Technology* (4th ed.). Pearson.
- Sukavatee, P. & Khlaisang, J. (2023). A Survey of Research into English Teaching Approaches and Instructional Media in Thailand. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 16(2), 752 – 769. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/266984>

ผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิรที่มีต่อการอธิบายทางประวัติศาสตร์
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Effects of Using DACIR Instructional Process on Historical Explanation
of Upper Secondary Students

ศศธร เรืองวิริยะชัย,* ชัยรัตน์ โตศิลา,** และศศิพัชร จำปา***

Sasaton Ruangviriyachai, Chairat Tosila, and Sasiphat Champha

Received: October 14, 2024 Revised: November 21, 2024 Accepted: December 4, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิรที่มีต่อพัฒนาการของการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างการวิจัยคือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยด้วยกระบวนการเรียนการสอนแดคิร จำนวน 3 แผน มีค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแดคิรสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนการสอนแดคิร, การสอนประวัติศาสตร์, การอธิบายทางประวัติศาสตร์

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Students of the Social Studies Teaching Program, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Silpakorn University

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Lecturer in the Social Studies Teaching Program, Faculty of Education, Silpakorn University

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Lecturer in the Social Studies Teaching Program, Faculty of Education, Silpakorn University

Abstract

This research aimed to examine the effects of the DACIR instructional process on the development of historical explanation skills among upper secondary school students. The sample consisted of 40 Grade 10 students enrolled in the first semester of the 2024 academic year at Benjamarachutit Ratchaburi School, Na Mueang Subdistrict, Mueang District, Ratchaburi, under the Office of the Basic Education Commission. The research instruments included three lesson plans on key issues in Thai history using the DACIR instructional process, which were evaluated as highly appropriate. Data were collected using a historical explanation assessment tool with high reliability. The data were analyzed using mean, standard deviation, and repeated measures ANOVA.

The results indicated that students' ability to construct historical explanations improved significantly after receiving instruction through the DACIR process at the .05 level.

Keywords: DACIR Instructional Process, Teaching History, Historical Explanation

บทนำ

มนุษย์ล้วนปรารถนารู้เรื่องราวความเป็นมาของตนในอดีตทำให้เกิดศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวของสังคมมนุษย์ในอดีตขึ้นเรียกว่า “ประวัติศาสตร์” คำนี้มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า "Historia" หมายถึง การสืบสวนและค้นหาความจริง รวมถึงวิเคราะห์พฤติกรรมและเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อวิวัฒนาการของสังคม (Collingwood, 1978) การไต่สวนเพื่อให้เข้าถึงความจริงเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์หรือการวิเคราะห์วิจารณ์วิธีการได้มาซึ่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ การเข้าถึงความจริงทางประวัติศาสตร์จำเป็นต้องใช้หลักฐานอ้างอิงที่ผ่านการสอบสวนข้อมูลก่อนนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบแนวคิดสำหรับศึกษาประวัติศาสตร์ที่สามารถเปลี่ยนคำอธิบายทางประวัติศาสตร์หรือนำไปสู่การสร้างคำอธิบายที่ไม่เคยมีมาก่อนได้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พัทธินะ, 2525; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558; Maza, 2017)

การศึกษาประวัติศาสตร์มีบทบาทในการพัฒนาทักษะการสืบค้นและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างอดีตและปัจจุบัน เสริมสร้างการคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ การสังเกต และการพิจารณาประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบคอบ นอกจากนี้ยังพัฒนาความสามารถในการทำความเข้าใจตนเอง การศึกษาประวัติศาสตร์ที่อิงหลักเหตุและผลส่งผลให้นักเรียนวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีตได้อย่างชัดเจนและแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบคอบ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554; สิริวรรณ ศรีพหล, 2554; เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2559) จุดมุ่งหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์จึงมุ่งเน้นการทำความเข้าใจเรื่องราวของมนุษย์ในอดีต พัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผลผ่านการสืบสวนทางประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันเพื่อเข้าใจสภาพสังคมในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ได้พัฒนามาเป็นแนวทางการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรักชาติ 2) การสร้างความเป็นตัวของตัวเองผ่านการคิดวิเคราะห์ 3) การเรียนรู้จากอดีตเพื่อตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ 4) การสอนให้คิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ (สืบแสง พรหมบุญ, 2523; Savage & Armstrong, 1992; อดิสร ศักดิ์สูง, 2550) ทั้งนี้การสอนประวัติศาสตร์ควรเน้นพัฒนาทักษะการคิดซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ส่งเสริมให้นักเรียนให้คิดวิเคราะห์และประยุกต์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติและพัฒนาการคิดเป็น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ยังได้เน้นให้รายวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อสังคมและมนุษยชาติ

การศึกษาประวัติศาสตร์นอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์แล้วยังเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและจุดมุ่งหมายของการศึกษาประวัติศาสตร์ การสร้างความเข้าใจทางประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยการใช้เหตุผลเชิงประวัติศาสตร์โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถอ่าน วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล และถ่ายทอดเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลและชัดเจน ซึ่งสามารถพัฒนาได้ด้วยการใช้ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดตามลำดับเวลา ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์และตีความการวิจัย และการวิเคราะห์และตัดสินใจ เรื่อง ประเด็นประวัติศาสตร์ (National Center for History in The Schools, 1996; Ruff & Nelson, 1998) องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและเข้าใจในบริบทของเหตุการณ์ในอดีตได้อย่างเป็นระบบที่สะท้อนผ่านการอธิบายทาง

ประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการเขียนจะช่วยให้เห็นถึงกระบวนการคิดเชิงประวัติศาสตร์ได้ชัดเจนที่สุด (Spring, 1985; สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ, 2544) การอธิบายทางประวัติศาสตร์สามารถทำได้หลายวิธีตามรูปแบบของการสื่อสารที่ใช้ ถ้อยคำเนื่องจากทำให้ทราบเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารได้อย่างตรงตามประเด็นของการสื่อสาร การเขียนเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวด้วยภาษาหรือตัวอักษรที่ผ่านกระบวนการคิดแล้ว (วิศัลยศยา รุดดิษฐ์, 2553) ทำให้สามารถตรวจสอบกระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ของผู้ส่งสารได้ (มาตยา อิงคนารณ และวนิดา ตรงยางกูร, 2536) การเขียนถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มีความยากอันเป็นศาสตร์และศิลป์ที่จำเป็นต้องอาศัยความสามารถที่ได้รับมาและจากการฝึกฝนอันเกิดจากการรวบรวมข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล เหตุการณ์ เวลาและสถานที่ที่มีความ (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2524)

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ยังคงพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนเพราะวิธีการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์น้อย และเน้นสอนเนื้อหาตามแบบเรียนมากกว่าการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เป็นลักษณะของการท่องจำมากกว่าความเข้าใจ ขาดการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาเชื่อมโยงกับชีวิตของตนเองในปัจจุบัน ไม่สามารถลำดับเหตุการณ์เชื่อมโยงกับทางประวัติศาสตร์ได้ (เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา, 2559; สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) สภาพการเรียนการสอนดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความเข้าใจและการอธิบายทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง

อนึ่ง ครูสามารถส่งเสริมการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนได้ด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่คำนึงถึงช่วงวัย โดยฝึกการตั้งสมมติฐานจากหลักฐานที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมเพื่อกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์ และกำหนดประเด็นในการอภิปรายร่วมกัน ฝึกวิเคราะห์และตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อหาสาเหตุและผลกระทบที่ปรากฏในเหตุการณ์ ศึกษาเหตุการณ์จากหลักฐานที่หลากหลายเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างที่นำไปสู่การโต้แย้ง จากนั้นเชื่อมโยงเหตุการณ์อดีตกับปัจจุบันอย่างเป็นระบบ (Gardiner, 1968; Roth, 2020; Taylor & Young, 2003; Wendell, 2020; White, 1973; White, 1943) แนวทางการสอนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนแดคิริ (DACIR) ที่ชยรัตน์ โตศิลา ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบโดยเรียงลำดับการพิจารณาเป็น 1 - 2 และ 3 ของ Drake & Brown (2003) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่มุ่งให้นักเรียนแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ผ่านการสืบค้น วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบโดยการอ้างอิงข้อเท็จจริงจากหลักฐานขั้นต้นและ/หรือชั้นรอง ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง รวมถึงเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างสมเหตุสมผล และมีมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่กว้างขึ้น (ชยรัตน์ โตศิลา, 2555) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 อภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักฐานหลัก ขั้นที่ 3 เปรียบเทียบข้อมูล ขั้นที่ 4 ปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และขั้นที่ 5 นำเสนอข้อค้นพบ การจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนเหล่านี้สามารถส่งเสริมการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนได้ โดยเฉพาะขั้นปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เน้นให้นักเรียนฝึกการเชื่อมโยงเหตุการณ์และบริบททางประวัติศาสตร์ และขั้นนำเสนอข้อค้นพบที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการอธิบาย

ทางประวัติศาสตร์เนื่องจากนักเรียนต้องเรียบเรียงเรื่องราวที่ได้ศึกษาผ่านการวิเคราะห์หลักฐานเพื่อตอบสนองมาตรฐานอย่างมีเหตุผลต่อเนื่องและอ้างอิงหลักฐานซึ่งนำเสนอข้อมูลทั้งที่เป็นแนวคิดสนับสนุนและ/หรือแนวคิดที่ขัดแย้งกับแนวคิดหลัก ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล มีการเชื่อมโยงข้อมูลและการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางประวัติศาสตร์ เมื่อทั้งสองชั้นทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาและสร้างการอธิบายทางประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สอวคค์ ดำเนินสวัสดิ์ (2550) กล่าวว่าควรตรวจสอบความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์เพื่อให้เกิดความเข้าใจประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ชัดเจนขึ้นควรสะท้อนผ่านการเขียนอธิบายทางประวัติศาสตร์

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น บทความวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ศร์ที่มีต่อการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในอดีตได้อย่างชัดเจนขึ้นตามประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ด้วยการตรวจสอบผ่านการอธิบายทางประวัติศาสตร์ที่มีการเล่าเรื่องราวอย่างเป็นระบบตามลำดับเวลาและบริบททางประวัติศาสตร์จากการวิเคราะห์ตีความข้อมูลถึงสาเหตุและผลกระทบโดยอ้างอิงหลักฐานประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผล

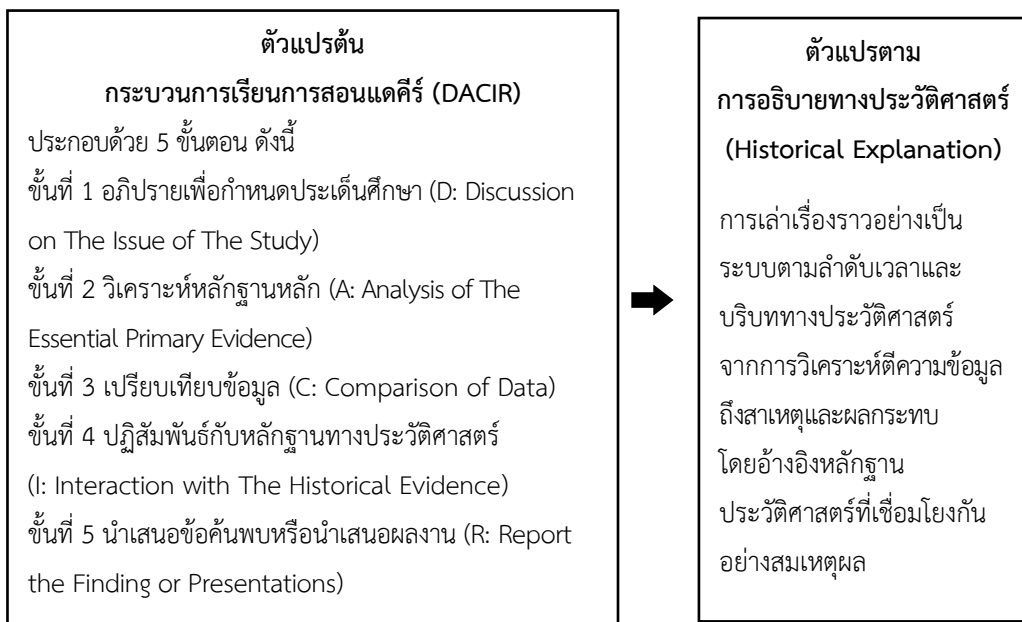
วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแต่ศร์

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น คือ กระบวนการเรียนการสอนแต่ศร์ (DACIR) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่ฝึกให้นักเรียนตั้งสมมติฐานจากหลักฐานที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนสืบค้นและใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นหลักสำคัญในการศึกษาโดยนักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงผ่านการวิเคราะห์ ตีความและสังเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 อภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา (D: Discussion on The Issue of The Study) ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักฐานหลัก (A: Analysis of The Essential Primary Evidence) ขั้นที่ 3 เปรียบเทียบข้อมูล (C: Comparison of Data) ขั้นที่ 4 ปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (I: Interaction with The Historical Evidence) และ ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อค้นพบหรือนำเสนอผลงาน (R: Report the Finding or Presentations)

ตัวแปรตาม คือ การอธิบายทางประวัติศาสตร์ (Historical Explanation) การเล่าเรื่องราวอย่างเป็นระบบตามลำดับเวลาและบริบททางประวัติศาสตร์จากการวิเคราะห์ตีความข้อมูลถึงสาเหตุและผลกระทบโดยอ้างอิงหลักฐานประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผล

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 1,392 คน

1.2 ตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิรีที่มีต่อการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1. หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ก่อร่างสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ (4 ชั่วโมง) 2. หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิสัมพันธ์และการเข้ามาของชาวตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ (4 ชั่วโมง) และ 3. หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวก่อน ขณะ และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (4 ชั่วโมง) รวม 12 ชั่วโมง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน ตรวจสอบหาค่าความเหมาะสมกับองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิ์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	แผนจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	แผนจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก
คะแนน 3	หมายถึง	แผนจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	แผนจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	แผนจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

นำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าความเหมาะสมกับองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความเหมาะสมตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ อยู่ในช่วงเดียวกันระหว่าง 4.87 - 4.89 โดยมีค่าคะแนนความเหมาะสมมากที่สุดสามารถนำไปใช้ได้

2.2 แบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ศรัที่มื่อการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นแบบเขียนเล่าเรื่อง จำนวน 3 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านประวัติศาสตร์และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ตรวจสอบหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบประเมินกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ดังนี้

คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดไม่ได้ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

นำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ มีค่าความสอดคล้องของแบบประเมินคือ 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้ในการวิจัย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 **ขั้นก่อนทดลอง** สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนหน่วยการเรียนรู้เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยกระบวนการเรียนการสอนแต่ศรั และแบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ จากนั้นนำเครื่องมือไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อนำมาปรับปรุงเครื่องมือก่อนนำไปทดลอง (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการวิจัยต่อไป สุดท้ายนำเครื่องมือในการวิจัยไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเหมาะสมของแผนหน่วยจัดการเรียนรู้พบว่า มีค่าดัชนีความเหมาะสมตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ อยู่ในช่วงเดียวกันระหว่าง 4.87 - 4.89 โดยมีค่าคะแนนความเหมาะสมเฉลี่ย คือ 4.88 และวิเคราะห์แบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์เพื่อหาค่าความสอดคล้องของแบบประเมิน พบว่า มีค่า 1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ในช่วงเดียวกันระหว่าง 0.57 - 0.59 มีความยากง่ายอยู่ระดับปานกลาง ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในช่วงเดียวกันระหว่าง 0.78-0.90 มีอำนาจจำแนกอยู่ระดับดีมาก และค่าความเชื่อมั่น คือ 0.89 มีระดับความเชื่อมั่นดี ทั้งนี้ข้อเสนอแนะหลังการทดลองคือ ครูควรตรวจสอบการตีความของนักเรียนแต่ละคนเพื่อให้เกิดการรับรู้ภายใต้กรอบเนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ได้อย่างสมเหตุผล รวมถึงขั้นตอนการเปรียบเทียบข้อมูลครูควรยกตัวอย่างวิธีการสังเกตความเหมือนและความแตกต่างในแต่ละประเด็นเพื่อให้ง่ายต่อ

การเปรียบเทียบข้อมูลต่อไป จากนั้นนำแบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ประเมินกับนักเรียนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

3.2 ขั้นตอนทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้เรื่องประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแตรคีร์ที่ได้สร้างและพัฒนาไว้โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยได้ชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยและการชี้แจงรายละเอียดทางวาจาให้กับผู้เข้าร่วมการวิจัย

3.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนระยะที่ 1 ตามแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ก่อร่างสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวน 4 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 2 สัปดาห์ โดยชั่วโมงที่ 3 ให้นักเรียนเชื่อมโยงข้อเท็จจริงจากกระบวนการเรียนรู้ชั้นตอนที่ 2 และ 3 จากนั้นมอบหมายให้นักเรียนสร้างผลงานการอธิบายทางประวัติศาสตร์เป็นงานรายบุคคลนอกชั่วโมงเรียนเพื่อใช้ในการประเมินผลงานในระยะที่ 1

3.2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเสนอผลงานการอธิบายทางประวัติศาสตร์รายบุคคลครั้งที่ 1 ในกลุ่มของตนเองในชั่วโมงที่ 4 จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางประวัติศาสตร์แล้วเขียนอธิบายเรื่องราวตามประเด็นที่ศึกษาและตอบคำถามที่ตั้งไว้ในชั้นตอนที่ 1 สุดท้ายนำเสนอเพื่อเปรียบเทียบเรื่องราวที่แตกต่างกัน

3.2.4 ผู้วิจัยดำเนินการสอนระยะที่ 2 ตามแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การปฏิสัมพันธ์และการเข้ามาของชาวตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 4 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 2 สัปดาห์ โดยชั่วโมงที่ 3 ให้นักเรียนเชื่อมโยงข้อเท็จจริงจากกระบวนการเรียนรู้ชั้นตอนที่ 2 และ 3 จากนั้นมอบหมายให้นักเรียนสร้างผลงานการอธิบายทางประวัติศาสตร์เป็นงานรายบุคคลนอกชั่วโมงเรียนเพื่อใช้ในการประเมินผลงานในระยะที่ 2

3.2.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนเสนอผลงานการอธิบายทางประวัติศาสตร์รายบุคคลครั้งที่ 2 ในกลุ่มของตนเองในชั่วโมงที่ 4 จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางประวัติศาสตร์แล้วเขียนอธิบายเรื่องราวตามประเด็นที่ศึกษาและตอบคำถามที่ตั้งไว้ในชั้นตอนที่ 1 สุดท้ายนำเสนอเพื่อเปรียบเทียบเรื่องราวที่แตกต่างกัน

3.2.6 ผู้วิจัยดำเนินการสอนระยะที่ 3 ตามแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวก่อน ขณะ และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จำนวน 4 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 2 สัปดาห์ โดยชั่วโมงที่ 3 ให้นักเรียนเชื่อมโยงข้อเท็จจริงจากกระบวนการเรียนรู้ชั้นตอนที่ 2 และ 3 จากนั้นมอบหมายให้นักเรียนสร้างผลงานการอธิบายทางประวัติศาสตร์เป็นงานรายบุคคลนอกชั่วโมงเรียนเพื่อใช้ในการประเมินผลงานในระยะที่ 3

3.2.7 ผู้วิจัยให้นักเรียนเสนอผลงานการอธิบายทางประวัติศาสตร์รายบุคคลครั้งที่ 3 ในกลุ่มของตนเองในชั่วโมงที่ 4 จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นทางประวัติศาสตร์แล้วเขียนอธิบายเรื่องราวตามประเด็นที่ศึกษาและตอบคำถามที่ตั้งไว้ในชั้นตอนที่ 1 สุดท้ายนำเสนอเพื่อเปรียบเทียบเรื่องราวที่แตกต่างกัน

3.3 ขั้นหลังการทดลอง หลังจากผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ทั้ง 3 ระยะ เพื่อศึกษาพัฒนาการในการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการสอนแตรคีร์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบประเมินพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแควีร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแควีร์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) ปรากฏผลดังนี้

การวิเคราะห์การอธิบายทางประวัติศาสตร์ระยะที่ 1 - 3 โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเมื่อทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) เพื่อศึกษาพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแควีร์ในแต่ละช่วงของการวัดซ้ำต้องไม่แตกต่างกัน (Homogeneity of Variances) โดยประเมินจาก Mauchly's Test of Sphericity ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น พบว่า ความแปรปรวนของการอธิบายทางประวัติศาสตร์ในแต่ละช่วงของการวัดไม่แตกต่างกัน (Mauchly's $W = 2.250$, ค่า $p = .325$) แสดงว่า เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของ Mauchly's Test of Sphericity จึงรายงานผลโดยใช้ค่า Sphericity Assumed ในตาราง Test of Within-subjects Effect

ตาราง 1 ผลการทดสอบความแปรปรวนของการอธิบายทางประวัติศาสตร์

ตัวแปร	SS	df	MS	F	p	ผลต่างของคะแนนเทียบแต่ละระยะ
การอธิบายทางประวัติศาสตร์	18.317	2	9.158	62.938	<.001	ระยะที่ 2 > ระยะที่ 1
					<.001	ระยะที่ 3 > ระยะที่ 1
					<.001	ระยะที่ 3 > ระยะที่ 2

จากตาราง 1 พบว่า ค่า Sphericity Assumed ของการอธิบายทางประวัติศาสตร์ได้ $p = <.001$ ซึ่งมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คะแนนการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความแตกต่างของคะแนนในแต่ละระยะดังนี้ ระยะที่ 2 มากกว่าระยะที่ 1 มีค่าเท่ากับ .575 (S.D. = .75) ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการอธิบายทางประวัติศาสตร์ระยะที่ 3 มากกว่าระยะที่ 2 มีค่าเท่ากับ .375 (S.D. = .87) และผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการอธิบายทางประวัติศาสตร์ระยะที่ 3 มากกว่าระยะที่ 1 มีค่าเท่ากับ .950 (S.D. = .93) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแควีร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีพัฒนาการจากระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 สูงขึ้นในทุกระยะ

ตาราง 2 ผลการศึกษาพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์

พฤติกรรมบ่งชี้ การอธิบายทาง ประวัติศาสตร์	คะแนน เต็ม	ระยะ/แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้									ค่า เฉลี่ย	S.D.
		ระยะที่ 1 (แผนฯ ที่ 1)		ระดับ คุณภาพ	ระยะที่ 2 (แผนฯ ที่ 2)		ระดับ คุณภาพ	ระยะที่ 3 (แผนฯ ที่ 3)		ระดับ คุณภาพ		
		M	S.D.		M	S.D.		M	S.D.			
การตีความข้อมูลหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ถึง สาเหตุและผลกระทบ	3	.60	.744	ปรับปรุง	1.60	.672	ดี	2.25	.899	ดี	1.484	.564
การเล่าเรื่องราวจาก หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ตามลำดับ เวลาที่สอดคล้องกับบริบท อย่างสมเหตุสมผล	3	1.85	.362	ดี	2.00	.000	ดี	2.10	.379	ดี	1.983	.182
ค่าเฉลี่ยรวม	3	1.225	.438	พอใช้	1.800	.336	ดี	2.175	.550	ดี	1.733	.324

จากตาราง 2 พบว่า พัฒนาการของการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์สูงขึ้น โดยระยะที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำที่สุดคือ ระยะที่ 1 เท่ากับ 1.225 (S.D. = .438) มีค่าคะแนนอยู่ในระดับพอใช้ ระยะถัดมามีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงขึ้นคือ ระยะที่ 2 เท่ากับ 1.800 (S.D. = .336) มีค่าคะแนนอยู่ในระดับดี และระยะที่มีค่าคะแนนสูงที่สุดคือ ระยะที่ 3 เท่ากับ 2.175 (S.D. = .550) มีค่าคะแนนอยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์เป็นรายพฤติกรรมบ่งชี้พบว่า พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 คือ การตีความข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ถึงสาเหตุและผลกระทบ โดยที่ระยะที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ .60 อยู่ในระดับปรับปรุง (S.D. = .744) ระยะที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 1.60 อยู่ในระดับดี (S.D. = .672) และระยะที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 2.25 อยู่ในระดับดี (S.D. = .899) พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2 คือ การเล่าเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามลำดับเวลาที่สอดคล้องกับบริบทอย่างสมเหตุสมผล โดยที่ระยะที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 1.85 อยู่ในระดับดี (S.D. = .362) ระยะที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 2.00 อยู่ในระดับดี (S.D. = .000) และระยะที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 2.10 อยู่ในระดับดี (S.D. = .379)

ภาพ 2 พัฒนาการของการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระหว่างได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์ ในภาพรวม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์ พบว่า พัฒนาการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของวิธีการทางประวัติศาสตร์และวิธีการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบโดยเรียงลำดับการพิจารณาเป็น 1 - 2 และ 3 (Drake & Brown, 2003) ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติกิจกรรมทางประวัติศาสตร์อันส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ตามมาตรฐานของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของ National Center for History in the Schools (1996) ขึ้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์ มีลักษณะเด่นคือ นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ ลงมือศึกษาค้นคว้าคิดแก้ปัญหาและปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ส่งเสริมจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ดังที่ Gottschalk (1950) กล่าวว่า การให้ผู้เรียนพิจารณาข้อมูลผ่านการตีความตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีการวิเคราะห์และเรียบเรียงผ่านการเขียนจะส่งเสริมกระบวนการเขียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้แต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนแแต่คี่ร์มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนดังนี้

ขั้นที่ 1 อภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถามจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ผู้สอนยกตัวอย่างเพื่อเป็นกรอบแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์จากข้อมูลและ/หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ Reisman & Wineburg (2008) ที่กล่าวว่า การทำความเข้าใจทางประวัติศาสตร์นั้นผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนตั้งสมมติฐานเพื่อตอบคำถามสำคัญที่นักเรียนกำหนดขึ้น อันนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวทางที่นักเรียนต้องศึกษาค้นคว้าและตรวจสอบซึ่งสอดคล้องกับ White (1973; อ้างถึงใน Martin, 1986) ที่กล่าวว่า การอธิบายทางประวัติศาสตร์ต้องมีการสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับสาเหตุ มีตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักฐานหลัก ส่งเสริมการอธิบายทางประวัติศาสตร์ในพฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 คือ การตีความข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ถึงสาเหตุและผลกระทบ โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมหลักฐานขั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญเพื่อให้นักเรียนอภิปรายในบริบทต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Taylor & Young (2003) ที่กล่าวว่า ความสามารถของนักเรียนหลังได้ศึกษาหลักฐานที่ครูจัดเตรียมให้นักเรียนจะสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ลักษณะของหลักฐานด้วยการโต้แย้งเพื่อให้ได้หลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับการนำเสนอข้อมูลอันเป็นลักษณะหนึ่งของการอธิบายทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาระยะที่ 1 พบว่า นักเรียนใช้เวลาในการตีความหลักฐานค่อนข้างนานเนื่องจากภาษาที่ปรากฏในหลักฐานเป็นภาษาของผู้เขียนในอดีตจึงต้องมีการตีความและทำความเข้าใจอย่างระมัดระวัง

ขั้นที่ 3 เปรียบเทียบข้อมูล นักเรียนสามารถเข้าถึงเหตุการณ์ที่ปรากฏในหลักฐานได้หลากหลายเพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างของสาเหตุและผลกระทบ เหตุการณ์ที่ปรากฏและลักษณะลำดับการเล่าเรื่องที่เป็นแนวทางให้นักเรียนมีรูปแบบการอธิบายทางประวัติศาสตร์ได้น่าสนใจขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jensen (2008) และ Davison (2012) กล่าวว่า การนำบริบททางประวัติศาสตร์มาใช้อธิบายเหตุการณ์ นักเรียนจำเป็นต้องมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อถือได้มาใช้ประกอบคำอธิบายควรเพิ่มน้ำหนักและความน่าเชื่อถือให้การอธิบายของตนเอง

ขั้นที่ 4 ปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านการสืบค้น วิเคราะห์ตีความและสังเคราะห์ข้อมูลช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจของผู้เรียนอย่างลึกซึ้งโดยผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้อย่างถูกต้องและนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ดังที่ ชัยรัตน์ โตศิลา (2555) กล่าวว่าขั้นปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Drake & Brown (2003) ที่ระบุว่า การที่นักเรียนได้ค้นคว้าและจัดเตรียมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้มีความสัมพันธ์กับหลักฐานที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ ถือเป็นส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อค้นพบ นักเรียนสามารถวิเคราะห์การเรียนรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน เมื่อนักเรียนได้ประเมินการเรียนรู้ของตนเองในแต่ละระยะจะช่วยให้เห็นแนวทางการพัฒนาความสามารถในการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของตนเองสำหรับการเรียนรู้ในระยะถัดไป กระบวนการนี้สอดคล้องกับงาน สอวศ์ ดำเนินสวัสดิ์ (2550) ที่ระบุว่า ผู้สอนควรเน้นให้นักเรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องราวที่ศึกษาจากขั้นตอนปัจจุบัน พร้อมนำไปปรับปรุงผลงานการเรียนรู้ในระยะต่อไปซึ่งช่วยให้นักเรียนเข้าใจประเด็นทางประวัติศาสตร์ได้ชัดเจน และยังสอดคล้องกับวงเดือน นาราสาจ (2548) ที่กล่าวว่า การศึกษาทางประวัติศาสตร์ควรดำเนินการด้วยการเรียบเรียงเนื้อหาตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนต้องแสดงออกอย่างเป็นกลาง มีความระมัดระวังในการตรวจสอบและตีความข้อเท็จจริง รวมถึงใช้วิจารณ์ญาณและเหตุผลในการเลือกใช้ข้อมูล โดยเฉพาะในกรณีที่ข้อมูลมีความหลากหลายหรือบางสวนขัดแย้งกัน การสะท้อนความคิดที่แตกต่างอย่างเหมาะสมผ่านการอธิบายทางประวัติศาสตร์จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางวิชาการ และสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้นในมุมมองของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนแบบแต่ครีมีความสำคัญในการพัฒนาการอธิบายทางประวัติศาสตร์ผ่านการตรวจสอบจากการเล่าเรื่องราวตามลำดับเวลาและบริบททางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบที่สะท้อนถึงความเข้าใจในประวัติศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับ Savage & Armstrong (1992) ที่กล่าวว่า การสอนประวัติศาสตร์ช่วยให้นักเรียนรู้เหตุการณ์ในอดีตสามารถนำแนวคิดที่ได้มาศึกษาเพื่อเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างลึกซึ้งอันเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาประวัติศาสตร์ ทั้งนี้หากพิจารณาถึงระดับคุณภาพของการพัฒนาการอธิบายทางประวัติศาสตร์รายพฤติกรรมทั้ง 2 ตัวบ่งชี้มีคะแนนเพิ่มขึ้นตามลำดับในแต่ละระยะแต่ยังไม่สามารถพัฒนาไปได้ถึงในระดับดีมากจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้วิจัยในการพัฒนากระบวนการเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาให้ไปถึงในระดับดีมากในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแต่ครีเพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรมีความรู้และความสามารถในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ มีทักษะการสืบค้น

หลักฐาน แนะนำแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายให้นักเรียนได้ และสามารถตีความหลักฐานได้อย่างชัดเจน และหลากหลายมุมมองเพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

2. การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอนแต่ศึร์แต่ละขั้นตอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการ การอธิบายทางประวัติศาสตร์ที่สูงขึ้นในแต่ละระยะ มีข้อเสนอแนะในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 อภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา ครูควรเตรียมข้อมูลที่เพียงพอและหลากหลายเพื่อให้นักเรียน สามารถตั้งประเด็นศึกษาได้อย่างครอบคลุม รวมถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ และสามารถตั้งคำถามสำคัญได้ นอกจากนี้ควรเน้นย้ำให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลระหว่างดำเนินกิจกรรม ภายใต้เวลาที่กำหนดเพื่อนำเสนอผลการค้นคว้าและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มต่อไป

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักฐานหลัก ครูควรให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำระหว่างที่นักเรียนวิเคราะห์ หลักฐานเพื่อช่วยให้นักเรียนตีความหลักฐานที่ซับซ้อนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะหลักฐานที่ปรากฏสำนวนภาษา ของคนในอดีตซึ่งอาจต้องใช้ความระมัดระวังในการตีความ

ขั้นที่ 3 เปรียบเทียบข้อมูล ครูควรยกตัวอย่างการเปรียบเทียบข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อให้นักเรียนเห็นภาพ และเข้าใจการเปรียบเทียบได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านและเปรียบเทียบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเพื่อช่วย ให้นักเรียนเกิดทักษะการวิเคราะห์และตีความที่ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 ปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ครูควรให้นักเรียนศึกษาผลงานการเขียนหรือเรื่องเล่า ที่มีความหลากหลายและเพียงพอเพื่อนำไปสู่การเรียบเรียงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างน่าสนใจ การกระตุ้น ความคิดของนักเรียนในการนำเสนอเหตุการณ์ในมุมมองที่แตกต่างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อค้นพบ ครูควรให้นักเรียนทุกกลุ่มได้มีโอกาสเปรียบเทียบผลงาน ข้อค้นพบ และ อภิปรายถึงความแตกต่างของมุมมองจะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการศึกษาในลักษณะที่หลากหลายและส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

3. การปรับเกณฑ์คะแนนให้เหมาะสมกับช่วงเวลาในการทดลอง บริบทการเรียนรู้และช่วงวัยของนักเรียน โดยอาจตั้งเกณฑ์ใหม่ที่สะท้อนพัฒนาการที่เหมาะสมกับนักเรียน รวมทั้งการขยายระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ ตามกระบวนการสอนแต่ศึร์จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสในการฝึกฝนสำนวนและทักษะการเขียนได้มากขึ้น

4. การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ด้วยการเสริมเทคนิคการเขียนเล่าเรื่องจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากเทคนิคนี้จะช่วยให้เห็นพัฒนาความสามารถในการอธิบายทางประวัติศาสตร์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ศึร์สามารถส่งเสริม ให้นักเรียนมีพัฒนาการการอธิบายทางประวัติศาสตร์ ผู้ที่สนใจสามารถนำกระบวนการเรียนการสอนแต่ศึร์ไปใช้ในการ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะ ความสามารถ กระบวนการ และความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ได้ต่อไป เช่น การโต้แย้งทางประวัติศาสตร์ การตัดสินใจทางศีลธรรมในประวัติศาสตร์ การให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ การวิจัยทางประวัติศาสตร์ และการเชื่อมโยงความรู้ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาการอธิบายทางประวัติศาสตร์ผ่านการเขียน ซึ่งพบว่า พฤติกรรมบ่งชี้การเล่าเรื่องราวจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามลำดับเวลาที่สอดคล้องกับบริบทย่างสมเหตุสมผลเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ที่พัฒนาได้ยาก ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงช่วงวัย เวลา และเลือกใช้กระบวนการเรียนการสอนหรือเทคนิคที่เหมาะสมกับการพัฒนาพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าว

3. งานวิจัยนี้ได้ใช้เครื่องมือแบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ผ่านการเขียนเพื่อวัดพฤติกรรมการอธิบายทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่สนใจสามารถพัฒนาเครื่องมือแบบประเมินการอธิบายทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เช่น การสร้างผังกราฟิก การพูดเล่าเรื่อง การทำโครงงาน และการนำเสนอผลงาน เป็นต้น

- สืบแสง พรหมบุญ. (2523). สถานะของวิชาการในประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. ใน *สถานะของวิชาประวัติศาสตร์ ปัจจุบัน: เอกสารสัมมนาประวัติศาสตร์*. สมาคมประวัติศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- อดิศร คักดีสูง. (2550). การวิจัยประวัติศาสตร์สำหรับครูสังคม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 7(1), 29 - 41. <http://kb.tsu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/2633/1/%E0%B8%AD%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%A8%E0%B8%A3%20%E0%B8%A8%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B9%8C%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%87.pdf>
- Collingwood, R.G. (1978). *The Idea of History*. Oxford University Press.
- Davison, C. M. (2012). It Is Really Hard Being in Their Shoes. *Developing Historical Empathy in Secondary School Students*. The University of Auckland.
- Drake, F. & Brown, S. (2003). A Systematic Approach to Improve Students' Historical Thinking. *The History Teacher*, 36(4), 465 - 489.
- Gardiner, P. L. (1968). *The Nature of Historical Explanation* (Vol. 2023). https://archive.org/details/natureofhistoric0000unse_z4k9/page/n7/mode/2up
- Gottschalk, L. R. (1950). *Understanding History: A Primer of Historical Method*. The University of Chicago.
- Jensen, J. (2008). Developing Historical Empathy through Debate: An Action Research Study. *Social Studies Research and Practice*, 3(1).
- Martin, W. (1986). *Recent Theories of Narrative*. Cornell University Press.
- Maza, S. (2017). *Thinking About History*. The University of Chicago.
- National Center for History in The Schools. (1996). *Introduction to Standards in Historical Thinking*. <https://phi.history.ucla.edu/nchs/historical-thinking-standards/>
- Reisman, A. & Wineburg, S. (2008). Teaching the Skill of Contextualizing in History. *The Social Studies*, 99(5), 202 - 207.
- Roth, P. A. (2020). *The Philosophical Structure of Historical Explanation*. Northwestern University Press.
- Ruff, Thomas P. & Nelson, J. T. (1998). *Classroom-Ready Activities for Teaching History and Geography in Grades 7-12*. Allyn and Bacon
- Savage, T. V. & Armstrong, D. G. (1992). *Effective Teaching in Elementary Social Studies*. Maxwell Macmillan International.
- Spring, H. T. (1985). Teacher Decision Making: A Metacognitive Abilities of L2 Learners. *Language Learning*, 37, 573 - 592.

Taylor, T. & Young, Carmel. (2003). *Making History: A Guide for the Teaching and Learning of History in Australian Schools*.

<https://hyperhistory.org/images/assets/pdf/complete.pdf>Wendell, 2020

Wendell, J. (2020). *Teaching and Learning Historical Explanation – Teacher and Student Cases from Lower and Upper Secondary History*. Faculty of Arts and Social Sciences, Karlstad University Studies.

White, M. G. (1943). Historical Explanation. *Mind*, 207(5), 212 - 229.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย
โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
The Development of Learning Achievement on Sufficiency Economy
and Thai Economic Development Using Quizizz for Matthayomseuksa
6 Students at Chaibadanwittaya School

สุนทร อ่อนฤทธิ์,* อาทิตยา กุลรक्षा,** และประพันธ์ คงพันธ์***

Suntorn Onrit, Atitaya Gulroksa, and Phaphan Kongphan

Received: December 13, 2024 Revised: January 31, 2025 Accepted: February 13, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้เกม Quizizz และ 3. ศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เกม Quizizz กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา เศรษฐศาสตร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา จำนวน 41 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 13 แผน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ มีค่าเท่ากับ 0.77 และแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 18 ข้อ มีค่าเท่ากับ .903 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย 1. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz พบว่า ผู้วิจัยพัฒนาแผน จำนวน 13 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.39) 2. นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz หลังเรียน ($\bar{X} = 25.50$, S.D. = 0.65) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 21.00$, S.D. = 0.48)

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

*** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ผลการสอบถามความพึงพอใจหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. =0.48)

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน, เกม Quizizz, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this study were to: 1. develop learning management plans incorporating the Quizizz game, 2. compare students' learning achievement before and after the implementation of Quizizz, and 3. examine students' satisfaction with learning activities using Quizizz. The sample consisted of 41 Matthayomsuksa 6/4 students enrolled in the Economics course at Chaibadanwittaya School during the first semester of the 2024 academic year. The sample was selected through cluster random sampling, with the classroom as the unit of selection. Research instruments included 13 learning management plans, a 40-item multiple-choice achievement test with a reliability coefficient of 0.77, and an 18-item satisfaction questionnaire with a reliability coefficient of 0.903. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-test.

The findings were as follows. First, the development of the learning management plans resulted in 13 lesson plans, which were rated by experts at a high level of quality ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.39). Second, students' post-test scores after participating in learning activities using Quizizz ($\bar{x} = 25.50$, S.D. = 0.65) were significantly higher than their pre-test scores ($\bar{x} = 21.00$, S.D. = 0.48) at the 0.05 level of significance, indicating improved achievement. Third, students' overall satisfaction with learning activities using Quizizz was reported at a high level ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.48).

Keywords: Game-Based Learning, Quizizz Game, Learning Achievement

บทนำ

ในปัจจุบันการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญนั้นได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้จริงภายใต้แนวคิดว่าการสอนครูต้องคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ที่หลากหลายมีไม่เพียงถ่ายทอดความรู้เพียงเท่านั้นซึ่งแต่ควรสร้างโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่โดยครูไม่ได้เข้าไปมีส่วนในการสอนโดยตรง แต่ใช้วิธีอธิบายเป็นหลักเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และจดจำ ส่งเสริมพัฒนาด้านสติปัญญาและความคิดของตนได้อย่างเต็มที่ โดยครูจัดกิจกรรมให้สอดคล้องต่อกระบวนการเรียนรู้หรือเพิ่มสื่อใช้สอน เน้นลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ซึ่งสามารถเรียนรู้แบบบูรณาการได้โดยกิจกรรมการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนรู้ด้วยเกม ถือเป็นตัวเลือกที่ได้ผลดีและตรงตามวิธีสอนที่โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (กฤษฎา กาญจนวงศ์, 2566)

การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based Learning) เป็นวิธีการสอนของครูที่ใช้อย่างแพร่หลาย เพราะนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และมักจัดเป็นกิจกรรมทำให้นักเรียนตื่นตัวและอยากเรียนมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นสื่อถูกออกแบบมาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยผสมผสานความสนุกสนานในขณะที่เล่นเกมไปพร้อม ๆ กันจะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข (ทิตนา แคมมณี, 2560) โดยการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมเป็นฐานสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นพร้อมกับสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้คุณค่าของตัวเอง มีความกระตือรือร้นในการแข่งขันและบทบาทของครูจะเปลี่ยนจากเป็นผู้ถ่ายทอดเพียงผู้เดียวในชั้นเรียนมาเป็นการสอนที่เปิดโอกาสเพื่อให้นักเรียนได้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับสมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (2567) กล่าวว่า การสอนโดยใช้เกมเป็นกระบวนการที่ครูออกแบบเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมผ่านการเล่นเกมตามกติกาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า พฤติกรรมและวิธีการเล่นของนักเรียน รวมถึงผลลัพธ์จากการเล่นเกม ถูกนำมาใช้เป็นหัวข้อในการอภิปรายและสรุปทบทวน กระบวนการนี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน พร้อมทั้งแทรกเนื้อหาการเรียนรู้ไว้ในเกมอย่างเหมาะสม การใช้กิจกรรมผ่านเกม เช่น Quizizz ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และทักษะต่าง ๆ ผ่านการมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์และเพลิดเพลิน สอดคล้องกับการวิจัยของ ฌินาธาณ การุณย์, รังสรรค์ เวรพันธ์ และวชิระ โมราชาติ (2566) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง การเก็บรวบรวมและสำรวจข้อมูลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้จากเกม (Quizizz) วัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเก็บรวบรวมและสำรวจข้อมูลวิชาวิทยาการคำนวณด้วย Quizizz สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5/8 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุบลราชธานี 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน โดยใช้ Quizizz พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนรู้จากการเล่นเกม (Quizizz) หลังเรียนได้ค่าสูงกว่าก่อนเริ่มเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้จากเกม Quizizz พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับพึงพอใจมากคือนักเรียนคิดว่าควรนำบทเรียนโดยใช้ Quizizz ไปใช้สอนในเนื้อหาอื่นด้วย

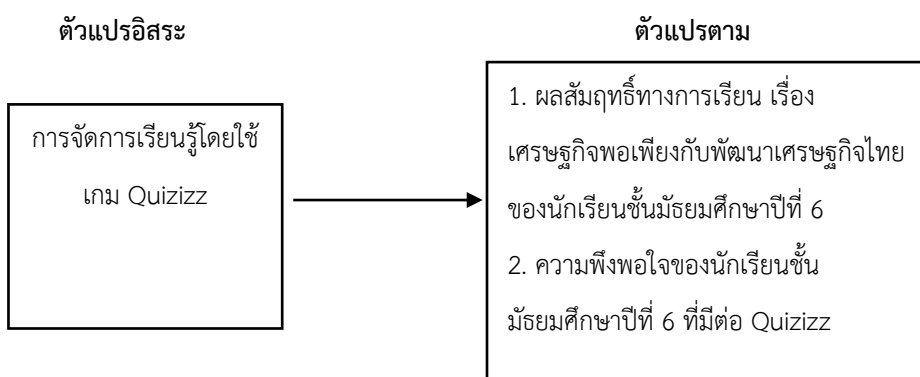
จากการจัดการเรียนรู้รายวิชา เศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย พบว่า เนื้อหารายวิชานั้นค่อนข้างยาก ประกอบกับการสอนในช่วงที่มีเวลาจำกัดจึงไม่สามารถเรียนรู้เนื้อหาได้อย่างครบถ้วน ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งของนักเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา โดยมีความคาดหวังว่าสามารถสร้างประโยชน์ต่อผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เกม Quizizz สำหรับ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 411 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 41 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 จำนวน 13 แผนใช้เวลา จำนวนแผนละ 1 ชั่วโมง รวม 13 ชั่วโมง หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านวัดและประเมินผล และด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 3 คน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีความเหมาะสม มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.39) หลังจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มี 2 ชุด แบ่งเป็นก่อนเรียน 1 ชุด และหลังเรียน 1 ชุด โดยข้อสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีข้อคำถามเหมือนกันแต่มีการสลับข้อคำถามและตัวเลือกหลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องแล้วนำมาคำนวณหาค่า (IOC) ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/7 จำนวน 39 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson (1973) ได้ค่าเท่ากับ 0.77

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 หลังเรียน โดยใช้เกม Quizizz เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 3 ด้าน รวม 18 ข้อ หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบ แล้วนำมาคำนวณหาค่า (IOC) ได้ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/7 จำนวน 39 คน แล้วนำมาคำนวณด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .903

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ทำบันทึกข้อความขออนุญาตปฏิบัติกรวิจัยต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
- 3.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักเรียนทราบเพื่อที่จะได้ปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง
- 3.3 ก่อนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดที่ 1 จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 25 นาที
- 3.4 ดำเนินการจัดการจัดการเรียนรู้อาศัยเกม Quizizz เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย จำนวน 13 ครั้ง รวม 13 ชั่วโมง
- 3.5 หลังการจัดการเรียนรู้อาศัยเกม Quizizz ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดที่ 2 จำนวน 30 ข้อ เป็นข้อสอบชุดเดียวกับชุดที่ 1 แต่สลับข้อกัน ใช้เวลา 25 นาที

หลังจากนั้นให้ทำแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 18 ข้อ จากนั้นผู้สอนจะแสดงคะแนนจาก Quizizz แล้วให้นักเรียนสะท้อนข้อมูลรูปแบบการสอนโดยใช้เกม Quizizz ย้อนกลับแก่ผู้สอนอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผลจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม Quizizz ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญนำมาหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test แบบ Dependent

4.3 คะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ปรากฏผลดังนี้

ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 13 แผน ดังนี้

ตาราง 1 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกม Quizizz

แผน ที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1	ความหมายและ หลักการของ เศรษฐกิจพอเพียง	ครูอธิบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง และให้นักเรียนทำ แบบทดสอบ Quizizz	4.80	0.55	มากที่สุด
2	เศรษฐกิจพอเพียงใน ชีวิตประจำวัน	แบ่งกลุ่มระดมสมอง และให้ นักเรียนนำเสนอแนวทางการ ประยุกต์ใช้	4.00	0.00	มาก

ตาราง 1 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกม Quizizz (ต่อ)

แผน ที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
3	หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	ครูนำเสนอหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข และให้นักเรียนเล่นเกมจับคู่บน Quizizz	4.66	0.44	มากที่สุด
4	การพัฒนาเศรษฐกิจ ไทยผ่านเศรษฐกิจ พอเพียง	ศึกษากรณีตัวอย่างและอภิปราย กลุ่มแล้วตอบคำถามในเกม Quizizz	4.80	0.55	มากที่สุด
5	ตัวอย่างชุมชนที่ใช้ เศรษฐกิจพอเพียง	ศึกษาชุมชนต้นแบบนำเสนอแล้ว ตอบคำถามในเกม Quizizz	5.00	0.00	มากที่สุด
6	เกษตรทฤษฎีใหม่กับ เศรษฐกิจพอเพียง	ศึกษาวิดีโอ/บทความแล้ว สรุป เนื้อหาหลังจากนั้นทำ แบบทดสอบในเกม Quizizz	4.66	0.44	มากที่สุด
7	บทบาทของรัฐ ในการส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียง	ศึกษานโยบายของรัฐและทำ แบบทดสอบใน Quizizz	4.00	0.00	มาก
8	บทบาทของ ภาคเอกชนและ ประชาชน	วิเคราะห์การมีส่วนร่วม ของภาคเอกชนและประชาชน และ ตอบคำถามใน Quizizz	4.66	0.44	มากที่สุด
9	เศรษฐกิจพอเพียง กับธุรกิจขนาดเล็ก	ศึกษากรณีศึกษา SME ที่ใช้ เศรษฐกิจพอเพียงและทำ แบบทดสอบ Quizizz	3.58	0.46	มาก
10	การประยุกต์ เศรษฐกิจพอเพียงใน อาชีพ	ศึกษาอาชีพตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียง และทำแบบทดสอบ Quizizz	4.66	0.44	มากที่สุด
11	การใช้เทคโนโลยี อย่างพอเพียง	วิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีที่ สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และทำแบบทดสอบ Quizizz	4.66	0.44	มากที่สุด

ตาราง 1 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกม Quizizz (ต่อ)

แผน ที่	ชื่อเรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
12	ปัญหาและอุปสรรค ในการใช้เศรษฐกิจ พอเพียง	ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาในการใช้ เศรษฐกิจพอเพียงและทำ แบบทดสอบ Quizizz	5.00	0.00	มากที่สุด
13	สรุปภาพรวม เศรษฐกิจพอเพียง	นักเรียนเล่นเกมตอบคำถามสรุป ความรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม จากนั้นทำแบบทดสอบ Quizizz	3.90	0.63	มาก
รวม			4.49	0.39	มาก

จากตาราง 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกม Quizizz พบว่า ได้แผนการสอน จำนวน 13 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. =0.39) ในขั้นตอนการออกแบบกิจกรรม โดยใช้เกม Quizizz ของ Gee (2018) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) การอธิบายและนำเสนอเกม ขั้นตอนที่ 2) การดำเนินกิจกรรมการเล่นตามกติกาที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 3) การสรุปผลของเกม ผู้วิจัยยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง บทบาทของรัฐในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 1 การอธิบายและนำเสนอเกม

หลังจากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz เกณฑ์การให้คะแนน กติกาการเล่น เกม ชักถามความเข้าใจ ชี้ให้นักเรียนเห็นว่า กติกาที่กำหนดไว้เป็นไปเพื่อให้การเล่นเกมนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างไร จากนั้นให้อธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับ เกมร่วมกับนักเรียนคนอื่นถึงความเข้าใจในการเล่น เกม Quizizz

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรมการเล่นตามกติกาที่กำหนดไว้

ผู้สอนให้นักเรียนเริ่มดำเนินการเล่นตามกติกาและขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยหัวข้อที่สอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย มีคำถาม จำนวน 10 ข้อ เป็นการเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว เท่านั้น มีการจับเวลา ข้อละ 45 วินาที ให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ จากความรู้ที่ได้เรียนในช่วง เมื่อตอบคำถามข้อ ที่ถูกต้องที่สุดที่เลือกภายใน 45 วินาทีจะมีเฉลยให้และได้ทราบผลทันที คะแนนที่ได้จากการตอบคำถามของนักเรียน จะขึ้นลำดับบนหน้าจอบทคอมพิวเตอร์ของผู้สอน นักเรียนทุกคนจะทราบลำดับของตนเองตลอด จนจบการทำกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปผลของเกม

ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปคะแนนจากเกม Quizizz อธิบายที่มาของผลคะแนนจากเกมผู้สอนเชื่อมโยงผลจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากเกมกับเนื้อหารายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย สรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพิ่มเติมประเด็นที่นักเรียนยังไม่เข้าใจหรือยังไม่เข้าใจไม่ครอบคลุม นักเรียนที่ได้ลำดับที่ 1 2 และ 3 ครูผู้สอนบวกคะแนนเพิ่ม 2 คะแนน ส่วนนักเรียนที่ไม่ติด 1 ใน 3 ครูบวก 1 คะแนนทุกคนเพราะเป็นการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ผลการตอบรับจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz นักเรียนให้ความร่วมมือและเรียกร้องให้มีกิจกรรมแบบนี้อีกเป็นการกระตุ้นให้ตั้งใจเรียนในคาบเรียนนั้น ๆ จึงได้ทบทวนความรู้ของตนเอง

หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จแล้วผู้สอนสรุปความรู้ในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย ทำให้นักเรียนเกิดความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานสามารถพึ่งพาตนเอง มีความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การใช้เกม Quizizz ช่วยให้นักเรียนทราบผลคะแนนของตนเองในทันทีช่วยให้เกิดความสนุกในการเรียนรู้ เพิ่มความตื่นตัว ทำให้สนุกสนานและเรียนรู้ไปพร้อมกัน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เกม Quizizz

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	41	21.75	0.48	-16.40 *	.000
หลังเรียน	41	25.50	0.65		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (\bar{X} = 25.50, S.D. = 0.65) สูงกว่าก่อนเรียน (\bar{X} = 21.75, S.D. = 0.48) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมโดยใช้เกม Quizizz ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยาปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ Quizizz

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดกิจกรรม			
1. นักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Quizizz	4.48	0.46	มาก
2. การจัดกิจกรรมโดยใช้ Quizizz เป็นเกมที่ดีและช่วยพัฒนาสมอง	4.42	0.49	มาก
3. นักเรียนมีความต้องการให้ครูจัดกิจกรรมแบบนี้บ่อย ๆ	4.47	0.44	มาก
4. นักเรียนต้องการให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ทุกคาบเรียน	4.17	0.53	มาก
5. นักเรียนต้องการให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz แบบจับกลุ่ม ร่วมมือกันทำกับสมาชิกภายในกลุ่มของตนเอง	4.32	0.41	มาก
6. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Quizizz น่าสนใจมากกว่าการบรรยาย เพียงอย่างเดียว	4.25	0.51	มาก
ด้านความคิดเห็นหลังการใช้กิจกรรม			
1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ Quizizz ช่วยให้ฉันเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.38	0.56	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ทำให้ฉันสนุกสนานและทำให้ฉันเรียนรู้ได้เร็ว	4.42	0.61	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ทำให้ฉันเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง	4.33	0.48	มาก
4. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ช่วยฝึกให้ฉันทบทวนเนื้อหาที่เรียนในช่วง ว่าง	4.53	0.67	มากที่สุด
5. ฉันคิดว่าควรนำการเรียนโดยใช้ Quizizz ไปใช้สอนในเนื้อหาอื่นด้วย	4.29	0.38	มาก
6. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz มีความน่าสนใจกว่าการเรียนในหนังสือเรียน	4.36	0.42	มาก
ด้านความเหมาะสมของการจัดกิจกรรม			
1. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ช่วยฝึกให้รู้จักการทำงานร่วมกันและ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.20	0.47	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz มีความน่าสนใจกว่าการเรียนในรูปแบบปกติ	4.34	0.62	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ทำให้มีการปรึกษาการตอบคำถามระหว่าง กลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน	4.12	0.42	มาก
4. ครูแบ่งเวลาให้กับกิจกรรมทำการสอนได้อย่างเหมาะสม	4.51	0.50	มากที่สุด
5. สื่อการสอนสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.22	0.34	มาก
6. นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.31	0.37	มาก
รวม	4.34	0.48	มาก

จากตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ช่วยฝึกให้ฉันทบทวนเนื้อหาที่เรียนในช่วงว่างค่าเฉลี่ย มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.67) รองลงมา ครูแบ่งเวลาให้กับกิจกรรมทำการสอนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50) และกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ทำให้นักเรียนได้มีการปรึกษาการตอบคำถามระหว่างกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา สามารถนำประเด็นมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้วิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 13 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Quizizz ของ Gee (2018) ซึ่งเป็นผู้พัฒนาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเกมเพื่อการเรียนรู้โดยอิงจากวิธีการที่เกมสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการออกแบบเกมที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เล่น เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้จากการลงมือทำ โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาและการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เล่นได้เรียนรู้จากการลงมือทำ (Hands-on Learning) การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาผ่านการสำรวจในเกม ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมาออกแบบจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 13 แผน เชื่อมโยงกับจุดประสงค์เป็นแบบทดสอบ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย โดยใช้เกม Quizizz เพราะสามารถสร้างข้อคำถามได้หลากหลายรูปแบบ สามารถเปลี่ยนรูปแบบคำถามได้ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งยังรองรับผู้ใช้งานได้สูงสุดถึง 500 คน สามารถแสดงผลคะแนนได้ทันที การใช้สื่อออนไลน์ที่มีความทันสมัย ใช้งานง่ายในการจูงใจนักเรียนในวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยาที่มีส่วนช่วยกระตุ้น ส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ช่วยประเมินผลการเรียนรู้ในรูปแบบเกม เพื่อเพิ่มความสนุกในชั้นเรียน อีกทั้งยังทราบจุดบกพร่องการเรียนของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละเนื้อหา ว่านักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาการเรียนเรื่องใด เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไข กระบวนการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการวิจัยของ จินฉฉฉ (2565) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อการสอนโดยใช้เกมเป็นฐาน สำหรับการเรียนรู้เรื่อง การเลือกซื้ออาหารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมของสื่อการสอน โดยภาพรวมมีคุณภาพในระดับดีมาก เนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก และเทคโนโลยีการศึกษาได้คุณภาพดีมากทุกด้าน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการสอนแบบบรรยายกับการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานการสอนแบบบรรยายได้ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อใช้สอนด้วยการใช้เกมเป็นฐาน จะได้คะแนนสูงกว่าเกณฑ์ไว้ นักเรียน มีความพึงพอใจต่อสื่อการสอน ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี ด้านตัวสื่อรูปแบบเกมเป็นฐานอยู่ในระดับดีมากและด้านประโยชน์ที่ได้รับจากสื่ออยู่ในระดับดีมาก วีริวิชัย บุญส่ง, จิรายุส บุษชา และอัญญา สีหะวงศ์ (2566) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม

Kahoot เรื่อง ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Kahoot ประกอบการเรียน เรื่อง ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นมีจำนวนทั้งสิ้น 15 แผน มีประสิทธิภาพ สร้างขึ้นอย่างถูกวิธี ผ่านขั้นตอนการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษามาตรฐาน และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ รายวิชาประวัติศาสตร์ เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทยโดยใช้เกม Kahoot ที่ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการจัดกิจกรรมผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างแรงจูงใจเป็นขั้นที่กระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจต่อกิจกรรม และเนื้อหาที่ผู้สอนจะจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อเกม Kahoot ขั้นที่ 2 ขั้นทบทวนความรู้เดิมเป็นขั้นที่ผู้สอนดึงความรู้ของนักเรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้มีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้เดิมไปสู่ความรู้ใหม่โดยการสอดแทรกข้อคำถามระหว่างเรียนโดยใช้เกม Kahoot ขั้นที่ 3 ขั้นนำเสนอข้อมูลใหม่เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดการเรียนรู้เพื่อเสนอเนื้อหาใหม่ ๆ ความรู้ข้อมูลและความคิดเห็นใหม่ ๆ โดยใช้เกม Kahoot ขั้นที่ 4 ขั้นการฝึกฝนและการนำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนได้นำความรู้ไปทบทวนและฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ และความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้และนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง ขั้นที่ 5 ขั้นการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ คือ ให้นักเรียนสอบวัดความรู้ความสามารถหลังเรียนโดยใช้เกม Kahoot ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม Kahoot เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เกิดความสนุกสนาน สร้างแรงจูงใจให้อยากเรียน ดึงดูดความสนใจในการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และสามารถเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา สามารถนำประเด็นมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เกม Quizizz พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้แอปพลิเคชันในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทำให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดโดยวิธีการจัดการเรียนรู้จากเกม Quizizz เป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด ถือเป็นการสอนที่กระตุ้นให้สนใจการจัดการเรียนรู้อ และการมีส่วนร่วมในการเรียนไปพร้อมกับสร้างบรรยากาศที่ทำหยาทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตันทลอดการจัดการเรียนการสอน เพราะเมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แล้วจะทำให้มีความเข้าใจและจดจำไม่เพียงแต่จะได้รับความรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย โดยเกมที่นำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ ผู้สอนต้องเลือกเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องหรือสอดแทรกเนื้อหาที่ต้องการให้ได้เรียนรวมอยู่ด้วย นักเรียนสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายจากโทรศัพท์มือถือ หรือ iPad นอกจากนี้การเรียนรู้ยังกระตุ้นให้ใช้ศักยภาพสามารถบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัย ชนกนันท์ ช่วยประครอง (2565) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้เกมเป็นฐานในหัวข้อ นโยบายการเงินและการคลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงตาลวิทยา ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้เกมเป็นฐานช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในหัวข้อ นโยบายการเงินและการคลัง ได้ดียิ่งขึ้น โดยผลการเรียนรู้หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับการวิจัยของ จิตาพร คำฝึกฝน (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนา

ทักษะการคิดวิเคราะห์และมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค CER สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค CER มีค่าที่สูงกว่าก่อนเรียน และมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนมีค่าที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เกม Quizizz สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา สามารถนำประเด็นมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เกม Quizizz พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนด้วยวิธีการสอนที่สร้างความสนุกสนาน และการจัดกิจกรรมยังช่วยกระตุ้นความสนใจ ทักษะการคิดวิเคราะห์ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักเรียน ซึ่งผลการประเมินความพึงพอใจได้แสดงให้เห็นว่าได้เลือกใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน โดยมีค่าความพึงพอใจมากที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ช่วยฝึกให้ฉันสนุกกับการเรียน เนื่องจากวิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่เน้นการบรรยายเป็นหลักอาจสร้างความเบื่อหน่ายในการเรียนการสอนผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีวิธีการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้สนใจในการเรียนรู้โดยผู้สอนนำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz มาใช้เพื่อทำให้นักเรียนรู้สึกอยากทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น นักเรียนมีความสนุกสนานควบคู่ไปกับการได้รับความรู้ไปด้วย และค่าความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย Quizizz ทำให้นักเรียนได้มีการปรึกษาการตอบคำถามระหว่างกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน มีค่าอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ Quizizz นักเรียนไม่สามารถปรึกษาเกี่ยวกับการตอบคำถามเพราะเป็นการร่วมกิจกรรมผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือ iPad ของตนเองเท่านั้น จึงไม่กล้าที่จะปรึกษากับเพื่อนเพราะอาจมีผลกับคะแนนในชั้นเรียน สำหรับนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด 3 คน มีคะแนนเพิ่ม 2 คะแนน สอดคล้องกับการวิจัยของ ปริศนา มัชฌิมา (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การสอนแบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ผลการวิจัยการสอนแบบออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยการทำให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วม มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ สนุกสนาน การสอนแบบเกมเป็นฐานทำให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ สนุกสนาน พร้อม ๆ กับได้รับความรู้อย่างมีความสุข โดยผู้สอนต้องเลือกเกมให้สอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ นันทรัตน์ เกียรติศักดิ์โสภณ และณัฐริกา สงสังข์ (2567) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาความจริงเสริมสำหรับการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเรื่อง โปรแกรม Scratch ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการใช้เกมเป็นฐาน ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บอร์ดเกมการศึกษาความจริงเสริมสำหรับการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง โปรแกรม Scratch ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนด้วยบอร์ดเกมการศึกษาความจริงเสริม เรื่อง โปรแกรม Scratch ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจ ทำให้ทราบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้บอร์ดเกมการศึกษาความจริงเสริมเรื่อง โปรแกรม Scratch ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด จากการสังเกตการณ์สอนเมื่อใช้รูปแบบการเรียนโดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาความจริงเสริมนักเรียนจะให้ความสนใจและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น โดยผลที่ตามมาทำให้เด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ

นิมาภรณ์ การุณย์, รังสรรค์ เวรพันธ์ และวชิระ โมราชาติ (2566) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาการคำนวณเรื่องการเก็บรวบรวมและสำรวจข้อมูลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้จากเกม (Quizizz) มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ในการใช้เกมเป็นฐาน ข้อที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้จากเกม (Quizizz) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องการเก็บรวบรวมและสำรวจข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้จากเกม (Quizizz) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความพึงพอใจของนักเรียนจากการเรียน โดยการเรียนรู้จากเกม (Quizizz) อยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยจะเห็นว่า วิธีการสอนโดยการเรียนรู้จากเกม (Quizizz) เป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด และมีส่วนร่วมในการเรียนนั้น ๆ ด้วย เพราะเมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แล้วจะทำให้มีความเข้าใจ จดจำไม่เพียงแต่จะได้รับความรู้ และผลสัมฤทธิ์เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำแอปพลิเคชันการวัดและประเมินผลไปใช้กับนักเรียน ควรมีการแจ้งให้มีการเตรียมความพร้อม ด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้พร้อม เนื่องจาก Quizizz เป็นเกมแบบออนไลน์ ครูผู้สอนควรแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า ถึงความจำเป็นในการเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น โทรศัพท์มือถืออื่น ๆ
2. ควรกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างสนุกสนานผ่านกิจกรรมเกม และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาหลังเล่นเกม เพราะ Quizizz สามารถใช้ได้ทั้งในห้องเรียนปกติและรูปแบบออนไลน์ ทำให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล
3. ครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำข้อสอบก่อนเรียน – หลังเรียนเพื่อวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ ครูสามารถออกแบบข้อสอบก่อนเรียนโดยใช้ Quizizz หรือแอปพลิเคชันการทดสอบอื่น ๆ ที่เหมาะสม โดยจะมีการกำหนดคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอนในบทเรียนล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาทักษะการทำรายงานเพิ่มเติมหลังจากให้นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย เกมแอปพลิเคชันหลังจากการวัดและประเมินผล การตรวจสอบว่านักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น หรือสามารถใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสังเกตพฤติกรรมและผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเกมแอปพลิเคชันการวัดและประเมินผลรูปแบบอื่น ๆ ไปทดลองใช้กับนักเรียน เพื่อความหลากหลาย และเพื่อศึกษาว่าแอปพลิเคชันใดเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความพร้อมแตกต่างกัน จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมที่สุดกับนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ
3. ครูผู้สอนในรายวิชาอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ทุกเนื้อหาวิชา การที่ครูสามารถนำหลักการ เทคนิค หรือวิธีการที่ได้เรียนรู้จากรายวิชาหนึ่งไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา กาญจนวงศ์. (2566). *กระบวนการการจัดเรียนรู้ด้วยเกมมัธยมศึกษา*. <https://shorturl.asia/K4xmD>
- จินณ์อธิป ทองมีวงศ์. (2565). *การพัฒนาสื่อการสอนโดยใช้เกมเป็นฐาน สำหรับการเรียนรู้ เรื่อง การเลือกซื้ออาหารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนคร]. Intellectual Repository at Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. <http://repository.rmutp.ac.th/handle/123456789/4076>
- ชนกนันท์ ช่วยประคอง. (2565). *การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาโดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง นโยบาย การเงิน และการคลังของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดงตาลวิทยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. E-Thesis Central Library Mahachulalongkornrajavidyalaya University. <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/4809>
- ฐิตาพร คำฝึกฝน. (2565). *การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานร่วมกับเทคนิค CER สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. [dse.com.bd. https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Thitaporn.Kamf.pdf](https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Thitaporn.Kamf.pdf)
- นิมาภรณ์ การ์ณย์, รังสรรค์ เวรพันธ์ และวชิระ โมราชาติ. (2566). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย Quizizz เรื่อง การเก็บรวบรวมและสำรวจข้อมูล วิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/8 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 23(2), 99 - 101. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BUAJEAD/article/view/266382>*
- ทศนา แหมมณี. (2560). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทรัตน์ เกียรติศักดิ์โสภณ และณัฐริกา สงสังข์. (2567). *การพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาความจริงเสริมสำหรับการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเรื่อง โปรแกรม Scratch ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเซนต์อัสสัมชัญ, 4(2), 191 - 208. <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/JSCI/article/view/256599>*
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปรีตนา มัชฌิมา. (2565). *การสอนแบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 34(123), 13 - 22. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/jted/article/view/41>*

- วีรวิชัย บุญส่ง, จิรายุส บุษบา และอัญญา สีหะวงค์. (2566). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Kahoot เรื่อง ประวัติและผลงานของบุคคล สำคัญในการสร้างสรรค์ชาติไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(7), 764 - 778. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/issue/view/17761>
- สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. (2567). *Game-based Learning การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน*. <https://shorturl.asia/HBM8L>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.
- Gee, J. P. (2018). *The New Work Order*. Routledge. <https://shorturl.asia/HBM8L>.
- Kuder, F.G. & Richardson, M.W. (1973). The Theory of the Estimation of Test Reliability. *Psychometrika*, 2(3), 151 – 160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมารยาทชาวพุทธโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์

The Development of Learning Achievement on Buddhist Etiquette Using
Role - Playing Activities for Matthayomsuksa 1 Students at Phra Narai School

ปนัดดา พาณิชยพันธุ์,* จิดาภา สนจุมพะ,** และศุภิสรา งามเลิศ ***

Panadda Panichayapan, Jidapa Sonjumpa, and Suphitsara Ngamlote

Received: December 10, 2024 Revised: January 22, 2025 Accepted: January 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 โรงเรียนพระนารายณ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียนรวม 34 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัย 1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า แผนการสอนที่พัฒนามีจำนวน 10 แผน มีผลการประเมินโดยรวมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.28) 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ หลังเรียน ($\bar{X} = 21.55$, S.D. = 0.80) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 12.50$, S.D. = .50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมบทบาท

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

*** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

สมมติมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น และ 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.69)

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์, บทบาทสมมติ, มารยาทชาวพุทธ

Abstract

The purposes of this research were to: 1. develop learning activities on Buddhist etiquette using role-playing techniques; 2. compare students' learning achievement on Buddhist etiquette before and after the intervention; and 3. examine students' satisfaction with the learning activities. The sample consisted of 34 Matthayomsuksa 1/7 students at Phra Narai School during the first semester of the 2024 academic year, selected through cluster random sampling with the classroom as the unit of selection. The research instruments included ten learning activity plans, a 30-item learning achievement test, and a 15-item satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-test.

The findings were as follows. First, the developed learning plans (ten in total) received overall expert evaluations at a high level ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.28). Second, students' post-learning achievement scores ($\bar{x} = 21.55$, S.D. = 0.80) were significantly higher than their pre-learning scores ($\bar{x} = 12.50$, S.D. = 0.50) at the 0.05 level, indicating that participation in role-playing activities effectively enhanced student learning achievement. Third, students' satisfaction with the role-playing activities was rated at a high level ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.69).

Keywords: Learning Achievement Development, Role-Playing, Buddhist Etiquette

บทนำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบัน ครูผู้สอนยังคงมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแบบบรรยายเป็นหลัก บทบาทของผู้เรียนจึงเป็นเพียงผู้รับข้อมูล และต้องการให้ผู้เรียนท่องจำเนื้อหามากกว่าการมุ่งเน้นแสวงหาองค์ความรู้หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในรายวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนึ่งในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สมยศ บุญรักษ์, 2563) จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยรูปแบบเดิม ทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจหรือกระตุ้นเร้าการเรียนรู้ได้ ผู้เรียนจึงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อรายวิชาพระพุทธศาสนา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนาทักษะทางการคิด การแสวงหาองค์ความรู้ และการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยรวมทำให้บทบาทของผู้เรียนมีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้และสามารถลงมือปฏิบัติได้มากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนการสอนเท่าที่ควร (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนาในบางเนื้อหาที่ต้องปฏิบัติ ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะทางการคิด วิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติให้เชื่อมโยงสอดคล้องกันไป เพื่อให้มีบทบาทในการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ต่อยอดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้เกิดทักษะทางการคิด วิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติได้แสดงความสามารถ การกล้าแสดงออกถึงบทบาทนั้น ๆ ผ่านทักษะการปฏิบัติ

การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทและสถานการณ์ในชีวิตจริง ผ่านการสร้างสถานการณ์จำลองที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยวิธีนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และได้ฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งพัฒนาการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเรียนการสอนสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนแสดงออกผ่านท่าทางและความคิด โดยการเรียนรู้ผ่านตัวละคร เรื่องราว และสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้มารยาทในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะมารยาทตามแบบชาวพุทธ เทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์อย่างสมจริง และเข้าใจบริบทของสถานการณ์ทางสังคมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น การเรียนรู้มารยาทในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะมารยาทตามแบบชาวพุทธ เทคนิคนี้ช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์อย่างสมจริง และเข้าใจบริบทของสถานการณ์ทางสังคมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (ศุภวิ ชิกว้าง, 2552) นอกจากนี้ บทบาทสมมดียังช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อศาสนาพุทธได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล อุ่นตาดี และกรวิภา สรรพกิจงาน (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้เทคนิคบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 มีคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.9 คะแนนหลังเรียนเท่ากับ 24.35 ซึ่งคะแนน

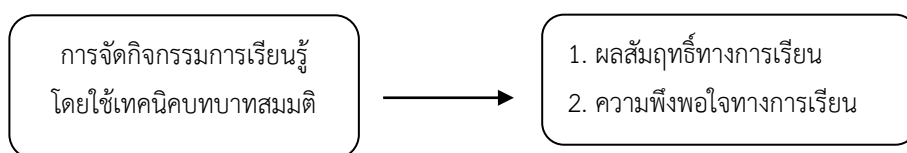
หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิคการสอน บทบาทสมมติในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากปัญหาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนอยู่ พบว่า ผู้เรียนขาดความสนใจและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อรายวิชา เพราะจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาผู้สอนนิยมใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ขาดการจัดกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียนทำให้ผู้เรียนขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อีกทั้งไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติได้ตามเป้าหมาย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งเสริมบทบาทของผู้เรียนให้สามารถสร้างองค์ความรู้และลงมือปฏิบัติได้จริง เทคนิคการสอนโดยใช้บทบาทสมมติจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติในสถานการณ์สมมติที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เสริมสร้างประสบการณ์ตรง พัฒนาทักษะการปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา และกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ

กรอบแนวความคิด

ภาพ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ จำนวน 14 ห้อง รวม 490 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม เนื่องจากแต่ละห้องมีการจัดนักเรียนแบบคละความสามารถเหมือน ๆ กัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ จำนวน 10 แผน รวม 10 ชั่วโมง ผ่านการตรวจประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแล้วนำมาคำนวณหาค่าความเหมาะสมได้ค่า ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.28) หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์และครอบคลุมมากที่สุด

2.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องรายข้อ (IOC) ระหว่าง 0.67 – 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความยากง่าย ได้ค่าระหว่าง 0.40 – 0.60 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.60 – 0.79 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของ Kuder & Richardson หรือ สูตร K.R. - 20 (1973) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใน 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient, 1970) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 โดยกำหนดค่าคะแนนของระดับความพึงพอใจ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำบันทึกข้อความขออนุญาตปฏิบัติการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนพระนารายณ์

3.2 ชี้แจงนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินวิจัยให้ทราบถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค บทบาทสมมติ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 1/7 เพื่อให้ให้นักเรียน ทุกคนเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

3.3 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre - Test) โดยใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 30 ข้อ

3.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

3.5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จแล้ว ทดสอบหลังเรียน (Post - test) โดยใช้แบบทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และให้นักเรียนทำแบบสอบถาม ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 15 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คะแนนที่ได้จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญนำมาหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

4.2 คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการทดสอบ t-test แบบ Dependent

4.3 คะแนนที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนต่อการใช้เทคนิคบทบาทสมมติ นำมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมารยาทชาวพุทธโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระนารายณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ปรากฏผลดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ จำนวน 10 แผน ผ่านการประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สามารถนำเสนอผลการพัฒนาแผน ดังนี้

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ

แผน ที่	เรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน	แปลผล
1	การเข้าพบ พระภิกษุ ในเขตวัด	นักเรียนแบ่งกลุ่มและแสดงบทบาทสมมติการ เข้าพบพระภิกษุในเขตวัด เช่น การกราบพระ การทักทาย การขอคำแนะนำจากพระภิกษุ โดยนักเรียนต้องแสดงท่าทางการเคารพอย่าง สุภาพและถูกต้องตามมารยาทชาวพุทธ	4.66	0.47	มากที่สุด
2	การฟังพระ ธรรมเทศนา	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่ ฟังพระธรรมเทศนา โดยการนั่งฟังอย่างสงบ มีสมาธิ และไม่ส่งเสียงรบกวน รวมถึงการถาม คำถามหลังการเทศนาอย่างสุภาพและเคารพ บุคคลอื่นในห้องฟัง	4.33	0.47	มาก
3	การฟังเจริญ พระพุทธ มนต์	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในขณะที่ฟังการ เจริญพระพุทธมนต์ โดยแสดงท่าทางสงบและ เคารพ ระหว่างที่ฟังไม่พูดคุยหรือขัดจังหวะ กิจกรรม รวมถึงการรักษาความสงบในช่วงเวลา ที่มีการสวดมนต์	4.33	0.47	มาก
4	การแสดง ความเคารพ ระรัตนตรัย	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในการแสดงความ เคารพพระรัตนตรัย (พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์) โดยการน้อมสัการะด้วยความเคารพ ตามท่าทาง ที่ถูกต้อง เช่น การกราบ การสัการะ หรือ การกล่าวคำบูชา	5.00	0.00	มากที่สุด
5	การปฏิบัติ ตนในเขตวัด	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการปฏิบัติตน ในเขตวัด โดยปฏิบัติตามระเบียบวินัย เช่น การห้ามพูดเสียงดัง การห้ามทำกิจกรรมที่ไม่ เหมาะสมในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงการแสดง ท่าทางที่สุภาพในทุกสถานการณ์	4.66	0.47	มากที่สุด

ตาราง 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ (ต่อ)

แผน ที่	เรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน	แปลผล
6	การ รับประทานอาหาร ในวัด	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการรับประทานอาหารในวัด โดยต้องรักษามารยาท เช่น การไม่พูดคุยขณะรับประทานอาหาร การกินอาหารอย่างมีสมาธิ และไม่ทำให้เกิดเสียงดัง รวมถึงการแบ่งปันอาหารกับผู้อื่นในกลุ่ม	4.00	0.00	มาก
7	การให้ทาน และการขอ พรจาก พระภิกษุ	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในการให้ทานและการขอพรจากพระภิกษุ โดยการยื่นของถวายอย่างสุภาพ การน้อมจิตใจให้ความเคารพ และการขอพรด้วยคำพูดที่เหมาะสม เช่น "ขอพระท่านช่วยอธิษฐานให้ข้าพเจ้ามีความสุข" เป็นต้น	4.00	0.00	มาก
8	การทำความ สะอาดในวัด	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการทำความสะอาดในวัด โดยการร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ต่าง ๆ ในวัด เช่น การกวาดใบไม้ การเก็บขยะ หรือการทำความสะอาดสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยแสดงความตั้งใจในการทำงานร่วมกันและรักษาความสะอาด	5.00	0.00	มากที่สุด
9	การปฏิบัติ เมื่อพบ พระสงฆ์ในที่ สาธารณะ	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเมื่อพบพระสงฆ์ในที่สาธารณะ เช่น การแสดงความเคารพ การหลีกทางให้พระสงฆ์เดิน การพูดจาด้วยความสุภาพ รวมถึงการใช้คำพูดที่เหมาะสมในสถานการณ์ดังกล่าว	4.66	0.47	มากที่สุด
10	การ ช่วยเหลือ ผู้อื่นในชุมชน	นักเรียนแสดงบทบาทสมมติการช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน เช่น การช่วยคนสูงอายุข้ามถนน หรือการช่วยเหลือผู้ที่ล้ม โดยการแสดงออกถึงความเมตตาและกรุณาต่อผู้อื่น การปฏิบัติตนอย่างมีความเคารพในมารยาทชาวพุทธในการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลประโยชน์	4.33	0.47	มาก
รวม			4.49	0.28	มาก

จากตาราง 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ พบว่าแผนการจัดกิจกรรมที่ได้รับการพัฒนามีจำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.28) ในขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนนั้น ผู้วิจัยใช้หลักการออกแบบบทบาทสมมติของ Krish (2001) ประกอบขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการ 2. ขั้นการแสดง 3. ขั้นหลังการแสดง ผู้วิจัยยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 9 เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation Stage)

ครูให้นักเรียนผลัดกันเล่าความประทับใจหรือความภาคภูมิใจในมารยาทของชาวพุทธ พร้อมอธิบายเหตุผล หลังจากนั้นนักเรียนเล่าความประทับใจเสร็จครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า มารยาทชาวพุทธนั้น เป็นวัฒนธรรมที่ดั่งงามที่พุทธศาสนิกชนไทยได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนควรศึกษาและปฏิบัติให้ถูกต้อง และให้นักเรียนดู VDO หรือให้ตัวแทนนักเรียนสาธิตการปฏิบัติตนตามมารยาทชาวพุทธในเรื่องที่กำหนดให้ ดังนี้ 1. การเข้าพบพระภิกษุ และการปฏิบัติตนในเขตวัด 2. การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 3. การฟังสวดพระอภิธรรม 4. การฟังพระธรรมเทศนา 5. การฟังเจริญพระพุทธมนต์ หลังจากนั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 – 6 เพื่อสุ่มหัวข้อที่ต้องไปศึกษาความรู้เรื่อง มารยาทชาวพุทธเพิ่มเติมแล้วนำมาแสดง โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของมารยาทชาวพุทธในแต่ละเรื่อง เพื่อนำไปสู่การแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นที่ 2 ขั้นการแสดง (Presentation Stage)

ครูตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบในประเด็นสำคัญต่อไปนี้ 1. การเข้าพบพระภิกษุในเขตวัดควรปฏิบัติตนอย่างไร 2. วิธีปฏิบัติตนในการแสดงความเคารพพระรัตนตรัยที่เหมาะสม 3. ถ้านักเรียนไปฟังสวดพระอภิธรรมควรปฏิบัติตนอย่างไร 4. ในขณะที่ฟังพระธรรมเทศนา ควรปฏิบัติตนอย่างไร 5. ในการฟังเจริญพระพุทธมนต์มีหลักปฏิบัติตนอย่างไร หลังจากจบคำถามครูให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับสลากลำดับการแสดงตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสมาชิกแต่ละกลุ่มต้องร่วมกันคิดสถานการณ์ตามหัวข้อที่จับสลากได้ แล้วช่วยกันเลือกผู้แสดงที่มีบุคลิกเหมาะสมหรือใกล้เคียงกับบทบาทในหัวข้อเรื่องที่ได้รับโดยอาจดูจากตัวอย่างสถานการณ์ที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติที่ครูเตรียมไว้ให้ประกอบ เมื่อเลือกบทบาทของแต่ละบุคคลได้แล้วครูพานักเรียนไปยังห้องจริยธรรม หรือห้องพุทธศาสน์เพื่อให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันจัดฉากและเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง โดยส่งตัวแทนกลุ่มละ 1 คน ทำหน้าที่สังเกตการณ์ซึ่งสมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนและฝึกซ้อมการแสดงบทบาทสมมติ โดยครูคอยให้คำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะก่อนที่ขึ้นทำการแสดงตามหัวข้อที่ได้รับหลังจากนั้นแต่ละกลุ่มเริ่มทำการแสดงตามระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่เกิน 15 นาที

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการแสดง (Post Presentation Stage)

ครูผู้สอนประเมินกิจกรรมเทคนิคบทบาทสมมติจะเริ่มต้นจากการตรวจสอบว่า การแสดงบทบาทสมมติสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของการแสดงบทบาทตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย เช่น ผู้แสดงบทบาทสามารถแสดงออกมาได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการสื่อสารหรือไม่ และสามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจได้อย่างชัดเจนหรือไม่ พิจารณาการใช้มารยาทชาวพุทธในการแสดงบทบาทสมมติว่าผู้ที่ทำบทบาทสมมติได้ปฏิบัติตามหลักการมารยาทชาวพุทธหรือไม่ เช่น การเคารพผู้อื่น การพูดจาด้วยความสุภาพ และการแสดงออกที่มี

ความเมตตาและกรุณา หรือการหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจทำให้ผู้อื่นรู้สึกขุ่นเคืองหรือไม่เป็นมิตร รวมถึงการนำเสนอตัวละครและเหตุการณ์ในลักษณะที่ทำให้เกียรติบุคคลและสถานการณ์รอบข้าง ไม่ใช่คำพูดที่รุนแรง และไม่แสดงการกระทำที่ขัดกับหลักศีลธรรมและจริยธรรมของชาวพุทธ

ครูและผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงบทบาทสมมติ ว่าการแสดงนี้เป็นไปตามขั้นตอนของมารยาทชาวพุทธหรือไม่ โดยการอธิบายเหตุผลที่สนับสนุนความคิดเห็น และช่วยกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามหลักมารยาทชาวพุทธ เช่น การรักษาความสงบในทุกสถานการณ์ การพูดจาด้วยความสุภาพและเมตตา รวมถึงการแสดงออกในทางที่ทำให้เกียรติและเคารพผู้อื่น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมและการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ระหว่างก่อนและหลังเรียน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ ก่อนเรียน - หลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	34	30	12.50	0.50	-19.68*	.05
หลังเรียน	34	30	21.55	0.80		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่องมารยาทชาวพุทธระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติหลังเรียน ($\bar{x} = 21.55$, S.D. = 0.80) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 12.50$, S.D. = 0.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า นักเรียนที่ผ่านการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
1.1 กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.38	0.58	มาก
1.2 ความสนุกสนานในการทำกิจกรรม	4.60	0.68	มากที่สุด
1.3 เนื้อหาการเรียนสอดคล้องกับกิจกรรม	4.35	0.77	มาก
1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนถามคำถาม	3.95	0.48	มาก

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ (ต่อ)

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1.5 ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	3.50	0.51	ปานกลาง
รวม	4.15	0.60	มาก
2. ด้านการวัดและประเมินผล			
2.1 การประเมินครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	4.51	0.79	มากที่สุด
2.2 เวลาที่ใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ	4.38	0.88	มาก
2.3 แบบทดสอบสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน	4.59	0.86	มากที่สุด
2.4 ความยากง่ายของแบบทดสอบที่เหมาะสม	3.52	0.51	มาก
2.5 การเรียนบทบาทสมมติทำให้ผลการเรียนสูงขึ้น	4.55	0.74	มากที่สุด
รวม	4.31	0.75	มาก
3. ด้านเนื้อหา			
3.1 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.65	0.82	มากที่สุด
3.2 เนื้อหามีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.55	0.76	มากที่สุด
3.3 หัวข้อในเนื้อหามีความเหมาะสมตรงกับกิจกรรม	4.38	0.71	มาก
3.4 ความรู้ที่ได้รับจากเนื้อหา	4.29	0.68	มาก
3.5 เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	4.17	0.77	มาก
รวม	4.40	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	4.28	0.69	มาก

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.82) รองลงมา ความสนุกสนานในการทำกิจกรรมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.68) และระยะเวลาในการทำกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำประเด็นมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติที่ได้รับการพัฒนามีจำนวน 10 แผน มีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรแกนกลาง

ขั้นพื้นฐาน มาตรฐาน และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ รายวิชาพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ และกำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้บทบาทสมมติ ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง กล้าแสดงออก และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ผ่านกระบวนการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยยึดหลักการและแนวคิดของ Krish (2001) ที่เน้นการพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและเหมาะสม โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียมการ ชั้นการแสดง ชั้นหลังการแสดง จากการศึกษาทดสอบความรู้หรือเล่าความประทับใจเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธที่ตนเองเคยปฏิบัติ และทำการแบ่งกลุ่มตามที่คุณวิจัยกำหนดมาให้ผู้เรียนรับบทแสดง โดยคำนึงถึงมาตรฐานและความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้เป็นแค่การท่องจำ แต่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและความสุขในการเรียนรู้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ระบุจุดมุ่งหมายของการสอน เนื้อหา และสาระสำคัญของแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระดับความรู้และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งทำให้สามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพในการสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างลงตัว ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งผู้สอนยังสามารถมองเห็นภาพรวมขององค์ความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับและสามารถประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรวิทย์ แสนคำภา และอรรณู ชูยกระเดื่อง (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.59 - 4.79 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด 2. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 0.7435 แสดงว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ร้อยละ 74.35 3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.96) แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของวิธีการสอนแบบบทบาทสมมติที่ช่วยให้ผู้เรียน มีโอกาสแสดงความรู้สึกรู้สึกของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น รวมถึงสามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับความแตกต่างในวัฒนธรรม ประเพณีหรือค่านิยมที่หลากหลาย

การสอนโดยใช้บทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และพัฒนาทักษะในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ทั้งสามด้านได้พร้อมกัน ในขณะเดียวกันยังสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความริเริ่มและสามารถสร้างมโนคติ (Imagination) เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ ซึ่งการใช้บทบาทสมมดียังช่วยให้นักเรียนที่มีความกล้าและสนใจในการจัดการ สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นได้ ซึ่งเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้เรียนนี้ได้ฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมและการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ การสอนในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนแสดงออกได้อย่างมั่นใจ แต่ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะในทั้งสามด้านและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดา บัวไพร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติมีผลเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา โดยช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมของนักเรียน นอกจากนี้ยังเพิ่ม

ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ทั้งนี้จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ควรมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนผ่านการท่องจำเพียงอย่างเดียว การทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนพบว่า การใช้บทบาทสมมติช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบดั้งเดิม

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยกระตุ้นความตื่นตัวและความสนใจของผู้เรียน ให้มีความอยากรู้ อยากเห็นเกิดการแสดงออกทางความคิด รวมถึงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนี้ยังช่วยฝึกทักษะการวางแผน การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาความรู้ได้ดียิ่งขึ้น ผ่านการคิดและแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่เน้นการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้กำหนดหัวข้อที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตนเองการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันในทีม โดยการแบ่งหน้าที่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานกลุ่ม นอกจากนี้ การอธิบายแนวทางและสรุปผลลัพธ์ยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อีกด้วยตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับการวิจัยของ รชาดา บัวไพร (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การใช้การจัดการเรียนการสอนแบบบทบาทสมมติส่งผล Positive Impact ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา โดยช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกันของนักเรียน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียนชี้ให้เห็นว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในวิชาสังคมศึกษาเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยกล่าวว่า การจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีได้นั้นต้องให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ใช่สอนแต่เพียงการท่องจำอย่างเดียว จึงได้เริ่มมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเปรียบเทียบความแตกต่างของก่อนเรียน หลังเรียน ซึ่งผลที่ได้คือ การใช้บทบาทสมมติในการสอนได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นมากกว่าท่องจำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังคงสอดคล้องกับการวิจัยของ สุจิตตรา น้อยผล (2561) ศึกษาผลของการใช้การเรียนรู้แบบบทบาทสมมติในการส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทบาทสมมติส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และการตัดสินใจได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนในรูปแบบปกติ โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ นักเรียนที่เรียนแบบบทบาทสมมติมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน โดยใช้เทคนิคบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บทบาทสมมติเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กล้าแสดงออกและร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ได้แสดงบทบาทสมมติ ซึ่งกิจกรรมนี้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนที่มีความถนัดและความต้องการที่แตกต่างกันโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้โอกาสนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย ช่วยฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้า แก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้ และได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ จากบรรยากาศที่เปิดกว้างในการสอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการรับฟังอย่างตั้งใจ และการเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาที่มอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีริชัญญ์ บุญส่ง และสุนทร อ่อนฤทธิ์ (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคม มีคะแนนทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 8 คน 2. นักเรียนที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคม จำนวน 9 คน หลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันทิพา เวียงเพิ่ม (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบบทบาทสมมติเรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การใช้รูปแบบบทบาทสมมติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนและส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การทำงานร่วมกันและการสื่อสารของนักเรียน นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์กับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผลสำรวจความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบบทบาทสมมติ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในวิชาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เทคนิคบทบาทสมมติช่วยเสริมสร้างทักษะการฝึกฝนผ่านบทบาทสมมติจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร โดยเฉพาะในการใช้ภาษาที่สุภาพและมีมารยาท ผู้เรียนจะได้ฝึกการพูดในลักษณะที่ไม่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่พอใจ หรือไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและสื่อสารในทุกสถานการณ์ได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ
2. การใช้ผลการวิจัยในการออกแบบคำถามสะท้อนความคิดเห็นหลังการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับการปฏิบัติในบทบาทที่ได้รับ คำถามสะท้อนควรเป็นคำถาม

ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ การใช้คำถามที่กระตุ้นการคิดจะช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาและเรียนรู้จากประสบการณ์ การแสดงบทบาท

3. การฝึกอบรมผู้สอนในทักษะการใช้บทบาทสมมติควรเน้นการฝึกฝนทักษะในการใช้บทบาทสมมติให้กับผู้สอนอย่างครบถ้วน เช่น การออกแบบสถานการณ์ที่สอดคล้องกับมารยาทชาวพุทธ การแนะนำวิธีการตั้งคำถาม และการให้คำแนะนำในการแสดงบทบาทเพื่อสร้างความเข้าใจและการปฏิบัติที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรพิจารณาเพิ่มกิจกรรมเสริมที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความลึกซึ้งมากขึ้น เช่น การอภิปรายหลังการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ หรือการมีการสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้แบ่งปันประสบการณ์และเรียนรู้จากความ คิดเห็นของเพื่อน ๆ

2. ควรพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมบทบาทสมมติให้น่าสนใจและมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยการออกแบบ สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในสถานการณ์ที่หลากหลาย

3. ควรพิจารณาการใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ เช่น การใช้สื่อดิจิทัลหรือแอปพลิเคชัน ที่สามารถช่วยจำลองสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนานและมีความหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ ลิ้มสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 2(6), 47 - 55. <https://ojs.mbuslc.ac.th/index.php/srj/article/view/151/77>
- จิรัชย์ แสนคำภา และอริญ ชูยกระเตื้อง. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาท ขาวพุทธนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(4), 213 - 221. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/soc-rmu/article/view/256383/173860>
- ดวงกมล อุ้นตาดี และกรวิภา สรรพกิจจำนง. (2565). ผลการใช้เทคนิคการสอนบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(2), 190 - 201. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/14675/12182>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พันทิพา เวียงเพิ่ม. (2562). *การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รชาดา บัวไพร. (2562). *การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนบทบาทสมมติ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. Central Library Srinakharinwirot University. <https://hdl.handle.net/20.500.14740/24507>
- รสสุคนธ์ โทอุบล. (2562). *ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2678/1/58254322.pdf>
- วีริชัญญ์ บุญส่ง และสุนทร อ่อนฤทธิ์. (2565). การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 12(3), 328 - 337. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuj/article/view/247693/175535>
- ศุภฎี ชิกกว้าง. (2552). *การทดลองใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. ChiangMai Rajabhat University Intellectual Repository. <http://cmuir.cmru.ac.th/handle/123456789/1781>

สุจิตตรา น้อยผล. (2561). *การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.

สมยศ บุญรักษ์. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT. *วารสาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 3(2), 50 – 59. [https://so02.tci-
thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/254266](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/254266)

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.

Krish, P. (2001). A Role Play Activity with Distance Learners in an English Language Classroom.
The Internet TESL Journal, VII(7). <http://iteslj.org/Articles/Krish-RolePlay.html>

Kuder, F.G. & Richardson, M.W. (1973). The Theory of the Estimation of Test Reliability.
Psychometrika, 2(3), 151 – 160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>

การประยุกต์ลวดลายหยุนจินหนานจิงในผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์

The Application of Nanjing Yunjin Patching Patterns in Cultural and Creative Products

Ge HanQing,* ชูศักดิ์ สุวิมลเสถียร,** และจันทนา คชประเสริฐ***
Ge HanQing, Chusak Suvimolstien, and Jantana Khochprasert

Received: October 19, 2024 Revised: January 17, 2025 Accepted: January 28, 2025

บทคัดย่อ

ผ้าหนานจิงหยุนจินถือเป็นงานฝีมือการทอผ้าไหมจีนแบบดั้งเดิมที่มีคุณค่า โดยมีเอกลักษณ์ในด้านทักษะการทอที่ละเอียดเย็บและลวดลายสีสันทันที่หลากหลายน โดยเฉพาะลวดลายเครื่องแบบในสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นที่รู้จักในเรื่องของลวดลายบนเสื้อเครื่องแบบของขุนนาง ลวดลายเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของลำดับชั้นในสมัยโบราณ แต่ยังเต็มไปด้วยความหมายทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่ลึกซึ้ง บทความนี้เป็นงานวิจัยเชิงวิชาการ ที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ลักษณะศิลปะ และคุณค่าสัญลักษณ์ของลวดลายเครื่องแบบของผ้าหนานจิงหยุนจิน และการประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม โดยศึกษาถึงการนำลวดลายเครื่องแบบในผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ในปัจจุบัน รวมถึงการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาลวดลายเครื่องแบบในผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ที่ตอบโจทย์ความต้องการในยุคสมัยใหม่ การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษารวบรวม การสำรวจภาคสนาม การวิเคราะห์ข้ามศาสตร์ และการศึกษาเชิงกรณี โดยการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และเทคนิคของผ้าหนานจิงหยุนจิน รวมทั้งการวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมของลวดลายเครื่องแบบ โดยใช้มุมมองข้ามศาสตร์เพื่อสำรวจการประยุกต์ใช้จริงในงานออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน

* นักศึกษาปริญญาเอก สาขาทัศนศิลป์ ศิลปะการออกแบบ และการจัดการวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Doctorate candidate, Ph.D. (Visual Arts, Art of Design and Cultural Management), Faculty of Fine and Applied Art, Burapha University

** คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Faculty of Fine Arts, Burapha University

*** คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Faculty of Fine Arts, Burapha University

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ลวดลายเครื่องแบบของผ้าหนานจิงหยุนจินไม่เพียงแต่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้งเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งแรงบันดาลใจและทรัพยากรที่หลากหลายสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน ด้วยการออกแบบที่สร้างสรรค์ ลวดลายเครื่องแบบได้รับการฟื้นฟูในผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมการสืบทอดและการฟื้นฟูทักษะดั้งเดิม แต่ยังเป็นการเติมเต็มพลังใหม่ให้กับอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมอีกด้วย การวิจัยนี้ได้ขยายขอบเขตการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมผ้าหนานจิงหยุนจินในสังคมสมัยใหม่ ซึ่งเปิดเส้นทางใหม่ในการปกป้องและนวัตกรรมวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยเน้นย้ำถึงศักยภาพในการพัฒนาที่ยั่งยืนของลวดลายเครื่องแบบผ้าหนานจิงหยุนจินในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม และยังเป็นพื้นฐานทางทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติที่มีคุณค่าเพื่อการปฏิบัติการออกแบบในอนาคต

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม, ผ้าหนานจิงหยุนจิน, ลวดลายเครื่องแบบ

Abstract

Nanjing Yunjin brocade represents a treasured form of traditional Chinese silk weaving, renowned for its exquisite craftsmanship and diverse patterns, particularly those used on official uniforms during the Ming and Qing dynasties. These motifs not only signified social hierarchy but also embodied profound cultural meanings and aesthetic values. This study analyzes the historical background, artistic characteristics, and symbolic significance of Yunjin uniform patterns, while also examining their application in cultural and creative products. It further explores how innovation can be integrated into the development of such patterns to meet contemporary cultural and creative demands.

The research employed literature review, field investigation, interdisciplinary analysis, and case studies. Historical techniques of Yunjin weaving and the cultural values embedded in uniform patterns were examined in depth, with an interdisciplinary perspective used to investigate their practical application in modern creative design. The findings reveal that Yunjin uniform patterns possess not only deep symbolic significance but also provide abundant inspiration and resources for modern cultural and creative product design. Through innovative reinterpretation, these patterns have been revitalized in cultural and creative products, fostering both the preservation and renewal of traditional craftsmanship while injecting new vitality into the cultural industry. This study extends the scope of Yunjin culture's application in contemporary society, offers new pathways for the protection and innovation of traditional culture, and underscores the sustainable development potential of Yunjin uniform patterns within the cultural and creative industries. It also provides a valuable theoretical foundation and practical guidance for future design practices.

Keywords: Cultural and Creative Products, Nanjing Brocade, Patched Clothing Patterns

Background of the Study

Nanjing Yunjin, as one of the essential Chinese traditional textile crafts, is recognized among China's three famous ancient silks, holding a unique historical and cultural significance. Originating in Nanjing, Yunjin weaving boasts a history of over 1,600 years, becoming a representation of Chinese traditional culture through its intricate craftsmanship and rich patterns. In 2009, Nanjing Yunjin was successfully listed in the UNESCO Intangible Cultural Heritage of Humanity, becoming a world-class intangible cultural heritage. Yunjin not only showcases distinctive weaving techniques but also visually expresses deep cultural meaning with its vibrant colors and exquisite patterns. As an essential part of traditional culture, studying and preserving Yunjin patterns holds both historical and practical significance.

Yunjin patterns and designs play an important role in Chinese traditional culture. The patching patterns on Yunjin, particularly during the Ming and Qing Dynasties, were widely used on official uniforms, symbolizing the rank and status of officials. The civil officials' attire featured bird motifs representing literary talent and harmony, while the military officials' clothing was adorned with animal patterns to symbolize martial valor. These varied designs not only fulfilled aesthetic demands but also reflected the social etiquette and cultural values of the time (Wang, 2023). Evolving throughout history, these patterns not only reflect the spiritual life and cultural ambiance of different eras but also serve as a window into traditional society for modern observers (Cheng, 2022).

With the growing awareness of preserving intangible cultural heritage in contemporary society, how to protect and transmit Yunjin culture in the modern era has become an important issue. However, due to the complexity of Yunjin craftsmanship, high production costs, and shifts in modern aesthetic preferences, Yunjin has limited market demand today, facing difficulties in its preservation and continuation (Huang, 2019). While there is a wide variety of existing Yunjin patterns, systematic collection, organization, and research remain inadequate. Given this context, delving into and analyzing Yunjin patterns—especially the artistic characteristics and cultural implications of its patching patterns—and applying them in modern design is not only a way to respect and promote traditional craftsmanship but also an effective approach to enhance the practical value of Yunjin in contemporary life.

In today's thriving cultural and creative industries, incorporating traditional patterns into modern design has become a trend. Nanjing Yunjin's patching patterns, as a symbol of Chinese cultural heritage, possess high design value. The cultural imagery embodied in these patterns—such as auspicious clouds, mythical creatures, and symbolic birds—not only reflects traditional aesthetic values but can also add deep cultural meaning to products in modern design. Centering on Yunjin

patching patterns, conducting research on cultural and creative product design can not only aid in the contemporary dissemination of Yunjin culture but also cater to modern consumers' preferences for individuality and traditional cultural symbols (Li & Luan, 2023).

Therefore, this paper aims to systematically organize and analyze the pattern characteristics and cultural connotations of Nanjing Yunjin patching patterns from a cultural and creative design perspective and to explore their application pathways in modern design. Through this design practice, the study aims to make Yunjin more accessible and appreciated, turning it into a cultural element integrated into daily life.

Research Purpose

1. This study aims to analyze the historical background and artistic characteristics of the pattern of Nanjing brocade patched clothing, explore its symbolic meaning in the ancient hierarchy, and reveal how the pattern of patched clothing expresses social and cultural values through patterns and colors.

2. This study aims to explore the innovative application of Nanjing brocade patched clothing patterns in modern cultural and creative products, analyze how to adapt the patched clothing patterns to modern design needs and give them new cultural vitality by extracting, simplifying and reorganizing traditional elements.

3. This study aims to evaluate the development potential of Nanjing brocade patched clothing patterns in the cultural and creative industry, explore how to promote its inheritance and innovation in modern society, promote the sustainable development of brocade culture, and explore the positive contribution of patched clothing patterns to the cultural industry ecology.

Conceptual Framework

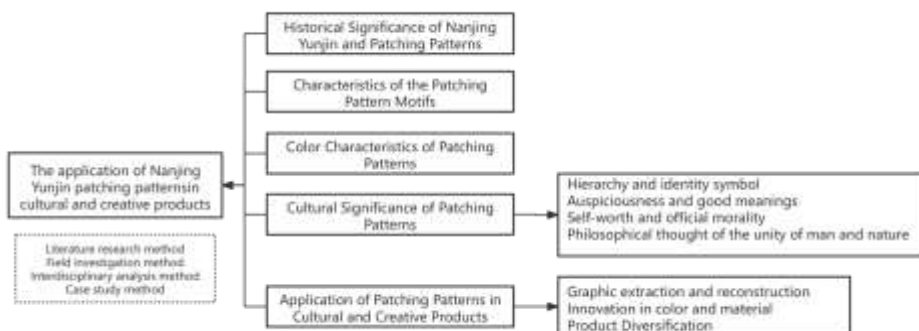

Figure 1: Conceptual Framework

Research Methods

1. Literature Research Method

By consulting historical documents, craft books and research papers related to the patterns of Yunjin Bufu, the development history, patterns and color characteristics of Yunjin and Bufu were systematically sorted out. In particular, by analyzing the literature of the Ming and Qing dynasties, the use and symbolic meaning of Bufu patterns in official uniforms were studied, which provided a theoretical basis for this study. (Wang, 2011)

2. Field Investigation Method

Conduct field investigation in Nanjing to observe the weaving process of Yunjin and the exhibits of Bufu. By visiting the Nanjing Yunjin Research Institute and Jiangning Weaving Museum, and communicating with inheritors, staff, and volunteers, we can obtain first-hand production and design information, observe the application of Bufu patterns in the actual weaving process, and further understand its potential and innovation space in modern design. (Figure 2) (Figure 3)

Inspection location	Subject of investigation	Research Methods	Inspection process	Data collation and analysis
Nanjing Brocade Research Institute	Yunjin intangible cultural heritage inheritor (Zhou Shuangxi), Researchers	Interviews, observations, video recordings	Photographing Yunjin patched clothing fabrics and the weaving process; Communicating with inheritors and researchers; Recording conversation content, Yunjin historical process, and patched clothing pattern classification;	The materials are classified and sorted, focusing on the correlation between Yunjin and Bufu. The data are obtained by cross-comparison with other research methods to supplement and verify the accuracy and systematicness of the research, and summarize the unique value of Yunjin Bufu patterns from the perspective of sustainable development, culture and innovation.
Jiangning Weaving Museum	Staff and volunteers	Interviews, observations, video recordings	Photographing Qing Dynasty dragon robes and official uniforms; Communicating with staff and volunteers;	

Figure 2: Field Survey Methods Table

Figure 3: Patched Clothes on Display at Nanjing Yunjin Research Institute

3. Interdisciplinary analysis method

Combining the theories and methods of cultural studies, semiotics, design and other disciplines, the connotation and symbolic meaning of the Nanjing brocade patch pattern are analyzed from a multidisciplinary perspective. By exploring how the pattern and color matching of the patch pattern reflects the hierarchy, social structure and five elements in traditional Chinese culture, its unique cultural value and artistic charm are further revealed. (Liu, 2020)

4. Case study method

The representative Nanjing brocade patchwork pattern fabric is selected as a case study to deeply analyze its pattern composition, color matching and cultural symbols conveyed by the pattern (Figure 4). Through a detailed study of the design elements of the patchwork pattern, it is explored how it reflects the hierarchy, cultural tradition and aesthetic value. Further analysis of the innovative application of the patchwork pattern in modern design, and how to extract, simplify and reorganize traditional elements to make them more in line with modern market needs, giving these traditional cultural symbols new vitality. Through this process, the brocade culture can be inherited and developed in the modern creative industry, and provide a new direction for the innovation of traditional crafts. (Ji & Lu, 2023)

Figure 4: Patterns of The Patched Uniforms of Civil Officials and Military Officials

Research Results

1. Historical Significance of Nanjing Yunjin and Patching Patterns

The research indicates that the origins of Nanjing Yunjin can be traced back to the Yuan Dynasty, reaching its peak development during the Ming and Qing dynasties. The renowned status of Yunjin is attributed not only to its luxurious visual impact but also to its extremely intricate production techniques, which involve the use of jacquard looms and luxurious materials like gold, silver, and colored silk threads. As a culmination of meticulous hand-weaving techniques, Nanjing Yunjin is known

for its complexity and attention to detail, with finished products often reserved for royal ceremonial attire and everyday garments within the imperial court. During the Ming and Qing dynasties, Nanjing, as the capital city, became the primary production center for Yunjin, where it was extensively used in official garments and patching patterns, symbolizing imperial authority and reinforcing the structured hierarchy of the feudal system (Zhang, 2013) (Figure 5).

Figure 5: Nanjing Yunjin

The patching pattern, also known as "patchwork robes," features a "patch" (or patching motif) on both the front and back of the garment (Figure 6). The origins of these patterns can be traced back to the Zhou Dynasty. The Rites of Zhou meticulously documented the official attire system, stipulating that officials of different ranks wear distinct attire, laying the foundation for the later official attire system (Fang, 2021). By the Tang Dynasty, animal motifs began to appear on official garments, marking officials' positions. For instance, during Empress Wu Zetian's reign, officials were granted embroidered robes with eight-character inscriptions and symbols like eagles and leopards, denoting rank through these powerful animal motifs. This practice evolved into the patching patterns seen in official attire during the Ming and Qing dynasties.

The patching pattern became an official rank marker in the Ming Dynasty. In the 24th year of Hongwu (1391), it was decreed that officials' daily attire should include patch motifs on round-collared robes. Civil officials' robes featured avian patterns, such as cranes and pheasants, symbolizing elegance and wisdom, while military officials' robes bore ferocious animal motifs, like lions and tigers, symbolizing bravery and strength. During the Qing Dynasty, the patching pattern system was preserved and further refined, combining Han and Manchu elements to give the garments greater stylistic and hierarchical complexity in both pattern and color (Wang, 2023).

Figure 6: Qing Dynasty Patchwork Pattern

2. Characteristics of the Patching Pattern Motifs

The defining characteristics of the patching pattern motifs lie in their strict adherence to the hierarchical system and function as symbols of rank, embodying the feudal society's emphasis on power and status. As a crucial component of official attire, patching patterns not only serve a decorative purpose but also convey an official's identity and rank through precise motif design, making them highly recognizable. Through elements like theme, composition, and layout, these motifs express hierarchical distinctions, constructing a visually clear hierarchy of status and respect (Niu & Zhang, 2024).

First, the official uniforms of civil officials were decorated with different bird patterns according to their ranks: cranes for the first rank, golden pheasants for the second rank, peacocks for the third rank, wild geese for the fourth rank, white pheasants for the fifth rank, herons for the sixth rank, wild geese for the seventh rank, orioles for the eighth rank, and quails for the ninth rank. The official uniforms of military officials were decorated with ferocious beasts, with the following patterns: unicorns for the first rank, lions for the second rank, tigers and leopards for the third and fourth ranks, bears for the fifth rank, leopards for the sixth and seventh ranks (ferocious beasts), rhinos for the eighth rank, and seahorses for the ninth rank (a mythical amphibious animal). These patterns not only reflected the ranks of officials, but also demonstrated the admiration and respect for civil governance and military exploits in traditional culture through the exquisite brocade weaving technique. (Figure 7)

Official ^๑	product ^๑	Official ^๒	product ^๒
Wen-Yipin ^๑	Crane ^๑	Wu-Yipin ^๒	Qilin ^๒
Wen-Erpin ^๑	Golden pheasant ^๑	Wu-Erpin ^๒	Lion ^๒
Wen-Saapin ^๑	Peacock ^๑	Wu-Saapin ^๒	Leopard ^๒
Wen-Sipin ^๑	Cloud-goose ^๑	Wu-Sipin ^๒	Tiger ^๒
Wen-Wupin ^๑	Silver pheasant ^๑	Wu-Wupin ^๒	Bear ^๒
Wen-Liupin ^๑	Heron ^๑	Wu-Liupin ^๒	Between ^๒
Wen-Qipin ^๑	Bubu ^๑	Wu-Qipin ^๒	Rhinoceros ^๒
Wen-Bapin ^๑	Quail ^๑	Wu-Bapin ^๒	Rhinoceros ^๒
Wen-Jiupin ^๑	Long-tailed sparrow ^๑	Wu-Jiupin ^๒	Seahorse ^๒

Figure 7: Animal patterns corresponding to official products

Secondly, the themes of the patterns on the official uniforms are mainly animals and plants with rich symbolic meanings. The patterns of the official uniforms for civil officials and military officials are different, which clearly distinguishes the identities of officials. The official uniforms for civil officials usually use bird patterns, such as cranes, peacocks, and pheasants. Cranes are regarded as symbols of longevity and elegance, reflecting the noble and clean image of civil officials, implying the moral cultivation and spiritual temperament of civil officials in the feudal bureaucracy (Ke, 2019). In addition, peacocks and pheasants, as auspicious birds, are also endowed with good wishes and auspicious meanings, which are consistent with the elegant style pursued by civil officials. These bird patterns not only decorate clothing, but also express the wisdom, literary talent and noble image of civil officials. (Figure 8)

Figure 8: Civilian Official Uniform Pattern

The official uniforms for military officials mostly use ferocious beast patterns, such as lions, unicorns, tigers and leopards, etc. These ferocious beast patterns symbolize the fighting spirit and strong physique of military officials with their majesty, strength and bravery. Among them, the Qilin is regarded as a symbol of auspiciousness, benevolence and righteousness, implying that military officers take it as their duty to "be loyal and brave to protect the country". The lion and tiger and leopard patterns emphasize the bravery and majesty of military officers, reflecting the strength and courage of military officials. The pattern characteristics of these beasts not only have visual impact, but also reflect the functional characteristics and social status of military officers at the cultural level. (Figure 9)

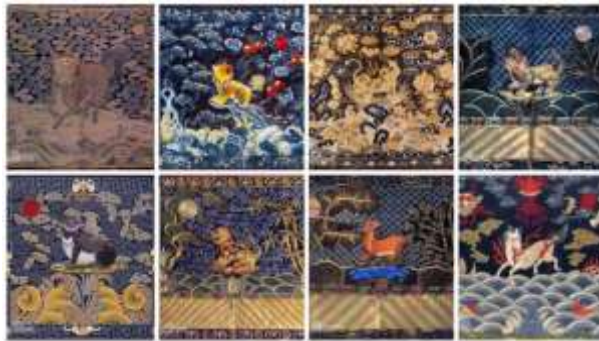

Figure 9: Military Officer Uniform Pattern

Third, the pattern of the patch pays attention to symmetry and order in the composition and layout, forming a solemn and regular visual effect. Usually, the pattern of the patch adopts a symmetrical composition method, with the main pattern located in the center of the patch, and surrounded by symbolic pattern elements such as auspicious clouds, flames, sea water and cliffs to enrich the layering of the picture (Ke, 2019). This symmetrical layout not only makes the pattern of the patch more beautiful and balanced, but also conveys an atmosphere of authority and dignity. For example, the auspicious cloud pattern symbolizes blessing (Figure 10), the flame symbolizes brightness and prosperity, and the sea water and cliffs symbolize tenacity and stability, implying that officials can be steady and lasting and protect peace (Bai & Wang, 2020) (Figure 11). These auxiliary patterns make the pattern of the patch rich in visual effects, creating a solemn and stable atmosphere, and further highlighting the rank and status of the official uniform.

Figure 10: Lucky Cloud Pattern

Figure 11: Sea Water River Cliff Pattern

Fourth, the patterns on the patch also follow certain traditional pattern layout specifications. Each element occupies a specific position in the composition and strictly follows the hierarchy. For example, on the patch of the Ming and Qing dynasties, the center of the patch is the main animal pattern, such as birds or beasts, and the auxiliary patterns around it are extended through patterns such as auspicious clouds and sea water and cliffs, which firmly focus the overall composition on the central position, thereby highlighting the visual center role of the main pattern. This design not only ensures that the patterns of the patch are clearly layered, but also clearly expresses the hierarchy visually, ensuring the recognition of the official identity.

3. Color Characteristics of Patching Patterns

Research indicates that the color characteristics of Qing Dynasty patching patterns primarily reflect the strict hierarchical system and cultural symbolism of feudal society. The selection of colors not only aligns with the Five Elements philosophy but also strictly follows social rank divisions. Patching patterns generally use deep-toned backgrounds, such as green, black, and dark red, which symbolize dignity and authority, making them suitable for the formal requirements of official attire.

The colors in Qing Dynasty patching patterns were closely tied to social rank. High-ranking officials' patching patterns used brighter and more vivid colors to signify their noble status. For instance, the primary colors in ceremonial robes included green, red, yellow, white, and black, which correspond to the Five Elements—wood, fire, earth, metal, and water, respectively. In contrast, intermediary colors like red and purple were considered secondary and were restricted to commoners or informal attire, creating a clear visual hierarchy. This distribution of colors not only

enhanced the recognizability of official attire but also allowed an official's rank, virtues, and other implicit qualities to be symbolized through color (Zhang, 2013).

The use of colors in civil and military officials' attire differed significantly. Civil officials' patching patterns generally favored warm and bright tones, with avian motifs often featuring red and yellow shades that symbolize literary talent, wisdom, and benevolence. This color scheme complemented the refined image expected of civil officials. For example, the crane motif, used in first-rank civil official attire, often employed white and red tones, underscoring ideals of purity and nobility. Conversely, the patterns for military officials typically used cooler, more austere colors like blue and black, with touches of purple. This cool color palette conveyed a sense of dignity and strength, reinforcing the authoritative appearance of military officials (Niu & Zhang, 2024). For example, the leopard print pattern for the third-rank military officer has a blue base color, with purple and a small amount of red, expressing a solemn and powerful aura, fully embodying the brave image of the military officer (Figure 12).

Patching patterns also pay close attention to the contrast between warm and cool colors, especially in military designs. For instance, the qilin motif's primary colors are blue and purple, projecting a stoic and resilient image fitting for military ranks. To enhance visual contrast, designers often added warm tones, such as red in flame motifs, to balance the cool color base. This juxtaposition of warm and cool tones amplifies the visual impact of the patterns, giving the patching patterns an overall style that is dignified, composed, and visually dynamic (Figure 13).

Figure 12: Qing Dynasty Heald Embroidery Peacock Civil Official Third Rank Patches

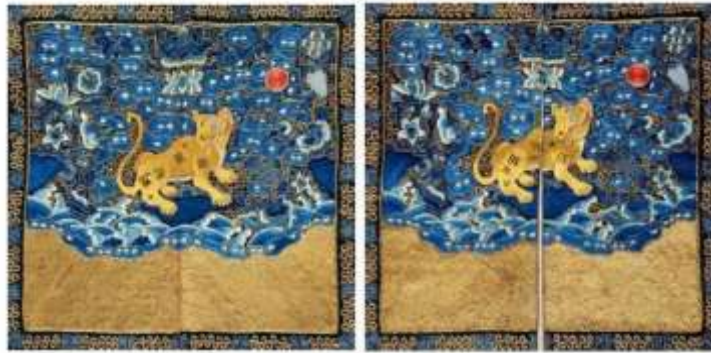

Figure 13: Qing Dynasty Third Rank Military Officer Leopard Pattern Patches

4. Cultural Significance of Patching Patterns

As a treasure in traditional Chinese silk weaving craftsmanship, the patterns of Yunjin Bufu not only have exquisite artistic shapes and high craftsmanship value, but also carry profound cultural connotations. The design of these patterns reflects the hierarchy, moral values, political symbols and the philosophical idea of the unity of man and nature in feudal society.

4.1 Hierarchy and Identity Symbol

The design of Yunjin Bufu patterns is rigorous and symbolic. It is not only a decoration, but also a symbol of hierarchy and power. In the Qing Dynasty, the patterns of Bufu were used to distinguish the ranks of officials. Civil officials and military officials used auspicious birds and auspicious beasts as the main patterns, respectively, which showed the elegance and wisdom of civil officials and the bravery and strength of military officials. The flying bird patterns such as cranes and peacocks on the civil officials' Bufu symbolize the nobleness, integrity and wisdom of civil officials, and reflect the admiration for civil governance; while the beast patterns such as lions and unicorns on the military officials' Bufu represent bravery and majesty, symbolizing respect and expectations for martial arts. As the official position was promoted, the complexity and exquisiteness of the patterns on the official robes increased. This design not only made the official robes have aesthetic value, but also visually clarified the official's social status and power.

4.2 Auspiciousness and good meanings

In the patterns of the brocade official robes, the symbolic meaning of auspicious birds and beasts runs through them. According to the habits of traditional Chinese culture, the animals in the patterns are mostly auspicious and good meanings. For example, the crane symbolizes longevity and nobleness, the peacock represents auspiciousness and wealth, and the unicorn represents benevolence and peace. Through these patterns, the official robes convey the wishes for auspiciousness, happiness,

and prosperity, and show people's yearning for a better life. In addition, the common elements such as sea water and cliffs in the patterns also symbolize the meaning of the eternal national destiny and the continuation of life.

4.3 Self-worth and official morality

The patterns of official robes not only reflect social hierarchy and political symbols, but also contain the pursuit of officials' self-worth. Bird patterns on civil officials' official uniforms are often seen in postures such as standing on a stone with one foot, looking up to the sky, etc., implying the diligence and integrity of officials, and expecting them to be noble, upright, and selfless when serving as officials. The beast patterns on military officials' official uniforms symbolize bravery and strength, suggesting that military officers should have a strong physique and a fearless spirit to protect the country and the people. These patterns not only express society's expectations of officials' moral character, but also reflect the feudal society's high attention to morality, responsibility, and power.

4.4 Philosophical thought of the unity of man and nature

The composition of the patterns on the official uniforms of the Qing Dynasty embodies the philosophical thought of "the unity of man and nature". The patterns on the official uniforms usually use the pattern of the sun in the upper part, which symbolizes the supreme status of the emperor; the flying birds and beasts in the middle symbolize the connection between man and nature, and express the harmonious unity of mankind, destiny, and social order; the sea and cliff patterns are often seen in the lower part, representing the earth and the mountains, symbolizing the stability and eternity of the country. This composition pattern not only shows the relationship between humans and nature and the universe, but also reflects the pursuit of the ideal of "harmony between man and nature" in traditional Chinese culture, and expresses the expectation for harmony and unity among the country, society and individuals.

5. Application of Patching Patterns in Cultural and Creative Products

The application of Nanjing brocade patchwork patterns in modern cultural and creative products is mainly through the extraction, simplification and reorganization of traditional elements, ensuring that it can't only retain the essence of traditional culture, but also adapt to modern aesthetic and functional needs. This process gives new vitality to traditional cultural symbols, expands the expression of patchwork patterns in contemporary design, and also enhances the cultural added value and market competitiveness of products.

5.1 Graphic Extraction and Reconstruction

Designers extract elements with strong symbolic meanings from patchwork patterns, such as auspicious patterns such as cranes and unicorns, simplify their details and make them more modern. For example, the folding fans and seals in the Forbidden City's cultural and creative design adopt this method, rearranging and combining the bird and beast patterns of patchwork, which not only enhances the decorativeness of the product, but also increases its practicality. This design method makes traditional elements closer to the aesthetic needs of modern people while maintaining its profound cultural heritage. (Figure 14) (Figure 15)

Figure 14: Crane Folding Fan

Figure 15: Kirin Seal

5.2 Innovation in Color and Material

The traditional patterns of patched clothes are mainly in strong blue, red and black, but in modern cultural and creative products, designers use bright contrasting colors to enhance the visual impact. For example, the "Crane Sea" silk scarf product launched by the creative lifestyle brand "BCZW" (Ben Chu Zi Wu) is also inspired by the auspicious crane in traditional patched clothes. Through bold contrasting color design, such as the combination of red, orange and blue, it gives the traditional pattern a new vitality and modernity. This color innovation not only enhances the visual expression of the product, but also makes it more attractive in the market, which is in line with the aesthetic orientation of young consumers. (Figure 16)

Figure 16: Crane Sea

5.3 Product Diversification

The patched clothing pattern has been widely used in the design of various creative life, home life, and clothing products, especially in customized products for young consumer groups (Bai & Wang, 2020) (Figure 17). With the increase in personalized needs, the application of patched clothing patterns in scenes such as office, commuting, and home life has gradually increased (Figure 18). These products not only have a strong visual expression in appearance, but also provide a good aesthetic experience, meeting consumers' needs for both aesthetics and functionality. Through the innovative application of patched clothing patterns, these cultural and creative products show the perfect fusion of tradition and modernity, and expand the application boundaries of patched clothing patterns. (Figure 19)

Figure 17: "Seawater and River Cliff" Embroidered Wallet

Figure 18: "Creative Bookmarks for Civil and Military Officials" **Figure 19:** "Crane Robe" Clothing

In summary, the application of Nanjing brocade patched clothing patterns in modern cultural and creative products demonstrates its great potential in innovative design and cultural inheritance. By extracting traditional elements, innovating colors, and diversifying products, the patched clothing patterns not only enhance the modernity of traditional crafts, but also inject new vitality into the development of the cultural industry and broaden the dissemination and application of brocade culture in modern society.

Conclusion

This study systematically analyzes the historical background, cultural connotation and application of the pattern of the patched clothes of Nanjing brocade in modern cultural and creative products, deeply explores the importance of the patched clothes pattern in brocade culture, and provides new ideas for its inheritance and innovation in contemporary society.

The study shows that the pattern of the patched clothes of Nanjing brocade not only has profound historical and cultural value, but its artistic design and pattern patterns reflect the hierarchy and social structure of ancient China. Through the pattern distinction between the patched clothes of civil officials and military officials, the patched clothes pattern shows the visual expression of the official identity of traditional culture, embodies the noble temperament of civil officials and the brave spirit of military officials. The patched clothes pattern, with its unique symbolic meaning and aesthetic design, provides a solid cultural foundation for the brocade culture and provides a valuable reference for its innovative application in modern cultural and creative products.

This study also shows that the patched clothes pattern has great potential for application in modern design. By extracting and reorganizing traditional patterns, its innovative design in modern cultural and creative products can be realized, so that the patched clothes pattern not only maintains the essence of its historical culture, but also can be combined with modern aesthetic needs, giving new vitality to traditional culture. This process not only enhances the cultural added value of Yunjin products, but also promotes the improvement of its market competitiveness and further expands the application scenarios of Yunjin culture in contemporary society.

This study fills the gap in the research on the patched clothing pattern, emphasizes its dual value of cultural symbolism and artistic beauty, and provides theoretical support for the sustainable development of Yunjin. Through the exploration of digital display and innovative design, the study proposes a modern transformation path for the patched clothing pattern of Yunjin, which promotes its wide application in the cultural industry. In particular, the potential of the patched clothing pattern in high-end customization and modern design provides a new direction for the revival of Yunjin culture, and also provides valuable experience for the protection and innovation of intangible cultural heritage.

In summary, this study not only provides a new perspective for the cultural inheritance and innovation of Nanjing Yunjin patched clothing pattern, but also opens up a new path for its wide application in modern cultural and creative industries. By combining traditional culture with modern design, the value and cultural significance of the patched clothing pattern are more fully reflected, injecting new vitality into the sustainable development of Yunjin.

Research Suggestions

1. Design Innovation and Modernization of Patterns

Combining Nanjing Yunjin patching patterns with modern design trends, it is recommended to simplify traditional motifs and innovate with color schemes to align with contemporary aesthetics. Techniques such as geometric and abstract transformations can make these traditional patterns more suitable for today's cultural and creative product designs.

Leveraging high-tech materials and modern production techniques can enhance the applicability of Nanjing Yunjin in cultural products like apparel and home goods. For instance, using new eco-friendly materials allows products to retain traditional artistic style while incorporating modern functionality.

2. Enhancing Cultural Promotion and Market Branding

Creating a brand culture around Nanjing Yunjin through online and offline exhibitions, design competitions, and museum displays will boost public awareness and interest in Yunjin patching patterns.

By using social media and new media marketing, the cultural background and design stories of Nanjing Yunjin patching patterns can reach younger audiences. Formats such as short videos and live streaming bring traditional culture closer to everyday life, enhancing market appeal.

3. Integrating Cultural Tourism Resources

Incorporating Nanjing Yunjin patching patterns into Nanjing's cultural tourism industry by combining historical cultural displays with the sale of cultural and creative products can stimulate local economic development. Establishing Yunjin-themed cultural zones or creative parks in Nanjing can attract tourists and consumers, thereby boosting the local economy.

Integrating Nanjing Yunjin elements into tourism products, such as scarves and accessories, can spread Yunjin culture to a broader audience of visitors.

4. Strengthening the Protection and Inheritance System

Providing policy support by encouraging local governments, intangible cultural heritage protection organizations, and enterprises to jointly protect and pass down Nanjing Yunjin traditions is essential. Formulating subsidy policies to support artisans and encouraging more young people to learn and innovate in Yunjin craftsmanship will aid preservation efforts.

Increasing the training of Nanjing Yunjin artisans by establishing training and transmission centers can foster a generational model of skill preservation, bringing together master artisans, experienced craftsmen, and young learners to revitalize the craft.

5. Enhancing Market Support

Expanding sales channels for Nanjing Yunjin to include e-commerce platforms, themed stores, and cultural expos will make Yunjin products more accessible to consumers.

Collaborating with high-end design brands to incorporate Yunjin patching patterns into modern fashion design will enhance the artistic value and added value of these products, establishing them as iconic symbols within the cultural product market.

Through these strategies, the application of Nanjing Yunjin patching patterns in cultural and creative products can achieve greater innovation and heritage, offering a feasible pathway for the modern development of traditional culture while fostering the sustained growth of the cultural and creative industries.

References

- Bai, Y. & Wang, H. (2020). Cultural Connotation and Inheritance of The "Sea and Cliff" Pattern in Modern Fashion Design. *Silk*, 57(6), 120 - 129. DOI: 10.3969/j.issn.1001-7003.2020.06.020
- Cheng, X. (2022). Application of Traditional Patching Patterns in Qing Dynasty Official Uniforms in The New Chinese Illustration Style. *Shoe Craft and Design*, (18), 7 - 9.
- Fang, Q. (2021). *Application Research on The Patching Patterns from The Qing Dynasty from a Semiotic Perspective* (Master's thesis, Changchun University of Technology).
<https://link.cnki.net/doi/10.27805/d.cnki.gccgy.2021.000323>
- Huang, M. (2019). *Research on The Patterns and Protection of Nanjing Yunjin as an Intangible Cultural Heritage* (Master's thesis, Chongqing Normal University).
http://120.48.73.230:9299/kcms2/article/abstract?v=D99zBTMMfgyJJFuppTfvxDEbj0CC1o6cKrhyiUuE1ynxeSDu5VFsXnikVnft8ZKxwKwckZoqay-jqvJVrjFF6Z-ehNYSpjSiMH3FU5gaDQA6Wknx_11pVJHxzHE5nNaFGFVluczL_FfMzkkDR733p_pu23Zyl2_G5LJL_aVgdfMP0LW7D0_1oSh5drYCVNkdk89jf4XTzU=&uniplatform=NZKPT&language=CHS
- Ji, Y. & Lu, K. (2023). Research on Scarf Design Based on Patching Pattern Elements of Nanjing Yunjin. *Fashion Designer*, (9), 65 - 70. <https://doi.org/10.20100/j.cnki.cn11-4548/ts.2023.09.001>
- Ke, J. (2019). *Research on The Design Connotation of Qing Dynasty Court Clothing Patterns* (Master's thesis, Hubei University of Technology).
<https://link.cnki.net/doi/10.27131/d.cnki.ghugc.2019.000261>
- Li, X. & Luan, H. (2023). IP Character Product Design Based on The Beast Motifs of Qing Dynasty Patching Patterns. *Fashion Design and Engineering*, (2), 47 - 49.
- Liu, Y. (2020). *Visual Reconstruction of Qing Dynasty Official Patching Patterns in Narrative Contexts* (Master's thesis, Southwest Jiaotong University).
<https://link.cnki.net/doi/10.27414/d.cnki.gxnju.2020.001914>
- Niu, Q. & Zhang, X. (2024). A Semiotic Study of Auspicious Animal Motifs in Qing Dynasty Patching Patterns. *Art and Design (Theory)*, (5), 106-110.
<https://doi.org/10.16824/j.cnki.issn10082832.2024.05.027>

- Wang, Y. (2011). *Study on The Formation and Structure of Patching Patterns* (Doctoral dissertation, Donghua University). http://120.48.73.230:9299/kcms2/article/abstract?v=D99zBTMMfgzEyNWxjV5b5M64TTgPoolSjtWm01DXyAXg2yBoRvS1IRHgabWTFB5LLv8kas8qhMqQQjTubaZi9mr6CSq4xhoGgHSH9TF_unniZLYuZpBrjBzmgXQBfheHwln45WAnqhZ2jzZ4OcCeNYQ_Djjvfr5o6KF5yMgqEiuMlnM10GLb2m3EKLrtHCd&uniplatform=NZKPT&language=CHS
- Wang, Z. (2023). Research on Qing Dynasty Patching Patterns from a Semiotic Perspective. *Western Leather*, (24), 123-125.
- Zhang, D. (2013). *Symbol Jiangsu: Nanjing Yunjin*. Yilin Publishing House.

รูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง

ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

Participatory Market Management Model of the Peanut Farmers Group, Nikhom Sang Ton Eng Subdistrict, Mueang District, Lopburi Province

สุกัญญา พยุงสิน*

Sukunya Payungsin

Received: May 27, 2025 Revised: July 15, 2025 Accepted: July 24, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์สถานการณ์ด้านสภาพการผลิต ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง 2. วิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง และ 3. ออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงจำนวน 20 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม สทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1. ผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกถั่ว ได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตด้านการตลาด พบว่า ศักยภาพของกลุ่มในด้านการผลิต เกษตรกรผู้ปลูกถั่วมีการปลูกและจำหน่ายถั่วลิสงจำนวนมาก ประสบการณ์การทำมากกว่า 20 ปี แต่ยังไม่ได้รวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงมีองค์ความรู้ในการปลูกในการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะทำการรวบรวมเพื่อส่งขายให้กับคนกลางทางการตลาด และขายปลีกทางการตลาด พบว่าผลผลิตถั่วลิสงยังไม่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และขาดทักษะในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์แปรรูป การทำบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้าประจำชุมชน และช่องทางการตลาดในการจัดจำหน่าย 2. รูปแบบการตลาดการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงมี 2 กลยุทธ์ที่สำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT และการค้นหากลยุทธ์จาก TOWS Matrix ได้แก่ 1) กลยุทธ์เชิงรุก การสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายการผลิตถั่วลิสง 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสง บรรจุภัณฑ์ และตราสินค้าประจำชุมชน 3. ออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา ได้แก่

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: sukunya.p@lawasri.tru.ac.th

Assistant Professor, D.B.A., Management Science Faculty, Rajabhat Thepsatri University

Email: sukunya.p@lawasri.tru.ac.th

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแก่ชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการตลาดเพื่อการพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูป การถ่ายภาพผลิตภัณฑ์สำหรับการสร้างเพจ การจัดทำเว็บไซต์สำหรับจัดจำหน่าย และการทำคู่มือเผยแพร่

คำสำคัญ: การจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วม, กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This study aimed to 1. analyze the production status, capacity, and marketing development strategies of the peanut farmers' group; 2. examine the marketing models, processing practices, and value-addition strategies of the community enterprise of peanut farmers; and 3. design a knowledge-transfer framework for the development of peanut products and packaging within the study area. The research sample comprised 20 peanut farmers. Data were collected through fieldwork using participatory observation, focus group discussions, and in-depth interviews. Qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed three key results. First, analysis of production and marketing indicated that although farmers possessed over 20 years of experience in peanut cultivation and sales, they had not yet established a formal group. While knowledgeable in cultivation, farmers relied mainly on middlemen and local retail channels. Marketing challenges included the absence of organic certification, limited skills in value-addition, inadequate packaging and branding, and insufficient distribution channels. Second, the marketing models, processing, and value-addition strategies identified through SWOT analysis and TOWS Matrix suggested two major strategies: 1. a proactive strategy, emphasizing participation and the creation of a peanut production network; and 2. a corrective strategy, focusing on developing processed products, packaging, and community branding. Third, the knowledge-transfer framework designed for the peanut farmers included technology transfer for production, marketing knowledge for processed product development, product photography for online promotion, website development for distribution, and the creation of manuals for dissemination.

Keywords: Participatory Market Management, Peanut Farmers' Group, Community Enterprise

บทนำ

ประเทศไทยได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศกสิกรรม มีการเพาะปลูกพืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการทำการเกษตรกรรมในปัจจุบันนั้น ไม่เพียงแต่นำมาใช้เป็นอาหารเพื่อบริโภคทั้งภายในและนอกประเทศ แต่ปัจจุบันยังมีการนำไปแปลงเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพ วัตถุดิบผลิตภัณฑ์และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะเศรษฐกิจเหลือทิ้งทางการเกษตร ซึ่งหากสามารถนำมาเข้าสู่กระบวนการจัดการที่ถูกต้อง และพัฒนาโดยนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้มากกว่านับแสนล้านบาท รวมถึงเป็นแนวทางแก้ไขปัญหายั่งยืนอีกด้วย (เอส เอ็ม อี ไทยแลนด์, 2564) ภายใต้แผนพัฒนาฯ กลุ่มจังหวัด 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ได้กล่าวไว้ในด้านการส่งเสริมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมด้านการผลิต การรวมกลุ่มและการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น การดำเนินกิจกรรมในโครงการส่วนใหญ่มุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยแก่เกษตรกร แต่ยังไม่เน้นและให้ความสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มหรือนวัตกรรมให้แก่ผลผลิตด้านการเกษตร หรือการสร้างเรื่องราวและอัตลักษณ์ให้โดดเด่นเพื่อการแข่งขันสู่ตลาดภายในและภายนอกประเทศ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2, 2561)

จากผลสำรวจชุมชนและครัวเรือนในตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก การปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อชาวบ้าน หมู่ 5 ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เนื่องจากถั่วลิสงเป็นพืชที่อายุสั้น ใช้น้ำน้อย สามารถปลูกทดแทนข้าวได้ ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน นอกจากนี้พืชตระกูลถั่วยังเป็นพืชที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยใช้บริโภคและเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมแปรรูปต่างๆ ซึ่งผลผลิตพืชตระกูลถั่วมีไม่เพียงพอจึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศ แต่ขณะเดียวกันปริมาณผลผลิตกลับมีแนวโน้มลดลงตามพื้นที่การเพาะปลูก สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกพืชตระกูลถั่วลดลง เนื่องจากขาดแรงจูงใจเป็นผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำเมื่อเทียบกับพืชชนิดอื่น ๆ เกษตรกรขาดทักษะการแปรรูปในเชิงพาณิชย์ ขาดการรวมกลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) ถึงแม้มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยส่งเสริมสร้างอาชีพให้ในบางส่วน แต่อย่างไรก็ตามสินค้าที่จัดทำขึ้นก็ยังไม่ได้รับการตอบรับ อีกทั้งและไม่มีตลาดที่แน่นอนในการจัดจำหน่าย ด้วยสภาพพื้นที่ทำการปลูกถั่วลิสงจำนวนมาก การจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่เข้ามาสู่การพัฒนาภายในชุมชน มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จึงได้มีแนวคิดในการแปรรูปถั่วลิสง โดยมีการพัฒนาทักษะสมาชิกภายในกลุ่มทางด้านการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาความเชี่ยวชาญในการแปรรูปถั่วลิสงให้มีมาตรฐานตามความต้องการของผู้บริโภค การรวมกลุ่มของสมาชิกมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบความชำนาญของแต่ละบุคคล แลกเปลี่ยนความรู้สู่สมาชิกภายในกลุ่ม ร่วมกันทำการผลิตผลิตภัณฑ์ประจำกลุ่ม การสร้างตราประจำชุมชนของกลุ่ม และยังเป็นการสร้าง ความเข้มแข็งที่เพิ่มขึ้นภายในกลุ่มจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มที่เกิดจากความสมัครใจในการร่วมมือ เพื่อการพัฒนาภายในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่คนภายในชุมชน สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้นอีกด้วย การจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมจึงกลายเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่เข้ามาในการรวมกลุ่มของสมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง จากเหตุผลในข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ “รูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัด

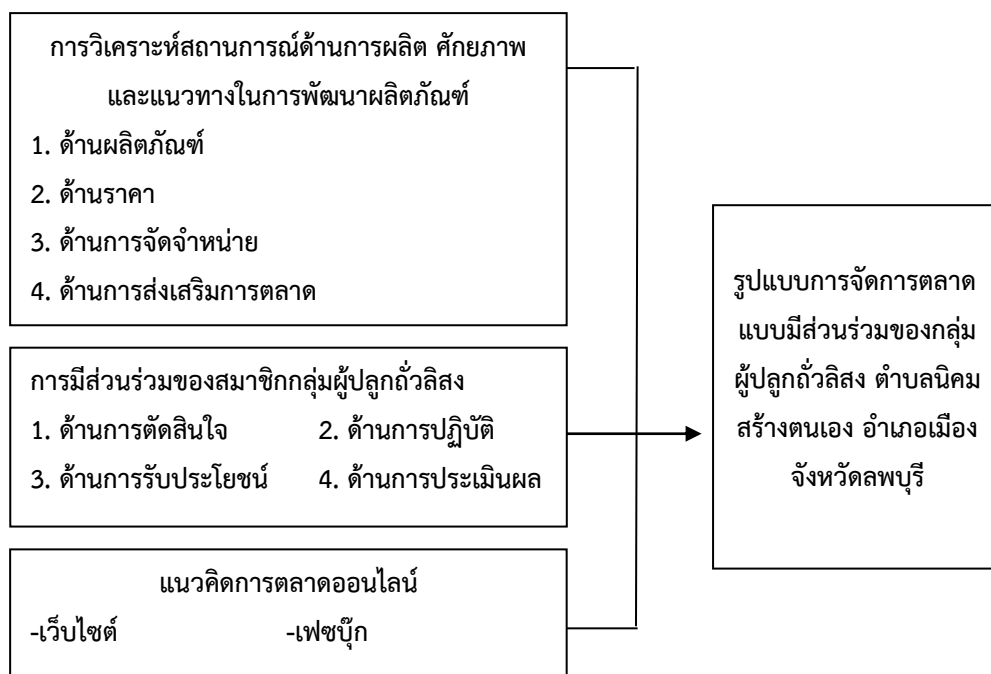
ลพบุรี” เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงได้มีรูปแบบการจัดการทางการตลาดที่เหมาะสมและยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดให้แก่ชุมชนได้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมีความสามารถในการแข่งขันทางการค้าเพื่อความยั่งยืนในที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์สถานการณ์ด้านสถานภาพการผลิต ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. วิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
3. ออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ใช้กรอบแนวคิด การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการผลิต ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ใช้แนวคิดของ Kotler & Armstrong (2014) และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกใช้แนวคิดของ Cohen & Uphoff (1990) และแนวคิดการตลาดออนไลน์ของ วัลย์ลดา พรเมเวียง (2561)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มสมาชิกเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น มีประสบการณ์ในการปลูกถั่วลิสงมาอย่างยาวนาน มีบทบาทในการผลิตและจำหน่ายถั่วลิสงในชุมชน และมีความรู้หรือความคิดเห็นที่สามารถสะท้อนบริบทการผลิตและการตลาดของถั่วลิสงในพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ถูกกำหนดตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงพัฒนา (Developmental Qualitative Research) ซึ่งมุ่งเน้นที่ความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) คือ เมื่อผู้วิจัย พบว่า ไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติมจากการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม จำนวนดังกล่าวจึงถือว่าเพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ทั้งนี้ จำนวน 20 คน ยังครอบคลุมความหลากหลายของผู้มีบทบาทในกระบวนการผลิตและการตลาด ตั้งแต่เกษตรกรรายย่อย ผู้รวบรวมผลผลิต ไปจนถึงผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แบบสำรวจผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อต้องการทราบจำนวนประชากรที่จะศึกษา และวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสภาพการผลิต ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้แบบสำรวจเป็นคำถามปลายเปิด สำหรับเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างและพัฒนาคำถามที่จะนำไปสู่การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยในขั้นถัดไป

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยมีการเตรียมหัวข้อสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ ตามแนวคิดและหลักการในการวิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ประกอบด้วย การประเมินความเที่ยงตรงทั้งเชิงพินิจและเชิงเนื้อหา รวมทั้งใช้เทคนิคการตรวจสอบความน่าเชื่อถือในรูปแบบคุณภาพ ได้แก่ เทคนิคสามเส้าและการตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือมีความแม่นยำ ครอบคลุม และสามารถสะท้อนข้อมูลได้อย่างแท้จริงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยใช้เทคนิคต่างวิธี (Methods Triangulation) ในการเก็บรวบรวมภาคสนาม จะนำไปตรวจสอบและยืนยันถึงความถูกต้องในความเที่ยงตรงของข้อมูล และความเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยวิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่

การสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง การสนทนากลุ่มย่อย การจัดบันทึกประสบการณ์ภาคสนาม เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

2.3.2 ผู้วิจัยใช้เทคนิคต่างผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยการนำข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่าน หรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีกครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การสำรวจและทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษา และนำมาสรุปผลอย่างครบถ้วนที่สุด โดยเริ่มจากการดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูล ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีรายละเอียดตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1: วิเคราะห์สถานการณ์ด้านสถานภาพการผลิต ศักยภาพและแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

1. ผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงในด้านศักยภาพ การผลิต การแปรรูป การตลาด เพื่อทบทวนวรรณกรรมสำหรับการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และตัวแปรที่ต้องการศึกษา รวมทั้งสร้างแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2. ผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การเก็บข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่จริงจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดสนทนากลุ่ม รวมทั้งระดมความคิดเห็นที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ผู้นำกลุ่ม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเฉพาะการสำรวจพื้นที่และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยศึกษา สำรวจ และประเมินศักยภาพของกลุ่ม ทรัพยากรการผลิต การตลาด

2.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม และการสำรวจพื้นที่ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ด้านความพร้อมและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2: วิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

1. ผู้วิจัยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2. ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่ม และเวทีเสวนาสรุปประเด็นโดยกำหนดหัวข้อของการสัมภาษณ์เป็นแนวการพูดคุยแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่ม

เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยระดมความคิดเห็นจากสหกรณ์กลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานและสรุปบทเรียนการวิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่เหมาะสม ด้วยการเพิ่ม ทักษะโดยการจัดโครงการอบรมการดำเนินงานด้านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ออกแบบ บรรจุภัณฑ์ ออกแบบตราสินค้าประจำชุมชน

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่เข้าร่วมสหกรณ์กลุ่มและเวทีเสวนาสรุปในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี จำนวน 20 คน

4. ข้อมูลที่ได้จากการจัดสหกรณ์กลุ่มและจากการวิเคราะห์ SWOT ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมา วิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวางแผนในการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วม ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ต่อไป

5. ดำเนินการโดยการจัดการความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และตราสินค้า ประจำชุมชน ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน และสร้างเครือข่ายพันธมิตรและการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายจากเกษตรกรภายในชุมชนที่ตำบล นิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3: ออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และ บรรจุภัณฑ์ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการการออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา ด้านการพัฒนาการแปรรูปถั่วลิสง การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยการ ออกแบบช่องทางการจัดจำหน่ายแบบ Online และการจัดทำคู่มือแนวทางขั้นตอนแปรรูปถั่วลิสง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนั้น ได้นำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนพรรณนาเชิงเหตุผล โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล ด้านกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กับการเก็บข้อมูลภาคสนาม และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการปรับแนวคิดตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน เพื่อเพิ่มความแม่นยำของการวิจัยแล้วจึงนำมาแยกเนื้อหา และนำเสนอโดยการบรรยายสรุปเชิงพรรณนา เพื่อนำมา ประกอบการสรุปการอภิปราย สถานการณ์ด้านสถานภาพการผลิต ศักยภาพ แนวทางการพัฒนาด้านการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1: วิเคราะห์สถานการณ์ด้านสถานภาพการผลิต ศักยภาพและแนวทาง ในการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียด ดังนี้ มีการปลูกและจำหน่ายถั่วลิสงจำนวนมาก มีเกษตรกรผู้ปลูกถั่ว ในพื้นที่ จำนวน 200 ไร่ โดยมีประสบการณ์การทำ

มากกว่า 20 ปี แต่ยังไม่ได้รวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์มา และบางส่วนเก็บเมล็ดพันธุ์เอง เกษตรกรเก็บผลผลิตขายโดยการรวบรวม เพื่อส่งขายให้กับพ่อค้าท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรอำเภอ และขายปลีก โดยราคาขายจะอยู่ที่ 260 - 280 บาท/ถัง หรือโดยเฉลี่ย กระสอบละ 1,200 บาท กลุ่มเกษตรกรมีสภาพปัญหาคือ สมาชิกมีความเห็นที่แตกต่างกัน ทำให้มีการถอนตัวออกจากรวมไป แต่ความสำเร็จในระยะยาวยังต้องมีการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง และยังมีขาดรูปแบบการจัดการตลาด และการทำตลาดเชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับ ทางกรมวิชาการเกษตรที่บอกถึงปัญหาการจัดการหาเมล็ดพันธุ์ที่ดีที่ยังขาดแคลนจนต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน โดยจังหวัดลพบุรี เป็นจังหวัดเป้าหมายในการจัดตั้ง ศูนย์เมล็ดพันธุ์ด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงตำบลนิคมสร้างตนเองมืองค์ความรู้ ในการปลูก และเก็บเมล็ดถั่วขาย โดยการรวบรวมเพื่อส่งขายให้กับผู้ใหญบ้านหมู่ที่ 5 เกษตรอำเภอ และขายปลีก แต่ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาด ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีผู้นำกลุ่มฯ เกษตรกร มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน (SWOT Analysis) ของกลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสง ดังนี้

<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (STRENGTHS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงมีความชำนาญในการเพาะปลูก ถั่วลิสงเป็นอย่างดี ซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ปัญหาการเพาะปลูก สามารถดูแลผลผลิตให้ออกมาตรงตามมาตรฐานของการตลาดที่ทำการรับซื้อถั่วลิสงดิบ 2. มีการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตถั่วลิสงล่วงหน้ากับพ่อค้าคนกลางที่มีความแน่นอนในการให้ราคาและรับผลผลิตทั้งหมดเพื่อไปจำหน่ายต่อมีเครือข่ายการผลิตรถั่วลิสงอยู่ในบริเวณใกล้เคียง 3. ผลผลิตมีความสมบูรณ์และพร้อมต่อการขายสดและการแปรรูป 4. เกษตรกรสามารถคัดกรอง เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ได้อย่างถูกวิธีเพื่อรักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้สำหรับการปลูกในครั้งต่อไป 	<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (WEAKNESSES)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดความรู้เรื่องการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อ ยอดใหม่ๆเพื่อให้เป็นจุดขายเพิ่มความหลากหลายให้กับผู้บริโภค 2. ขาดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราประจำกลุ่มสำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูป 3. ขาดการทำการตลาดอย่างต่อเนื่องอาจทำให้ลูกค้าไม่รู้แหล่งปลูกถั่วลิสงและยังขาดช่องทางทางการสื่อสารกับผู้บริโภคในช่องทางต่างๆ
<p style="text-align: center;">โอกาส (OPPORTUNITIES)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนให้ความสนับสนุนทางด้านวิชาการ และให้การสนับสนุนดูแลเกษตรกรให้มีรายได้ที่เหมาะสม 2. จังหวัดลพบุรีมีมีนโยบายสู่การลด ละ เลิกการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมี โดยจัดหาสิ่งทดแทนที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร 3. แนวโน้มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพ ถั่วลิสงเป็นผลิตภัณฑ์ทางเลือกของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพและกระแสดิยมสินค้าเกษตรปลอดภัย (เกษตรอินทรีย์) 4. ช่องทางการรับซื้อของผู้บริโภคมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นเป็นการเพิ่มโอกาสทางการตลาด 	<p style="text-align: center;">อุปสรรค (THREATS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวน ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน 2. เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน และแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ถูกจำกัดด้วยมาตรฐานต่างๆ 3. ปัจจัยต่างๆ ด้านการเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว เช่น ค่าปุ๋ย ค่าแรงงานมีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น 4. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลต่อแรงงานในการเพาะปลูก 5. โรคระบาดในพืชประเภทถั่วลิสงมีปริมาณมาก

ภาพ 2 ตารางวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน (SWOT Analysis)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2: วิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสง ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียดจากการจัด สทนากลุ่มและเวทีเสวนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์และวิเคราะห์ โดยใช้ เครื่องมือดังต่อไปนี้

	โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
	1. มีนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสนับสนุน 2. จังหวัดลพบุรีมีนโยบายสู่การตลาด เลิกการใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีโดยจัดหาสิ่งทดแทนที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร 3. แนวโน้มผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพกระแสนิยมสินค้าเกษตรปลอดภัย 4. ช่องทางการรับซื้อของผู้บริโภคมีความหลากหลายมากขึ้นเป็นการเพิ่มโอกาสทางการตลาด	1. ราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน 2. ขาดโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนและแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 3. ปัจจัยต่างๆ ด้านการเพาะปลูกมีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น 4. การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลต่อแรงงานในการเพาะปลูก 5. โรคระบาดมีปริมาณมาก
จุดแข็ง (Strengths)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO STRATEGY)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (ST STRATEGY)
1. มีความชำนาญในการเพาะปลูกผลผลิตให้ออกมาตรงตามมาตรฐาน 2. มีการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตถั่วลิสงล่วงหน้ามีความแน่นอนในการให้ราคาและรับผลผลิตทั้งหมดเพื่อไปจำหน่ายต่อ 3. มีเครือข่ายการผลิตถั่วลิสง 4. ผลผลิตมีความสมบูรณ์และพร้อมต่อการขายสดและการแปรรูป 5. มีการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ได้อย่างถูกวิธีเพื่อรักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์	$S_1 S_3 S_4 O_1 O_2$ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายการผลิตถั่วลิสง	
จุดอ่อน (Weaknesses)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (WO strategy)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT STRATEGY)
1. ขาดความรู้เรื่องการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดใหม่ๆ เพื่อให้เป็นจุดขายเพิ่มความหลากหลายให้กับผู้บริโภค 2. ขาดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราประจำกลุ่มสำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูป 3. ขาดการทำการตลาดอย่างต่อเนื่องและยังขาดช่องทางการสื่อสารผู้บริโภคในช่องทางต่างๆ	$W_1 W_2 W_3 O_1 O_3$ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสงบรรจุภัณฑ์ และตราสินค้าประจำชุมชน	

ภาพ 3 ตารางวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาด้านการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง (ที่มา: สุกัญญา พยุงสิน, 2567)

1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) มีรายละเอียด ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายการผลิตถั่วลิสง

1. จัดเวทีประชุมร่วมกันกับผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีความสนใจเพื่อร่วมกันวางแผนและบริหารจัดการรูปแบบการทำการตลาด การเพาะปลูก การพัฒนาทักษะ ส่งเสริมให้มีมีการปลูกถั่วลิสงที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้นจนถึงการพัฒนาไปถึงการปลูกแบบสินค้าเกษตรปลอดภัย (เกษตรอินทรีย์) และการรวมกลุ่มที่มีความชัดเจนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่กระบวนการรองรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไปในอนาคต ความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมของชุมชน จะสร้างและกระจายรายได้ให้แก่คนภายในชุมชนเพิ่มขึ้น สร้างความยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายในชุมชนให้ดีขึ้นอีกด้วย

2. การสร้างเครือข่ายพันธมิตรและการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายจากเกษตรกรภายในชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และซึ่งเป็นการเพาะปลูกถั่วลิสงหลังจากการทำนาปลูกข้าว เพื่อเป็นการสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ครอบครัว โดยการปลูกถั่วลิสงได้มีการร่วมมือกันในการปลูกถั่วและการเก็บเกี่ยว โดยที่ยังคงรูปแบบการช่วยเหลือกันภายในชุมชนเมื่อมีแปลงที่พร้อมสำหรับการเก็บเกี่ยวเกษตรกรภายในชุมชนจะให้ความร่วมมือในการเก็บผลผลิตเพื่อให้ทันตามฤดูกาลและทันตามเวลาในการจัดส่งไปยังพ่อค้าคนกลาง รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยภายในท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างมูลค่าให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาปรับปรุงช่วยเหลือในด้านกระบวนการเพาะปลูกที่มีปัญหาจากศัตรูของถั่วลิสง เช่น โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือการเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำปรึกษา

2. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) มีรายละเอียดดังนี้

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสง บรรจุภัณฑ์ และตราสินค้าประจำชุมชน

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสงเพื่อเพิ่มมูลค่า และเพื่อสร้างรายได้รวมถึงการกระจายรายได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสงโดยการนำวัตถุดิบจากฝักถั่วลิสงที่ตกเกรดไม่ได้ขนาดฝักตามความต้องการของตลาดนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมรับประทาน ได้แก่ ถั่วกรอบแก้ว และถั่วสมุนไพรมะพร้าว ที่ได้นำเอาวัตถุดิบจากชุมชนมาร่วมในการทำเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการเก็บเกี่ยวคัดเลือกฝักถั่วลิสง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การพัฒนาตราสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย

2. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าประจำชุมชนผู้วิจัยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการพร้อมทั้งการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อใช้ข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มี การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มเกษตรกรฯ ได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง โดยให้สมาชิกในกลุ่มร่วมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและแสดงความคิดเห็นต่อการออกแบบตราผลิตภัณฑ์ที่มาจากกระดุมความคิดของสมาชิกกลุ่มฯ และได้สอบถามไปยังกลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าที่ทางกลุ่มได้คัดเลือก จึงออกมาในรูปแบบที่ร่วมกันออกแบบร่วมกัน

ภาพ 4 ตราผลิตภัณฑ์สำหรับบรรจุภัณฑ์

ผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3: ออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่องการผลิตและการตลาดเพื่อพัฒนาตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ซึ่งมีขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้อบรมกลุ่มสมาชิกฯ ในการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์เพื่อใช้สำหรับการสร้างเพจสร้างเว็บไซต์

ภาพ 5 <https://www.facebook.com/profile.php?id=61554563820332> หรือถั่วลายเสือ ลพบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการตลาดแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี” มีประเด็นนำมาอภิปรายดังนี้

1. จากผลการศึกษารายงาน พบว่า สถานการณ์ด้านการผลิต ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาตลาดของกลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสง มีการปลูกและจำหน่ายถั่วลิสงจำนวนมาก มีเกษตรกรผู้ปลูกถั่ว แต่ยังไม่ได้รวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ เกษตรกรเก็บผลผลิตขายโดยการรวบรวมเพื่อส่งขายให้กับพ่อค้าท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรอำเภอ และ ขยายปลีกกลุ่มเกษตรกรมีสภาพปัญหาคือ สมาชิกมีความเห็นที่แตกต่างกัน ทำให้มีการถอนตัวออกจากกลุ่มไป แต่ความสำเร็จในระยะยาวยังต้องมีการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง และยังคงขาดรูปแบบการจัดการตลาด และการทำตลาดเชิงรุก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร พรหมพันธุ์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการตลาดสินค้าการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรในภาคกลาง พบว่า การขาดการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ ทำให้เกษตรกรไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือเข้าถึงตลาดที่ให้ราคาสูงได้ อีกทั้งยังประสบปัญหาด้านการสื่อสารและความร่วมมือภายในกลุ่มซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนา นอกจากนี้กลุ่มยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ถือเป็นข้อจำกัดด้านการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ หากสามารถยกระดับมาตรฐานและรับรองผลิตภัณฑ์ได้ ก็จะเป็นโอกาสในการขยายตลาดและเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย เกตุสิงห์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในประเทศไทย พบว่า ถ้ากลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกให้ความสำคัญต่อการปลูกและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์จะสามารถเพิ่มมูลค่าและขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศได้

2. วิเคราะห์รูปแบบการตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าถั่วลิสงของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายพันธมิตร พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีความสนใจเพื่อร่วมกันวางแผนและบริหารจัดการรูปแบบการทำตลาด การเพาะปลูก การพัฒนาทักษะ ส่งเสริมให้มีการปลูกถั่วลิสงที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้นจนถึงการพัฒนาไปถึงการปลูกแบบสินค้าเกษตรปลอดภัย (เกษตรอินทรีย์) และการรวมกลุ่มที่มีความชัดเจนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าสู่กระบวนการรองรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไปในอนาคต ความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมของชุมชน จะสร้างและกระจายรายได้ให้แก่คนภายในชุมชนเพิ่มขึ้น สร้างความยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรภายในชุมชนให้ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพร พุทธิโกษา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการยกระดับผลิตภัณฑ์เกษตรสู่มาตรฐาน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรร่วมกันกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเมื่อมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มที่ชัดเจนและมีเป้าหมายร่วมกัน จะช่วยให้การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร บุญเกื้อ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของเครือข่ายพันธมิตรในการพัฒนาเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรอินทรีย์ พบว่า การรวมตัวกลุ่มของเกษตรกรโดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมเป็นพี่เลี้ยงจะช่วยให้กระบวนการพัฒนาด้านทักษะการผลิต การตลาด และการเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้

และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน และกลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และตราสินค้าประจำชุมชน พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสงเพื่อเพิ่มมูลค่า และเพื่อสร้างรายได้รวมถึงการกระจายรายได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสงโดยการนำวัตถุดิบจากฝักถั่วลิสงที่ตกเกรดไม่ได้ขนาดฝักตามความต้องการของตลาด นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมรับประทาน ได้แก่ ถั่วกรอบแก้ว และถั่วสมุนไพโร ที่ได้นำเอาวัตถุดิบจากชุมชน มาร่วมในการทำเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวดี ใจตรง (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเพิ่มมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากผลผลิตตกเกรดในชุมชน: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป พบว่า การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลผลิตตกเกรดของชุมชนด้วยการนำวัตถุดิบเหลือใช้หรือไม่ได้มาตรฐานมาแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ช่วยเพิ่มมูลค่า สร้างเอกลักษณ์ของสินค้าชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ แก้วคำ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงแปรรูป เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน พบว่า การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสงสามารถทำให้เกิดทักษะในการผลิตและศักยภาพ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP หากมีการพัฒนาในด้านบรรจุภัณฑ์ การตลาด และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะสามารถยกระดับสินค้าชุมชนจากวัตถุดิบท้องถิ่นไปสู่ตลาดที่กว้างขึ้นได้

3. ออกแบบแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ถั่วลิสงของกลุ่มเกษตรกร ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการตลาดเพื่อการพัฒนาตลาดผลิต การถ่ายภาพผลิตภัณฑ์สำหรับการ สร้างเพจ การจัดทำเว็บไซต์สำหรับจัดจำหน่าย การทำคู่มือเผยแพร่ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตแก่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศารัตน์ โชติเชย และกิตติชัย เจริญชัย (2562) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอินทรีย์ เพื่อยกระดับคุณภาพการผลิต และการเพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าเกษตร อินทรีย์และผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดจะต้องพัฒนาคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ จนได้รับการรับรอง มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) หรือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Agricultural Certification Thailand: ACT) มากขึ้น ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีต้นทุนการผลิตลดลงและมีช่องทางการ ตลาดมากขึ้นก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นผู้มีความสามารถในการผลิตและการตลาด ทำให้มีความสามารถในการ แข่งขันเพิ่มขึ้น รวมทั้งทำให้วิสาหกิจชุมชนอยู่รอดและเติบโตได้อย่างยั่งยืนเพื่อก้าวสู่ผู้จัดการฟาร์มที่เป็นมืออาชีพ (Smart Farmer) และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์ (2557) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบางหัวเสือ จังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การศึกษา แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนตามแนวแนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างขีดความสามารถ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่ชุมชน เพื่อเพิ่มความหลากหลายและสร้างผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง และใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นความเป็นไปได้ในการนำไปผลิตต่อยอดพัฒนาบรรจุภัณฑ์ อีกทั้งยังสามารถนำองค์ความรู้ ที่ได้รับไปเป็นวิทยากร การศึกษานอกระบบ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่นที่สนใจ เป็นการแบ่งปันระหว่างชุมชน และสร้าง เครือข่ายเพื่อการความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสงลายเสือยื่นเอกสารเพื่อให้ได้รับในผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) หรือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Agricultural Certification Thailand: ACT) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค

2. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นต้นแบบและการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล เพื่อเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเพาะปลูกถั่วลิสงอินทรีย์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหรือศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการผลิต หรือการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ประจำชุมชนให้แก่ผู้สนใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยความต้องการหรือความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง ตำบลนิคมสร้างตนเอง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาความคาดหวังหรือผลที่ได้รับจากการที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนากระบวนการผลิต การตลาด เครือข่าย พันธมิตร เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). รายงานสถานการณ์การผลิตและแนวทางการส่งเสริมพืชตระกูลถั่วในประเทศไทย. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ธนพร พุทธิโกษา. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการยกระดับผลิตภัณฑ์เกษตรสู่มาตรฐาน. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 14(2), 85 – 97.
- ณัฐวดี ใจตรง. (2562). การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากผลผลิตตกเกรดในชุมชน: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 36(3), 112 – 123.
- นิตารัตน์ โชติเชย และกิตติชัย เจริญชัย. (2562). รูปแบบการจัดการนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอินทรีย์เพื่อยกระดับคุณภาพการผลิต และการเพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตรอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดในจังหวัดมหาสารคาม. รายงานการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ปีงบประมาณ 2561. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. <https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M127667/Chotechoei%20Nisararat.pdf>
- วัลย์ลดา พรมเวียง. (2561). การสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของหมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบบ้านคลองทรายใน (ICT 418 KL YALA). ทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2561. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. DSpace Repository. <https://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yr/5557>
- ศิริพร พรหมพันธุ์. (2563). การพัฒนาการตลาดสินค้าการเกษตรของกลุ่มเกษตรกรในภาคกลาง [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2. (2561). แผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 (ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง). ลพบุรี. สุภาพร บุญเกื้ออำเภอ. (2564). บทบาทของเครือข่ายพันธมิตรในการพัฒนาเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรอินทรีย์. วารสารเศรษฐกิจและสังคมเกษตร, 20(1), 34 – 48.
- สุรัชย์ แก้วคำ. (2563). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงแปรรูปเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน. วารสารเศรษฐกิจและการจัดการภาคเหนือ, 9(1), 57–70.
- อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์. (2557). รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบางหัวเสือ จังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์ราชชมงคลธัญบุรี, 1(2), 126 – 151.
- อรทัย เกตุสิงห์. (2561). แนวทางการส่งเสริมการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรรายย่อยในประเทศไทย. วารสารวิชาการเกษตร, 34(2), 45 – 58.

เอส.เอ็ม.อี.ไทยแลนด์. (2564). *เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร*.

<https://www.smethailandclub.com/entrepreneur-4565-id.html>

Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1990). *Rural Development Participation*. McGraw-Hill.

Kotler P. & Armstrong G. (2014). *Principles of Marketing* (15th ed.). Pearson Education.

ประสิทธิผลของการอบรมและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การจัดอบรม
เชิงปฏิบัติการนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน เรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์
Effectiveness of Training and Curriculum Development Guidelines for
Community Happiness Innovation on Creative Community Leadership

วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์*
Wasita Kerdphon Prasopsak

Received: July 14, 2025 Revised: July 29, 2025 Accepted: August 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน เรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรมในอนาคต โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมอบรม จำนวน 120 คน เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย การประเมินประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน เรื่องภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ระดับที่ 1: ความพึงพอใจ ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมของวิทยากรและเนื้อหา ระดับที่ 2: ความรู้ความเข้าใจ หรือ การเรียนรู้ ความรู้และความเข้าใจหลังการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับที่ 3: การนำความรู้ไปใช้ หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผู้นำชุมชนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะ และขยายผลการเรียนรู้สู่เครือข่ายผู้นำชุมชนอื่น ๆ ระดับที่ 4: ผลลัพธ์ในชุมชน พบว่า ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน เช่น การจัดทำโครงการพัฒนาสุขภาวะ และการสร้างเครือข่ายผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์เชิงการเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน ได้แก่ การริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะ การจัดการสิ่งแวดล้อม การสร้างเครือข่ายผู้นำ และการต่อยอดโครงการใหม่ในชุมชน และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรมในอนาคต ผู้นำชุมชนต้องการให้เพิ่มระยะเวลาอบรม เพิ่มเนื้อหาทักษะการได้ข การสร้างนวัตกรรมชุมชน และควรมีการอบรมต่อเนื่องเพื่อต่อยอดทักษะที่ได้รับ

คำสำคัญ: นวัตกรรมสร้างสุข, ประสิทธิภาพ, อบรมเชิงปฏิบัติการ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Assistant Professor Dr., Master of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Thepsatri Rajabhat University

Abstract

This study aimed to examine the effectiveness of the Community Happiness Innovation Workshop: Creative Community Leadership organized by Thepsatri Rajabhat University, as well as to explore recommendations for future curriculum development and training. A mixed-methods research design was employed, integrating both quantitative and qualitative approaches. The study population comprised 120 community leaders who participated in the training. Research instruments included questionnaires and semi-structured interviews, while data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and content analysis.

The findings revealed four levels of training effectiveness. Level 1: Satisfaction – participants reported the highest level of satisfaction, particularly with the appropriateness of the instructors and the content. Level 2: Knowledge and Understanding – post-training knowledge and comprehension were rated at the highest level. Level 3: Knowledge Application and Behavioral Change – participants successfully applied the acquired knowledge to initiate health promotion activities and disseminated learning outcomes to wider community leader networks. Level 4: Community Outcomes – communities demonstrated significant improvements, including the implementation of wellness development projects, environmental management initiatives, creative leadership networks, and the development of new community projects. Recommendations for future curriculum and training development include extending the training duration, incorporating content on coaching skills and community innovation, and providing continuous training to build on and sustain the skills acquired.

Keywords: Innovation for Well-being Creation, Effectiveness, Practical Training Workshops

บทนำ

ปัจจุบัน สังคมโลกเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาชุมชนที่พึ่งพาเพียงนโยบาย จากส่วนกลางอาจไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างศักยภาพ ของผู้นำชุมชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาชุมชนบนฐานความสุขที่มุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างรอบด้าน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ, 2562)

ผู้นำชุมชนในยุคปัจจุบันจึงต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการคิดเชิงระบบ พร้อมทั้งสามารถ สร้างแรงบันดาลใจ เชื่อมโยงทุนทางสังคม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างแท้จริง (วิทวัส ช่างคร และมีชัย ออสุวรรณ, 2566) อย่างไรก็ตาม แม้ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของการเป็นผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ แต่โอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่เหมาะสมกับบริบท ของตนเองยังมีจำกัด (WHO, 2022) ดังนั้น การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการส่งเสริมภาวะผู้นำ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือ ปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับบทบาทของกรมการพัฒนาชุมชน ที่ได้ส่งเสริมให้ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนผ่านกลไก “ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน” ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อน กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและตำบล (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559) การพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยศักยภาพของ “ผู้นำชุมชน” ที่สามารถขับเคลื่อนและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของคน ในชุมชนอย่างยั่งยืน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) แนวคิด “นวัตกรรมสร้างสุข ในชุมชน” จึงกลายเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์ มองเห็นศักยภาพของชุมชน และสามารถพัฒนาชุมชนบนฐานของความสุขและความยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

การอบรมเชิงปฏิบัติการที่ออกแบบให้ตอบโจทย์ทั้งความรู้ ทักษะ และการลงมือปฏิบัติจริงจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะในรูปแบบที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจผ่านกระบวนการโค้ชและกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำ แต่ละพื้นที่ผู้นำชุมชน ควรเป็นผู้ที่มีลักษณะโดดเด่น เป็นที่ยอมรับในพื้นที่ สามารถสร้างความสัมพันธ์กับอาสาพัฒนาชุมชน และมีบทบาทในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมืออย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต้องสามารถผสมผสานระหว่างการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานและการใส่ใจในความต้องการ ของผู้ร่วมงานในชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยใช้ทักษะในการถ่ายทอดประสบการณ์ การสร้างความคิดสร้างสรรค์ และการกระตุ้นทัศนคติของประชาชนให้เกิดความตระหนักและพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาไปด้วยกัน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559) การพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนความรู้และทักษะส่วนบุคคล แต่ยังเป็นการสร้าง ผู้นำที่สามารถเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการสร้างสุขร่วมกัน ดังนั้น การประเมินประสิทธิผล ของการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมสร้างสุข จึงเป็นหัวใจสำคัญในการสะท้อน ผลลัพธ์เชิงพฤติกรรม ทัศนคติ และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้จริง

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน: การพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์” จัดขึ้นระหว่างวันที่ 26 – 27 พฤษภาคม 2568 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กิจกรรมดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้สามารถนำแนวคิดนวัตกรรมสร้างสุขไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุปการดำเนินโครงการการอบรมประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งครอบคลุมหัวข้อสำคัญ เช่น ภาวะผู้นำชุมชนยุคใหม่ เทคนิคการโค้ชเพื่อการพัฒนา การบริหารจัดการนวัตกรรมในชุมชน และการสร้างแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาชุมชน ผู้เข้าร่วมอบรม จำนวน 120 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนจากหลากหลายพื้นที่ในจังหวัดลพบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง

ผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้ผู้นำชุมชนสามารถเรียนรู้และพัฒนาแนวทางการสร้างสุขในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเกิดเครือข่ายผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และขยายผลแนวทางการพัฒนาชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

การจัดโปรแกรมการฝึกอบรมที่มุ่งพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำชุมชนในหลายพื้นที่และมีการประเมินผลกระทบบนหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการใช้กรอบการประเมินของระดับการประเมิน 4 ระดับ (Kirkpatrick’s Four Levels of Evaluation) โดยทั่วไปแล้วการประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรมของผู้เข้าร่วมและความคิดเห็น (การตอบสนอง) หรือการประเมินความรู้ (การเรียนรู้) ไม่มีทำการประเมินที่ชัดเจนและเป็นระบบเกี่ยวกับผลลัพธ์ในระดับพฤติกรรม (พฤติกรรม) และผลกระทบในระดับชุมชนหรือองค์กร (ผลลัพธ์)

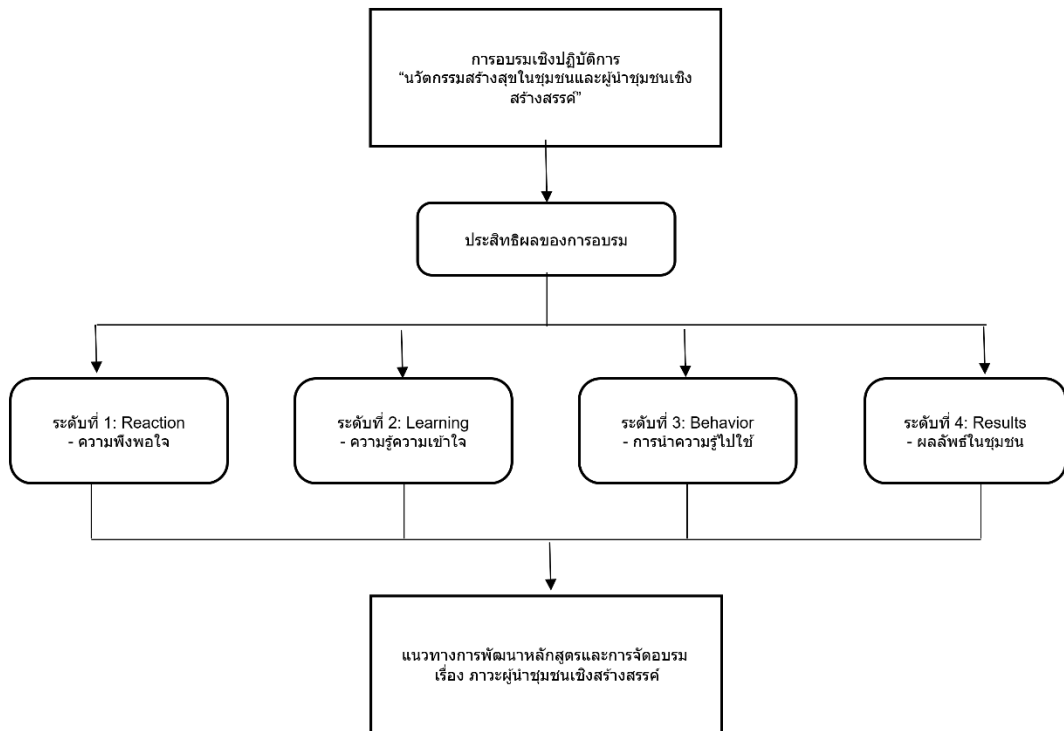
งานวิจัยนี้มุ่งหวังที่จะสำรวจการประเมินผลอย่างครอบคลุมของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ โดยการประยุกต์ใช้การประเมินของ Kirkpatrick’s Four Levels of Evaluation แต่ละระดับ และเชื่อมโยงกับข้อเสนอทางนโยบายและการดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งตอบสนองความต้องการที่ผ่านการทดสอบและมีบริบทของการเป็นผู้นำชุมชนในโลกที่ยั่งยืนในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการอบรมและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน เรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรมในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ แนวคิดรูปแบบการประเมิน Kirkpatrick’s Four Levels of Evaluation ในการประเมินประสิทธิผลโครงการอบรม Kirkpatrick (2005) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความพึงพอใจต่อการอบรม (Reaction) 2. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ (Learning) 3. การนำความรู้ไปใช้จริง (Behavior) และ 4. ผลสัมฤทธิ์หรือความเปลี่ยนแปลงในระดับองค์กรหรือชุมชน (Results)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบผสมผสาน (Mixed Methods Research Design) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อประเมินประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการ “นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน: การพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์” ตามกรอบแนวคิดการประเมินผล 4 ระดับของ Kirkpatrick ได้แก่ ระดับที่ 1: การตอบสนอง (Reaction), ระดับที่ 2: การเรียนรู้ (Learning), ระดับที่ 3: การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior), และระดับที่ 4: ผลลัพธ์ (Results)

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน: การพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ วันที่ 26 – 27 พฤษภาคม 2568 จัดโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ประจำปี 2568 จำนวน 120 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อประเมินประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2: ความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 3: ความรู้ความเข้าใจ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 4: การนำความรู้ไปใช้จริงในการพัฒนาชุมชน จำนวน 2 ข้อ

แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับผู้เข้าอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับนวัตกรรมสร้างสุข ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นและมีการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.928 โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากสิ้นสุดโครงการอบรม แจกแบบสอบถามให้กับผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน: การพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ วันที่ 26 - 27 พฤษภาคม 2568 จัดโดย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ประจำปี 2568 เพื่อประเมินระดับ ระดับที่ 1: การตอบสนอง (Reaction), ระดับที่ 2: การเรียนรู้ (Learning), ระดับที่ 3: การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior), และระดับที่ 4: ผลลัพธ์ (Results) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน 10 คน ที่ได้รับการคัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่แสดงบทบาทโดดเด่นและนำความรู้จากการอบรมไปปรับใช้จริงในชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้สำหรับเก็บข้อมูลข้อเสนอแนะและความต้องการเพิ่มเติมของผู้นำชุมชนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรมในอนาคต จำนวน 5 ข้อ

แบบสัมภาษณ์ ทั้งฉบับได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่สมัครใจ จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสะท้อนความต้องการที่แท้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 10 คน เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior) และผลลัพธ์ในระดับชุมชน (Results)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อเสนอแนะและความต้องการเพิ่มเติมของผู้นำชุมชน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 120 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 81.70 อายุส่วนใหญ่ระหว่าง 30 - 39 ปี (ร้อยละ 25.00) ส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานภาครัฐ (ร้อยละ 63.20) และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 62.5) ผู้เข้าอบรมประเมินคะแนนความพึงพอใจ 10 คะแนน ก่อนเข้าอบรม มีค่าเฉลี่ย 5.71 และประเมินคะแนนความพึงพอใจ 10 คะแนน หลังเข้าอบรม มีค่าเฉลี่ย 9.34 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของการอบรมและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ
นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน เรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้จัดเรียงตามกรอบแนวคิดการประเมินผล 4 ระดับของ Kirkpatrick (Kirkpatrick's Four Levels of Evaluation) โดยแยกวิเคราะห์เป็นรายระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1: ความพึงพอใจ (Reaction)

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการ “นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน” พบว่า ผู้เข้าร่วมมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) ประเด็นที่ได้รับค่าความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ความเหมาะสมของวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.89) และประโยชน์ของเนื้อหาสาระที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 4.88)

ระดับที่ 2: ความรู้ความเข้าใจ หรือ การเรียนรู้ (Learning)

ผลการประเมินความรู้และความเข้าใจหลังการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมอบรมมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยหัวข้อที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ระดับความรู้และความเข้าใจที่ได้รับหลังการอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.85) ทั้งนี้ ได้ทำการทดสอบความรู้หลังอบรม (Post-test) โดยคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้าร่วมอบรมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 85.6 จากคะแนนเต็ม 100) ซึ่งแสดงถึงการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.72) และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า อันดับแรกคือ “ความเหมาะสมของวิทยากรในเรื่องที่ให้ความรู้” (ค่าเฉลี่ย 4.89) รองลงมาคือ “ประโยชน์ของเนื้อหาสาระตรงและเหมาะสม” (ค่าเฉลี่ย 4.88) รองลงมาคือ “ระดับความพึงพอใจของท่านหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม” (ค่าเฉลี่ย 4.76) รองลงมาคือ “อุปกรณ์และสื่อที่สนับสนุนการใช้ในกิจกรรมมีความเหมาะสม” (ค่าเฉลี่ย 4.64) รองลงมาคือ “ความเหมาะสมของระยะเวลา และสถานที่ในการจัด

กิจกรรม” (ค่าเฉลี่ย 4.62) และรองลงมาในเรื่อง “ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม” (ค่าเฉลี่ย 4.54) และคิดเป็นร้อยละของผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ร้อยละ 94.40 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจ

รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ประโยชน์ของเนื้อหาสาระตรงและเหมาะสม	4.88	0.52	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของวิทยากรในเรื่องที่ให้ความรู้	4.89	0.50	มากที่สุด
3. อุปกรณ์และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.64	0.68	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของระยะเวลา และสถานที่ในการจัดกิจกรรม	4.62	0.70	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม	4.54	0.72	มากที่สุด
6. ระดับความพึงพอใจของท่านหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม	4.76	0.61	มากที่สุด
รวม	4.72	0.62	มากที่สุด

ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า อันดับแรกในเรื่อง “ระดับความรู้และความเข้าใจที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ” (ค่าเฉลี่ย 4.85) ได้ทำการทดสอบความรู้หลังอบรม (Post-test) โดยคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้าร่วมอบรมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 85.6 จากคะแนนเต็ม 100) รองลงมาคือ “ความสำคัญของเนื้อหา/หัวข้อในการจัดโครงการ” และความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง “ผู้นำชุมชนยุคใหม่: เรียนรู้อย่างมีความสุข พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” (ค่าเฉลี่ย 4.83) รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง “ทบทวน ปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์: คำถามทรงพลังเครื่องมือของผู้นำชุมชน” (ค่าเฉลี่ย 4.82) รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง “จุดประกายความเปลี่ยนแปลง สร้างแรงบันดาลใจ เสริมพลังให้ชุมชน” (ค่าเฉลี่ย 4.81) รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง “The Power of Coaching: การโค้ชเพื่อการตัดสินใจที่สร้างการเปลี่ยนแปลง” (ค่าเฉลี่ย 4.77) และรองลงมาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง “นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชนและผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์” (ค่าเฉลี่ย 4.72) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความรู้ความเข้าใจ

รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความสำคัญของเนื้อหา/หัวข้อในการจัดโครงการ	4.83	0.53	มากที่สุด
2. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง "นวัตกรรมสร้างสุข ในชุมชนและผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์"	4.72	0.60	มากที่สุด
3. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง "ทบทวน ปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์: คำถามทรงพลังเครื่องมือของผู้นำชุมชน"	4.82	0.58	มากที่สุด
4. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง "จุดประกายความ เปลี่ยนแปลง สร้างแรงบันดาลใจ เสริมพลังให้ชุมชน"	4.81	0.57	มากที่สุด
5. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง "The Power of Coaching: การโค้ชเพื่อการตัดสินใจที่สร้างการเปลี่ยนแปลง"	4.77	0.59	มากที่สุด
6. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง "ผู้นำชุมชนยุคใหม่: เรียนรู้อย่างมีสุข พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน"	4.83	0.56	มากที่สุด
7. ระดับความรู้และความเข้าใจที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมโครงการ	4.85	0.55	มากที่สุด
รวม	4.80	0.57	มากที่สุด

ระดับที่ 3: การนำความรู้ไปใช้ หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีการนำความรู้จากการอบรมไปปรับใช้จริงในพื้นที่ชุมชน เช่น การริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชุมชน การใช้เครื่องมือโค้ชเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชน และการขยายผลการเรียนรู้สู่เครือข่ายผู้นำชุมชนกลุ่มอื่น ๆ

ผู้ใช้บริการมีการนำไปใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.86) และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า อันดับแรกในเรื่อง “การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน” (ค่าเฉลี่ย 4.88) และรองลงมาในเรื่อง “การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับการทำงาน” (ค่าเฉลี่ย 4.84) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำความรู้ไปใช้

รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับการทำงาน	4.84	0.57	มากที่สุด
2. การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.88	0.53	มากที่สุด
รวม	4.86	0.55	มากที่สุด

และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีการนำความรู้จากการอบรมไปปรับใช้จริงในพื้นที่ชุมชน เช่น การริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชุมชน การใช้เครื่องมือโค้ชเพื่อการพัฒนาศักยภาพชุมชน และการขยายผลการเรียนรู้สู่เครือข่ายผู้นำชุมชนกลุ่มอื่น ๆ

ระดับที่ 4: ผลลัพธ์ในชุมชน (Results)

ผลการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง พบว่า หลังจากการอบรม ผู้นำชุมชนบางพื้นที่ได้ริเริ่มโครงการพัฒนาชุมชนในรูปแบบนวัตกรรมสร้างสุข เช่น โครงการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน โครงการเสริมสร้างสุขภาพกายใจ และการจัดตั้งเครือข่ายผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนา ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนได้เสนอแนะให้มีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่องในรูปแบบโครงการระยะยาว เพื่อพัฒนาทักษะเชิงลึกให้ยั่งยืน

ผลลัพธ์ในชุมชน หรือความเปลี่ยนแปลงในระดับองค์กรหรือชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อเสนอแนะ พบว่า หลังการอบรมมีการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชนหลายด้าน ได้แก่

1. ผู้นำชุมชนบางพื้นที่เริ่ม ริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การส่งเสริมสุขภาพกายใจ และกิจกรรมจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน
2. เกิดเครือข่ายผู้นำชุมชน ที่สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาชุมชนระหว่างกัน
3. ผู้นำชุมชนสามารถทำหน้าที่เป็น ผู้นำเชิงโค้ช (Coaching Leadership) ถ่ายทอดความรู้และทักษะสู่คนในชุมชนได้
4. บางชุมชนมีการต่อยอดจัดทำ โครงการหรือกิจกรรมใหม่ ตามแนวทาง “นวัตกรรมสร้างสุข” ที่ได้เรียนรู้จากการอบรม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรมในอนาคต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะและผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน พบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรมในอนาคต ดังนี้

3.1 ความต้องการเพิ่มระยะเวลาการอบรม ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่า ระยะเวลา 1 วันไม่เพียงพอ เนื่องจากเนื้อหาความเข้มข้นและต้องการเวลาในการฝึกปฏิบัติจริง จึงเสนอให้ขยายเวลาอบรมเป็น 2 - 3 วัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ การฝึกทักษะ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้นำชุมชนด้วยกัน

3.2 เพิ่มหัวข้อและทักษะเชิงลึก ผู้นำชุมชนมีความต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมในหัวข้อที่เกี่ยวกับทักษะการโค้ช และการสื่อสารภาวะผู้นำ การบริหารจัดการนวัตกรรมในชุมชน เทคนิคการสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

3.3 พัฒนาเครื่องมือและสื่อประกอบการอบรม ผู้เข้าร่วมเสนอให้มีการจัดเตรียม เอกสาร คู่มือ หรือสื่อประกอบการอบรม เพื่อให้สามารถนำไปทบทวนหรือนำไปเผยแพร่ต่อให้กับสมาชิกในชุมชนได้อย่างเป็นระบบ

3.4 ปรับปรุงด้านเทคนิคและการอำนวยความสะดวก มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุง ระบบเสียงและไมโครโฟน ให้มีความชัดเจน เพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ได้เต็มที่ รวมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น เครื่องฉาย สื่อดิจิทัล ฯลฯ

3.5 ความต้องการให้มีการจัดอบรมต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนหลายคนเสนอให้มีการจัดอบรมในรูปแบบโครงการต่อเนื่องหรืออบรมเป็นระยะ เพื่อพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจัดอบรมในพื้นที่ชุมชนที่หลากหลายขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนกลุ่มอื่น ๆ ได้เข้าร่วม

สรุปข้อเสนอแนะและความต้องการเพิ่มเติมเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอบรมที่ตอบโจทย์ทั้งด้านเนื้อหา ระยะเวลา กระบวนการเรียนรู้ และความต่อเนื่องของการพัฒนา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการออกแบบโครงการอบรมในอนาคตให้มีประสิทธิผลสูงขึ้น และสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

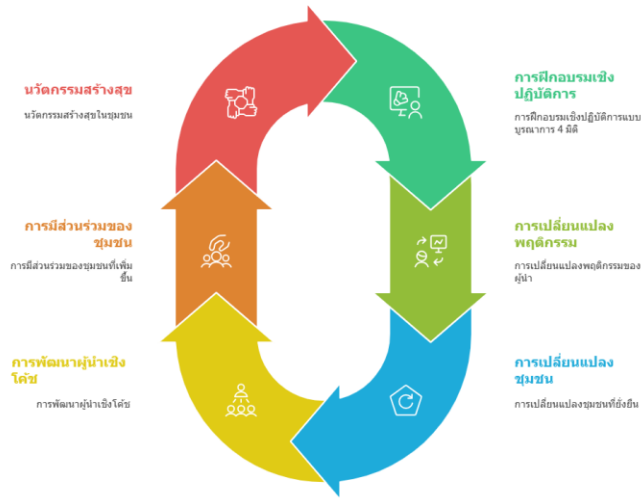
ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาผู้นำชุมชนผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการในมิติ “นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน” ซึ่งประกอบด้วย

1. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยแนวทางอบรมเชิงปฏิบัติการแบบบูรณาการ 4 มิติ ตาม Kirkpatrick Model โดยเฉพาะการเชื่อมโยงผลการอบรมผ่าน 4 ระดับ คือ ความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้จริง และผลสัมฤทธิ์ในระดับชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การออกแบบการอบรมที่สอดคล้องกับกรอบดังกล่าวสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของผู้นำ และนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้จริง

2. การพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็น “ผู้นำเชิงโค้ช (Coaching Leadership) W พบว่า ผู้นำชุมชนที่ผ่านการอบรมสามารถแปลงบทบาทของตนจากผู้นำเชิงสั่งการมาเป็นผู้นำเชิงโค้ช ถ่ายทอดความรู้ สร้างแรงบันดาลใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แบบจำลอง “นวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน” ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่

- 3.1 การพัฒนาผู้นำเชิงโค้ช
- 3.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน
- 3.3 นวัตกรรมสร้างสุข
- 3.4 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 3.5 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- 3.6 การเปลี่ยนแปลงชุมชน

ภาพ 2 วงจรการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำประเด็นที่สำคัญมาใช้ในการอภิปรายผล ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 ประเมินประสิทธิผลของการอบรมและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน เรื่อง ภาวะผู้นำชุมชนเชิงสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ระดับที่ 1 ความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะความเหมาะสมของวิทยากร เนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการ และกระบวนการอบรมที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาโดย สุริมา เทียนงาม, วิไลลักษณ์ ลังกา, อธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล และฐานันีย์ ธรรมเมธา (2565) ที่พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยชุมชนสำหรับผู้นำชุมชนผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่า การออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบริบทชุมชนและมีการฝึกปฏิบัติจริงช่วยเสริมสร้างสมรรถนะและความมั่นใจในการพัฒนาชุมชนของผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระดับที่ 2 ความรู้ความเข้าใจหลังการอบรม พบว่า ผู้นำชุมชนมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนยุคใหม่ เทคนิคการโค้ช และนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานพัฒนาชุมชนได้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธัญญา พากเพียร, สุดาพรรณ อากกล้า และสุภาวิตา อินทรพาณิชย์ (2566) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีผลกระทบต่อภาระงานของกุ่ม่วิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการนำนวัตกรรมมาใช้ ช่วยเพิ่มศักยภาพและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ระดับที่ 3: การนำความรู้ไปใช้ หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือความเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน การวิเคราะห์จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกแสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนจริง เช่น การริเริ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการใช้เครื่องมือโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุริมา เทียนงาม, วิไลลักษณ์ ลังกา, อธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล และ ฐานันีย์

ธรรมเมธา (2565) ที่พบว่า การฝึกอบรมผู้นำชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้นำมีศักยภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นต้นแบบพฤติกรรมให้แก่ชุมชนได้อย่างชัดเจน

ระดับที่ 4: ผลลัพธ์ในชุมชนจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง พบว่า ผู้นำชุมชนบางพื้นที่ได้ริเริ่มโครงการพัฒนาชุมชนในรูปแบบของนวัตกรรมสร้างสุขอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านสุขภาพกายใจ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการสร้างเครือข่ายผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อันเป็นผลสืบเนื่องจากองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในการอบรมครั้งนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ ชญาดา เข้มเพชร และวิรัช วาฬัญญู (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการยกระดับนวัตกรรมชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยผู้นำชุมชนที่มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 สังเคราะห์ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรมในอนาคต โดยข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนที่ต้องการให้เพิ่มระยะเวลาอบรม เพิ่มเนื้อหาทางด้านทักษะการโค้ช การบริหารจัดการนวัตกรรม และการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง ยังสะท้อนความต้องการพัฒนาศักยภาพผู้นำให้สามารถขับเคลื่อนชุมชนได้ในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธิมา เทียนงาม, วิไลลักษณ์ ลังกา, อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และธัญปณีย์ ธรรมเมธา (2565) ที่เสนอให้การพัฒนาศูนย์ผู้นำชุมชนควรมีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และเน้นการประยุกต์ใช้จริงในบริบทชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ขยายผลการอบรมไปยังพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีประสิทธิผลสูง ควรนำไปพัฒนาผู้นำชุมชนในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง
2. พัฒนาศูนย์ให้ลึกซึ้งและครอบคลุม โดยเฉพาะในด้านการโค้ช การสร้างนวัตกรรม และทักษะการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนให้ตรงกับบริบทยุคใหม่
3. จัดอบรมอย่างต่อเนื่องและมีระบบติดตามผล ควรมีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของโครงการพัฒนาศักยภาพระยะยาว พร้อมระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของผู้นำชุมชนได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

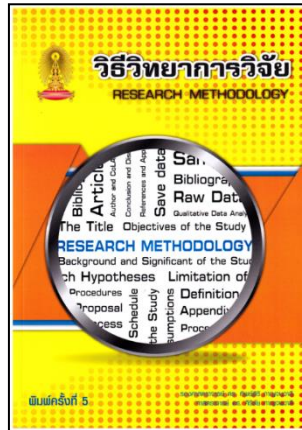
1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระยะยาวของชุมชนหลังการอบรม การวิจัยครั้งนี้เน้นการประเมินหลังการอบรมระยะสั้น จึงควรมีการวิจัยติดตามผลระยะยาวเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้นำชุมชนและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม
2. พัฒนาการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชน (Participatory Action Research: PAR) ควรต่อยอดการวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำและคนในชุมชนร่วมออกแบบกิจกรรมและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แท้จริงของแต่ละชุมชน
3. ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของผู้นำชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). *คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงาน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.)*. สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- ชญาดา เข้มเพชร และวิรัช วทัญญู. (2566). การยกระดับนวัตกรรมชุมชนและพัฒนาชุมชนต้นแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยผลงานวิจัยและนวัตกรรม. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(5), 347 – 360.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/261487/178631>
- ธัญญา พากเพียร, สุดาพรรณ อากกล้า และสุภาวิตา อินทรพาณิชย์. (2566). ผลกระทบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดสنگ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 43(1), 108 – 121. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/258144/177592>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- วิทวัส ช้างคร และมิชัย ออสุวรรณ. (2566). บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพของสมาชิกในชุมชนในช่วงการแพร่ระบาดเชื้อ COVID - 19. *วารสาร มฉก. วิชาการ*, 27(2), 231–245.
<https://he01.tci-thaijo.org/index.php/HCUJOURNAL/article/view/258217/180366>
- สุธิมา เทียนงาม, วิไลลักษณ์ ลังกา, อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และธัญปณีย์ ธรรมเมธา. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยชุมชนสำหรับผู้นำชุมชนผ่านการเรียนรู้แบบผสมผสานสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(8), 198 – 213.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/260458/176677>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). *แนวทางนวัตกรรมสร้างสุขในชุมชน*.
<https://www.thaihealth.or.th/category/ข่าวสร้างสุข/สร้างสุขกับ-สสส/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. <https://www.nesdc.go.th>
- Kirkpatrick, D. L. (2005). *Transferring Learning to Behavior*. Berrett Koehler Publishers.
- World Health Organization. (2022). *Community Leadership Development for Health Promotion: Global Report*. WHO.

บทนำ

หนังสือวิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology) เป็นหนังสือวิจัยที่สำคัญอีกเล่มหนึ่ง ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ต้องการศึกษาระเบียบวิธีการวิจัยเพื่อการวิจัยในสาขาต่าง ๆ เนื่องจากผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นจากประสบการณ์ในการทำวิจัย และการสอนวิชาเกี่ยวกับการวิจัยหลายวิชา และวิชาสัมมนาคุณวุฒิบัณฑิต ประกอบกับการให้คำปรึกษาการทำวิจัย รวมทั้งศึกษาเอกสารอ้างอิงของงานวิจัยสาขาวิชาต่าง ๆ จึงนำเสนอขั้นตอนมาตรฐานของกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน 10 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนได้เสนอหลักการสำคัญที่เป็นแนวคิดหลักของการวิจัย เพื่อนำไปสู่แนวทางและวิธีการปฏิบัติการวิจัยที่เหมาะสมตามหลักการ และนำเสนอแนวทางประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อใช้เป็นมาตรฐานเปรียบเทียบคุณภาพของงานวิจัย

Book Details

Book Title:	Research Methodology
Author:	Associate Professor Dr.Thipsiri Kanchanawasi and Professor Dr.Sirichai Kanchanawasi
Published by:	Pimthanjai Limited Partnership
Year of Publication:	2024
ISBN:	9786166123524
Number:	277 Pages
Price:	350 Baht

Introduction

Research Methodology is an essential academic book that provides significant benefits for those seeking to understand research procedures across various disciplines. The author has meticulously compiled the content based on extensive experience in conducting research, teaching multiple research-related courses, and supervising doctoral dissertation seminars, as well as providing research consultations. In addition, the book draws upon a comprehensive review of scholarly literature and research references from diverse academic fields. It presents a systematic framework comprising ten interrelated steps of the research process. Each step introduces the core principles and fundamental concepts that form the theoretical basis of research, thereby guiding readers toward appropriate research practices in alignment with academic standards. Furthermore, the book offers guidelines for evaluating the quality of research, which serve as benchmarks for assessing and comparing research outputs across disciplines.

วัตถุประสงค์ของการเรียบเรียงหนังสือ

ผู้เขียนต้องการสร้างเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและกระบวนการวิจัยรวมทั้งวิธีการประเมินคุณภาพงานวิจัยให้แก่ผู้อ่านทั้งที่เป็นนักวิจัย ผู้สนใจงานวิจัย อาจารย์ หรือนิสิตนักศึกษา และผู้อ่านสามารถนำหลักการสำคัญอันเป็นแนวคิดหลักของการวิจัยไปสู่การปฏิบัติการวิจัยที่เหมาะสมเพื่อพัฒนางานวิจัยให้มีคุณค่าดียิ่งขึ้น

สาระสำคัญของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอหลักการสำคัญที่เป็นแนวคิดหลักของการวิจัย เพื่อนำไปสู่แนวทางและวิธีการปฏิบัติการวิจัยที่เหมาะสมตามหลักการ นอกจากนี้ได้เสนอวิธีประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยรายละเอียดในหนังสือจะมีเนื้อหาทั้งหมดจำนวน 11 บท ได้แก่ บทนำ การวิจัย (RESEARCH) บทที่ 1 การเตรียมการวิจัย บทที่ 2 การกำหนดปัญหาในการวิจัย บทที่ 3 การพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย บทที่ 4 การออกแบบการวิจัย บทที่ 5 การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย บทที่ 6 การพัฒนาเครื่องมือวิจัย บทที่ 7 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล บทที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 9 การเขียนรายงานการวิจัย บทที่ 10 การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ทั้งนี้เนื้อหาบทที่ 1 ถึงบทที่ 10 เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการวิจัย แต่ละขั้นตอนจะมีการสรุปเนื้อหาในแต่ละบท สำหรับบรรยายบรรณนักวิจัยและวิธีการประเมินคุณภาพงานวิจัยจะปรากฏในภาคผนวก ซึ่งนำเสนอแบบประเมิน ได้แก่ แบบประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย แบบประเมินการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ และแบบประเมินการสอบวิทยานิพนธ์

สะท้อนคุณค่าของหนังสือ

ผู้อ่านหนังสือวิธีวิทยาการวิจัยเล่มนี้จะรู้และเข้าใจกระบวนการการวิจัยอย่างละเอียดเป็นขั้นเป็นตอนตามลำดับและสามารถสร้างผลงานวิจัยที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัยได้อย่างสร้างสรรค์บนมาตรฐานของกระบวนการวิจัย ซึ่งคุณค่าของหนังสือเล่มนี้สามารถถอดเป็นองค์ความรู้ได้ ดังนี้

การวิจัยเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นกระบวนการตรวจสอบ แสวงหาหรือพัฒนาอย่างเป็นระบบ ในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่สำหรับศาสตร์ต่าง ๆ การวิจัยทำให้เกิดความรู้ หลักการ แนวคิด วิธีการ ทฤษฎี หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ กระบวนการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้าง ความเข้าใจ (Understanding) การทำนาย (Prediction) และการควบคุม (Control) ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาหรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นอีก

โดยจุดเริ่มต้นของการวิจัยจะเริ่มจากความสนใจของผู้วิจัยที่ได้จากการสังเกตเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์แล้วเกิดข้อสงสัยจนเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบที่เชื่อถือได้อย่างเป็นระบบ หรือเกิดจากความสนใจจากการอ่านงานวิจัย หรือเกิดจากการอภิปรายหรือพูดคุยกับผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่สนใจจนเกิดคำถามที่ต้องการศึกษาค้นคว้าวิจัยนำไปสู่กรอบความคิดในการวิจัยและกระบวนการวิจัย ทั้งนี้ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลอันสำคัญต่อกระบวนการวิจัยตามขั้นตอนมาตรฐานของระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยของศาสตร์ในแขนงต่าง ๆ ที่สามารถสรุปได้เป็น 10 ขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้ นักวิจัยสามารถเลือกใช้วิธีวิทยาการวิจัยที่เหมาะสมกับงานของตน และได้นำเสนอแนวคิด

และความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยโดยควรเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนเตรียมการที่ผู้เขียนได้นำเสนอในบทที่ 1 โดยกล่าวว่า “การวางแผนเตรียมการวิจัยไว้เป็นอย่างดีก็เสมือนงานวิจัยนั้นสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง” ซึ่งจะต้องเตรียมการ โดยศึกษาทบทวนกระบวนการทำวิจัย การสำรวจประเด็นปัญหาการวิจัย และการค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สาระสำคัญต่อมาผู้วิจัยจะต้องกำหนดปัญหาการวิจัยซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอในบทที่ 2 ว่าหลักการในการกำหนด ปัญหาการวิจัย คือ ผู้วิจัยจะต้องสังเกตสภาพปัญหา โดยจะต้องทำความเข้าใจถึงปัญหาการวิจัย ความหมายของการ วิจัย และแหล่งที่มาของปัญหาการวิจัย ปัญหาในการวิจัยควรพิจารณาภาวะความไม่สอดคล้องหรือช่องว่าง (GAP) ระหว่างสภาพที่เป็นจริง (Actual Condition: AC) กับสภาพที่ควรจะเป็น (Desired Condition: DC) ที่ควรได้รับการ เสริมเติมเต็มหรือพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หรือการสร้างทฤษฎี สิ่งประดิษฐ์ใหม่ขึ้น ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อ ประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้อันมีผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงาน ชีวิตความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม และสังคม ลำดับ ต่อมาผู้วิจัยจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา พิจารณาว่าบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กรมีปัญหา อะไรในสถานการณ์แบบใด และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นจริง (ข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์) กับ ความคิดที่ได้จากหลักการ แนวคิด และทฤษฎี เพื่อระบุปัจจัยหรือตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยควรประเมินเพื่อเลือกปัญหาการวิจัย วางขอบเขตการศึกษา ตั้งคำถามการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยตั้งชื่อเรื่อง การวิจัยและตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยได้ตรงกับประเด็น ซึ่งปัญหาของการวิจัยต้องมีความใหม่ ไม่ซ้ำซ้อนกับผู้อื่น มีขอบเขตที่กระชับชัดเจน มีคุณค่า ผู้วิจัยเองต้องมีความสนใจและความถนัดเพียงพอ

ในการขับเคลื่อนการวิจัยผู้วิจัยต้องกำหนดวัตถุประสงค์และสมมติฐานสู่เป้าหมายของการค้นพบคำตอบ ที่ตอบคำถามการวิจัยได้ตรงประเด็น โดยผู้วิจัยจำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ที่ช่วยเสนอแนวคิด หลักการ หรือทฤษฎีที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรสำคัญในการวิจัยได้อย่างน่าเชื่อถือ เพื่อพัฒนา สู่กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework) ซึ่งเป็นการเสนอระบบความเชื่อมโยงตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นรูปธรรมตามบริบทของการวิจัยเป็นไปตามการสนับสนุนของเหตุผลทางวิชาการ ซึ่งปรากฏในบทที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นสิ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถกำหนดรูปแบบ การวิจัยที่เหมาะสม มีแนวทางการพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถาม การวิจัย

ขั้นตอนต่อไปหลังจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยและการพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย คือ การออกแบบการวิจัย ซึ่งผู้เขียนได้จัดเรียงเนื้อหาอย่างเป็นระบบผู้วิจัยสามารถศึกษาได้จากบทที่ 4 โดยผู้เขียนจะเริ่ม อธิบายตั้งแต่หลักการออกแบบการวิจัย การเลือกรูปแบบการวิจัย การออกแบบการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Design) กล่าวถึงการกำหนดรูปแบบ วิธีการสุ่มตัวอย่าง และขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นตัวแทนประชากร เป้าหมายของการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การออกแบบการวัดตัวแปร (Measurement Design) เป็นการกำหนด รูปแบบ ประเภทและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวัดค่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามให้มีความคลาดเคลื่อน น้อยที่สุด การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis Design) จะกล่าวถึงการเลือกใช้สถิติเชิงบรรยายและสถิติ เชิงสรุปอ้างอิงให้เหมาะสมกับสเกลการวัดตัวแปร ข้อตกลงเบื้องต้นและเป้าหมายของการวิจัย ตลอดจนแนวทาง ในการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์อย่างถูกต้อง การออกแบบการวิจัยเป็นกระบวนการดำเนินการเพื่อให้ได้มา

ซึ่งคำตอบหรือข้อค้นพบที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างมีความตรงภายใน (Internal Validity) และความตรงภายนอก (External Validity) ซึ่งจะทำให้การออกแบบการวิจัยนั้นมีประสิทธิผล

ในบทที่ 5 ผู้เขียนได้นำเสนอหลักการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย กล่าวว่า การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย (Research Proposal) เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวของการวิจัย เพื่อสื่อสารระหว่างผู้วิจัยกับคณะกรรมการอนุมัติโครงการ คณะกรรมการพิจารณาทุนวิจัย ผู้เชี่ยวชาญการวิจัย หรืออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแสดงว่าทำไมผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นปัญหานั้นมาศึกษา แล้วจะทำวิจัยเรื่องนั้นอย่างไร โครงการวิจัยจึงเป็นแผนการดำเนินงานวิจัยเพื่อให้ผลการวิจัยเป็นที่น่าเชื่อถือ มีคุณค่าและประโยชน์ หัวข้อการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยครอบคลุมหัวข้อสำคัญ ได้แก่ ชื่อโครงการวิจัย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น ข้อจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย กำหนดการวิจัย บรรณานุกรม และภาคผนวก

การออกแบบการวัดตัวแปรที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้นเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่จะกล่าวถึงในบทที่ 6 การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย คือ การสร้างเครื่องมือและการปรับปรุงเครื่องมือให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือของตัวแปรต่าง ๆ ที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัย ตัวแปรที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ต้องการ การกำหนดประเภทของเครื่องมือและรูปแบบคำถามให้เหมาะสม และสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนมาตรฐาน จากนั้นผู้วิจัยต้องนำไปทดลองใช้ทำการวิเคราะห์คุณภาพของรายข้อและเครื่องมือทั้งฉบับ เพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้มีคุณภาพพร้อมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยจะต้องหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) แบบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α) และค่าความตรงของเครื่องมือ (Validity) โดยทั่วไปจะวิเคราะห์ค่าความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity) หรือตรวจสอบความตรงตามโครงสร้างหรือความตรงตามทฤษฎี (Construct Validity) ในกรณีที่ผลการวิจัยขึ้นอยู่กับคุณภาพของการวัดตัวแปรนามธรรม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เป็นการนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นซึ่งเป็นไปตามรายละเอียดในบทที่ 6 และผ่านการปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพแล้วไปใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้เขียนได้อธิบายหลักการเก็บข้อมูลและการกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยไว้อย่างเป็นระบบผ่านการแสดงเป็นแผนภาพได้อย่างชัดเจนในบทที่ 7 ซึ่งผู้วิจัยสามารถเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เหมาะสมกับลักษณะของเครื่องมือ โดยการศึกษาจุดมุ่งหมายของการเก็บข้อมูล ระบุข้อมูลที่ต้องการ การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง และทรัพยากรที่มีอยู่ การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจเป็นการสอบถาม การทดสอบ การวัด การสัมภาษณ์ การสังเกต การประเมินหรือการบันทึกข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานที่มีอยู่แล้ว หรืออาจใช้หลายวิธีประกอบกัน ซึ่งแต่ละวิธีต่างมีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ผู้เขียนเน้นย้ำการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องคำนึงถึงแหล่งความคลาดเคลื่อนของการเก็บรวบรวมข้อมูลและจริยธรรมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่เสมอ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งแต่การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้วและเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว ลำดับต่อมาคือการนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอในบทที่ 8 การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการจัดกระทำข้อมูลดิบให้เป็นสารสนเทศสำหรับตอบคำถามวิจัย ผู้วิจัยจะต้องรวบรวมข้อมูลดิบ บรรณาธิการข้อมูลเตรียมแฟ้มข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เลือกใช้สถิติวิเคราะห์ที่เหมาะสมใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจะประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) จะเป็นการนำข้อมูลที่จัดเตรียมไว้มาลงรหัสของตัวแปร โดยใช้ตัวเลขแทนข้อมูลดิบและวิเคราะห์โดยใช้สถิติมาช่วยทดสอบสมมติฐานการวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะต้องเลือกใช้สถิติให้เหมาะสมทั้งสถิติเชิงบรรยายและสถิติเชิงสรุปอ้างอิงจากนั้นแปลความหมายเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย การใช้แผนภาพ แผนภูมิ กราฟมาประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจและทำให้น่าอ่านมากยิ่งขึ้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) จะแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพมีหลักการดำเนินงาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ที่มีลักษณะเฉพาะ โดยลักษณะทั่วไปของการวิจัยเชิงคุณภาพจะเป็นการศึกษาภาพรวมทางมานุษยวิทยา เพื่อทำความเข้าใจความหมายของส่วนประกอบที่เป็นนามธรรมของมนุษย์กับการเกิดปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและนิยมใช้เทคนิควิธีสามเส้า (Triangulation) ในการตรวจสอบความเชื่อถือและความเที่ยงตรงของข้อมูล เช่น ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านเวลา ด้านสถานที่ เป็นต้น มีการวิเคราะห์หารูปแบบความสัมพันธ์หรือสาเหตุเพื่อเป็นบทสรุปที่ตอบปัญหาการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลจะมีการวิเคราะห์ทั้งเชิงบรรยายและเชิงตีความ ทั้งนี้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลควรนำเสนอรายละเอียดที่เพียงพอ ครอบคลุมการบรรยายค่าสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ระบุข้อสถิติทดสอบที่ใช้เพื่อสรุปผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัย คือ การเขียนรายงานการวิจัย ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทที่ 9 โดยให้ความสำคัญกับการเขียนรายงานการวิจัยว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญมากสำหรับการวิจัย เนื่องจากการสื่อสารกับผู้อ่าน ซึ่งจะเป็นผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจ เพื่อแสดงถึงกระบวนการวิจัยและผลการวิจัย ตลอดจนเป็นหลักฐานการวิจัยที่แสดงถึงคุณค่าขององค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยและคุณประโยชน์ของงานวิจัยในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ รายงานการวิจัยจัดเป็นรายงานทางวิชาการและมีโครงสร้างลำดับหัวข้ออย่างเป็นระบบ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนอ้างอิง สำหรับส่วนเนื้อเรื่องของรายงานการวิจัยโดยทั่วไปประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และบทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ สำหรับส่วนอ้างอิง ผู้วิจัยต้องเสนอรายการอ้างอิงที่ใช้ในการวิจัย โดยเขียนตามรูปแบบมาตรฐานสากลอย่างครบถ้วนและถูกต้อง

รายงานการวิจัยเป็นการแสดงการศึกษาค้นคว้ากระบวนการวิจัยและผลการวิจัยที่เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผนตามหลักสากล มีเนื้อหาสาระที่ละเอียดครบถ้วนเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยแก่ผู้อ่านซึ่งเป็นผู้ที่

เกี่ยวข้องกับ ผู้สนใจ และผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย ในที่นี้ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในบทที่ 10 การเผยแพร่งานวิจัยเป็นกระบวนการสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการวิจัย สำหรับการสื่อสารกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยสู่ประชาคมวิจัย เป็นการสะสมองค์ความรู้และสร้างสรรค์องค์ความรู้ของศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ทำให้เกิดคุณค่าในการอ้างอิง และการนำไปใช้ประโยชน์ การเผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพผู้วิจัยจะต้องวางแผนการเผยแพร่ กำหนดรูปแบบการเผยแพร่ ดำเนินการเผยแพร่ และส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยในรูปแบบของบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการนั้น ผู้วิจัยจะต้องจัดเตรียมบทความวิจัย เขียนบทความวิจัยตามกรอบหัวข้อที่วารสารกำหนด คัดเลือกวารสารวิชาการที่จะตีพิมพ์บทความวิจัยด้วยความรอบคอบ เพื่อสื่อสารกับประชาคมวิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อประโยชน์ของงานวิจัยและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของศาสตร์สาขานั้น ๆ

โดยภาพรวมหนังสือเล่มนี้มีจุดเด่นที่สำคัญ ได้แก่ 1. มีการนำเสนอแนวคิดสำคัญของการวิจัย เช่น ความหมายของการวิจัย เกณฑ์การพิจารณางานวิจัย จุดมุ่งหมายของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย และกระบวนการวิจัย ซึ่งนำเสนอไว้ในบทนำ หลังจากนั้นจึงนำเสนอหลักการสำคัญตามขั้นตอนการวิจัยที่เป็นมาตรฐานแยกเป็นแต่ละบท เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยแต่ละบทมีการสรุปสาระสำคัญ มีการนำเสนอตารางและแผนภาพเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ นอกจากนี้ในภาคผนวกมีการนำเสนอเกี่ยวกับจรรยาบรรณนักวิจัยและแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย รวมทั้งนำเสนอศัพท์านุกรมคำสำคัญของการวิจัย (Research Terminology) ไว้ท้ายเล่ม 2. นำเสนอหลักการสำคัญของการวิจัยที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ การแพทย์ การพยาบาล การศึกษา จิตวิทยา การเมืองและการปกครอง ธุรกิจ สื่อสารมวลชน เป็นต้น

สำหรับจุดที่หน้าจะเพิ่มเติมในหนังสือเล่มนี้เพื่อให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ 1. หลักการและตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอไว้บางส่วนแล้วในหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) 2. หลักการและวิธีการประเมินคุณภาพของงานวิจัย ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอแบบประเมินคุณภาพการวิจัยไว้บ้างแล้วในภาคผนวก ได้แก่ ภาคผนวก ข. แบบประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย ภาคผนวก ค. แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ภาคผนวก ง. แบบประเมินการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ และภาคผนวก จ. แบบประเมินการสอบวิทยานิพนธ์ 3. สาระสำคัญเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งผู้เขียนนำเสนอไว้บางส่วนในภาคผนวก ก. จรรยาบรรณนักวิจัย

บทสรุป

หนังสือวิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology) เล่มนี้นำเสนอหลักการสำคัญที่เป็นแนวคิดหลักของการวิจัย เพื่อนำไปสู่แนวทางและวิธีการปฏิบัติการวิจัยที่เหมาะสมตามหลักการตามขั้นตอนมาตรฐาน ได้แก่ การเตรียมการวิจัย การกำหนดปัญหาในการวิจัย การพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย การออกแบบการวิจัย การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย การพัฒนาเครื่องมือวิจัย การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัย และการเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยมีรายละเอียด มีตาราง มีแผนภาพ มีตัวอย่างประกอบเนื้อหาและมีการสรุปความรู้ในแต่ละบทเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้อ่าน นอกจากนี้ในภาคผนวก

ได้นำเสนอจรรยาบรรณนักวิจัยและแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะกับผู้อ่านที่หลากหลาย ทั้งนิสิตนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และผู้ที่สนใจงานวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ วิธีการวิจัยที่เป็นระบบและเป็นไปตามมาตรฐานการวิจัยเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2567). *วิธีวิทยาการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). พิมพ์หน้าใจ.

ภาคผนวก

แนะนำผู้เขียน

ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม

หน่วยงานสังกัด

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ความสนใจทางวิชาการ

การท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชน

E-mail:

baifern.w@rmutp.ac.th

Chen Jin

หน่วยงานสังกัด

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ความสนใจทางวิชาการ

ศิลปะการออกแบบ, ภาษาและวัฒนธรรม

E-mail:

332583981@qq.com

บัณฑิตา บุญธรรม

หน่วยงานสังกัด

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความสนใจทางวิชาการ

บริหารการศึกษา

E-mail:

teptipat.11@gmail.com

วิศรุต เทวมิตร

หน่วยงานสังกัด

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ความสนใจทางวิชาการ

บริหารการศึกษา

E-mail:

witsarut1717@gmail.com

อมรรัตน์ แก้วศรี

หน่วยงานสังกัด

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

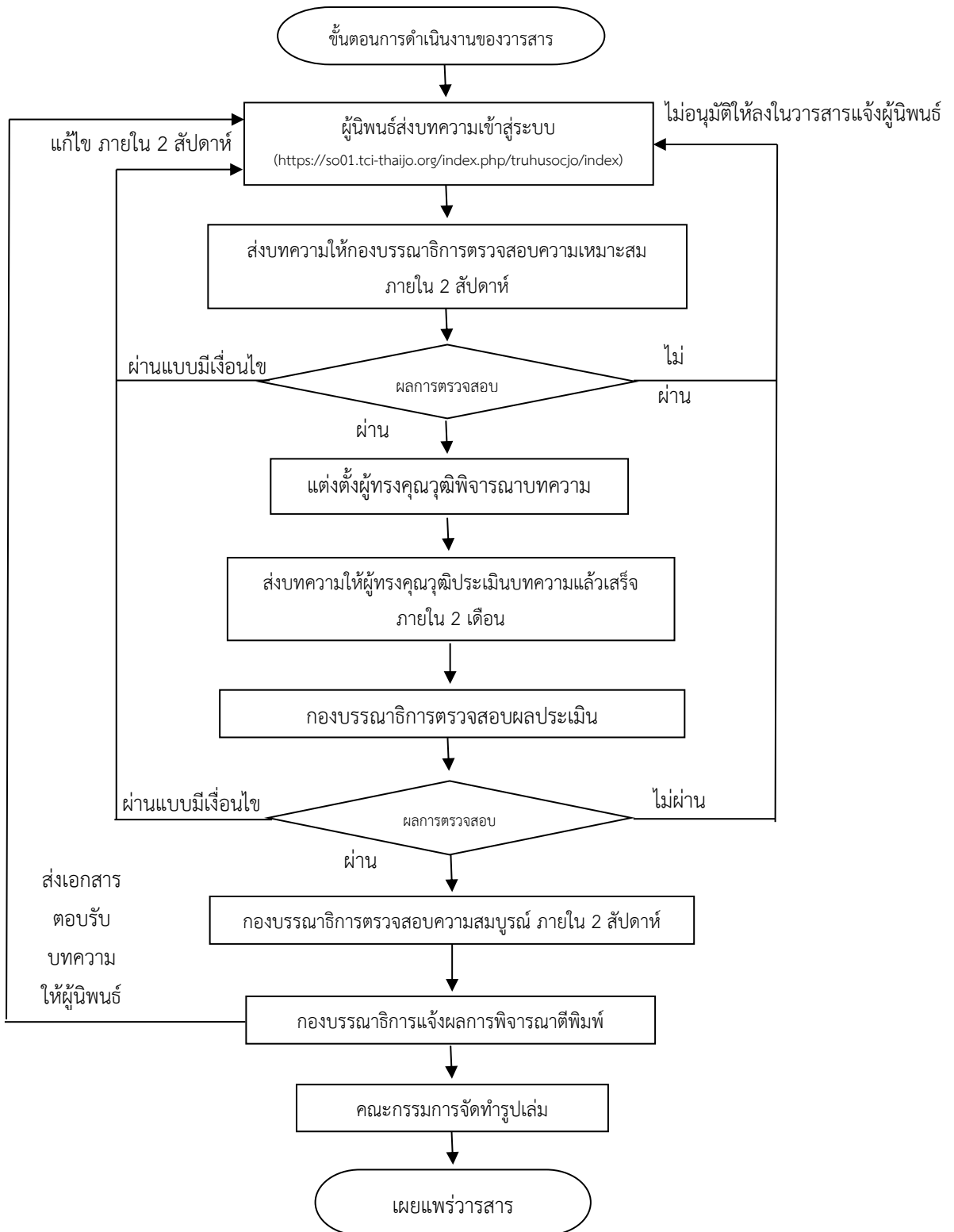
ความสนใจทางวิชาการ

บริหารการศึกษา

E-mail:

323amorrat@gmail.com

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถ.นารายณ์มหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 064-313-8785 Email: husocjo@gmail.com

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

1.2 บทความวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิตนักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพบทความ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความผู้พิจารณาบทความจะไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความ และผู้นิพนธ์จะไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review) ทั้งนี้บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีผลการประเมิน "ผ่าน" จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ใน 3 ท่าน

หมายเหตุ หากเกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งใด ๆ ในบทความการตัดสินใจของกองบรรณาธิการวารสารถือเป็นที่สุด

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จะต้องผ่านการตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า (B5) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1 นิ้ว ด้านซ้ายและด้านขวา กับด้านล่าง 0.75 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขกำกับทางมุมขวาบนทุกหน้าบทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้า กระดาษพิมพ์สัน โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาว 250 – 300 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจน ดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา
- คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3 - 6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี

ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.6 กิตติกรรมประกาศ (acknowledgements) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงแตกต่างกันตามประเภทของเอกสารหรือแหล่งที่ใช้อ้างอิง ดังนี้

การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ระยะขอบ บน 1”

*****ตั้งค่าน้ำกระดาษ ขนาด B5
(7.17”×10.12”)****

ภายนอก 0.75”

ภายใน 0.75”

ล่าง 0.75”

ชื่อบทความภาษาไทย
ชื่อบทความภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 18)

ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย*
ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

บทคัดย่อ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

เนื้อหาของบทความ ใช้ รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14 ความยาวของบทคัดย่อ ภาษาไทย 250 - 300 คำ โดยให้เขียนเป็นร้อยแก้ว เน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ผลและวิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะอย่างย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

คำสำคัญ: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3 - 5 คำ เป็นภาษาไทย ซึ่งตรงกับคำสำคัญในภาษาอังกฤษ เช่น รูปแบบบทความ, ขนาดตัวอักษร, รูปแบบตัวอักษร (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

* ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัด (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวธรรมดา ขนาดอักษร 12)

ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัด (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวธรรมดา ขนาดอักษร 12) (ภาษาอังกฤษ)

ABSTRACT

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

ความยาวของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 250 – 300 คำ และต้องตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

Keywords: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3 - 5 คำ เป็นภาษาอังกฤษ ต้องตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

บทนำ

อธิบายถึงความเป็นมาของเรื่องที่วิจัย ความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษาวินิจฉัย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ และชัดเจน การใช้คำย่อ ต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน เนื้อหาของตัวเรื่องควรมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ควรระบุเป็นข้อ ๆ)

วิธีดำเนินการวิจัย

อธิบายขั้นตอนการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

อธิบายถึงสิ่งที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัย ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลการทดสอบ สมมติฐาน และการวิจารณ์ผลการวิจัย ซึ่งการรายงานผลการวิจัยและการวิจารณ์นั้น ควรยึดวัตถุประสงค์ และ สมมติฐานของการวิจัยเป็นหลัก เพื่อชี้ให้เห็นว่าผลการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างไรบ้างและสอดคล้องกับ สมมติฐานที่วางไว้หรือไม่อย่างไร โดยเสนอหลักฐานข้อมูลอย่างเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย

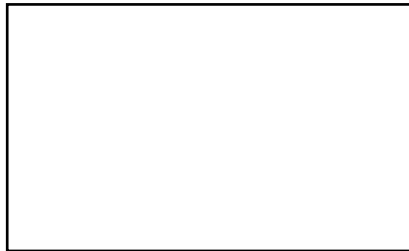
(กรณีมีตาราง)

ตาราง 1 เนื้อหาที่เป็นตารางและคำอธิบายสามารถใช้เป็นรูปแบบ 1 คอลัมน์ ได้ตามความเหมาะสม

(n=30)

หัวข้อ	ขีดเส้น 2 เส้น
	ขีดเส้น 1 เส้น
รวม	ขีดเส้น 1 เส้น
	ขีดเส้น 2 เส้น

(กรณีมีภาพ)

ภาพ 1 ชื่อภาพ

(ที่มา: ✓)

อภิปรายผล

ควรอธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือ ผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ

ข้อเสนอแนะ

อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือข้อเสนอแนะปัญหาที่พบในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

(ดูรูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง)

***หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถ.นารายณ์มหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 0-3642-7485 – 93 ต่อ 40012 โทรสาร 0-3641-1150
Email: husocjo@gmail.com

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง

วิธีการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text)

1. ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาแบบ APA 7th (The Publication Manual of the American Psychological Association) การลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ในรูปแบบดังนี้

หมายเหตุ: เครื่องหมาย √ แสดงถึงการเว้นวรรคโดยการเคาะ Spacebar 1 ครั้ง เวลาลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและรายการเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่ลงไป

2. การลงรายการอ้างอิงในเนื้อหา

2.1 การอ้างอิงแบบท้ายประโยค หรือวงเล็บ (parenthetical citation)

(ชุตินาถ/สัจจามันท์,√2566)

(Watson,√2024)

2.2 การอ้างอิงแบบบรรยาย (narrative citation) ใช้ในกรณีเริ่มต้องประโยค โดยการกล่าวถึงชื่อ

ผู้แต่ง

ชุตินาถ/สัจจามันท์√ (2566)

Watson√(2024)

3. ผู้แต่ง 1-2 คน

(ชุตินาถ/สัจจามันท์√และ√มารศรี√ศิริรักษ์,√2539)

Wegener√and√Petty (1994)

4. ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป

(สรญา√แสงเย็นพันธุ์√และคณะ,√2565)

Harris√et√al.,√(2018)

5. ผู้แต่งที่เป็นผู้มีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์

(ม.ร.ว.คึกฤทธิ์√ปราโมช,√2528)

(คุณหญิงแม้นมาส√ชลิต,√2521)

(พระธรรมปิฎก√(ป.อ. ปยุตโต),√2540)

6. สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ใช้ชื่อเรื่องแทนชื่อผู้แต่ง

(การพัฒนาสุขนิสัย, v2548)

(Organization Management, v2011)

7. ข้อความที่นำมาอ้างอิง พบแหล่งที่ใช้อ้างอิงมากกว่า 1 แหล่ง สามารถเขียนไว้ในวงเล็บเดียวกันได้ โดยใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นแต่ละงานและเรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่ง

(นวลจันทร์วีรดีนากร, v2539; vมารศรีศิริรักษ์, v2552; vเยาวภาจิตทรัพย์, 2554)

(Heggs, v1999; vKates, v&vDevies, v2004)

8. การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

ให้ใช้ชื่อย่อกฎหมายและตามด้วยปี

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา (2549)...ตามที่ พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505 (2505) กำหนดไว้

...เนื้อหา...(พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

9. การอ้างอิงเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ใช้คำว่า อ้างถึงใน หรือ as cited in

การอ้างอิงหน้าข้อความ

ชุตีรัตน์ กาญจนธนะชัย (2562 อ้างถึงใน กิตติ อะพรรัมย์, 2558) ระบบสารสนเทศที่ดีควรมี
ความสามารถที่ครอบคลุมการทำงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ

Arnett (2000, as cited in Claiborne & Drewery, 2010) suggests there is an emerging adult stage
in the lifespan of humans, covering young people between the ages of 18 and 25 years.

การอ้างอิงท้ายข้อความ

สารสนเทศเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning information systems) หมายถึงระบบที่จัด
ให้มีกระบวนการในการพัฒนาแผนระยะยาวสำหรับระบบสารสนเทศบนพื้นฐานของแผนกลยุทธ์โดยภาพรวมของ
องค์กร (Indstuds, n.d as cited in Faculty of Engineering, University of Porto, 2015)

10. การอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์

การเขียนอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์ กรณีไม่มีการเผยแพร่เป็นสาธารณะ ให้เขียนอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น โดยไม่ต้องใส่เป็นรายการอ้างอิงท้ายเล่ม

ระวีวรรณ นาคโชติ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

(ระวีวรรณ นาคโชติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

M. Dormnings (personal communication, February 11, 2018)

(A. Wolf, personal communication, October 27, 2014)

11. การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อสกุลผู้แต่ง เป็นภาษาอังกฤษ

(Yamada, 2020)

(Xiao, 2021)

วิธีการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (บรรณานุกรม)

1. พิมพ์ขีดขอบซ้าย โดยไม่ต้องจัดหน้าแบบกระจายตัวอักษร (เครื่องหมาย "v" แสดงถึง การเว้นระยะ 1 เคาะ ให้ผู้เขียนเว้นวรรคเคาะ Spacebar 1 ครั้ง)

2. หากรายการใดไม่มี ไม่ต้องลงรายละเอียดในบรรณานุกรม ให้ลงรายการถัดมาได้เลย

3. การลงรายการผู้แต่ง ผู้แต่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือสถาบัน

- **บุคคลสามัญชน** >> ตัดคำนำหน้านาม นาย, นาง, นางสาว ดร. นายแพทย์ พล.อ. ผศ. รศ.

- **ชาวต่างประเทศ** >> เขียนชื่อสกุลขึ้นก่อน คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้น (First name) และ ชื่อกลาง (ถ้ามี)

Potter, J. W.

Pane, J.

- **ผู้มีบรรดาศักดิ์** **ฐานันดรศักดิ์หรือสมณศักดิ์** >> กลับเอาบรรดาศักดิ์ไว้หลังชื่อกับ นามสกุล คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

คึกฤทธิ์/ปราโมช, หม่อมราชวงศ์.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต).

- **สถาบัน** >> ให้บันทึกชื่อสถาบันนั้น ๆ โดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย คั่นด้วยชื่อหน่วยงานด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

สามารถใช้อักษรย่อของชื่อหน่วยงานได้ในกรณีกล่าวชื่อเต็มและวงเล็บอักษรย่อไปแล้ว เช่น

ครั้งแรก กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ, 2556)

ครั้งถัดไป (ศธ, 2556)

4. ผู้แต่งที่มีฐานะเป็น**บรรณาธิการ** ให้ลงชื่อผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) และวงเล็บอักษรย่อ (บก.) สำหรับหนังสือภาษาไทย หรือ (Ed.) หรือ (Eds.) สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ

ประวิทย์/สุวณิชย์.(บก.).

เอี่ยมพร/สกุลแก้ว, และวสุนธรา/ทับทิมแท้.(บก.).

Ford, vG. vS. v(Ed.).

Jordan, vR. vJ, v&vPeter, vT. r, vA. v(Eds.).

5. ผู้แต่ง 1 คน

เอกสารภาษาไทยใส่ชื่อตามด้วยนามสกุล

ชวรินทร์ พาณิชย์.

เอกสารภาษาต่างประเทศนำนามสกุลขึ้นก่อน จุลภาค แล้วตามด้วยอักษรย่อชื่อ เช่น

Kim, P.

6. ผู้แต่ง 2 คน

เอกสารภาษาไทยใส่ชื่อตามด้วยนามสกุล คั่นระหว่างคนแรก และคนที่ 2 ด้วยคำว่า และ
 ขวรินทร์ พานิชย์ และ ปริญญากรณ์ ถ้าน้อย.

เอกสารภาษาต่างประเทศนำนามสกุลขึ้นก่อน จุลภาค แล้วตามด้วยอักษรย่อชื่อ คั่นระหว่าง
 คนแรก และคนที่ 2 ด้วย &

Dewey, M. & Kim, P. K.

7. ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน

เพชร สันทัด, สุรชาติ ฌ หนองคาย, สมาน งามสนิท, ฐนันตร์ศักดิ์ บวรนนท์กุล,
 เชษฐรัชดา พรรณาธิกุล, กฤษฏี สติยวัฒน์นานนท์, และประยงค์ เต็มขวลา.

Ary, D., Jacobs, L.C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A.

8. ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไปให้ใส่ชื่อและสกุลของผู้แต่งคนที่ 1-19 ตามด้วยเครื่องหมาย,... ก่อนชื่อคนสุดท้าย

Gilbert, J. R., Smith, J. D., Johnson, R. S., Anderson, A., Plath, S., Martin, G., Sorenson, K.,
 Jones, R., Adams, T., Rothbaum, Z., Esty, K., Gibbs, M., Taultson, B., Christner,
 G., Paulson, L., Tolo, K., Jacobson, W. L., Robinson, R. A., Maurer, O., . . .White, N.

9. การลงรายการชื่อหนังสือ

- ชื่อหนังสือให้พิมพ์ด้วยตัวเอียงและไม่ขีดเส้นใต้
- ชื่อหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นอักษรตัวแรกด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และกรณีมีชื่อเรื่องรอง

ให้พิมพ์ตามหลังเครื่องหมายหัพภาคคู่ (:) โดยพิมพ์ขีดอักษรตัวท้าย เช่น

The psychology of prejudice: From attitudes to social action

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาชนบท: กรณีศึกษาจังหวัด

พิษณุโลก

10. การลงรายการครั้งที่พิมพ์ ให้ลงรายการตั้งแต่การพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป แล้วใส่ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ

() แล้วตามด้วยเครื่องหมายหัพภาค (.)

(พิมพ์ครั้งที่ 2). (พิมพ์ครั้งที่ 3). (พิมพ์ครั้งที่ 4). (2nd ed). (3rd ed). (4th ed).

ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่). กรณีมีพิมพ์ครั้งที่ในวงเล็บต่อท้าย ไม่ต้องใส่เครื่องหมายหัพภาค

(.) ต่อท้ายชื่อหนังสือ

บันทึกถึงดวงดาว (พิมพ์ครั้งที่ 2). ดอกหญ้า.

ชื่อหนังสือ. ต้องใส่เครื่องหมายหัพภาค (.) กรณีไม่มี (พิมพ์ครั้งที่). ต่อท้าย

บันทึกถึงดวงดาว. ดอกหญ้า.

11. หนังสือไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ใช้อักษรย่อในกรณีต่อไปนี้

	ภาษาไทย	ภาษาต่างประเทศ
ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	(ม.ป.ป.)	(n.d.)
ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์	(ม.ป.ท.)	(n.p.)

นำอักษรย่อมาใส่ในตามตำแหน่ง

ชื่อผู้แต่ง.(ม.ป.ป.).(ชื่อหนังสือ(ครั้งที่พิมพ์)).(ม.ป.ท.).

12. หากไม่สามารถพิมพ์จบได้ภายใน 1 บรรทัด ให้ขึ้นบรรทัดใหม่โดยย่อหน้าเข้ามา 7 ตัวอักษร (7 เคาะ)

Estevez, E., Fillottrani, P., & Janowski, T. (2007). *From E-Government to Seamless Government*. Proceedings of COLLECTeR Iberoamérica 2007, Chile.

13. การจัดเรียง ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่ง โดยเรียงตามอักษร ก-ฮ A-Z และแยกภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศออกจากกัน

13.1 การเรียงตามลำดับอักษร

ภาษาไทยใช้หลักการเกี่ยวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยเรียงตามรูปพยัญชนะ ก-ฮ ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเดียวกันให้เรียงตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อ า อี อี้ อี อี้ อุ อู เอะ เอ เอะ เอา เอ็น เอีย เอียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอะ โอะะ โอ โอ

ภาษาอังกฤษใช้หลักการเกี่ยวกับการเรียงคำใน Dictionary โดยเรียง A-Z ดังนี้

Singh, Y., มาก่อน Singh Siddhu, N.

Villafuerte, S. A., มาก่อน Villa-Lobos, J.

13.2 การเรียงลำดับต้นงานทหลายงานที่ชื่อผู้แต่งคนแรกเป็นชื่อคนเดียวกัน

- ถ้าชื่อผู้แต่งทุกคนเหมือนกัน ให้จัดเรียงตามปีที่พิมพ์

ตัวอย่าง

เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2548).

เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2550).

Cabading, J. R., & Wright, K. (2000).

Cabading, J. R., & Wright, K. (2001).

- ถ้าชื่อผู้แต่งที่แตกต่างกัน จัดเรียงตามงานที่มีชื่อผู้แต่งคนเดียวก่อน งานที่มีชื่อผู้แต่งอื่นร่วม ตัวอย่าง

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2550).

ถิรนนท์อนวัชศิริวงศ์ และ พิรุณ อนวัชศิริวงศ์. (2552).

Alleyne, R. L. (2001).

Alleyne, R. L., & Evans, A. J. (1999).

- ถ้าชื่อผู้แต่งคนแรกเป็นคนเดียวกันและชื่อผู้แต่งคนที่สอง หรือคนที่สามต่างกัน ให้จัดเรียงตามลำดับอักษรตัวแรกของชื่อสกุลของผู้แต่งคนที่สอง และคนที่สามตามลำดับ

ตัวอย่าง

จักร ดิงศภัทย์, จุฑา เทียนไทย, และค่านวม บัญชา. (2549).

จักร ดิงศภัทย์, จุฑา เทียนไทย, และพิบูล ทิรจันทร์. (2551).

Boockvar, K. S., & Burack, O. R. (2007).

Boockvar, K. S., LaCorte, H.C., Giambanco, V., Friedman, B., &

√√√√√Siu, A. (2006).

- ถ้าชื่อผู้แต่ง คนแรกมีชื่อ สกุล เหมือนกัน ให้จัดเรียงตามลำดับอักษรย่อชื่อต้นและชื่อกลาง ของชื่อผู้แต่งคนแรก

ตัวอย่าง

Mathur, A. L., & Wallston, J. (1999).

Mathur, S. E., & Ahlers, R. J. (1998).

14. การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ และแปลข้อมูลส่วนอื่นๆ เป็นภาษาอังกฤษ

15. กรณีที่ผู้แต่งเป็นสถาบัน องค์กร หน่วยงาน และจัดพิมพ์เผยแพร่เอกสารในคราวเดียวกัน ให้ใช้ชื่อหน่วยงานใส่ในตำแหน่งของสำนักพิมพ์

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). *มาตรฐานรัฐบาลดิจิทัล ว่าด้วยแนวทางการ*

√√√√√เปิดเผยแพร่ข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลต่อสาธารณะ (มติ ครม. 15 กันยายน 2564).

√√√√√สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล .

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือที่เป็นรูปเล่ม E-book ที่ไม่มี DOI*

ไทย

ชื่อ√สกุล.√(ปีพิมพ์).√ชื่อเรื่อง√(พิมพ์ครั้งที่).√สำนักพิมพ์.√URL (ถ้ามี)

อังกฤษ

สกุล,√อักษรย่อชื่อ.√(ปีพิมพ์).√ชื่อเรื่อง√(พิมพ์ครั้งที่).√สำนักพิมพ์.√URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

อ้างอิงในเนื้อหา

(สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม
ธีรวิชัยกุล, 2541)

Jones (2002)

อ้างอิงท้ายบทความ

สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม
ธีรวิชัยกุล. (2541). *การพัฒนาแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานปลัด
ทบวงมหาวิทยาลัย.

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice*. Prentice Hall.

Doe, R. L., & Johnson, M. K. (2020). *Advanced research methods in psychology*
(2nd ed.). Academic Press. <https://www.academicpress.com/armip>

*DOI [Digital Object Identifier] คือ “ตัวระบุวัตถุดิจิทัลแบบไม่ซ้ำ” เปรียบเสมือนเลขประจำตัวประชาชน
ของบทความวิชาการหรือเอกสารดิจิทัลพิเศษ ๆ เช่น งานวิจัย หนังสือ รายงาน ฯลฯ ใช้ในการอ้างอิงในงาน
วิชาการช่วยให้ผู้อ่านไปตามดูต้นฉบับได้ เช่น DOI เลข 10.1234/abcd.5678 ให้เอาไปวางต่อท้าย
<https://doi.org> จะกลายเป็น <https://doi.org/10.1234/abcd.5678> จะเป็นช่องทางที่เข้าไปดูเนื้อหาได้

2. E-book ที่มี DOI

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.vhttps://doi.org/เลข DOI

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.vhttps://doi.org/เลข DOI

* กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการเผยแพร่ทั้งแบบรูปเล่มและแบบดิจิทัล ให้ระบุชื่อสำนักพิมพ์ตามแบบรูปเล่ม

ตัวอย่าง

สมชาย ใจดี. (2565). การบริหารจัดการองค์กรยุคใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). <https://doi.org/10.1234/abcd.5678>Smith, J. A. (2022). *Modern organizational management* (2nd ed.).<https://doi.org/10.1234/abcd.5678>

3. หนังสือแปล

ไทย

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาไทย]/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาอังกฤษ]/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ฮอว์คิง, เอส. (2552). *The illustrated: A brief history of time* [ประวัติย่อของกาลเวลานับภาพประกอบ] (พิมพ์ครั้งที่ 17). มติชน.Piaget, J. (1950). *La construction du réel chez l'enfant* [The child's construction of reality]. Neuchâtel, Delachaux, & Niestlé.

4. บทความจากในหนังสือ

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีพิมพ์).ชื่อบทหรือชื่อบทความ.ในชื่อบรรณาธิการ(บ.ก.),ชื่อหนังสือ/(น.เลขหน้า).สำนักพิมพ์.

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อบทหรือชื่อบทความ.ในชื่อบรรณาธิการ(Ed. หรือ Eds.),/

ชื่อหนังสือ/(pp.เลขหน้า).สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยอนาคตแบบ EDRF. ใน ทิศนา ขัมมณี และ สร้อยสน สกกรักษ์ (บ.ก.), *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา* (น. 1-18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bornstein, M. H., Hahn, C. S., Suwalsky, J. T. D., & Haynes, O. M. (2003).

Socioeconomic status, parenting, and child development: The hollingshead four- factor index of social status and the socioeconomic index of occupations. In M. H. Bornstein & H. B. Robert (Eds.), *Monographs in parenting series. socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 29–82). Lawrence Erlbaum Associates.

5. บทความจากวารสารแบบรูปเล่ม/ e-journal ไม่มีเลข DOI

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้า-หน้า. URL

ตัวอย่าง

ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารสุขภาพของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 37(2), 45–56.

ธนพล ศรีจันทร์. (2565). แนวทางการจัดการความรู้ในองค์กรราชการไทย.

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 20(3), 12–25. <https://www.rjpajournal.org/article/view/2565-management>

Brown, T. L., & Chen, R. M. (2018). Community engagement strategies in rural education. *Journal of Educational Leadership*, 34(1), 22–35.

Kumar, A., & Singh, D. (2020). Sustainable development practices in urban planning: A case study. *International Journal of Urban Studies*, 15(4), 101–115.

<https://ijus.org/article/2020/sustainable-urban>

6. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้า-หน้า. URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

สุภาวี ศิรินคราภรณ์. (2567). ทฤษฎีฐานรากเพื่อเอกลักษณ์การออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัย.

วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 44(1), 15–30. <https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>

Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., & Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16(2), 134–143.

<https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>

7. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีหมายเลขบทความหรือ eLocator*

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), บทความหมายเลขที่บทความ. URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

นววรรณ นิชรโรจน์ และ ศศิลักษณ์ ชัยนกิจ. (2563). บทบาทครูอนุบาลในการส่งเสริมรอบคิดยึดติดเติบโตในโรงเรียนประไพพิศ (นามสมมติ). *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 15(2), บทความ OJED1502032. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/243480>

Burin, D., Kilteni, K., Rabuffetti, M., & Pia, L. (2019). Body ownership increases the interference between observed and executed movements. *PLOS ONE*, 14(1), Article e0209899. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0209899>

*eLocator: เป็นหมายเลขบทความที่ใช้แทนเลขหน้าสำหรับบทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์บางฉบับ

8. บทความจากหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล. (ปี, วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า. URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวิสว่าไรดี: ‘สื่อพิพิธภัณฑ์’ เชื่อมยุคสมัยเข้าถึงด้วย ‘มิติใหม่’ อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวิส*, 4.

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com>

9. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

(Doctoral dissertation / Master's thesis)

9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ไทย

ชื่อ/สกุล. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์. ชื่อมหาวิทยาลัย.

อังกฤษ

สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ [Unpublished doctoral dissertation หรือ Unpublished master's thesis]. ชื่อมหาวิทยาลัย.

การเขียนระดับวิทยานิพนธ์ ในรูปแบบภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
ปริญญาโท ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาโท หรือ Master's thesis
ปริญญาเอก ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation

ตัวอย่าง

ศิริพร มงคล. (2564). *การจัดการความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่*
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนพล วงศ์สถิตย์. (2565). *การพัฒนากระบวนการสรรหาบุคลากรเพื่อการตัดสินใจในองค์กรภาครัฐ*
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Smith, J. A. (2020). *Leadership strategies in nonprofit organizations* [Unpublished
master's thesis]. University of California, Berkeley.

Lopez, R. M. (2021). *Developing a digital governance framework for public services*
[Unpublished doctoral dissertation]. Harvard University.

9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกจากเว็บไซต์ (ไม่ อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ไทย

ชื่อ/สกุล. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]
/ / / / หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, ชื่อมหาวิทยาลัย]. ชื่อเว็บไซต์. URL

อังกฤษ

สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ [Doctoral dissertation
/ / / / หรือ master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย]. ชื่อเว็บไซต์. URL

ตัวอย่าง

วารสารณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้
เทคนิคการละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn
University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

9.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากฐานข้อมูล

เชิงพาณิชย์

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)[วิทยานิพนธ์
 ////////ปริญาคุชฎีบัณฑิตหรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อฐานข้อมูล.

อังกฤษ

สกุล,อักขรย่อชื่อ.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)
 ////////[Doctoral dissertation หรือ master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง

McNiel, D. S. (2006). *Meaning through narrative: A personal narrative discussing growing up with an alcoholic mother* (UMI No. 1434728) [Master's thesis, California State University–Long Beach]. ProQuest Dissertations and Theses database.

10. รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อเรื่อง.สำนักพิมพ์หรือชื่อหน่วยงานที่ผลิตเอกสาร.URL(ถ้ามี)

11. เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ

ไทย

ชื่อ/สกุล.(วันที่,เดือน,ปี).ชื่อเรื่องที่น่าเสนอ.ในชื่อ/(ประธาน),ชื่อหัวข้อการประชุม/
 ////// [Symposium].ชื่อการประชุม,สถานที่ประชุม.

อังกฤษ

สกุล,อักขรย่อชื่อ.(ปี,เดือน,วันที่).ชื่อเรื่องที่น่าเสนอ.ในอักขรชื่อย่อ.สกุล(Chair),
 //////หัวข้อการประชุม[Symposium].ชื่อการประชุม,สถานที่ประชุม.

ตัวอย่าง

De Boer, D., & LaFavor, T. (2018, April 26–29). The art and significance of successfully identifying resilient individuals: A person-focused approach. In A. M. Schmidt & A. Kryvanos (Chairs), *Perspectives on resilience: Conceptualization, measurement, and enhancement* [Symposium]. Western Psychological Association 98th Annual Convention, Portland, OR, United States.

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1) , 11–16.
<https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

13. เอกสารประกอบการเรียน (ไม่ได้ตีพิมพ์)**ไทย**

ชื่อ/สกุล.ว(ปี).*ชื่อเอกสาร*[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์].วคณะ,วมหาวิทยาลัย.

อังกฤษ

สกุล,วอักษรย่อชื่อ.ว(ปี).*ชื่อเอกสาร*[Unpublished manuscript].วคณะ,วมหาวิทยาลัย.

14. ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย.ว(ปี,วัน/เดือน).วราชกิจจานุเบกษา.วเล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่เลขตอน.วหน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548.

(2548, 25 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 39 ง. หน้า 14–23.

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1–18.

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*

(ฉบับพิเศษ). เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24–31.

15. เว็บไซต์**ไทย**

ชื่อ/สกุลผู้เขียน.ว(ปี,วัน/เดือนที่เผยแพร่).*ชื่อบทความ*.วชื่อเว็บไซต์./URL

อังกฤษ

สกุล,วอักษรย่อชื่อผู้เขียน.ว(ปี,เดือน/วัน/ที่เผยแพร่).*ชื่อบทความ*./ชื่อเว็บไซต์./URL

* กรณีที่ไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

* กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่แค่ (ปี) เท่านั้น

* กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

ตัวอย่าง

วรารัตน์ มหามนตรี. (2565). *เทคนิคการสรุปความ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

<https://www.nupress.grad.nu.ac.th/การสรุปความ>

Sparks, D. (2019). *Women's wellness: Lifestyle strategies ease some bladder control problems*.

Mayo Clinic. <https://newsnetwork.mayoclinic.org/discussion/womens-wellness-lifestyle-strategies-ease-some-bladder-control-problems/>

16. Social media

16.1 Twitter ตัวอักษร

Author, A. A.v[@username].v(Year,vMonthvdate หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v[Tweet].

Twitter.vURL

ตัวอย่าง

Ardern, J. [@jacindaardern]. (2018, October 15). *I salute you, @Kereru4PM #BirdOfTheYear*

[Tweet]. Twitter. <https://twitter.com/jacindaardern/status/1051569120066469889>

16.2 Twitter รูปภาพและวิดีโอ

Author, A. A.v[@username].v(Year,vMonthvdate หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v[Image or

Video attached] [Tweet]. Twitter.vURL

ตัวอย่าง

Figure, N. Z. [@figurenz]. (2019, October 15). *Looking forward to resting up over the holidays?*

[sleeping face emoji] [beach with umbrella emoji] *NZ #Health Survey figures show about*

70% of adults meet sleep duration... [Image attached] [Tweet]. Twitter.

<https://twitter.com/FigureNZ/status/1207422765986279424>

16.3 Facebook post

Author, A. A.v(Year,vMonthvdate หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v[Video or Image attached].

Facebook.vURL

ตัวอย่าง

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2565). [Book Overview] ศิลปะและวิทยาศาสตร์ของการลงทุนเน้นคุณค่าโดย ผศ. ดร.สัมพันธ์ เนตยานันท์... [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/NU.publishing.house/videos/500261141462779>

16.4 Instagram

Author, A. A. v[@username].v(Year,vMonthvdate หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v [Photograph].vInstagram.vURL

ตัวอย่าง

New Zealand Police [newzealandpolice]. (2019, November 15). *Class of 2019 // Wellington dog section* [paw prints emoji] #fridayfloop [Photograph]. Instagram. https://www.instagram.com/p/B43Cl_-J9pN/

16.5 YouTube หรือ Streaming video

Uploader, U. U.v(Year, Month Day).vTitle of work.v[Video].vYouTube.URL

ตัวอย่าง

MSNBC. (2020, January 7). *Julián Castro endorses Elizabeth Warren*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Uk2Tzc8H5po>

17. Generative AI

ชื่อบริษัทผู้พัฒนาผู้เขียนโมเดลนี้.v(ปีที่ใช้).vชื่อของโมเดล(v(versionที่ใช้) [Large language model].v URLvfor AI

ตัวอย่าง

OpenAI. (2024). *ChatGPT* (September 16 version) [Large language model]. <https://chat.openai.com/chat>

Anthropic. (2024). *Claude* (September 20 version) [Large language model]. <https://claude.ai/new>

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-Text Citation)

การอ้างอิงแบบท้ายประโยค หรือวงเล็บ (parenthetical citation) : (OpenAI, 2023)

การอ้างอิงแบบบรรยาย (narrative citation) : OpenAI (2023)

ตัวอย่าง

เมื่อถามต่อว่าอะไรคือคำอธิบายที่ถูกต้องกว่า ChatGPT ตอบว่าส่วนต่างๆ ของสมองทำงานร่วมกัน และความเชี่ยวชาญของแต่ละส่วนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ (OpenAI, 2023 ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก หรือ OpenAI, 2023; see Appendix A for the full transcript)

Tips : การใช้ Generative AI ในงานเขียนนั้นมีข้อควรระวัง เพราะคนอื่นไม่สามารถเข้าถึงบทสนทนาของเราได้ เพราะเป็นการสนทนาระหว่างเรากับ AI แม้แต่เราจะระบุ Prompt สำหรับการสนทนาผลลัพธ์ก็อาจจะแตกต่างกันออกไป เราอาจจะใส่ข้อความเต็ม (full text) ของคำตอบที่ยาวจาก Generative AI ไว้ในภาคผนวกหรือในเอกสารเสริมรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อความที่ถูกสร้างขึ้นจริงได้ และสร้างความน่าเชื่อถือ

18. CC BY-NC-ND

ผู้แต่ง. (ปี). ชื่อผลงาน. แหล่งเผยแพร่. URL + [CC license type]

“สามารถแชร์ผลงานนี้ได้ แต่ต้องให้เครดิต ห้ามใช้ในเชิงพาณิชย์ และห้ามดัดแปลง”

“CC” ย่อมาจาก Creative Commons เป็น เงื่อนไขอนุญาต (license) ที่เจ้าของผลงานใช้เพื่อกำหนด “ขอบเขต” ในการให้คนอื่นนำผลงานไปใช้ได้ และ “CC BY-NC-ND” ถือว่าเป็น หนึ่งในเงื่อนไขที่เข้มงวดที่สุด

Creative Commons license ควร **เขียนให้ครบ** เช่น [CC BY], [CC BY-SA], [CC BY-NC-ND] ฯลฯ

ตัวย่อ	ความหมาย	อนุญาตให้ทำอะไร
BY (Attribution)	ต้องให้เครดิตเจ้าของผลงาน	✓ ใช้ได้ถ้าใส่ชื่อผู้สร้าง
NC (Non-Commercial)	ห้ามใช้เพื่อการค้า	✗ ห้ามใช้ในงานที่มีรายได้
ND (No Derivatives)	ห้ามดัดแปลงผลงาน	✗ ห้ามแก้ไข/ตัดต่อ/แปลงเนื้อหา

ตัวอย่างการใช้งานที่ทำได้	ตัวอย่างที่ ทำไม่ได้
<ul style="list-style-type: none"> • นำบทความไปแชร์ในเว็บเรียนของมหาวิทยาลัย โดยระบุชื่อเจ้าของผลงาน • พิมพ์แปะไว้บนบอร์ดให้นักศึกษาอ่าน โดยไม่ตัดต่อ/ตัดแปลงใด ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • ตัดต่อวิดีโอ/บทความให้สั้นลงแล้วโพสต์ใหม่ • นำไปประกอบเนื้อหาในคอร์สออนไลน์แบบเก็บเงิน • พิมพ์แจกเป็นหนังสือเรียนเพื่อจำหน่าย แม้จะให้เครดิต

ตัวอย่าง

(1) บทความออนไลน์ที่มีใบอนุญาต CC BY-NC-ND

Smith, J. (2022). *Digital literacy in the age of misinformation*. Open Knowledge Foundation.

<https://openknow.org/digital-literacy> [CC BY-NC-ND]

(2) บทความวิชาการออนไลน์ที่มีลิขสิทธิ์แบบ CC

พิชญา ชนก. (2566). *การใช้สื่อสร้างสรรค์ในห้องเรียนดิจิทัล*. ศูนย์วิจัยเพื่อการเรียนรู้สร้างสรรค์.

<https://creativeedu.or.th/digital-media> [CC BY-NC-ND]

19. ภาพและตาราง

19.1 การอ้างอิง ภาพ (Image, Figure)

ตัวอย่าง

การเขียนใต้ภาพ

ภาพ 1 Infographic การรู้เท่าทันลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัล, 2566)

บรรณานุกรม

เจ้าของผลงาน. (ปี). *ชื่อภาพหรือคำอธิบายภาพ [ประเภทไฟล์]*. แหล่งที่มา. URL

สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). *อินโฟกราฟิกเรื่องการรู้เท่าทันลิขสิทธิ์ [ไฟล์ภาพ]*.

<https://www.onlinedesafe.go.th/copyright>

World Health Organization. (2023). *Global vaccination progress [Infographic]*.

<https://www.who.int/vaccine-progress.png>

19.2 การอ้างอิง “ตาราง” (Table)

ตัวอย่างด้านล่างตาราง

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566)

บรรณานุกรม

ผู้จัดทำ. (ปี). ชื่อเอกสารหรือรายงาน. แหล่งเผยแพร่. URL

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565. <https://www.nso.go.th>

Pew Research Center. (2022). *Internet use in emerging economies*. <https://www.pewresearch.org/internet2022>

แหล่งที่มา

ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). *การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2022, กุมภาพันธ์, 22). *การเขียนบรรณานุกรม รูปแบบ APA 7th*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/การเขียนบรรณานุกรม/>

American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.)*. <https://doi.org/10.1037/0000165-000>

จริยธรรมการวิจัย

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงาน

1. ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์ หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) ที่มีลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย แสดงถึงการศึกษาค้นคว้าอย่างรอบด้าน หรือเสนอแง่มุมความรู้ แนวคิด และประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรมีการอ้างอิงทฤษฎีหรือข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เชื่อถือได้

2. ผลงานที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือกำลังเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งอื่นใดมาก่อน บทความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตก่อน ข้อความใด ๆ ตลอดจนข้อคิดเห็นใด ๆ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ต้องกำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร การรับรองคุณภาพของผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ ความถูกต้องตามหลักจริยธรรมสากล และสามารถชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer Review) และพร้อมให้การชี้แจงความเบี่ยงเบนต่างๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับไปได้

2. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งจริยธรรม จรรยาบรรณการทำงานอย่างเคร่งครัด

3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพบทความสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแบบปิดรายชื่อ (Double blinded)

4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยดูแลประเมินจากโปรแกรม Copy Catch ของระบบตอบรับบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันที ขอคำชี้แจงเพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การลงตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

5. หากปรากฏการประพฤติทุจริตภายหลังการดำเนินการตรวจสอบแล้ว บรรณาธิการต้องดำเนินการเพิกถอนบทความนั้นด้วยความชัดเจนที่จะสามารถพิสูจน์ได้ ทั้งนี้การเพิกถอนนี้ต้องให้ผู้อ่านและระบบฐานข้อมูลอื่น ๆ ทราบด้วย

จริยธรรมของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่า บทความที่ส่งเข้ามายังวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรืออยู่ในกระบวนการกลั่นกรองบทความในวารสารอื่น
2. ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด ทั้งรูปแบบการจัดเอกสาร และหลักเกณฑ์การอ้างอิง โดยสามารถศึกษาได้ที่ “คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง”
3. ผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่สร้างข้อมูลเท็จ บิดเบือน ตกแต่ง หรือตัดเนื้อความเพื่อประสงค์ให้สอดคล้องกับผลสรุป
4. ผู้นิพนธ์ต้องมีชื่อของตนเอง และผู้นิพนธ์ร่วม (หากมี) ปรากฏอยู่ในไฟล์บทความที่ส่งเข้ามายังระบบตอบรับบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 ของวารสาร
5. ผู้นิพนธ์ต้องมีการอ้างอิงเนื้อหาต่าง ๆ ในบทความของตนเอง ทั้งข้อความ ภาพ ตาราง เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น โดยให้ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในบรรณานุกรมตามหลักเกณฑ์การอ้างอิงของวารสาร ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ซึ่งทางวารสารจะตรวจสอบด้วยโปรแกรม Copy Catch ในระบบส่งบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 หากพบการละเมิดลิขสิทธิ์ ทางวารสารจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ทันที และหากมีการฟ้องร้อง ทางวารสารฯ จะไม่รับผิดชอบ และให้เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
6. เมื่อผู้นิพนธ์ได้รับผลการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ต้องทำการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งกลับมายังกองบรรณาธิการในกรอบเวลาที่กำหนด

จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินควรคำนึงถึงคุณภาพบทความตามหลักวิชาการและจริยธรรมสากลเป็นหลัก โดยพิจารณาความสำคัญ คุณค่าของเนื้อหาในบทความ ใช้ความเชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์คุณภาพและความเข้มข้นของผลงาน โดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลทางวิชาการรองรับ เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์ โดยไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน
2. ผู้ประเมินต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ทำการประเมินให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. ผู้ประเมินต้องใส่ความคิดเห็นทางวิชาการของตนลงในแบบฟอร์มการประเมิน ที่อยู่ในระบบตอบรับบทความออนไลน์ของวารสาร ด้วยความชัดเจน ปราศจากความอคติ รวมทั้งต้องส่งผลการประเมินบทความตรงตามกรอบเวลาที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ตนประเมินไปเป็นผลงานของตนเอง ยกเว้นการอ้างอิงบทความหลังจากบทความที่ตนประเมินได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว
5. กรณีผู้ประเมินพบว่า บทความที่ประเมินเป็นบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนผลงานอื่น ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที ด้วยการเลือกข้อเสนอแนะ ในขั้นตอนการวิจารณ์ว่า “ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ” และระบุเหตุผลมาในช่อง “คำแนะนำอื่น ๆ”

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
พิสูจน์อักษรภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ บริสุทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.สุธินี วงศ์วัฒนากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิดดา โชติช่วง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. อาจารย์ชิด เพ็ญพิงสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี เรืองวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. อาจารย์ชญาตุ้ม บุญพระเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิชญา ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เหรียญกอบบรรณาธิการวารสาร: อาจารย์ ดร.ภัทรพร โชคไพบูลย์

เลขานุการวารสาร: นางสาวสุนทรี รื่นชู

ภาพปก: อาจารย์ปรียกาญจน์ ใจสอาด สงวนลิขสิทธิ์ภาพปก

บทความทุกบทความได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งข้อความและบทความ
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการวารสารและมีข้อความรับผิดชอบของ
วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้อง
เป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาลงตีพิมพ์วารสารอื่นๆ
กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา